

quen les característiques del Congrés:

a) La participació serà individual, essent cada participant avalat o presentat per un periòdic (no humorístic) o associació catalanista. Tindran veu i vot, i les votacions seran per majoria. (Base primera).

b) Es discutirà la conveniència de la formació d'un gran centre científic i artístic; també la creació d'una institució científica catalana, una acadèmia d'arts plàstiques i un conservatori de música. Després, la utilitat que el Congrés farà sentir la seva veu davant la prevista unificació de codis. Finalment, si serà convenient de fixar les tendències del renaixement catalanista.

Es, doncs, una invitació col·lectiva a individualitats catalanistes, tot posant dins el mateix bloc les personalitats rellevants en aquell moment, per exemple, guanyadors de Jocs Florals --Mestres en Gay Saber--, escriptors i poetes reconeguts, periodistes, etc., patricis tots ells iniciadors de la dinàmica renaixentista catalanista. Sens dubte que aquestes celebritats es trobarien més a gust en un tradicional congrés de caràcter erudit que a l'assemblea política que és convertit el Congrés Catalanista. Sobre aquest Congrés, però, s'ha escrit força i no cal reiterar dades conegudes .

En la premsa en castellà, la polèmica cal situar-la en factors conjunturals. Així, "El Diluvio" manté la posició de ser particip dins el Congrés, atès que, malgrat la llengua, fa proselitisme del catalanisme. Almirall li dona plenament la raó acceptant que Lasarte i els seus companys entrin al Congrés i avalin congressistes. En els factors globals, el posicionament de "La Gaceta", dirigida per Roca i Roca, a l'igual que els setmanaris de López i "La Publicidad", dirigida per Eusebi Pascual i Casas, és ben diferenciat. La multiplicitat d'articles, amb rèpliques i contra-rèpliques arriba a l'extrem que el "Diari Català", és substituït, del 16 d'octubre fins el 29 de novembre, per "Lo Catalanista" arran la condemna del Tribunal d'Impremta per un article que referent al Congrés, diu que si no es pot fer a Barcelona es farà a Perpinyà o a Ginebra. Estableix una nova secció, la de polèmiques, davant els constants atacs que "La Publi" efectua a l'organització, preparació, desenvolupament i conclusions de la trobada política. El rerafons és eloqüent. "La Publicidad" proposa a Balaguer per president del Congrés davant Almirall. Hom troba ja esbossades en iniciar-se la captació d'afiliats la cristallització dels dos blocs dins el catalanisme: el qui s'han considerats des d'aleshores el polític d'Almirall i el literari de "La Renaixensa". La polèmica amb la "Gaceta de Cataluña" es fa des d'uns pressupostos diferents: el diari castellà es proclama no catalanista. Les argumentacions contra el sectarisme del Congrés té resposta i polèmica assegurada per part d'Almirall, Conrad Roure i altres redactors del "Diari Català".

Després d'inscriure's uns mil tres-cents congressistes, s'arriba al moment d'escollir candidatura, de les dues presentades: la <<no política de "La Renaixensa">> i la <<<no separatista del "Diari Català">>, presidides per Albert de Quintana i Valentí Almirall, respectivament. Amb la col.laboració, també, d'Adolf Blanch, Josep Coroleu, Francesc Matheu, Josep Pella i Forgas, Joaquim Riera, Cèsar A. Torras, la primera; i F. Soler, Ramon Arabia (posteriorment dimitirà), Rossend Arús, Narcís Campany, Joan Maluquer i Emili Vilanova (el qual també dimitirà) la segona .

En el transcurs de l'acte inaugural (9 d'octubre), tot just fetes les votacions, els membres de la candidatura derrotada elaboren, una estratègia de combat. Va de la col.laboració crítica inicial a l'abandó final, donada la inferioritat numèrica ¹². Almirall, guanyador, canalitza les discussions d'acord amb les Bases convocants i, punt rera punt, les va acomplint. Així, el Centre Català serà, dos anys després, precisament el marc de confluència dels dos sectors, i l'Acadèmia de la Llengua Catalana, tot i l'interès normatiu-lingüístic i d'utilitat social, no arriba a plaure, malgrat les diverses reunions de comissions amb representació de la majoria i la minoria. Finalment, la defensa del dret català serà compartida per tots els congressistes i s'enviarà una Exposició dirigida a les Corts. En la fixació de les tendències del catalanisme és evident, com s'ha remarcat ¹³, que no poden discutir-se i posar-se a votació unes inclinacions polítiques precisament en estat de formació i contraposades...

Els objectius polítics del Congrés són ben clars, i un article col·lectiu del "Diari Català" els exposa amb nitidesa. Catalunya ha de fer política a la catalana i així es patrocina una candidatura on Almirall, Arabia i Soler representen el periodisme, l'excursionisme i la literatura, tres puntals del renaixement.

14

En el aquest text , que signa La Redacció, s'exposa, en típic discurs almirallià, el procés del catalanisme, així com el destí de l'acte:

"Fa molts anys que va començar vigorós el nostre renaixement. Alguns bons patricis van endevinar que si volíem arribar a algun lloc era precis que canviéssim el rumb que seguíem, i, fins exposant-se a quedar sols, van començar a parlar en català i a la catalana."

"La seva veu va semblar que de moment es perdia en mig del brogit que feia la política madrilenya, però per fortuna no va ser el que semblava. La llavor està sempre amagada sota terra algun temps abans de sortir la planta, i això és el que va succeir amb la llavor sembrada pels primers catalanistes. Després de la poesia lírica van venir els cants populars; després dels cants populars va néixer el teatre; després del teatre va venir el periodisme; després del periodisme van aparèixer les associacions de tota mena. Fins la ciència ha trobat ja intèrpretes que la exposen en català i a la catalana."

(...) "L'èxit està assegurat, però això no vol dir que la batalla sigui ja guanyada. El "Congrés" no és una festa o cerimònia sense més objecte que entretenir als qui assisteixin, sinó un acte transcendentalíssim pel catalanisme. Si acaba tan bé com ha començat, marcarà època en el nostre renaixement; serà el principi de l'acció; serà la sortida de l'actitud quasi contemplativa en que ha viscut fins ara."

El Congrés assoleix, parcialment, els objectius concrets i possibilita, malgrat les discussions, que dins el moviment catalanista es vagi formant la idea que la participació política, sense dependència de Madrid sigui un fet. No és casual que uns mesos

després Almirall trenqui amb Pi i Margall, simbolitzant una ruptura que permet, als federalistes catalans, el camí independent i que també, mesos més tard, es formuli ja el principal fruit, és a dir, el Centre Català.

Informativament el Congrés disposa d'un poderós mitjà de difusió: la taquigrafia. Cayo Cardellach seguint el mètode Garriga dirigeix un equip que té cura de la transcripció dels diàlegs ¹⁵. Això fa que sigui un dels primers actes amb cobertura periodística íntegra. Era relativament fàcil la transcripció, els diaris institucionals de caràcter parlamentari ho feien amb facilitat però no era habitual en la premsa comercial. "Lo Catalanista" i després el "Diari Català" publicaran les actes amb el títol de "Diari de las Sessions" les quals també es posaran a la venda en fascicles que periòdicament deixaran constància de l'impacte social que ocasiona aquesta trobada.

Quantitativament el nombre d'articles polèmics, notes divulgatives, rèpliques, etc. és molt elevat. Vegem-ho en la següent taula on apleguem només els textos d'un cert relleu: articles, poemes...

Taula núm. 2

Nombre de referències periodístiques del primer Congrés
Catalanista

Títol	Nombre de textos ideològics publ.	Posició davant el Congrés	Rèpliques del DC
"La Campana"	2	molt hostil	--
"L'Esquella"	2	crític	--
"Lo Borinot"	2	crític	--
"La Bomba"	1	crític	--
"El Mercantil Valenciano"	1	molt hostil	1
"La Lluçanera de N. Y."	7	molt favorable	--
"Butlletí Mensual de l'Ass. d'Exc. Catal."	1	mot favorable	--
"La Il·lustració Catalana"	6	inf. fav. i crit.	1
"La Teula"	3	beligerant a favor	--
"Lo Rossinyol del Ter"	1	informatiu	1
"Correo Catalán"	2	crític	--
"El Diluvio"	8	informatiu	1
"Lo Romano"	1	favorable	1
"La Renaixensa"	3	favorable	--
"La Veu del Montserrat"	6	molt hostil	1
"Gaceta de Cataluña"	14	crítica	5
"La Publicidad"	4	crítica	5
"Diario de Barcelona"	3	crítica	4
Total:	67		20

Font: Elaboració pròpia.

textos favorables: 18

textos informatius: 17

textos hostils: 32

El Congrés genera una enorme repercussió periodística, posa el catalanisme a la palestra de l'actualitat. Les publicacions literàries també hi participaran. "Lo Gay Saber" reproduirà els articles sobre catalanisme d'"Escolastich" a "La Llumenera de Nova York" (del juliol al setembre de 1880), els diaris polemitzen i el volum d'espai que ocupa en la premsa el configura gairebé com a matèria dominant el darrer trimestre del 1880¹⁶. Estimulant les polèmiques, com les qui mantingué amb "Gaceta de Catalunya", el "Diari Català" es situarà en el primer rengle dels diaris d'opinió barcelonins de finals del 1880. Tota la premsa, des de la més influent i burgesa com el "Brusi" fins a la de tendències obreristes com "La Tramuntana" passant per publicacions d'inspiració religiosa com "La Veu del Montserrat" o els diaris informatius com "La Publicidad" o populistes com "El Diluvio" pren posició. En definitiva, el "Diari Català" actua com un catalitzador de la situació ideològica, afavoreix que es consolidin i defineixin les seves tendències del catalanisme, ho reconeix el mateix Almirall en el judici que té el diari arran la publicació de l'article resposta a la "Gaceta". Almirall ho sabia i explotava la polèmica. Sabia que dins el Congrés podia fer-se o no amb la presidència, l'anelava frenèticament, però que dins el Congrés només hi havia dues posicions i ambdues en el catalanisme, calia anar més enllà, crear un estadi d'opinió general al país i ho aconseguí, si ens fixem en el nombre de textos publicats i en la categoria dels seus autors, pràcticament tots els directores de diari de la Barcelona hi participaran. L'estudi del seu contingut, que s'escapa de la nostra recerca, és altament

útil per a exposar i definir les posicions que mantindran els
periòdics com a conformadors de l'opinió pública.

7.1.2 Un diari republicà i federal

Tot i que el pensament del conjunt de redactors és federalista el periòdic no esdevé una plataforma esclussivament difusora d'aquest pensament. Excel·leix en el pensament catalanista, en la seva formulació, elaboració i difusió. El pensament federalista restarà en un segon terme. Divulgarà, naturalment, els esdeveniments com ara aniversaris o efemèrides, qualche article mig perdut i tanmateix les convocatòries de reunions, trobades, etc. però no tindrà la importància, ni en superfície del diari ocupada ni en vâlua dels textos que en altres apartats ideològics. Segurament la preocupació catalanista dominava en el públic lector i en la societat mentre que el federalisme, amb la consolidació de la Restauració que es permet el luxe d'establir lleis més flexibles com la del 1879 que possibilita el naixement precissament del "Diari Català", resta com un ideal de llarg termini. El catalanisme, en la mesura que reivindica aspectes específics i abastables, pot ser un objectiu a curt. Aquesta visió la corrobora la relació d'activitats en la qual participa organitzant o col.laborant el "Diari Català". Així el Congrés Catalanista el 1880 i el Congrés de Jurisconsults el 1881. No hi ha cap congrés federalista.

El diari anterior que fundà Almirall, "El Estado Catalán", en canvi, és ple ¹⁸ de textos de to federalista, i és obvi atenent la importància que té aleshores la discussió de la forma d'estat. Les activitats polítiques de to federalista d'Almirall són també escasses, només el trobem com a president del Comitè Municipal Federalista de Barcelona i l'activitat principal que efectua és

la de rebre i acompanyar a Pi en el viatge al Principat abans de la ruptura amb l'unitarisme federal, amb la direcció de Pi des de Madrid i l'aprofundiment de la via catalana en el particularisme tot "deixant el gorro frigi a casa", com deia el mateix Almirall en elaborar propostes d'articulació amb grups afins en mentalitat catalanista però oposats en ideologia política.

Es el 1881 quan el "Diari Català" publica la major de textos deològics i crítics sobre el federalisme. Els dos primers anys es fa ressò de polèmiques, com les dels periòdics de Madrid "El Tribuno" i "La Unión", els corresponsals de la capital de l'Estat informen de les diverses notícies en aquest àmbit com la suspensió de "La Unión" (setembre 1879) i el corresposal R. M. en la seva crònica indica que Pi y Margall publicarà en llibre la defensa del dit periòdic així com els seus articles més notables publicats al diari federal. L'aspiració d'Almirall és la de fer neixer "lo gran partit particularista" i aquesta proposta, la primera que coneguem que es diu tan clarament i tot elaborant els passos per a que cristal·litzi com aplegar els elements afins --moviment de corresponsals, delegats al Congrés Catalanista, etc.-- s'escriu taxativament en la sèrie d'articles Lo Catalanisme. Al ¹⁹ eminent escriptor S. [Solier] .

El moviment de reorganització federalista del partit democràtic històric impulsa també, el 1880, que es votin nous comitès, com els de Lleida i de totes aquestes votacions el "Diari Català" se'n farà resso ²⁰

Els textos més interessants sobre federalisme són els de la sèrie de sis articles que publica Almirall ²¹ i els dos que publiquen respectivament Feliu i Codina i Sacases. Els textos d'Almirall són la reproducció de dos discursos, a Sants i Girona, dos més sobre les relacions entre catalanisme i federalisme i els dos finals, certament claus per entendre la separació de Pi i Almirall, Estem ja en guardia i En estat normal del juny del 1881. Afegim-hi els comunicats, de maig i juny de 1881 i que es repeteixen apareguen en total sis cops, arran la reorganització, "regeneració" en diu Almirall, del partit i el nomenament del director del diari com a president barceloní. De 304 articles que publica Almirall al "Diari Català" el federalisme ocupa una mínima part.

Finalment, també s'inclouen comunicats diversos de lectors i militants com el prolífic Vicents de Febrer o alguna clarificació en l'habitual tirallonga de polèmiques ²¹.

Uns dies abans de desaparèixer el periòdic Anton Feliu i Codina manifesta en l'article Parlem-ne que el federalisme va guanyant posicions a mesura que en consolida el catalanisme, reclama la cooficialitat de les llengües basca i catalana, corts catalanes, defensa el municipalisme, l'autonomia financera i de gestió, etc. en definitiva, en diu La Federació i acaba remarcant com els federals ja hi són només cal que tinguin la "franquesa d'anomenarsen", el pensament particularisme s'havia extès tot i no dir-se federalisme i en aquest text es destaca la impregnació social

d'aquestes idees.

Quatre anys més tard, "La Renaixensa" en l'article sense signar
22
Catalanistas y federalistas defineix el catalanisme com
"patria, idioma, lleya, historia, costums y caràcter" i critica
als federals que primer es proclamen republicans abans que cata-
lans, és dir primer demòcratas abans que regionalistes, afirmen
que tots volen l'autonomia catalana. La forma de govern és acce-
sòria, la tradició catalana d'una monarquia i la modernitat de la
república poden ser perfectament assumides, en votació, pel poble
català. No pot haver-hi pacte, diuen, entre partits unitaristes i
partits federalistes per la "monstruositat" conceptual del fet.
Reivindicar la personalitat catalana aplega als dos grups. No
poden ser enemics ja que els uneix aquesta aspiració. Considera
que no han de combatre als regionalistes i que els seus ideals
podran ser assumits en una visió com la dels "verdaders federa-
listas" que ja ho han vist clar. Efectivament el 1885 Almirall
posa primer el catalanisme davant el federalisme en la conjuntura
del Memorial i per arribar en aquesta conjunció sacrifica el
"Diari Català" com a plataforma federalista.

7.1.3 El combat social

El "Diari Català" considera que l'ensenyament, l'associacionisme, l'ajuda mútua... són algunes de les eines que permetran el millorament de les condicions de vida de la classe obrera. Els textos que publica responen en aquesta direccionalitat. Admirall mateix havia efectuat en la Diputació de Clavé un experiment, altra cosa no podem dir-li ja que resulta fallit pel cop d'estat, en l'Escola nocturna per a obrers de Sabadell de la qual és director. Com hem explicat en la biografia que li dedicàrem és una experiència ²³ frustrada tot i que ens il·lustra sobre el seu pensament en aquesta problemàtica. S'entén aleshores com el periòdic dediqui textos de caràcter creatiu i assagístic, informacions i comunicats i alhora promogui activitats relacionades amb la qüestió social amb una notable contundència, gairebé com cap altre mitjà diari barceloní potser amb l'excepció de "La Imprenta" o "El Diluvió" i la "Gaceta de Catalunya". El "Diari Català" tindrà en la situació de les classes populars una predilecció en el seu contingut. No és casual, en conseqüència, que "La Teula", periòdic obrerista, el defensi arran els atacs que rep en el Congrés Catalanista.

Exemple dels textos creatius pot ser el poema L'obrer de Josep Verdú on amarat d'una visió paternalista canta l'esforç de la suor per alimentar la família en un llenguatge tòpic. La Redacció es veu obligada, fet excepcional en el text d'un col·laborador, a ²⁴ incloure la nota :

"Publiquem aquesta poesia per la facilitat y galanura ab que

està escrita y per los sentiments de confraternitat que revela en son autor. La publicació, empero, no vol dir que acceptém totas las ideas que conté. Nosaltres creyém que la caritat ó almoyna no ha sigut may solució per cap crisi que's presenti en temps normal."

Taula núm. 3

Relació de textos al "Diari Català" sobre la qüestió social

 articles i textos d'opinió:

<u>Martirologi del treball</u>	14-V-1879
<u>L'ordre públic</u>	8-X-1879
<u>Obrers de les tres Classes de Vapor demanen almoïna per repartir una sopa als que es moren de fam...</u>	22-X-1879
<u>Reglamentació del servey domèstich (I)</u>	8-XI-1879
<u>Reglamentació del servey domèstich (I)</u>	12-XI-1879
<u>La misèria enmascarada</u>	20-XI-1879
[Conferència de Lluís Gongora a l'Ateneu Barcelonès sobre les condicions de vida de l'obrer]	26-I-1880
<u>Prèsons fetes a la matinada</u>	
[detenció líders Comissió auxiliar de classes obreres a la nit]	27-I-1880
<u>!Ja treu lo cap! [repressió]</u>	31-I-1880
<u>Sobre 'ls obrers presos</u>	2-II-1880
<u>Serenitat [Repressió classe obrera]</u>	23-V-1880
<u>La qüestió obrera x'l "Diari de Barcelona"</u>	3-VII-1880
<u>Sobre les societats obreres</u>	15-V-1881

 notes informatives:

<u>Los obrers de Vilanova</u>	
[reivindicació satisfeta]	13-VII-1879
<u>Abus [treball infantil]</u>	13-IX-1879
<u>Intolerancia [vaga a Molins de Rei]</u>	6-XI-1879
<u>Peticció dels obrers tipògrafos</u>	20-XI-1879
<u>Reunió en l'arcaldia</u>	13-XII-1879
<u>Concert en benefici dels obrers sense feina</u>	29-XII-1879
<u>Comunicat à la classe obrera</u>	6-I-1880
<u>!Ja treu lo cap!</u>	31-I-1880
<u>Abus lamentable [treball nocturn]</u>	7-II-1880
<u>Conseqüències de las presons politicas</u>	8-II-1880
[Vaga al port de Tarragona]	19-II-1880
[Mortalitat classe obrera]	22-II-1880
<u>Reunió de la Societat Tipogràfica</u>	15-IV-1880
[Vaga]	15-V-1881
<u>Sobre fets del carrer d'Amalia</u>	23-V-1880
<u>!Serenitat!</u>	23-V-1880
<u>Periòdic obrer</u>	5-VII-1880
<u>Huelga dels agents d'Aduanas</u>	25-VII-1880
<u>Paro de fàbricas</u>	14-XII-1880
<u>Lo General Prendergast a las classes obreres de Catalunya</u>	11-II-1881
<u>Las classes obreres de Catalunya al senyor</u>	

Prendergast 11-II-1881

comunicats

Comissió obrers sense feina	Agraiment als propietaris de cafes i restaurants per autoritzar col·lectes	9-XI-1879
Comissió de la classe obrera	Constituir delegació per saber els obrers en atur	20-XI-1879
Comissió directiva auxiliar de las classes obreras de Barcelona	Crisi, atur...	7-I-1880
Junta de Socorros a la classe obrera sens treball de Barcelona	Relació donatius	14-I-1880
Comissió Directiva Auxiliar de les clases obreres de Barcelona	Ocupació seu social	27-I-1880
[Fabricants de Barcelona]	Al Capitã Gral. Prendergast	11-VII-1880

Subscripcions, altres:

Subscripció a favor dels obrers sens treball	1-XI-1879
Subscripció a favor dels obrers sens treball	2-XI-1879
Subscripció a favor dels obrers sens treball	7-XI-1879
Resultat de la subscripció recollida per la Junta d'auxilis...	28-XI-1879
Resultat de la subscripció recollida per la Junta d'auxilis...	29-XI-1879

Font: Elaboracio pròpia

A més d'aquests textos d'origen extern --col.laboradors, comunicats...-- i d'origen itnern --articles de redacció, etc.-- n'inclou d'altres de to divulgatiu com la conferència de Fernando Garrido Origen y progrès de las asociaciones obreras en Inglaterra (7-V-1879), i arriba a ocupar-se extensament d'algun fet escandalós com l'emigració obrera a Oceania o les Antilles on traficants sense escrúpuls pràcticament venien com esclaus a qui

es contractava com obrer lliure. En el cas de Port-Breton, juny i juliol de 1880, publicà una dotzena de notes i articles denunciant la situació per avisar als obrers desesperats en temps de crisi del perill d'una emigració sense garanties.

La crisi econòmica recau en el sector social més dèbil i el "Diari Català" és sensible a la desgràcia, tot i declarar-se enemic de la caritat com a solució ha d'acudir-hi amb les subscripcions per exemple com la de tota la premsa barcelonina:

Taula núm. 4

Import de les subscripció a favor dels obrers sense treball i dels damnificats de les inundacions

entitat	a	b
"Diari Català"	80.00	113.00
"Crònica de Catalunya"	397.95	645.25
"La Publicidad"	1.148.77	-----
"El Progreso"	194.25	-----
"Gaceta de Catalunya"	381.53	-----
"El Diluvio"	388.53	1.168.25
"Diario de Barcelona"	500.00	35.570.68
"Lo Gay Saber"	-----	445.50
Círculo Equestre	1.293.75	-----

Font:

a. Obrers sense treball. "Diario de Barcelona", 21-II-1880.

b. DC, 152 (27-X-1879).

Import en ptes.

El diari serà, si més no, una plataforma de denúncia i alhora de contribució per a resoldre algun cas mitjançant les habituals subscripcions o recol·lecció de donatius dels lectors. La reproducció d'un comunicat ens pot il·lustrar sobre aquesta voluntat:

"Ab profunda pena publiquem lo següent document que se'ns ha remés. Devant de tanta miseria, no podem fer més que recomenar á tots los nostres lectors que contribueixin ab lo que pugan á aliviarla, prenent part en la suscripció que desde avuy queda oberta.

"A conseqüència de la crissis industrial, que mes tendeix á aumentar que á disminuir, y amenassa pendre carta de naturalesa, fent algun temps que 'ns agobia, se troban sens treball y, per lo tant, sens medis ab que ocorre á sas mes perentorias necessitats, las quatre quintas parts dels obrers pertanyents á las classes ditas de vapor.

L'òbol ab que, escatimantlo de son reduhit salari, los ajudan los pochos que treballan, encare com paliatiu es de tot punt insuficient. Semblant situació no podia deixar de preocupar als representants de las mentadas classes, los quals, acabats los recursos propis vegeren que no quedava altre medi que 'l suprem de recorre á la filantropia. Així potser 's podia arribar al menos á repartir una sopa diaria. Cregueren que seria conduhent y adequat lo nomenament de comissions que acompanyadas d'agents de l'autoritat pera que no se'ls confongués ab los pobres d'ofici, passessin á recullir á domicili lo que tal volta hi hagués voluntat de dárlos; y, á n'aqueix fi, elevaren al Excm. Sr. Alcalde d'aqueixa ciutat una exposició sollicitant l'oportú permis.

Molt bé comprenen los infrascrits que 'ls molts negocis á que deu haber d'atendre aquella autoritat, poden impedirli resoldre en aqueix assumpto, ab la promptitut que reclama, pró també compendrà vostè, senyor Director, que essent, com es, impacient la gana, no poden esperar que transcorri un temps preciós, sens donar mostrás del compliment d'un deber, com representants de la classe, fent ó intentar algo que puga servir de lenitiu á la miserable situació de sos representats.

Així, han resolt, apremiats per la gravetat de las circunstancias, acudir a moure la noblesa de sos sentiments, suplicantli y esperant, que mentres lo M. I. Sr Alcalde d'eixaciutat delibera y resol sobre lo supliciat, se servesca obrir en son periódich i á favor de ditas classes, una suscripció, com altres s'en han obert per contrarestar, en lo possible, los efectes de alguna publica calamitat.

Per lo qual li quedarán eternament agrahts los obrers que suscriuhen y sos representats.

Visca V. molts anys. Barcelona, 27 de setembre de 1879. - La

Comissió, G. Sirera Masagué, Joseph Costa, Esteva Vidal."

Mesos més tard serà la Comissió directiva auxiliar de classes obreres de Barcelona la que adreçarà un comunicat a l'opinió pública davant la perllongada situació de subsistències derivada de la manca de treball. S'argumenta que si els obrers contribueixen al sosteniment de l'Estat i de la societat és "equitatiu" que aquests acudeixin a auxiliarlos en "días calamitosos" i fa una crida a la dignitat davant la degradació que comporta el deteriorament del temps:

"(...) La Comissió hauria desitjat variar la forma del socorro; perquè inspirantse en la dignitat de sos representants retxassa la limosna que degrada, mentres impetra (sic) l'auxili à que creu tenir un dret moral pera salvar de la miseria als qu' encara avuy poden ser d'utilitat à sos semblants.

(...) La Comissió, donchs, desisteix de tots los treballs que podian dar per resultat la percepció d'una humiliant limosna per sos representats; lo Centro repartidor està obert pera 's infelissos que d'ella no poden prescindir, pero centinella avansat del decoro de tots, vigilarà perque la referida classe que representa conservi incólume la dignitat en que podria veures atacada aprofitant sa aflictiva situació."

No és nomès una visió d'ajuda de la classe obrera, acció que també fan altres publicacions com el "Diario de Barcelona" ²⁶ sinó una denúncia constant a mesura que la crisi porta a la desesperació i la misèria a més families. El gener de 1880 explica en portada casos com el d'una familia desnonada amb mobles al carrer, el d'un pare de familia que atraca per misèria i en trobar-se l'atraca't també sense diners es posa a plorar... La pobresa no lliga amb l'ideal de progrés i el "Diari Català" no la ignora ni l'amaga, l'exhibeix com a primer pas per a solventar el problema humà que hi ha al darrera.

7.1.4 La visió de la ciència

El "Diari Català", com hem vist en el programa fundacional, expressa la seva fe en el progrés com a element de renovació i transformació de la realitat, com a contribució a la millora social. Aquesta fe en el progrés, l'anar "sempre avant" tindrà repercussions en el contingut atenent que hi haurà la voluntat de fer un diari modern. N'estan orgullosos i en fan gala. Quan el "Correo Catalán" imita el format foli que té el "Diari Català", aquest ho remarca dient que vol modernitzar-se però que ha d'anar al "fondo" que només els hi "falta el contingut" per a ser moderns. La visió del progrés és tant interior, de l'home, com exterior de la societat, aspiren a fer efectius els lemes de la revolució francesa i a convertir la societat seguint els models de les repúbliques europees, especialment França, atenent els principis de caire general, volen una societat més justa i proclamen els principis del que en diuen política general contra la corrupció, etc. més que la simple participació en el combat quotidià d'alternància de noms o de sigles.

El "Diari Català" aleshores tindrà una preocupació essencial en la divulgació de les millores tècniques que incorporen el país vers la modernitat. La millora per excel·lència és el ferrocarril que significa facilitat de comunicació de la ciutat al camp, de la ciutat revolucionària i liberal, moderna i progressista al camp reaccionari i conservador, endarrerit i tradicional, que significa vitalitat econòmica i apropament al funcionament europeu del comerç, l'economia i la cultura. L'elogi, encès i abran-

dat, la crítica pels defectes puntuals, l'obstinació en fer que creixi són comprensibles en l'òptica d'element de progrés.

Ho escriu Conrad Roure en un poema titulat significativament !Avant! on clou els dos darrers distics: "y ab aquest afany, la Ciència / es la que engendra el Progrés." ²⁷ . Ens fixarem, doncs, en la ciència però és en multitud d'aspectes del contingut del "Diari Català" que el progrés és present, fins i tot en el mateix llenguatge s'aspira a resoldre part dels problemes que té la llengua catalana, tant en el seu ús social i públic com en la seva fixació. Així es demanen càtedres, s'expliquen les solucions de païssos amb diverses llengües com ara Suïssa que Almirall visita per a conèixer de prop, etc. i en relació a la normatització es publica el 23 d'octubre de 1879 una carta signada per "alguns catalanistas" on es demana "la necessitat de unificar lo sistema gramatical de nostra enérgica llengua".

La utilització del periòdic serà tant en la divulgació de notícies com la teorització de la implicació i els lligams de la ciència i la societat. En relació al primer cas trobem nombrosos fets que pot ser pràctic consignar per a veure les preocupacions de la redacció:

Taula núm. 5

Relació de novetats científiques exposades al "Diari Català"

Enginyosa disposició de 'ls rails pera evitar los salts de las rodas	30-I-1880
Un despaig central del teléfone en New-York	1-II-1880
Servei telefonic	19-II-1880
[Sobre la telegrafia submarina]	29-II-1880
Los rellotges pneumàtics	15-V-1880
Fotografia de la cromòsfera solar	4-VIII-1880
Popularisació de teléfone	24-IX-1880
Lo Fotófono de A. G. Bell	8-X-1880
Simplificació del Fotófono	9-X-1880
La fotografia per medi de la llum electrica	10-I-1881

Font: Elaboració pròpia.

La major part dels textos són de divulgació científica de l'aparat de comunicacions tant de les comunicacions en l'ampi sentit: telègraf, teléfon, ferrocarril, etc. i també de divulgació dels invents i descobriments siguin o no d'aplicació pràctica. La crítica al deficient funcionament científic de, per exemple, el telègraf espanyol²⁸, o de la deficient utilització de la universitat o els seminaris com a plataforma educativa²⁹ és un altra de les vessants referides a divulgació científica que preocupa al "Diari Català". A més de la reivindicació de l'Acadèmia de la Llengua Catalana, resultat del primer Congrés Catalanista treballen per l'Associació d'Artistes i Escriptors Catalans, es critica la inoperancia de les acadèmies existents com les d'història o llengua que són, a parer de Sacases, "lo refugi y 'l lloch de descans de las monjas del sigle XIX"³⁰ atenent la seva manca de vitalitat i els defectes en la seva producció científica tot remarcant els defectes de la gramàtica de la llengua castellana editada per la mateixa academia, etc. En definitiva, es

reclama, com diu un lector del diari que publica tres extensos articles que mereixen l'honor de ser inclosos a la prestigiosa secció editorial Secció de Fondo, que hi hagi un debat i una vitalitat en el panorama científic .

Tot just començada la publicació del diari l'article editorial Anemhi reivindica la ciencia com a mesura --"la il·lustració y lo treball"-- fonamental en la vida dels pobles per anar vers la prosperitat pel camí del progrés:

"En altres temps los sabis eran perseguits; avuy la ciencia es glorificada. Es la deesa del mon modern; pero una deesa tota nova, que vol per sacerdots á homes intel·ligents que busquin de bona fé la prosperitat dels pobles, per incens y per allumarias la claror de nous invents y per cants de alabansa, la alegria y felicitat de tots.

Lo mon se regenera ab aquest impuls, los cors baten ab mes forsa, los pits s'aixamplan ab nou alé y per tot se sent una paraula que es lo resúmen de totas las aspiracions, de totas las esperansas !Avant! !Avant! felissos aquells que poden anarhi!

(...) Avuy tenim crissis y busquem per explicarlas causas estranyas. Posemos la mà al pit y fem exámen de conciencia, comparém lo que fem, ab lo que fan los pobles que adelantan, y veurem en que 'ns perdem. Estudiem los medis que te nostre país y marxem tots á una aprofitarlos.

Nostres pobles y nostras comarcas senten ja que aquet es lo medi, y de aquí venen alguns projectes que son molt de aplaudir, ni mes ni menos que algunas obras públicas que s' van fent. Per ara tots se fixan en medis de comunicació y aixís es que casi bé tots los projectes son de camins de ferro, tranvías y carreteras.

(...) Això es bo; pero no es prou; son esforços aislats, no fills de una idea general, y encar que ho aplaudim ab tot lo nostre cor, voldriam que s' pensés en altres cosas de tanta ó major importancia y sobre tot que lo que s' fa, no fos ab tanta pena."

Reivindica que els capitals catalans s'inverteixin en projectes de la terra i com ara que la idea del progrés per la ciència va essent assumida per tota la societat si s'avança --"anemhi" repeteix constantment- s'arribarà alhora a la regeneració, la prosperitat i la justícia.

Referència especial mereix la millora i aplicació de l'electricitat. Els contactes que té el "Diari Català" amb la "Llumanera de Nova York" i aquesta amb Edison, on van visitar el poble de Menlo Park a New Jersey il·luminat elèctricament i, molt especialment, amb dos enginyers catalans instal·lats a San Francisco, Cebrian i Molera, fa que el "Diari Català" tingui una posició de privilegi en la premsa barcelonina per a informar, aquest any crucial, en aquest sentit, de 1879, sobre els usos pràctics de l'energia elèctrica. .1s1

Taula núm. 6

Textos sobre l'electricitat publicats al "Diari Català"

-----:	Invents catalans	
	[Rep. d'"El Diluvió"]	12-V-1879
-----:	[Rep. d'"Electricité"]	1-VI-1879
-----:	La llum elèctrica	15-VI-1879
-----:	Mister Edison y la llum elèctrica	27-XII-1879
-----:	Llum elèctrica	6-I-1880
-----:	Entrevista ab Mr. Edison	13-I-1880
-----:	Mes detalls sobre la llum electrica de l'Edisson	21-I-1880
"THALES":	Sistema d'iluminació elèctrica dels senyors Cebrian y Molera	24-I-1880
"THALES":	Sistema d'iluminació elèctrica dels senyors Cebrian y Molera	27-I-1880
"THALES":	Sistema d'iluminació elèctrica dels senyors Cebrian y Molera	28-I-1880
"THALES":	Sistema d'iluminació elèctrica dels senyors Cebrian y Molera	29-I-1880
-----:	Sobre l sistema d'alumbrat elèctric de Mr. Edison	2-II-1880

----	<u>Sobre la llum elèctrica</u>	3-IV-1880
----	<u>Una nova meravella elèctrica</u> [Rep. de "Nature"]	30-IV-1880
----	<u>La llum elèctrica en París</u>	8-VI-1880
----	<u>Vinguda de Mr. Gramme</u>	15-VI-1880
----	<u>Il·luminació elèctrica</u>	2-IX-1880
"THALES":	<u>Sistema d'il·luminació elèctrica dels</u> <u>senyors Cebrian y Molera</u>	3-IX-1880
----	<u>Instal·lacions de llums elèctriques</u>	8-IX-1880
----	<u>Societat d'exploració</u> <u>d'invents elèctrics</u>	21-I-1881

Font: Elaboració pròpia.

El fet que s'anunciï l'energia elèctrica més barata que la del gas i que la qualitat de l'il·luminació sigui molt superior fa que a tot Europa despertí expectació l'invent d'Edisson i que les publicacions s'afussessin la informació unes a d'altres amb l'afany d'informar als lectors. Curiosament podríem considerar que la primera entrevista en llengua catalana apareix en el "Diari Català" el 13 de gener de 1880 i si bé tècnicament no es en la fórmula de pregunta i resposta si que s'utilitza aquesta tècnica periodística per que Edison informi dels seus descobriments gràcies a la utilització del filament de carbó el 21 d'octubre de 1879 en tenir més de quaranta hores encesa la bombeta amb el buit al seu interior. Aquesta notícia és enviada per telegrama datat a Nova York el 31 de desembre de 1879, a Madrid "El Liberal" ho publica i dos dies després el "Diario de Barcelona" se'n fa ressó.

7.1.5 Altres aspectes del contingut

Les seccions habituals del "Diari Català són:

Santorals

Espectacles:

Públics

Diversions particulars

Notícies de Barcelona:

Sessió de l'Ajuntament

[Notes breus de Barcelona]

Moviment Científic y Artístic

Butlletí Astronòmic

Servey Meteorològic

Secció de Fondo

Correspondències del Diari Català

Notícies de Catalunya

Notícies d'Espanya

Secció Oficial

Secció Comercial

Secció d'Anuncis

Secció Telegràfica:

Telègramas de la premsa extrajera

Extracte de telègramas

Telègramas particulars

Esporàdicament, a part de la secció literària dels dijous i de modas y labors dels diumenge publica una "Secció de varietats", notes breus diverses, de "Comunicats" tant d'entitats com de particulars i, molt ocasionalment un "Butlletí Politic" també de comunicats i una "Secció de Polémica" més aviat per a respondre als atacs que té el diari arran el congrés Catalanista. Un contingut, doncs, molt estable i elaborat d'una forma funcional. Vegem, ara, les seccions, per pàgines:

Taula núm. 7

Distribució de seccions del "Diari Català"

Pàgina	Capçalera de la secció
1	Capçalera/ Preus de subscripció/ Sants del Dia/ Espectacles (Publics, Particulars) / Reclams / Noticias de Barcelona
2	Reclams/ Secció d'Economia Domestica / Noticias de Barcelona (Sessió de l'Ajutnament)/
3	Noticias de Barcelona / Moviment científich y artistich / Butlletins Metereològich y Astronòmich / Secció de Varietats /
4	Secció de Varietats / Secció de Fondo /
5	Secció de Fondo / Correspondencias del DC / Comunicats / Noticias de Catalunya / Secció Oficial / Joch oficial
6	Secció Comercial (Companyies de Ferrocarril, Port de Barcelona, Cambis corrents, Efectes públichs...)
7	Secció d'Anuncis
8	Secció Telegràfica (Telegramas de la premsa extranjera, Extracte de telegramas de la Premsa local, Telégramas particulars)

Font: Elaboració pròpia.

Les seccions s'encavalquen i gairebé mai es tanquen per pàgines, tampoc mantenen una estructura fixa ans són variables de longitud la qual cosa afecta l'estructuració. Finalment n'hi ha de noves, com "Secció d'economia domèstica (preus corrents a la menuda)" que neix el 1880 o bé les àmplies correspondencies de Girona, Tarragona i Lleida arran l'obertura de redaccions noves.

Fixem-nos-hi ara d'una forma esquemàtica tot afeguint "La Renaixensa":

Distribució del contingut del "Diario de Barcelona"

(29-III-1880)

1	Anuncios del Dia (Santoral)
1	Afecciones Metereológicas
1	Espectaculos
2	Diversiones Particulares
2-5	Barcelona
6	Barcelona + [Anuncis per paraules]
7	[Anuncis per paraules + Article]
8-9	Articulo
9-10	Cartas de Madrid
11-13	Cartas de Madrid + Correspondencias particulares del "Diario de Barcelona"
12	[Crònica de Madrid]
14	Article [copiat del "Diario de Cadiz": sobre viatges]
15	Anuncios Individuales
15	Anuncios Oficiales
16	[Horaris ferrocarrils]
17	[Anuncis necrològics]
18-26	Anuncios
27	Parte Comercial
28-30	Anuncios
31-32	Noticias Nacionales + Ministerios
33	Movimiento de Poblacion
34-36	[Revista de premsa: còpia de "La Correspondencia de España"]
37-40	[Telegrames: Paris]

Distribució del contingut del "Diari Català"

(29-III-1880)

- 1 Espectacles públics + Reclams + Noticias de Catalunya
 - 2 Noticias de Catalunya + Revista Dramàtica [Crítica teatral]
 - 3 Servey Metereològich + Butlletí Astronòmich + Secció de Fondo [Revista de Europa]
 - 4 [Final Secció de Fondo] + Articles i notes reproduccions de premsa ("El Liberal") + Correspondencias del "Diari Català" [Crònica de Madrid i de La Habana]
 - 5 [Segueix crònica Cuba + Cròniques de París, Lisboa i Trep]]
 - 6 [Segueix crònica tremp] + Secció Oficial + Secció Comercial + Companyia de ferro-carrils + Port de Barceona + Secció de Anuncis
 - 7 Anuncis
 - 8 Anuncis + Secció Telegrafica: Telégramas de la premsa extranjera + extracte de telégramas de la premsa local + Telégramas particulars
-

Distribució del contingut de "La Renaixensa"

(12-V-1881)

- 1 Santoral + Bulleti Meteorològich + Bulleti Astronòmic
 - 2 [Anuncis breus] + Espectacles públics + Crònica general
 - 3 Crònica general
 - 4 Crònica general
 - 5 Crònica general + [Article]
 - 6-7 [Article] + Correspondència de "La Renaixensa"
 - 8-9 Correspondència de "La Renaixensa [Paris, Madrid] + Ajuntament de Barcelona: Consums y Arbitres
 - 10 Adm. de Correus + Secció religiosa + Secció comercial
 - 11 Cambis corrents [Efectes públics, accions, etc.]
 - 12 Embarcacions a a carga + Cia. de la Ferrocarrils + Guayta marítim del dia 11 + Moviment d'embarcacions
 - 13 Segueix moviment d'embarcacions + Overturas de registre [Horaris vaixells llarg recorregut] + Anuncis particulars
 - 14 Anuncis particulars
 - 15 Anuncis particulars + Correu Nacional [Extracte dels diaris de Madrid del dia 10] + Telégramas particulars de "La Renaixensa"
 - 16 [Segueix Telegrames...]
-

Per a comparar-ho amb els altres diaris barcelonins vegem el contingut del considerat primer diari per tiratge i influència social. Prenem un número a l'atzar i el 27-VII-1879 trobem en el "Brusi" la primera pàgina els sants del dia sota el peu Anuncios del dia, tot seguit las Afecciones metereologicas tanmateix molt breus, com veurem més avall, el "Diari Català" les facilitarà més extenses i els Especiáculos. Ací és el "Brusi" el qui ofereix més informació, fins a 15 programes de teatres, sales de concert, etc. en aquestes dates el "Diari Català" n'inclou entre 5-10. Després de la segona pàgina on comencen, i segueixen en les dues següents, les notícies breus de Barcelona precisament amb aquest epígraf. Les pàgines 5 a 7 seran d'anuncis breus en una secció sense títol. Les tres següents, hem agafat un diumenge, dia de

paginació molt extensa, l'article de J. Mañé i Flaquer, en la darrera d'aquestes pàgines i les dues següents la Carta de Madrid, extensa i documentada, to seguit tres pàgines d'informacions de l'Estat i de Catalunya, són les Correspondències particulars en tres pàgines, les següents contenen remitits, anuncis judicials i oficials i la part religiosa, esqueles, aquest dia dues pàgines i d'anuncis 23 pàgines més. Les pàgines finals contindran còpia de textos de "La Correspondencia de España", preudelsproductes, anuncis de transports, cartes del Congrés, telegrams d'agència (Havas) i directes al diari.

En síntesi trobem:

Taula núm. 8

Distribució de continguts del "Diari de Barcelona" i el "Diari Català"

	"Diario de Barcelona"		"Diari Català"	
	pàgines	%	pàgines	%
opinió:	2.5	5.20	1.5	18.75
informació barcelonina:	3.5	7.29	1.5	18.75
informació catalana:	1.5	3.12	1.0	12.50
informació espanyola:	6.0	12.50	0.5	6.25
informació exterior:	2.0	4.16	0.5	6.25
publicitat:	30.0	62.50	2.0	25.00
altres:	2.5	5.20	1.0	12.50
	48,0		8.0	

Font: Elaboració pròpia.

Tret de la publicitat i la informació espanyola el "Diari Català" disposa d'uns elements que el configuren com periòdic d'opinió i d'informació catalana en la distribució del seu contingut. El "Diario de Barcelona" amb 48 pàgines en quart que equivalen a 12 del "Diari Català", tenint aquest gairebé sempre 8 pàgines, té

més superfície impresa però la gran proporció de publicitat fa que en relació a text redaccional puguin perfectament competir atenent que el "Brusi" optarà per oferir informació instrumental i el "Diari Català" opinió i textos creatius siguin de redacció o de col.laboradors. Fixem-nos en el tipus de materials de caràcter popular atenent que fins ara hem fet bàsicament continguts només de to literari, científic, cultural, etc.

Taula núm. 9

Mostra de continguts d'atracció popular

Successos:	<u>Un altre assalt.</u>	(19-II-1880)
	<u>Sierra Morena en Barcelona.</u>	(2-IV-1880)
	<u>Incendi.</u>	(13-IV-1880)
	<u>Un crimèn atros.</u>	(24-VIII-1879)
Escàndols:	<u>Lo procés del Toisó d'Or.</u>	(VI-VII-1880)
	<u>L'emigració y 'l govern italià.</u>	(17-VII-1880)
	<u>La porra elevada a institució.</u>	(30-IV-1881)
	<u>Lo manuscrit de Sant Pere.</u>	(16-IV-1880)
Món cortesà:	<u>L'arxiduc Rodolfo.</u>	(16-III-1881)
	<u>Las familias reals d'Holanda...</u>	(20-II-1880)
	<u>L'arxiduc Rodolfo en Jerusalem.</u>	(16-III-1881)
Viatges:	<u>Una ascensió al Canigó.</u>	(16-III-1881)
	<u>Una excursió a Andorra.</u>	(2-IV-1881)
	<u>Expedició del "Vega".</u>	(3-III-1880)
	<u>Exploradors portuguesos.</u>	(25-III-1880)
Guerres:	<u>La insurrecció dels boers</u>	(30-I-1881)
	<u>Desarmament o guerra.</u>	(20-XII-1879)

Font: Elaboració pròpia.

El "Diari Català" no serà conegut però per aquests textos sinó òbviament per l'especialització política (catalanista) i cultural (literària) del seu contingut excel.lint en les polèmiques:

Taula núm. 10

Exemple de polèmiques del "Diari Català" amb la premsa

titol	matèria	data
Los frares y'l Correu Català	religió	18-VI-1879
Los frares (II)	religió	24-VI-1879
A La Publicidad	política	1-IX-1879
Descubriments del "Diario de Barcelona"	id	14-X-1879
Al Clamor del Magisterio	ensenyament	26-XI-1879
!Pareuvos y mediteu! [Brusi]	política	19-XII-1879
?Quis ut ego?		
Al senyor Mañé y Flaquer	filosofia	30-V-1880
A "El Correo Catalán"	religió	19-VI-1880
La qüestió obrera y'l "Diario de Barcelona"	social	3-VII-1880
Al "Diario de Reus	llengua cat.	14-IX-1880
A "El Noticiero"	ensenyament	5-XI-1880
Algunas observacions a La Publicidad y a La Gaceta de Cataluña	política	13-I-1881
A "La Publicidad"	política	14-IV-1881
Atachs de nervis ["Crónica de Cat."]	política	2-VI-1881
Los enemichs de Catalunya [id]	política	2-VI-1881

Font: Elaboració pròpia.

No hem pres en consideració els textos que apareixen en les polèmiques arran el primer Congrés Catalanista que tabulem apart.

Contràriament al "Diario de Barcelona" que inclou el gener 1880 moltes notícies de les agències Fabra i Havas-Reuter de Madrid, París, etc. el "Diari Català" tindrà el seu contingut pràcticament de producció pròpia tret de la secció telegràfica final i de la reproducció d'alguna nota o article en les "Noticias de Barcelona", "Noticias de Catalunya" o "Noticias d' Espanya". Les obtindrà dels redactors i de corresponsals o lectors constituint aquests una notable contribució arribant fins a institucions com

el Bisbat barceloni on l'anònim col.laborador facilita informació directe: "Aquella persona que 'ns entera sempre de las cosas d'iglesia..."³⁴ . El procés de redacció és el tradicional en la premsa de l'època, treballen a la tarda i s'arriba fins al vespre: "Ahir a ultima hora van..." i l'hora de tancament que indiquen és "un quart de duas de la matinada"³⁵ .

L'extensió mitja dels articles és de dues columnes tot i que abunden els d'una i mitja i els de tres, els més extensos seran excepcionals tot i que n'hi ha algun que sobrepassa com La cuestión de los cuarteles de Josep Xiró que ocupa tres pàgines del total de vuit.

Un dels aspectes de contingut més representatius de la posició de progrés i d'identificació entre periodisme i ciència és la secció de meteorologia i d'astronomia que diàriament el "Diari Català" inclourà en les seves pàgines. El 1879 és habitual que aquestes seccions figurin en la premsa diària. Així "La Publicidad", "Diario de Barcelona", "Gaceta de Cataluña", "Correo Catalán" i "El Diluvio", periòdics ben oposats ideològicament tenen aquest nexa comú i, a més, tenen també, almenys a mitjans de 1880 que és la data que els hem consultat tots cinc, com a denominador comú, la mateixa persona que els elabora, és tracta de l'òptic alemany Albert Burckhart fins que el "Diari Català" trencarà aquest monopoli, quan aparegui el 1881 "La Renaixensa" seguirà també l'exemple del primer diari fet en llengua catalana i el butlletí meteorològic d'aquest diari anirà a cura de J. Montserrat i Archs mentre que "La Vanguardia" també en néixer el 1881 seguirà els

altres diaris fets en llengua castellana.

El butlletí metereològic del "Diari Català" s'estructura com una secció fixa del periòdic. Conté la referència "Servey exprés del "Diari Català". Observacions d'ahir" i figura en portada després del preus de subscripció, sota la capçalera, apaisat, i abans del butlletí astronòmic i del santoral. A partir del primer de gener de 1880 figurarà a l'interior tot just després de les "Noticias de Barcelona" i ocupant, en vertical, mitja columna. Variarà la seva ubicació posant-se, per exemple el juliol de 1880, a la darrera pàgina amb els telegrams.

Les dades que ofereix són:

conceptes:	1879	1880	1881
"Hora"	x	x	x
"Baròmetro"	x	x	x
"Pluja"	x	x	
"Vents. Forsa",	x	x	x
"Evaporació"	x	x	
"Atmosfera"/"Estat del cel"	x	x	x
"Núvols"/"Núvols"	x	x	
"Ter. sec."	x		
"T. màx."	x	x	x
"T. min."	x	x	x
"T. humit."	x		
"Estat Hig."	x		
Actinòmetre		x	
"Sol"	x	constituïran el "Butlletí	
"Lluna"	x	Astronòmic"	

El 1880 en "Hora" s'indicaran quatre medicions diàries en lloc de les tres habituals el 1879, la temperatura s'indicarà al sol i a l'ombra. El 1881 les dades no seran tant abundants, hi ha una sola medicion horària i només unes dotze dades mentre el anys anteriors arribaven a les quaranta i cinquanta. Tot i això hi ha alguna novetat com que la força dels vents s'expressarà en números, de l'1 --calma-- al 5 --hurará--, el 1879 eren: fluix, molt fluix, etc.

La secció és quasi la nineta dels ulls de l'equip del diari, figura en lloc preeminent i quan s'efectuen les millores que anuncien arran la primera suspensió la redacció manifesta que publicaran un "Butlletí Astronòmic" redactat per Martí Turró i que en la secció metereològica començaran el 20 d'agost de 1879 també les observacions preses mitjançant l'"actinometre", un aparell de nova creació que consisteix en l'hàbil combinació de

dos termòmetres.

Els butlletins metereològics són constants en la seva presència durant 1879 i 1880 només aran un viatge ³⁶ del seu encarregat no apareix. Contràriament el butlletí astronòmic de Martí Turró apareix regularment. Font en la semblança biogràfica que dedicà a Almirall diu que la secció de metereologia del "Diari Català" va a cura de Miquel Utrillo i Morlius (1862-1934), el qual no apareix citat mai al "Diari Català" mentre que el butlletí astronòmic inclourà sempre el nom de Martí Turró com a responsable. Aquest té un notable prestigi social, fa cursos sobre astronomia a l'Associació d'Excursions Catalana ³⁷, manté correspondència amb altres científics, etc. El desembre de 1879 al costat de les dades diàries n'inclourà, esporàdicament, d'altres, com ara la mateixa correspondència amb astrònoms francesos, etc. batejant la secció "Servey Astronòmic de l'Observatori I. Martí Turró" ³⁸.

A vegades també la secció obté dades del "New York Herald" i així ho especifica el diari ³⁹. L'Ajuntament barceloní aprova que el 2 d'agost, ho recull l'edició d'aquest dia de "Lo Catalanista", s'instal·li "en un quadre de molsa al Parch, alguns aparatos metereològics à manera de petit observatori, pera poguer saber las afeccions atmosfericas." Normalment la secció de metereologia no fa comentaris tot i que si el fet s'ho val n'inclou però com a nota independent de les dades numèriques ⁴⁰. No és fan prediccions però apareix escadusserament sota el títol "Probabilitats" un petit comentari del temps que pot fer l'endemà bàsicament només sobre la pluja i l'estat del cel.

No consta al "Diari Català", com hem dit, el nom de l'autor del butlletí metereològic. Cal fixar-se que del 6 al 12 de maig de 1880 les dades del butlletí metereològic i les de l'astronòmic figuren en un sol text requadrat ^{40a} i consta l'autoria de Martí Turró, també comunica a un col.laborador comarcal espontani que li farà arribar aparells per a la medicció metereològica atenent que s'ofereix per a pendre les dades de la seva població. Si Martí Turró no col.labora en la secció metereològica com s'explica que vagin els dos butlletins uns dies signats per ell mateix? i, també, perquè ha de comunicar que enviarà aparells metereològics si no té cura de la secció? El "Diari Català" indica, no obstant, que cada secció té un responsable diferent ⁴¹.

En diversos dies el butlletí es repeteix ampliant les dades del dia anterior, per exemple el 27 d'octubre de 1879 s'afegueixen com a "Suplement á las observacions del dia 26 Octubre". Martí Turró signa nombrosos textos de caràcter astronòmic com a article o com a comentari a les dades numèriques: Eclipse de sol, Catàleg de las estrellas passatieras catalogadas, etc. ⁴²

Martí Turró no s'escapa, com tot el diari de les polèmiques. "El Diluvio" li critica que té mals aparells atenent la divergència de dades amb la publicació parisenca especialitzada "Journal du Ciel" ⁴³. L'astronom respon i publicà també al "Diari Català" la seva argumentació:

"De la simple lectura del suelto del periódich francés se 'n desprent unicament que després d'haver estat d'acort durant

molts dies ab los astrònoms y aficionats de qui reb noticias dit periòdich, vaig deixar d'estarho ab M. Mangeant de Versailles, lo dia 13 d'octubre, relativament al número de tacas que presentaba 'l sol. Pero, com del mateix suelto 's dedueix, tal discordancia no implica equivocació en cap dels dos ja que no constant l'hora de la observació respectiva pogueren observar en horas dinstintas (sic), lo que, com sabrà perfectament l'autor del suelto del "Diluvio" podia donar diferencia en lo número de las tacas que moltas vegadas varian en horas...

Per lo demés, no dech jo dir si posseheixo instruments bons ò dolents. No tinch pretencions de disposar d'un observatori, cosa dificil per un jove modest que no compta ab protecció oficial ni ab atres forsas que sa fè y son amor à estudiar."

44

Dos dies després serà la Redacció que contesti a "El Diluvio" quan torna a criticar al responsable de la secció astronòmica. La rèplica del "Diari Català" defensant a Marti Turró es ben significativa de la posició del periòdic en relació als seus col.laboradors:

"Quan ja 'ns creyám que aquest estimat colega s'havia resolt à deixar en pau al jove encarregat del nostre butlletí astronòmic, nos sorti en lo número del dissapte ab un suelto de gacetilla en que procuraba mortificarlo prenent peu d'una apreciació del "Journal du ciel" de Paris.

Res diguerem de moment, perque 'ns sab mal tenir que sostenir polémicas ab un diari amic nostre, com lo "Diluvi", y 'ns limitàrem à insertar en son lloch corresponent, un sencill y modest comunicat del jove Marti y Turró, que es lo que 'ns favoreix ab lo butlletí astronòmic. Pero aquest comunicat tan sencill exità la bilis del "Diluvi", y ab son motiu nos propinà ahir una filípica. Consti, donchs, que 'ns trobém en lo lloch de provocats.

Tal vegada lo estimat colega s 'ha cregut que 'l jove senyor Marti y Turró es algun albahá, regidor, ò dependent del tranvia, ò per lo menos algun dels que tenian conversas interminables ab lo brigadier carlista Boet, durant sas brillants campanyas en lo centro d'Espanya, objectes útils à que están destinadas las columnas del "Diluvio". Si aixís no fos no 's compendria que no perdés ocasió d'ocuparse d'ell. Pero à lo menos, si tant vol ocuparsen, valdria la pena de que s'hagués enterat de que en lo DIARI CATALA hi ha duas

seccions completament distintas, ó siguin la metereològica y l'astronòmica, y que sols d'aquesta última està encaregat lo senyor Martí y Turró. Consti, donchs, que en la major part dels càrrechs que intenta ferli, no hi té res que veurer, y consti també la lleugeresa ab que procedeix lo "Diluvio", sens pendres la pena de coneixe lo que critica.

Oreguins lo "Diluvi". Si realment vol anar endevant, deixis de la enotxosa tasca de desanimar al jovent, per lo sol fet de voler posarse al nivell dels temps que corren, y procuri, al contrari, darli ànimos y sostenir sa fà (sic) y entusiasme. Deixis d'aquestos sabis de cartró, que escudats ab un títol universitari y omplint de retalls publicacions que batejan ab pomposos noms científichs, pretenen acaparar unas ciencias que no comprenen ni han saludat, pot' esser: deixis de seguir la rutina y de protejir als observatoris en que no hi ha mes aparatos que 'ls que ja coneixian los nostres avis, y que gastan una columna per lo termómetro "Reamur" y una altra pel "centigrado" com si 'l més pagés no sapigués fer una reducció sensilla; deixis de tot lo dit, y farà un bon servey al adelanto del país. Y no 'ns cregui vanitosos al pretendre darli consells, puig que estem ben segurs de que sos illustrats redactors están obsecats en aquesta qüestió, y no altra cosa. D'altra manera no 's compendria que vejessin sempre caigudas en los nostres observadors, y no sapiguessin veurer que no 's pot pendre en sério al que ab un any d'anticipació vol saber quin temps portarán las llunas..."

La ironia va destinada a l'òptic alemany que indica la temperatura en graus centigrads i reamur...

Una altra polèmica és la que mantinguda amb la "Crònica Científica" quan aquesta diu que les medicions del "Diari Català" són efectuades sense aparells i "per lo tant es fácil representarse son grau d'exactitut (...) y ab ajuda de quals notables instruments se confonen los incendis ab las auroras boreals." La lacònica contesta a la secció de "Noticias de Barcelona" és dràstica" indicant que les mateixes persones que tenen cura del "Butlletí metereològich" publicavan les seves observacions a la mateixa "Crònica Científica" "ab complacencia y aplauso de son

Director actual, senyor Roig y Torres." Aquest respon al "Diari Català" per carta que no ha publicat cap nota, la qual cosa reconeix el periòdic aludit indicant que varen transcriure-ho d'"El Diluvio" el qual a la seva vegada "l'havia transcrit d'un altre periòdich que nosaltres no llegim." La resposta del "Diari Català" vol tancar, i de fet així és, la polèmica:

46

"(...) Fà constar luego [el senyor Roig y Torres] que "en lo butlletí meteorològich de la "Crònica científica" no s'han publicat jamay las observacions que hagin pogut verificar las personas ó 'ls astrònoms del Observatori que indica lo DIARI CATALA. No dubtem de que un astrònom no escrigui sobre metereologia, ni ho diguerem nosaltres. Lo que si diguerem, y 'ns hi refermem, es que los encarregats del nostre servey meteorològich, han servit, sino serveixen encara, à la "Crònica Científica", ab aplauso de son direc. Veji donchs lo senyor Roig com no debia confondre las qüestions pera dir lo que intentava. ?A qué van totas sas lucubracions? ?A fer saber que lo que dona en lo nostre DIARI lo butlletí astronòmich, no té observatori complet? Enhorabona, pero tampoch lo necessita. Vejis en efecte, aquella secció y trobaran sols datos que ó son coneguts per los que 's dedican à l'astronomia, ó fills d'un càlcul. Ni mes ni menos.

De modo, y ab això donem per terminada una discussió que 's fà ja pesada, que 'l DIARI CATALA té dos serveys completament distints; lo butlletí meteorològich, y l'astronòmich. Per lo primer disposa de tots los aparatsos necessaris; per lo segon, no dirà si 'ls té ni si no 'ls té, pero farà constar que no 'ls necessita."

Les dades astronòmiques eren importants atenant que el "Diari Català" és l'únic periòdic barceloní que les subministra per la varietat de dades que facilita --taques del sol, estels variables, etc. -- a més de l'hora de sortida del sol i de la lluna que són les úniques dades astronòmiques dels altres periòdics barcelonins.

Tanquem aquest apartat fent referència a la voluntat periodística del "Diari Català", és enemic del joc i publica els resultats

dels sorteigs i rifes oficials, és contrari a la festa dels bous i anuncia l'espectacle i àdhuc inclou el comentari de la festa espanyola, tot i que traspua el to sarcàstic com el qui apareix el 25 de juny de 1880 remarcant que en la festa de la vigília amb "Gallito" i "Bocanegra" de toreros varen morir dinou cavalls! i alertant que la festa "va camí de pendre carta de naturalesa en nostra terra". El mateix dia de la corrida Roure publica un article Funcions de toros on situa l'espectacle al mateix nivell que l'esclavitud, els jesuïtes i els mossos de l'esquadra...

No és un diari que s'ocupi de qüestions frívoles ni superficials, la màxima aportació en aquest camp seran els successos i les modes tot i així alguna notícia o comentari jocós s'inclourà però serà mínim, les notícies de Barcelona, unes quinze en la pàgina segona són sempre relacionades amb fets polítics, socials, culturals i amb successos, intrascendents fins i tot però no és un periòdic que tingui predilecció fet fet escandalós, el to és discret. Ens ho il·lustra el corresponçal del "Diari Català" a Madrid el qual escriu el dia 7 de maig de 1879, uns dies després del naixement, la crònica datada el dia 5 en la qual afirma:

"Al encarregar-me de la tasca de ser son corresponçal en esta dech confessarli, no vaig pas amidar bé la dificultat de la empresa. Jo he fer correspondencias diarias per molts periòdichs y sé lo que es; pero com tots ells s'alimentaban de chismes y trapasseries son las únicas mercaderias que corren per aquesta terra. Pero desde'l moment que'l Diari Català se proposa ser una publicació sèria, francament, 'm trobo lligat de mans y moltas vegadas no sé ni per ahont comensar. ?Cóm pot escriurers una carta sèria desde una terra en que tot es buffo?"

"So aficionat a llegir diaris, com vostè sab y m'en tiro al cos una pila cada dia; m'agrada enterarme de lo que passa, y

per mes que d'això s'en ressentí mon amor propi d'espanyol (al fi y al cap vaig neixer à Espànya) si vuy saberho una mica tinch d'acudir a la prempsa estrangera. Mes such se treu d'un sol diari de Paris, Londres, Berlin ó Brusselas que de tota la munió que aquí s'publican. Los diaris de Madrit son per los empleats los dels del govern, y per los cessants los de oposició, y per això no s'hi troban mes que confiansas ó esperansas amenisadas ab mitja dotxena de noticias sobre los mes insignificants actes de'ls ministres y poderosos. D'una mirada, d'un descuit, d'un plat mes que hajin menjat à dinar se'n treuhen consecuencias y cada cual ho comenta baix lo seu punt de vista."

"Tals noticias crech que no valen la pena d'ocupar puesto en lo "Diari Català". Los que vulgan saberlas, no tenen mes que llegir l'"Epoca" ó la "Correspondencia", que son sempre del govern, ó l'"Imparcial" o un altre per lo istil, que sempre semblan de oposició. Per escullir uns ó altres, cal sols que cada hu consulti sas propias aficions."

Les dades que hem facilitat sobre aspectes específics de contingut com ara l'esclavitud o la ciència podrien ser ampliades a molts d'altres temes candents aleshores tant de to econòmic i social com la fil·loxera o el ferrocarril, cultural i literari com cròniques d'exposicions d'art, relació de concursos literaris, i tanmateix de to recreatiu com receptes de cuina, sucesos diversos, cròniques i noticias de viatges, informació municipal, i al costat dels articles de caràcter ideològic, un miler aproximadament en total, en trobem de to costumista i fins i tot algun d'un especial encis recordant la infància com els de Leandre Pons i Feliu i Codina remembrant els reis mags ...

7.1.6 Polèmiques catalanistes

7.1.6.1 El "Diari Català" i "La Renaixensa"

Es interessant d'estudiar les relacions entre els grups que conflueixen a l'entorn del diari d'Almirall i el d'Aldavert i Guimerà atès que ens apropen a un coneixement entre precisament les primeres formulacions del catalanisme. Estudiar la polèmica entre aquestes dues publicacions ens és de vital importància per a entendre la gran discussió pública de la tardor i hivern del 1880 quan pràcticament tots els diaris de Barcelona intervenen prenent una postura determinada en relació al que esdevindrà moda gràcies al Congrés Catalanista.

En una primera etapa, que va del maig de 1879 fins la tardor del 1880 la col.laboració entre el "Diari Català" i "La Renaixensa" és molt intensa, molt positiva com si fossin dues publicacions gairebé del mateix grup, tot i el distanciament ideològico-puntual que es configura per la diversitat d'intencions. Arran el Congrés Catalanista es diluirà i esclatarà la tensió acumulada fins que la desaparició del "Diari Català" possibilitarà un segon apropament que convergirà en manifestacions conjuntes reivindicatives com el segon Congrés Catalanista o bé el Memorial de Greuges. Vegem-ho per fases.

La reacció de "La Renaixensa" en aparèixer el "Diari Català" és de cordialitat extrema, talment com les altres revistes literàries no impregnades de religiositat. Les distanciava el to laic del diari. Col.laboradors de la revista ho seran del "Diari", vegem la relació de col.laboradors del suplement literari --Guimerà, Verdú...-- i col.laboradors del diari ho seran de "La

Renaixensa" --Roure...---, a la mateixa seu de "La Renaixensa" s'instal·la una de les bústies del "Diari Català" segons llegim el 24 de juliol de 1879 i a les columnes del diari hi figuren a cada aparició, les dades descriptives del contingut de la revista la qual es retolada d'"important", "acreditada"⁴⁹, anuncis dels tallers i de la revista seran també presents al "Diari"⁵⁰, etc. La impremta de "La Renaixensa", primer a Portaferrissa i després a Xuclà imprimirà el "Diari Català", els missatges que es creuen amb motiu de les suspensions del "Diari Català" són de simpatia⁵¹, etc. El mateix Gallart, que l'octubre del 1880 es separa del "Diari Català" per a passar a la revista publicà deu dies després de néixer el diari el poema La Renaixensa on des del "Diari Català" es saluda el moviment literari del qual pren nom la revista homònima. Els llibres que edita "La Renaixensa" són també elogiats⁵². Arran les suspensions, com hem dit, els elogis de "La Renaixensa" vers el "Diari Català" són ben simptomàtics de la identificació⁵³ i tot i la preparació de la tempesta l'anunci de l'aparició del nou diari és saludat pel "Diari Català" amb cordialitat⁵⁴.

D'aquesta etapa d'identificació es passarà amb el Congrés a una col·laboració i així la revista publicarà les Bases íntegres en la seva edició del 15 de setembre tot indicant també la seva satisfacció per la realització de l'esdeveniment. "La Renaixensa" serà una de les publicacions que podrà inscriure assistents.⁵⁵ Reprovarà els atacs que Jaume Collell comença a fer al Congrés⁵⁶ però enfilades les espasses pren partit ja clarament :

"Quatre sessions te celebradas ja 'l Congrès Catalanista. Amants de la veritat com som sempre, hem de confessar avuy que han sigut defraudadas nostras esperansas respecte de la importancia que creyam revestiria aquesta manifestació, ab tant calor per nosaltres acullida.

Ja desde'l comens molts y molts catalanistas distingits se retragueren de inscriures en las llistas del Congrès, y tenim avuy que la inmensa majoria dels segons inscrits s'abstenen d'assitir à las deliberacions. Arriba à mil trescents lo numero de presentats y d'aquestos sols uns trescents assistiren à la última sessió.

No volent que ni remotament sembli que tenim desitjos d'entorpir la marxa del Congrès (...) preguem al senyor president del Congrès ja que à n 'ell se deu la iniciativa y la direcció de tots los treballs y per lo tant sobre d'ell cauria principalment lo descredit, que posi per en mitj son valiment à fi de veure desaparegudas las causas que 'l desautorisan y 'l matan."

Arribem a la tardor del 1880 amb el Congrès Catalanista on es produirà l'encarnació de les separacions ideològiques entre el grup laic, urbà, liberal, federal, amb simpaties masòniques, de caràcter progressista i amb esperit de modernitat d'Almirall davant el grup religiós, amb vinculacions agràries, conservador en l'aspecte social, de caràcter catòlic i amb un esperit tradicionalista del grup que simbolitza Guimerà. En el Congrès es produeixen dues candidatures i guanya la qui encapçala Almirall que precissament havia estat l'inspirador i forjador del Congrès. El grup de "La Renaixensa" es separa sorollosament. Era obvi que les dues opcions no podien coexistir.

57

Les dissensions al si del Congrès, prou conegudes , encoratjant que "La Renaixensa" aparegui també com a diari, en dues edicions a més de la revista. Al número prospecte anuncien que el catalanisme no pot restar limitat a un sol àmbit i que cal anar, no pel

camí del provincialisme exclusivista sinó per l'esperit patri "no
58
pel fraccionament sinó per l'atracció, per la unió" . La unió
era impossible, Roure que per exemple, publica diversos escrits a
"La Renaixensa" el 1880 i ja hem vist els elogis que li dedicava,
i, al bell mig del Congrés Catalanista, en plena efervescència
dialèctica de Sol i Sol quan aquest s'equivoca i diu que l'arti-
cle polèmic A l'aguayt és publicat a "La Renaixensa" (en lloc de
"La Veu del Montserrat") Roure aplaudeix. L'explicació és elo-
quent: "Estich aplaudint la equivocació." Però la resta del
parlament és interromput diverses vegades enmig del clima de
divisió.

Amb dos diaris en català la tibantor i violència dialèctica
esclatarà per escrit. Hem comptabilitzat sis articles al "Diari
59
Català" molt durs en els planteigs . A Santa innocència s'afir-
ma:

"Lo nostre colega en català, La Renaixensa, ha adoptat lo
sistema de aquellas criaturas viciadas y gallinas al mateix
temps, que tiran la pedra y amagan la mà ó 'l cap á la falda
de la mamá. Sense gosar treure may la cara, sempre que li ve
be nos dirigeix algun atach, que sens dubte deu deixar molt
satisfet al que ha tingut la ditxa de concebirlo.

Per La Renaixensa tot l'objecte del catalanisme es mangone-
jar los Jochs Florals y tenir la exclusiva en lo repartiment
d'englantinas. No té cap ideal ó al menos no 'l dona á
coneixe. Vol ressussitar una llengua y una historia, de las
quals luego no sabrà que ferne. Viu sols d'ideas negatives.
Murmura de la centralissació, y de la influencia castellana,
y no vol res de lo que pugui matar la centralisació ó des-
virtuar aquella influencia. Maleheix la política corcada, y
no s'atreveix á alzar bandera. Desafiem als que hajan llegin
(sic) constantment La Renaixensa á que 'ns diguin ahont va,
y estem segurs de que no podrian dirnosho, puig que no va en
lloch.

L'única cosa en que s'ha declarat es en ser eco del "Foment de la Producció espanyola" del que cobra son director de fet, y en cantar las glorias del a Diputació, que te empleats á alguns de sos redactors. La Renaixença no va á en lloch y té la ignocencia d'alabarse. (...) Tot aixó ho dihem á la Renaixença no pe'l gust de mortificarla ni pe 'l plaher de tornarli la pilota, sino per veure si logrem que recordi de que 's diu catalana, y sápigá defensar las sevas ideas, si es que 'n te alguna."

El 1883 la premsa catalana tenia ja un cos prou definit. Existien publicacions de caràcter literari i cultural, de tipus satiric i politic, religiós i miscel.lànic i també butlletins d'entitats diverses. Tot i que aquest any ja havia desaparegut el "Diari Català" no hi ha dubte que la seva existència fou un dinamitzador que contribuí a fer viable que les noves iniciatives que en el camp català apareguessin poguessin contemplar la possibilitat d'utilitzar la llengua catalana. S'acabava, doncs, una etapa: la de fer catalanisme en castellà, com per exemple la del periòdic "La Publicidad" amb N. Roca i Ferreres i E. Pasqual i Casas i s'encetava la via directa de fer catalanisme politic.

E. Canibell en un text forca polèmic titulat Recapitulem defensa al catalanisme dels qui l'acusen de reaccionari i passa revista com els elements liberals, seguint la seva terminologia, s'han introduït en les principals manifestacions de cultura catalana que pertanyen, d'acord amb la legislació vigent, només a l'àmbit del que ara en diem societat civil essent exclosa de la Universitat, les corporacions científiques i tot l'aparell cultural de l'Estat. Així els Jocs Florals, el Teatre Català, els Cors Euterpenses, l'Excursionisme, la Premsa i "Actes Importants" com els Congressos Catalanistes o el Centre Català. En aquest suggerent

text fa quatre divisions entre la premsa d'aquests anys:

Taula núm. 11

Distribució de la premsa catalana per ideologia segons Canibell

----- Premsa liberal: -----	Premsa tradicionalista -----
"Lo Ponton"	"Lo Mestre Titas"
"La Campana de Gràcia"	"La Veu del Montserrat"
"Diari Català"	"Lo Borinot"
"Lo Catalanista"	"La Vespa"
"Lo Tibidabo"	"L'Esperit Català"
"Lo Sometent"	"Lo Crit de la Pàtria"
"Lo Nunci"	
"La Tramuntana"	
"Los Jocs Florals"	
"Lo Rector de Vallfogona"	
"L'Avi"	
"La Cigala"	
"Lo Carril de Vilanova"	
"L'As d'Oros"	
"La Teula"	
Premsa sense color liberal -----	Premsa no politica però amb esperit liberal -----
"Lo Conceller"	"Lo Tros de paper"
"La Renaixensa"	"L'Ase"
"Lo Gay Saber"	"La Pubilla"
"La Llumenera de N.Y."	"La Barretina"
"La Bandera Catalana"	"La Rambla"
"La Rondalla"	"Lo Noy de la Mare"
"L'Escut de Catalunya"	"L'Esquella de la Torratxa"
"Revista Catalana"	"La Sardana"
"Lo Renaixement"	
"Revista Literària"	
"La Il·lustració Catalana"	
-----	-----

Font: CANIBELL: Recapitulem, "L'Avenc", (1883), pàgs. 598-612.

Tret de diversos errors com considerar premsa viva alguna de desapareguda, de prendre en consideració títols alternatius com títols independents, d'oblids i fins i tot de descuits en el mateix títol com l'usual de "La Veu de[1] Montserrat" Canibell vol fer una referència a la vitalitat de la premsa que ha passat d'una fase simbòlica a una etapa de presència, residual si és

vol, però de presència.

Posteriorment, el 1885, cinc anys després, ambdòs grups col.laboraran plegats en el Memorial de Greuges però serà Almirall qui subordina els seus aspectes més polèmics per trobar punts d'acord. Fins i tot hom sospita que Almirall fa desaparèixer el juny de 1881 el "Diari Català", "La Renaixensa" ja existia des del gener del mateix any, per trobar aquests punts d'acord. El 1887 arran la crisi del Centre Català es tornen a separar els dos grups i ara ja serà per sempre. El grup de "La Renaixensa" es vehicularà uns anys amb la Lliga fins que aquesta tindrà el 1899 el seu periòdic "La Veu de Catalunya" i a mesura que aquest arrela "La Renaixensa" anirà de devallada fins a extingir-se paulatinament però constantment. El Centre Escolar Catalanista tingué unes eleccions el 1887 i es presentaren dues candidatures, guanyà la d'Almirall mentre els derrotats -J. Güell, F. Alsina, J. Permanyer, Ll. Domènech i Muntaner, A. Guimerà...: passaren a la Lliga com hem dit i els estudiants que quedaren dins el Centre Català fundaren el Centre Escolar Català.

"La Renaixensa", desaparegut el periòdic d'Almirall, era l'únic diari en llengua catalana i amb la conjuntura de col.laboració, esdevé l'extrem oposat del primer semestre de 1881, quan coexistien els dos diaris i s'atacaven ferotgement. El 1885, però, es reproduïen discursos d'Almirall (31- III, 2-XII...), es parla de particularisme (22 i 25-XI...), de federalisme (29-IV...) fins i tot dels lemes de la Revolució Francesa (14, 17 i 21-IV). "La Renaixensa" té una posició ben decidida i no distingeix entre

governos; en Servir a dos senyors ho exposa clarament:

"Ahir fou un govern que es deia liberal qui atacava la indústria de Catalunya (...) Avui és un govern que es diu conservador el qui tira endavant un conveni en virtut del qual la prepotent Anglaterra ha d'obtenir el tracte de nació més favorescuda."

El periòdic es convertí en un portaveu activíssim del catalanisme. Els articles de caràcter formatiu d'una abrandada ideologia que té el catalanisme com a eix que es publiquen en el decurs de 1885 ho avalen. La seva relació és prou eloqüent⁶¹, el llenguatge s'ha radicalitzat i s'identifica com a catalans els qui treballen pel catalanisme polític -"Es reuniran els diputats... per Catalunya, anavem a dir catalans..."⁶²; recordem, no obstant això que el "cunerisme" era el mètode habitual de delegació de vots, tot i que a Catalunya tingué uns matisos basats sobretot en la representativitat corporativa més que en el simple poder econòmic i les relacions individuals amb els governants del moment.

L'argumentació de defensa del catalanisme experimenta un salt geganti. Dels al·legats dels anys seixanta, de caràcter gairebé cultural i puntual, es passa al to polític i estructural. Igualment el sentit de divulgació: el que abans algú, sovint un escriptor individualitzat, deia en un llibre o en simple correspondència personal, ara serà incrementat en nombrosos sectors (advocats, periodistes, clergues) i en mitjans que, com el diari, tenen una influència social major.

No hi ha dubte que l'anàlisi d'aquest periòdic ja ens permet afirmar que el catalanisme polític té una base doctrinal feta

especialment de crítica i reivindicació, però també d'afermament i construcció d'un ideal, almenys moral. Certament, pensem, no podia ser altrament. En definitiva, es forneix a les classes intel·lectuals catalanistes un ideari per combatre no només els governs centralitzadors sinó els catalans que els donen suport :

"!Lliberals!, !conservadors! Tots són uns i els mateixos de sempre; ?qui sense donar-se vergonya podrà dir-se afiliat a cap d'aquests partits? Que ho diguin, i fins que treballin contra la seva terra... que s'ho diguin i ajudin als enemics de Catalunya... fills descastats que mouen més a despreci que a compassió..."

S'insistirà freqüentment en la unió de tots els catalans: "Republicans i monàrquics, tots junts els catalans prescindint de les preferències individuals ja que la divisió només beneficia als contraris" . Es passa de la defensa dels drets individuals a la defensa dels drets col·lectius. En definitiva, ja es parla textualment d'autonomia: vegem el text, si més no, del 16 d'agost, on, a més, es dona per descomptat que les Corts Catalanes seran sobiranes ja que "l'element castellà és superior en nombre al català".

Els articles són constants i prenen un to in crescendo en el component d'anàlisi; per exemple en un dels nombrosos textos que inclou el periòdic que ens ocupa, després d'aludir al renaiement de la llengua i d'esmentar la cultura (literatura, teatre...), es demana que els seguidors de la llengua --el text va adreçat als jocfloralistes ("arca santa de les reliquies de Catalunya")-- adrecin "alguna mirada cap al present de Catalunya". Un altre gruix temàtic és l'intent de desfer les

intoxicacions que els liberals i progressistes madrilenys produeixen acusant els catalanistes de "carlins i retrògrads", també vers els moderats i reaccionaris que acusen els catalanistes de "demagògics i cantonals", etc . S'ha fet, diu "La Renaixensa", "la primera pedra de l'edifici catalanista, i és evident que "el catalanisme és la protesta del poble català contra tots els règims polítics que posposin una idea qualsevol a la reivindicació dels drets del Principat a recuperar la seva personalitat perduda." Finalment, la polèmica entre "La Renaixensa" i el "Diari Català" servirà per què altres publicacions d'orientació oposada intervinguin amb nova argumentació .

7.1.6.2 El "Diari Català i "La Veu del Montserrat"

El setmanari vigatà que neix el 1878 i dirigeix Jaume Collell, canonge de la catedral de Vic des de l'octubre del 1880, mestre en Gay Saber i periodista ardit, és el vehicle on es publiquen nombroses polèmiques amb el pensament que representa Almirall, polític i també periodista ardit. A més de la gran polèmica catalanista del 1880 de tota la premsa barcelonina i la que mantenen "La Renaixensa" i el "Diari Català" en la qual també hi pendrà part "La Veu del Montserrat" fins la desvinculació de Collell del setmanari, i des del 1901 mensual, hi trobem l'oposició en pràcticament totes les iniciatives polítiques on participa Almirall amb exclusió del parèntesi del 1883-1885 arran les unions puntuals del Memorial de Greuges on es troben tots dos en la presentació del document a l'entrevista reial.

De la situació de proximitat destaquem, sense afany d'exhaustivitat el 1883 l'article Rama Tallada ⁶⁸ on eplaudeix el sentit pràctic de la reunió --"tributar als iniciadors (...) un coral aplauso"-- molt especialment en la reivindicació de la càtedra de gramàtica i filologia catalana. Més nombrosos seran els textos crítics en relació el recull d'articles L'Espanya tal com es, el llibre Lo Catalanisme, les dissensions del Centre Català, l'oposició d'Almirall a l'Exposició Universal ⁶⁹, etc.

Formalment no és una polèmica tot i el to, com assenyala Maties Ramisa és més una postura que es manté sobre el pensament i activitats d'Almirall. Aquest estudiós remarca en la monografia sobre el setmanari de Collell com hi ha tres moments en la posició del periòdic en relació a Almirall: crítica (1878-1882),

vacil·lació (1883-1885) i reconeixement de la tenacitat i fran-
quesa d'Almirall (1886-1888) ⁷⁰. Hi coincidim, tal com hem assen-
yalat en parlar de les raons del final del "Diari Català" en les
dues primeres però en la tercera només cal veure el conjunt
d'articles i notes on es discrepa de la posició d'Almirall.

Es en el primer Congrés Catalanista i en el Centre Català on els
atacs seran més durs. A Catalanisme bort l'abril del 1880 i molt
abans de la convocatòria del Congrés es qüestiona el catalanisme
allunyat de la tradició i la religiositat ⁷¹. Convocat el Congrés
el setmanari inclou les bases íntegres precedides de l'eloqüent
text !Al aguayt! ⁷² :

"L'impaciència d'una partida de gent que 's diu catalanista,
y que sota la capa de catalanisme tracta d'encubrir plans
que serian y son ja com la terrible filoxera del catalanis-
me, ha precipitat la cosa, y avuy, almenos en principi, es
ja una realitat lo que moltes vegades nos havia fet témer
per la sort de Catalunya.

Si parlam aixís es perquè se 'ns fereix en lo més viu de
l'ànima. Nosaltres que á ningú cedim en amor á Catalunya,
nosaltres que desde la primera juvenesa sentirem un amor,
intens com l'amor filial, per la revivalla del esperit de la
pàtria catalana; que desde que 'ns donàrem compte de las
palpitacions de nostre cor entussiasta ens allistàrem gojo-
sos á la nova creuada de las lletres catalans en bona hora
renascudas; nosaltres que mes tart, arribada l'hora de
cullir un poch de fruyt de la llavor sembrada, hem alsat
ardidament bandera per aplegar als catalans de seny de de
bona volutnat, amants de la tradició y esperançats per lo
pervenir, no podem dexar de esferehirnos y donar la veu
d'alarma al veure alsarse la facció que ha d'esquexar la
unió y ha de rompre la armonia y 'ns ha de portar necessa-
riament á la mes vergonyosa derrota."

Ausias escriu la sèrie Cartas barceloninas on al costat de criti-
ques hi ha valoracions positives com la de la necessitat de
l'Academia de la Llengua Catalana ⁷³ però quan "La Renaixensa" es

distancia torna a haver-hi una càrrega contra el significat del
 Congrés. "La Veu del Montserrat" després de l'article dient que
 cal estar amatents al Congrés veu que hi ha nombrosos inscrits i
 no vol acarar-se violentament al Congrés, s'escuda en Balma i
 publica Un gran programa però immediatament apareixeran les
 divergències, crítiques i atacs ⁷⁵ que responen a la concepció
 profunda que no poden ser els restauradors de Catalunya "aquesta
 gent" atés que tenen "odi envers el cristianisme" i col·laboren
 en publicacions que tenen "el segell de la Bèstia en la mateixa
 coberta" ⁷⁶ .

7.2 La proposta catalanista

El "Diari Català" publica un centenar de textos referits al catalanisme sens comptar les nombroses sèries d'Almirall on indirectament es parla de catalanisme en fixar-se en Suïssa, Andorra, etc.. Aquest volum impresionant de material es cabdal per a conèixer el pensament i l'ideari en aquest sentit del conjunt de redactors que constitueixen l'equip del periòdic. Tenen també un alt valor el centenar d'articles, entre rèpliques i contrarèpliques que "Lo Catalanista" i el "Diari Català" tindran amb pràcticament tota la premsa barcelonina la tardor del 1880 en la gran polèmica catalanista.

Hem efectuat l'inventari dels articles polítics d'Almirall dins el periòdic i tot i el volum impresionant, tres-cents quatre textos cal fixar-se que el "Diari Català" no era ell sol. Ho podem veure en la relació següent en la qual apleguem una selecció dels textos més representatius del que nomenem com la proposta catalanista que efectua el "Diari Català" sense recollir els qui formen part del programa fundacional o col·lectius que ja hem vist en parlar de la història del periòdic ni tampoc els de to literari com poemes patriòtics, les cròniques de Madrid amb un rerafons catalanista, les notes breus o els qui tenen un altre eix central com poden ser els articles de to proteccionista, els dedicats a la defensa del dret civil català, de crítica al govern, etc. Vegem la relació abans de desglossar els principals aspectes definitoris de catalanisme pel "Diari Català":

Taula núm. 12

Textos catalanistes publicats al "Diari Català"

Autor	títol	data
1879:		
-----	<u>Anemhi</u>	9-V
J. Ll. PELLICER	<u>Una criaturada</u>	28-V
A. F. C. [FELIU?]	<u>La gana</u>	14-V
J. L. PELLICER	<u>Una criaturada</u>	28-V
-----	[<u>La política madrilenya</u>]	28-V
L. P. D. [PONS?]	<u>!Alerta!</u>	11-VI
A. G. [GALLART?]	<u>Catalans en tot</u>	13-VI
L. P. D. [PONS?]	<u>Atencio</u>	17-VI
L.	<u>Catalanisme</u>	21-VI
C. P. M.	<u>!Montserrat!</u>	22-VI
A. G. [GALLART?]	<u>Rémoras del catalanisme</u>	20-VIII
A. [ALMIRALL?]	<u>Los ministros catalans (I)</u>	30-VIII
A. [ALMIRALL?]	<u>Los ministros catalans (II)</u>	3-IX
P. S. [SACASES?]	<u>D. Francisco Romero Robledo</u>	30-IX
-----	<u>Caracters rebaixats</u>	3-X
A. G. y Ch.	<u>Meditèm</u>	4-X
-----	<u>!Que hi farém!</u>	7-X
L'AMICH...	<u>Política madrilenya (I)</u>	12-X
L'AMICH...	<u>Política madrilenya (II)</u>	19-X
R.	<u>O mals catalans ó mals espanyols</u>	1-XI
L'AMICH...	<u>Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (I)</u>	14-XII
A. FELIU i CODINA	<u>Clar y català</u>	21-XII
L'AMICH...	<u>Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (II)</u>	21-XII
A. G. [GALLART?]	<u>De Nadal a Sant Esteve</u>	27-XII
L'AMICH...	<u>Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (III)</u>	28-XII

1880:		
L'AMICH...	<u>Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (IV)</u>	4-I
L'AMICH...	<u>Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (V)</u>	11-I
L'AMICH...	<u>Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (VI)</u>	18-I
L'AMICH...	<u>Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (VII)</u>	1-II
-----	<u>Cosas de Madrid</u>	11-II
-----	<u>Gangas de Madrid</u>	11-II
L'AMICH...	<u>Obriu los ulls</u>	28-III
L'AMICH...	<u>Obrim los ulls</u>	4-IV
LO CRONISTA	<u>Lo Milenari de Montserrat</u>	23-IV

LO CRONISTA	<u>Lo Milenari de Montserrat</u>	24-IV
L'AMICH...	<u>Lo milenari de Montserrat</u>	25-IV
LO CRONISTA	<u>Lo Milenari de Montserrat</u>	27-IV
LO CRONISTA	<u>Lo Milenari de Montserrat</u>	28-IV
VICENTS de FEBRER	<u>La Montanya de Catalunya (I)</u>	7-V
R. M. [MASCARO?]	<u>Los fivallers d'avuy</u>	7-V
VICENTS de FEBRER	<u>La Montanya de Catalunya (II)</u>	17-V
----	<u>Corpus de 1640</u>	27-V
VICENTS de FEBRER	<u>La Montanya de Catalunya (III)</u>	28-V
----	<u>Los madrilenyos en Paris</u>	4-VI
L'AMICH...	<u>Lo provincialisme</u>	6-VI
VICENTS de FEBRER	<u>La Montanya de Catalunya (IV)</u>	22-VI
VICENTS de FEBRER	<u>La Montanya de Catalunya (V)</u>	30-VI
L'AMICH...	<u>Distancia de Barcelona a Madrid</u>	4-VII
VICENTS de FEBRER	<u>La Montanya de Catalunya (VI)</u>	10-VII
----	<u>Administració a la Madrilunya</u>	23-VII
LO DE LAS FESTAS	<u>Lo primer congres catalanista</u>	8-VIII
F. PI Y MARGALL	<u>La autonomia</u>	28-VIII
L'AMICH...	<u>Quatre en una</u>	5-IX
V. A.	<u>Sobre'l Congres Catalanista A "El Diluvio"</u>	18-IX
V. A.	<u>Nova missió del catalanisme</u>	19-IX
V. A.	<u>Lo Congres Catalanista y la Gaceta de Catalunya (I)</u>	23-IX
V. A.	<u>Lo Congres Catalanista. A "Gaceta de Catalunya" (II)</u>	25-IX
L'AMICH...	<u>Separatisme</u>	26-IX
----	<u>Los catalans y 'ls catalanistas</u>	23-XI
----	<u>Los catalanistas</u>	30-XI
----	<u>Los catalanistas</u>	5-XII
ROBRENYO	<u>Vull ser catalanista</u>	9-XII
----	<u>Los catalanistas</u>	12-XII
----	<u>Als catalanistas</u>	14-XII

1881:

P. SACASES	<u>Clarís y son temps</u>	16-I
L'AMICH DE...	<u>!Si fossim gran nació...!</u>	23-I
L'AMICH...	<u>Lo nou govern y Catalunya</u>	13-II
UN CATALANISTA	<u>Cartas d'un catalanista a don Francisco Pi y Margall</u>	19-II
UN CATALANISTA	<u>Cartas d'un catalanista a don Francisco Pi y Margall</u>	22-II
UN CATALANISTA	<u>Cartas d'un catalanista a don Francisco Pi y Margall</u>	26-II
UN CATALANISTA	<u>Cartas d'un catalanista a don Francisco Pi y Margall</u>	4-III
L. P. D. [PONS?]	<u>Respecte a la unió</u>	
UN CATALANISTA	<u>Cartas d'un catalanista a don Francisco Pi y Margall</u>	18-III
----	<u>La "Gaceta de Cataluña" y 'l catalanisme</u>	23-III

El "Diari Català" publica un centenar de textos referits al catalanisme sens comptar les nombroses sèries d'Almirall on indirectament es parla de catalanisme en fixar-se en Sufssa, Andorra, etc.. Aquest volum impresionant de material es cabdal per a conèixer el pensament i l'ideari en aquest sentit del conjunt de redactors que constitueixen l'equip del periòdic. Tenen també un alt valor el centenar d'articles, entre rèpliques i contrarèpliques que "Lo Catalanista" i el "Diari Català" tindran amb pràcticament tota la premsa barcelonina la tardor del 1880 en la gran polèmica catalanista.

Hem efectuat l'inventari dels articles polítics d'Almirall dins el periòdic i tot i el volum impressionant, tres-cents quatre textos cal fixar-se que el "Diari Català" no era ell sol. Ho podem veure en la relació següent en la qual apleguem una selecció dels textos més representatius del que nomenem com la proposta catalanista que efectua el "Diari Català" sense recollir els qui formen part del programa fundacional o col·lectius que ja hem vist en parlar de la història del periòdic ni tampoc els de to literari com poemes patriòtics, les cròniques de Madrid amb un rerafons catalanista, les notes breus o els qui tenen un altre eix central com poden ser els articles de to proteccionista, els dedicats a la defensa del dret civil català, de crítica al govern, etc. Vegem la relació abans de desglossar els principals aspectes definitoris de catalanisme pel "Diari Català":

Taula núm. 12

Textos catalanistes publicats al "Diari Català"

Autor	titol	data

1879:		

----	Anemhi	9-V
J. Ll. PELLICER	Una criaturada	28-V
A. F. C. [FELIU?]	La gana	14-V
J. L. PELLICER	Una criaturada	28-V
----	[La politica madrilenya]	28-V
L. P. D. [PONTS?]	!Alerta!	11-VI
A. G. [GALLART?]	Catalans en tot	13-VI
L. P. D. [PONTS?]	Atencio	17-VI
L.	Catalanisme	21-VI
C. P. M.	!Montserrat!	22-VI
A. G. [GALLART?]	Rèmoras del catalanisme	20-VIII
A. [ALMIRALL?]	Los ministros catalans (I)	30-VIII
A. [ALMIRALL?]	Los ministros catalans (II)	3-IX
P. S. [SACASES?]	D. Francisco Romero Robledo	30-IX
----	Caracters rebaixats	3-X
A. G. y Ch.	Meditèm	4-X
----	!Que hi farem!	7-X
L'AMICH...	Politica madrilenya (I)	12-X
L'AMICH...	Politica madrilenya (II)	19-X
R.	O mals catalans ó mals espanyols	1-XI
L'AMICH...	Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (I)	14-XII
A. FELIU i CODINA	Clar y català	21-XII
L'AMICH...	Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (II)	21-XII
A. G. [GALLART?]	De Nadal à Sant Esteve	27-XII
L'AMICH...	Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (III)	28-XII

1880:		

L'AMICH...	Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (IV)	4-I
L'AMICH...	Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (V)	11-I
L'AMICH...	Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (VI)	18-I
L'AMICH...	Lo Catalanisme. A l'eminent escriptor S. (VII)	1-II
----	Cosas de Madrid	11-II
----	Gangas de Madrid	11-II
L'AMICH...	Obriu los ulls	28-III
L'AMICH...	Obrim los ulls	4-IV
LO CRONISTA	Lo Milenari de Montserrat	23-IV

LO CRONISTA	Lo Milenari de Montserrat	24-IV
L'AMICH...	Lo milenari de Montserrat	25-IV
LO CRONISTA	Lo Milenari de Montserrat	27-IV
LO CRONISTA	Lo Milenari de Montserrat	28-IV
VICENTS de FEBRER	La Montanya de Catalunya (I)	7-V
R. M. [MASCARO?]	Los fivallers d'avuy	7-V
VICENTS de FEBRER	La Montanya de Catalunya (II)	17-V
----	Corpus de 1640	27-V
VICENTS de FEBRER	La Montanya de Catalunya (III)	28-V
----	Los madrilenyos en Paris	4-VI
L'AMICH...	Lo provincialisme	6-VI
VICENTS de FEBRER	La Montanya de Catalunya (IV)	22-VI
VICENTS de FEBRER	La Montanya de Catalunya (V)	30-VI
L'AMICH...	Distancia de Barcelona a Madrid	4-VII
VICENTS de FEBRER	La Montanya de Catalunya (VI)	10-VII
----	Administració a la Madrilenyia	23-VII
LO DE LAS FESTAS	Lo primer congres catalanista	8-VIII
F. PI Y MARGALL	La autonomia	28-VIII
L'AMICH...	Quatre en una	5-IX
V. A.	Sobre'l Congres Catalanista A "El Diluvio"	18-IX
V. A.	Nova missió del catalanisme	19-IX
V. A.	Lo Congres Catalanista y la Gaceta de Catalunya (I)	23-IX
V. A.	Lo Congres Catalanista. A "Gaceta de Catalunya" (II)	25-IX
L'AMICH...	Separatisme	26-IX
----	Los catalans y 'ls catalanistas	23-XI
----	Los catalanistas	30-XI
----	Los catalanistas	5-XII
ROBRENYO	Vull ser catalanista	9-XII
----	Los catalanistas	12-XII
----	Als catalanistas	14-XII

1881:

P. SACASES	Clarís y son temps	16-I
L'AMICH DE...	¡Si fossim gran nació...!	23-I
L'AMICH...	Lo nou govern y Catalunya	13-II
UN CATALANISTA	Cartas d'un catalanista a don Francisco Pi y Margall	19-II
UN CATALANISTA	Cartas d'un catalanista a don Francisco Pi y Margall	22-II
UN CATALANISTA	Cartas d'un catalanista a don Francisco Pi y Margall	26-II
UN CATALANISTA	Cartas d'un catalanista a don Francisco Pi y Margall	4-III
L. P. D. [PONS?]	Respecte a la unió	
UN CATALANISTA	Cartas d'un catalanista a don Francisco Pi y Margall	18-III
----	La "Gaceta de Cataluña" y 'l catalanisme	23-III

----	Resultats que esperem	24-III
----	Catalunya y Barcelona	29-III
----	A la "Gaceta de Catalunya y a tots los centralistas	1-IV
P. RAVETLLAT	Los mals espanyols	16-IV
V. ALMIRALL	Catalanisme de debo	1-V
----	Catalanisme per tot arreu	11-V
L'AMICH...	Catalanisme y federalisme	22-V
S. [SACASES?]	Los enemichs de Catalunya	2-VI
----	Catalanisme y proteccionisme	11-VI

Font: Elaboració pròpia.

La preocupació per la situació i l'evolució del catalanisme es manifesta en el conjunt de l'espai que hi dedica el "Diari Català" en informació i opinió sobre la cultura catalana a través de seccions específiques pel que fa a la primera i en articles esparssos la segona. Així "Moviment artístich y literari" y Secció de Fondo" s'ocuparan d'aquests aspectes. La creació literària serà a través del suplement literari dels dijous i també en números especials d'aniversaris o recordances i sense motiu en qualsevol secció --"Varietats", etc.-- donant la sensació que es publica senzillament per tenir l'original d'un col.laborador o redactor en sintonia. La llengua tindrà un apartat important com ho reflexen els diversos articles que s'hi publiquen ⁷⁷, també la ⁷⁸ informació referida als Jocs Florals, etc. A més de la cultura com a element fonamental en la concepció del catalanisme entenen la modificació, transformació i millora del comportament social adaptant-lo als cànons fixats en una moral progressista però no pas liberal en tota la seva elaboració, per exemple es prima l'estalvi, el treball, el sentit comú i el seny en la regulació de l'economia i s'està contra l'especulació, la borsa com a negoci ràpid, el joc, etc. com a sinònims de benefici fàcil no

derivats de la productivitat agrària, comercial o industrial. Així, triant un d'aquests temes atès que de tots hi ha nombrosos comentaris trobem una curiosa situació només explicable per la voluntat de fer un diari normalitzat plenament. En relació al joc Almirall n'és enemic declarat. El 1869 publica a "El Estado Catalán" un dur article sobre el joc ⁷⁹ on el fustiga com a delicte, degradació, etc. i trobariem en la seva obra multitud de referències sobre aquesta activitat. El "Diari Català" disposarà d'una secció, no obstant, titulada Joch Oficial on, irregularment, s'aniran oferint els resultats dels sorteigs de la Rifa dels Empedrats, la Rifa de la Casa de Caritat, la Rifa de l'Hospital, etc. com a dades estrictament informatives, un sentit com el de la informació borsària, de les curses de bous, etc. Els textos sobre el joc són nombrosos ⁸⁰ i segueixen la línia de pensament d'Almirall que n'és hostil atenent que contribueixen a l'empobriment de la classe obrera, etc.

La redacció del "Diari Català" entén el catalanisme com una teoria de comportament polític i social adreçat a la millora general del país tot respectant les particularitats del territori. Tant pel que fa a costums, lleis, llengua, etc. arribant-se a parlar de la influència castellana fins i tot en la cuina des dels horaris a la tipologia alimentària. El catalanisme no s'ha d'ocupar només de cultura (literatura, art i ciències) sinó que ha de vetllar per la millora material i moral en la seva terminologia, d'ací les crítiques a les bestieses del govern en relació al ferrocarril o bé al comportament del poble català en situacions que no es vol repetir del passat ⁸¹.

Entenen el catalanisme tolerant amb les comarques. Barcelona no és centralista com "la imposició absorvent y basada en la força de Madrid" ⁸² i la idea d'unió i solidaritat entre els catalans és una constant. Contra la imposició de costums forànies i de divisió de Catalunya el "Diari Català" reconeix una unitat que "ls estrangers que viatjan per Espanya no han pas de preguntar quan son á Catalunya ni quan ne surten. Los detalls més insignificants los ho diuen prou." L'article, anònim, de la "Secció de Fondo" Catalunya y Barcelona és prou explícit:

"!Si se n'han fet d'esforsos per dividir als catalans! Oficialment ni tant sols existiria lo nom de Catalunya, si no l'empleés la autoritat militar. En lo civil no som catalans, sino barcelonins, tarragonins, lleydatans ó gironins. Las quatre provincias catalans no tenen cap llas que las lligui entre si; son entitats que oficialment res tenen de comú, sino la dependencia que Madrit los imposa. En tot lo civil no poden ni comunicarse.

Lo centralisme, com tots los poders artibraris, ha posat sempre en pràctica la màxima de dividir per vense. Al deslliurar las quatre provincias ho ha fet de la manera mes aribraria y contrariant la naturalesa y la historia. Comarcas historicas completament naturals forman avuy part de duas y fins de tres provincias, y en alguns punts se dona 'l cas de que algunas poblacions tiguin d'emplear horas ó dias per anar á la capital del districte ó de la provincia, tenint á molta menor distancia las capitals de provincias ó idstrictes que no son los seus. Coamarcas unidas per interessos agricols ó industrials no poden desenvollosar los perque no tenen entre sas parts cap llas que las uneixi.

Lo gran treball del centralisme ha tendit á minar tot lo que á pesar seu nos dona unitat, com está llengua y las costums. La llengua, no sols l'ha separada sens cap rahó de las escolas y de tot lo oficial, sino que alguna vegada nos la ha prohibida fins en lo teatro. Aparentant una ignorancia completa de la historia, la ha motejada de dialecte, y la ha tractada en termes despreciatius. !Si n'ha fet d'esforsos per destruhir las costums! Avuy mateix tenim amenassadas las nostras lleys civils, que tant han contribuhit á darnos

caràcter.

No content ab tot això, ha intentant dividirnos ficant entre nosaltres sas banderías políticas. Com si á Catalunya li importés alguna cosa de las pandillas que qualsevol polítich crea en Madrit al voltant de sa pobre persona..."

El treball de divulgació d'aquesta argumentació fomenta que arreu el país vagin creant-se associacions catalanistes i alhora butlletins i revistes. En l'apartat que hem dedicat a la premsa pot detectar-se un abans i un després de 1879-1880 on al costat de la llei de impremta nova no hi ha dubta que hi juga un paper fonamental la influència del "Diari Català" que tindrà una audiència destacada en el públic il·lustrat comarcal. El "Diari Català" manté en la divulgació de l'ideari catalanista una projecció constant. L'article d'Artur Gallart Catalans en tot el juny del 1879 o el de Pere Ravetllat Los mals espanyols de l'abril del 1881 no signifiquen una acumulació, un to discursiu creixent i una maduració del pensament sinó una línia de continuïtat entre el contingut del número prospecte del primer de maig de 1879 i el programa fet públic al mateix diari el primer de gener del 1881. No hi ha ni ruptura ni increment, simplement una mateixa línia que anirà situant-se sense rebaixar nivells de lluita malgrat les oposicions, ho podem detectar en veure com els articles polítics sobre el catalanisme, i altres qüestions candents, no s'aflixen en el ritme de publicació tot i la contundència de l'actuació del Tribunal d'Impremta.

S'aspira a una convivència amb l'Estat mantinguent la particularitat. Aquesta idea central d'Almirall exposada en tota la seva

obra té una primera formulació en el "Diari Català" i servirà de gènesi a la formulació de Lo Catalanisme. Pràcticament tots els aspectes que apareixen en aquesta obra són ja esbossats al "Diari Català". En la present tesi ens ocupem només del "Diari Català" no del pensament d'Almirall i per aquesta raó no ens hi fixem detalladament però de la lectura de l'obra periodística d'Almirall inclosa en aquest diari i afortunadament publicada, com és el cas d'una selecció dels seus articles polítics hom pot veure clarament aquesta afirmació. Els altres redactors com Sacases o Ravetllat també comparteixen aquesta visió. Aquest darrer redactor escriu que els catalanistes són "bons espanyols" mentre que els qui acusen de ser separatistes són els "mals espanyols":

"Catalunya ha dat sempre probas d'estimar com á germanas á las altre provincias espanyolas, y gracias á n' aquest esprit regional que avuy se li tira en cara, quan alguna d'ellas ha sofert li ha pogut prestar ajuda de vida propia. Catalunya ha considerat sempre com á patria comuna la patria espanyola, y gracias á n' aqueix mateix provincialisme, ha pogut donar un contingent major de forsas sempre que Espanya l' ha necessitat. ?Se 'n volen probas? Aquí está l' historia pera demostrarho; terra catalana mossega 'l francès quan l'áliga imperial volgué clavar sas urpas en lo cor d'Espanya; sang catalana tenyeix las costas de Marruecos, per venjar l'ultratje fet al pabelló espanyol; cadávres catalans jeuhen en los camps de Cuba desde qu' estallá la guerra de separació; may, ni una sola vegada s' ha desplegat la bandera espanyola sense qu' hagi combatut á l'ombra d' ella la roja barretina.

?Que reclamém al fi y al cap los catalans? Drets que 'n permetin desarrollar las forsas latents qu' avuy se troban asfixiadas dintre d'una atmósfera que no 'ls hi es propia. No reclamém privilegis, pero tampoch volém protectorats. Desitjem que Catalunya ocupi un lloch honrós, lo primer si pot ser, en lo trevall de regeneració que ha de portar á cap la pátria espanyola. Aixó es lo que volém, aixó es lo que defensém los catalanistas.

Los que 'ns atacan aquells qu' 'ns diuhen mals espanyols, son los que voldrian que cegament nos entreguessim als mane-

jos d'un poder central. Ells son los que voldrien la absorció de totes las forsas vivas del país en un centro que dirigis com li convingués á tots aquets elements. Nosaltres demanèm drets iguals per cada una de las provincias. ¿Quins son los mals espanyols?"

La dualitat que s'exposa inicialment O mals catalans ó mals espanyols, és a dir o "a aquella esclavitut malheida volen tornar, si sols al recordar-lo no senten lo foch de la vergonya son mal catalans" o bé si ls plau l' idea del fraccionament d'Espa-
83
ya, son mals espanyols té una resposta clara en l'anterior article, com en les diverses sèries d'Almirall, des de Separatisme fins al conjunt que escriu dedicats a Frederic Soler. Es vol la unió però no l'absorció. Una unió basada en la llibertat i el respecte, escriu L. a Catalanisme on pugui desenvolupar-se el progrés material del segle com ara el ferrocarril, és a dir, un catalanisme que possibiliti la prosperitat econòmica, la il·lustració o ensenyament en definitiva.

El discurs del "Diari Català" no és estrictament cultural, tampoc és estrictament politic en el sentit de promoure una ideologia, ja hem vist com els continguts federals i republicans són escasos, sovint de referències indirectes i puntuals mentre que la voluntat de transformar el país, aquest "avant y sempre avant" sura en tota la col·lecció del periòdic. Les idees de la redacció són molt homogènies. Sacases acusa a la "Crònica de Catalunya" de falsejar la realitat i de calumniar que algo queda quan escriu: "No sabent com combatre 'l catalanisme, li tiran en cara l'atentar contra la integritat nacional. Ja ho habem dit mil y mil vegadas; y avuy no tenim perque repetir las nostras ideas en

aquesta materia" . Rebla el clau quan afirma "Lo catalanisme en literatura es federalisme en politica" ja que només per aquest camí, creuen, podrà Catalunya arribar al progrés i a la llibertat.

Un catalanisme, en síntesi, vinculat a la idea de progrés social, de creixement econòmic i de transformació moderna del país, vetllant per les infraestructures i la resituació dels elements de l'Antic Règim com l'aristocràcia, el clergat... Desvinculació dels estrictes components de caràcter literari i cultural i plataforma de propaganda per a totes les classes socials. Aquest és el sentit del catalanisme polític del "Diari Català". Una visió participadora d'un projecte comú espanyol amb la condició que Espanya es regeneri, és a dir pogui eliminar tots els vicis i corrupcions tant de la classe política com de l'econòmica. A la polèmica que mantenen Artur Gallart i Francesc Ubach i Vinyeta els punts d'acord entre "Lo Gay Saber" i el "Diari Català" reconeixen ambdós polemistes són més nombrosos que els que separen. Els dos parlen de les "rèmores del catalanisme", els elements a deixar en el viatge cap al progrés . La identificació però que és fa del catalanisme amb el rerafons federal amb els orígens polítics dels capdavanters del diari, especialment Almirall, Roure i Feliu i Codina, fa que sectors potencialment d'acord amb les idees exposades no hi tinguin cabuda i optin per la via més pura, sense el partidisme polític però, naturalment, defugint també la simple reivindicació culturalista.

Notes

1. Los blanchs y'ls negres. "L'Esquella de la Torratxa", 73 (12-VI-1880); M. OLIVER: Lo negrer y lo negre. "L'Esquella de la Torratxa", 89 (2-X-1880); Joan Rosés: La solució. "Lo Nunci", 114 (2-XI-1879); és especialment interessant la visita que fa Josep Ricart i Giralt a un mercat d'esclaus ("La Renaixensa", desembre de 1881, any XII, pàgs. 353-356). També, naturalment, la premsa política de caràcter avançat critica el manteniment factual del sistema laboral anul·lat ja a Europa: La esclavitud, "La Bomba", 247 (24-I-1880); Reformas en Cuba, "La Lucha", 1604 (17-IX-1879); La esclavitud en Cuba "La Lucha", 1605 (19-IX-1879)...
2. DC, 142 (17-X-1879).
3. DC, 167 (11-XI-1879).
4. X. de X.: [Crònica de Madrid], DC, 157 (1-XI-1879).
5. Primer Congrés Catalanista, DC, 427 (29-VIII-1880).
6. "Diari Català", 441 (12-IX-1880); "La Renaixensa", 5 (15-IX-1880); "La Il·lustració Catalana", 8 (20-IX-1880); "La Veu del Montserrat", 39 (25-IX-1880); "Lo Rosinyol del Ter", (26-IX-1880), etc.
7. V. GALOFRE, Jordi: El primer Congrés Catalanista. Barcelona. Dalmau, 1979; FIGUERES, Josep M.: Valenti Almirall i el Primer Congrés Catalanista. Esp. les actes i la introducció, pàgs. 41-63.
8. ALMIRALL, V.: Sobre el Congrés Catalanista. A "El Diluvio". "Diari Català", 447 (18-IX-1880). Rep. dins Articles polítics, pàgs. 97-98.
9. Pot llegir-se el llarg article a "La Publicidad", (17-XI-1880).
10. Els membres inscrits el 8 d'octubre procedien de les següents revistes o associacions: "Diari Català": 501; "Associació d'Excur. Cat.": 121; "La Renaixensa": 90; "Ass. Catalanista d'Excur. Cient.": 66; "La Il·lustració Catalana": 15; Total: 793. La nota al "Diari Català", 467 (8-X-1880), remarca que els restants, fins a 885 han estat presentats per les altres

Associacions catalanistes. Posteriorment s'inscriuran uns pocs més congressistes.

11. "La Il·lustració Catalana", 11 (20-X-1880).

12. V. per exemple l'actitud de Coroleu i Pella en voler conèixer el nom de les persones que participen en la votació. Pot veure's el resultat de les eleccions en la nostra tesi de llicenciatura a FIGUERES: V. Almirall i el... pàg. 90 i ss.

13. GALOFRE: El primer..., pàg. 51; FIGUERES: V. Almirall i el..., pàg. 58.

14. LA REDACCIÓ: Lo primer Congrés Catalanista, "Diari Català", 468 (9-X-1880).

15. DC, 528 (23-I-1881).

16. Els articles que es publiquen en la polèmica de final del 1880 i referits a catalanisme i sobre el Congrés Catalanista són els següents i els ordenem per publicacions amb les rèpliques del "Diari Català" i sense citar els textos que publica aquest sense polemitzar:

BATRINA, Joaquim: Lo Congrés Catalanista, [poema] "La Campana de Gràcia", 591 (17-X-1880).

P. K. [J. ROCA i ROCA]: Lo Congrés Catalanista, "La Campana de Gràcia", 592 (24-X-1880).

P. del O.: Lo Congrés Catalanista. Fantasias y realitats, "L'Esquella de la Torratxa", 91 (16-X-1880).

P. del O.: Sessions del Congrés Catalanista., "L'Esquella de la Torratxa", 92 (23-X-1880).

Movimiento catalanista, "El Mercantil Valenciano", (25-X-1880).

A "El Mercantil Valenciano", LC, 13 (28-X-1880).

Lo primer Congrés Catalanista, "La Lluanera de Nova York", 65 (setembre 1880).

Lo primer Congrés Catalanista, "La Lluanera de Nova York", 67 (novembre 1880).

BATXILLER PELAT, Lo: Carta de Barcelona, "La Lluanera de Nova York", 68 (desembre 1880).

Telegrama perdut. "La Lluanera de Nova York", 68 (gener 1881).

RAVETLLAT, Pere: Lo primer Congrés Catalanista. "La Lluanera de Nova York", 69 (gener 1881).

BATXILLER PELAT, Lo: Carta de Barcelona. "La Lluanera de Nova York", 69 (gener 1880).

PAU PI PLA [Rossend ARUS i ARDERIU]: Lo Congrés contat per en Pau Pi Pla. "La Lluanera de Nova York", 70 (febrer 1881).

CANIBELL, E.: Vetllada Literaria dedicada al Congrés Catalanista celebrada lo dia 26-X-1880). "Butlletí Mensual de l'Associació d'Excursions Catalana", 22 (agost 1880).

Secció de Novas. "La Ilustració Catalana", 8 (20-IX-1880).

Primer Congrés Catalanista. "La Ilustració Catalana", 11 (20-X-1880).

Primer Congrés Catalanista. "La Ilustració Catalana", 14 (20-XI-1880).

[A "La Ilustració Catalana"]. LC. 38 (22-XI-1880).

Novas. "La Ilustració Catalana", 16 (10-XII-1880).

Novas. "La Ilustració Catalana", 15 (30-XII-1880).

Primer Congrés Catalanista. "La Ilustració Catalana", 19 (10-I-1881).

VERDU, Josep: Lo Congrés Catalanista. [poema] "La Teula", 1 (23-X-1880).

[Sobre el Congrés]. "La Teula", 2 (30-X-1880).

R.: Las criticas de "La Gaceta". "La Teula", 3 (5-XI-1880).

A. C. F.: Elevació de miras en la premsa barcelonina. "La Teula", 5 (19-XI-1880).

Congrés Catalanista. "La Vetllada", 8 (26-IX-1880).

L. M. de Ll.: [Luis M. de LLAUDER]: El catalanismo. "Correo Catalán", (12-XII-1880).

L. M. de Ll. [Luis M. de LLAUDER]: Catalanes y catalanistas. "Correo Catalán", (19-XII-1880).

El primer Congreso Catalanista. "El Diluvio", (17-IX-1880).

El primer Congreso Catalanista. "El Diluvio", (28-IX-1880).

Congrés Catalanista. [text en català]. "El Diluvio", (8-X-1880).

ed. tarda.

El primer Congreso Catalanista, "El Diluvio", (9-X-1880).

Exposicion que eleva a los altos poderes del estado el primer Congreso Catalanista, "El Diluvio", (11-XI-1880).

El catalanismo, "El Diluvio", (25-XI-1880).

El catalanismo, "El Diluvio", (27-XI-1880).

El catalanismo, "El Diluvio", (28-XI-1880).

[Poema], "Lo Romano", s/d. Rep. a LC, 24 (22-X-1880).

V. A. [V. ALMIRALL]; Sobre'l Congrès Catalanista. A "El Diluvio", DC, 447 (18-XI-1880).

[Convocatòria] "La Renaixensa", 5 (15-IX-1880).

[Crítica a Collell per l'atac que fa al Congrés], "La Renaixensa", 6 (30-IX-1880).

[Sobre el Congrés Catalanista] "La Renaixensa", 7 (15-X-1880).

J. C. [Jaume Collell]; !Al aguayt!, "La Veu del Montserrat", 39 (25-IX-1880).

La "Veu del Montserrat" y lo "Congrés Catalanista", DC, 457 (28-IX-1880)

Un gran programa, "La Veu del Montserrat", 41 (9-X-1880).

No'ns ve de nou, "La Veu del Montserrat", 43 (23-X-1880).

AUSIAS: Cartas barceloninas, "La Veu del Montserrat", 48 (27-XI-1880).

AUSIAS: Cartas barceloninas, "La Veu del Montserrat", 1 (8-I-1881).

Lo Congrès Catalanista, "La Publicidad", (21-IX-1880).

Lo Congrès Catalanista y "La Publicidad", DC, 465 (6-X-1880).

Pidiendo mil perdones, "La Publicidad", (26-X-1880).

[Crítica a "Lo Catalanista"], "La Publicidad", (17-XI-1880).

A "La Publicidad", LC, 34 (18-XI-1880).

A "La Publicidad", LC, 36 (20-XI-1880).

[Crítica a "Lo Catalanista"], "La Publicidad", (30-XI-1880).

[Crítica al "Diari Català"], "La Publicidad", (15-XII-1880).

A "La Publicidad", DC, 490 (16-XII-1880).

A "La Publicidad", DC, 509 (4-I-1881).

MANE Y FLAQUER, J.: Los catalanes y los catalanistas, (I) "Diario de Barcelona", (21-XI-1880).

Los catalans y els catalanistas, LC, 39 (23-XI-1880).

MANE Y FLAQUER, J.: Los catalanistas, (I) "Diario de Barcelona", (28-XI-1880).

Los catalanistas, DC, 474 (30-XI-1880).

MANE Y FLAQUER, J.: Los catalanistas, (II) "Diario de Barcelona", (5-XII-1880).

Los catalanistas, DC, 479 (5-XII-1880).

Los catalanistas, DC, 486 (12-XII-1880).

El Congreso Catalanista, "Gaceta de Cataluña", (22-IX-1880).

El Catalanismo, "Gaceta de Cataluña", (24-IX-1880).

Mesa revuelta, "Gaceta de Cataluña", (26-IX-1880).

Polemica interrumpida, "Gaceta de Cataluña", (29-IX-1880).

El catalanismo ante el Tribunal de Imprenta, "Gaceta de Cataluña", (10-X-1880).

El Congreso Catalanista, "Gaceta de Cataluña", (14-X-1880).

Un mort que respira, DC, 473 (14-X-1880).

[Sobre el Congrés Catalanista], "Gaceta de Cataluña", (15-X-1880).

La vida del Congreso Catalanista, "Gaceta de Cataluña", (19-X-1880).

A la "Gaceta de Cataluña", LC, 5 (20-X-1880).

[Sobre el Congrés Catalanista], "Gaceta de Cataluña", (21-X-1880).

A la "Gaceta de Cataluña", LC, 7 (22-X-1880).

El discurso del Sr. Dañans en el Congreso Catalanista, "Gaceta de Cataluña", (21sic, -22-X-1880).

A la "Gaceta de Cataluña", LC, 9 (24-X-1880).

La Academia de la Lengua Catalana. "Gaceta de Cataluña", (26-X-1880).

Congreso Catalanista. Discurso del Sr. Almirall. "Gaceta de Cataluña", (27-X-1880).

Mesa revuelta. "Gaceta de Cataluña", (18-XI-1880).

A la "Gaceta de Cataluña", LC, 35 (19-XI-1880).

17. Els principals directors de diari són:

"Diari Català"	Valentí Almirall
"La Renaixensa"	Angel Guimerà
"El Diluvio"	Josep Laribal / Manuel de Lasarte
"La Publicidad"	E. Pascual i Casas / E. Corominas
"El Correo Catalán"	L. M. de Llauder
"La Vanguardia"	J. B. Fauró
"Gaceta de Cataluña"	J. Roca y Roca
"La Correspondencia"	Francisco Madrenas
"Gaceta Comercial"	Luis Ricardo Fors

Els directors dels set primers diaris trenquen relacions amb el director de "La Correspondencia" i anuncien que retiraran el seu representant de qualsevol acte al qual assisteixi el diari afectat. (DC, 622 28-IV-1881)

18. Entre molts d'altres: Mistificaciones, EEC, 7 (16-III-1873); Relaciones entre los estados y el poder central en la federacion, EEC, 17 (28-III-1873); Los catalanes y el federalismo, EEC, 18 (29-III-1873); Cataluña amenazada, EEC, 20 (1-IV-1873); El por qué queremos la República Democrática Federal, EEC, 24 (5-IV-1873); L. PONS i DALMAU: La República Española será federal o unitaria, EEC, 26 (8-IV-1873); Algunos problemas federales por un intransigente de tercera fila, "El Estado Catalán", 27, 28, 29, 30 i 32 (9, 10, 12, 14 i 16-IV-1873); La Discusion, EEC, 74 (6-VI-1873); La federal algodонера, EEC, 75 (7-IV-1873);... i no recollim les sèries d'articles com les dedicades a les Corts Constituents per Antoni Feliu i Codina, etc.

19. La sèrie és coneguda ja que la donarem a conèixer en el volum Artículos Políticos. "Diari Català" (1879-1881), pàgs. 71-91; la referència és extreta de la segona carta al DC, 248 (1-II-1880).

20. DC, 450 (21-IX-1880).

21. FEBRER, Vicens de: Als federales, DC, 765 (13-VI-1881) pel que fa a textos de rèplica i Federalisme desconegut, DC, 575 (12-III-1881) que és una polèmica amb "El Diluvio".

22. Catalanistas y federalistas, "La Renaixensa", 2625 (29-IV-1885).

23. FIGUERES, Josep M.: Valenti Almirall, forjador del catalanisme polític, pàgs. 114 i ss.

24. VERDU, Josep: L'obrер. Dècimas llegidas en la funció que à benefici dels obrers sense trevall se donà en lo teatro del Olimpo, DC, 204 (18-XII-1879).

25. [Sense títol], DC, 127 (2-X-1879).

26. Per exemple amb la publicació del Balace de la Asociación Amigos de los Pobres, "Diario de Barcelona", (30-I-1880). El "Diario de Barcelona" publica habitualment informacions i estats de comptes, etc. de la Junta de Socorro a la Clase Obrera sin Trabajo, ("Diario de Barcelona", 15-I-1880), etc.

27. ROURE, Conrad: ¡Avant!, LC, 45 (29-XI-1880). El "Diari Català" no és sol en aquesta identificació. "La Renaixensa", per exemple, també té una preocupació per a la divulgació de la ciència malgrat fer-ho només com a satisfacció d'una curiositat i no com a element bàsic de transformació d'una mentalitat. Josep Martí i Folguera hi publica el llarg poema dedicat a Lo progrés de la industria catalana ("La Renaixensa", vol. I --1881-- pàgs. 385-388) on reitera la idea central de l'anar endavant del "Diari Català": "Fillis del treball, trenquèu los llassos/ que os vulgan retenir cap endarrera; anèu cap endevant, que, oberts, los brasos, lo Porvenir os crida y os espera."

28. De les moltes referències que s'ocupen de la millora del servei telegràfic destaquem el retard de l'oficina central de Madrid en trametre un telegrama de la capital de l'Estat a Barcelona, de les sis de la tarda a la una de la matinada i de l'oficina de Barcelona fins a la impremta, dues hores més amb la qual cosa el "Diari Català" es queixa en portada que no va poder informar de la crisi ministerial en l'edició de la vigília (Senyor Jefe de Telégrafos, DC, 195 9-XII-1879); és important la nota que critica la discriminació de la llengua catalana en aquest servei (DC, 340 4-V-1880); el funcionament de l'oficina de Vic, Lo servey de telégraf (DC, 382 15-VI-1880); Abus intolerable en lo servey telegrafich (DC, 472 13-X-1880); etc. en la mateixa línia que critica el servei postal com hem vist anteriorment. El "Diari Català" no està sol en aquesta labor crítica ja que tant els periòdics de Barcelona com comarcals aspiren a una millora.

29. A "El Noticiero", LC, 21 (5-XI-1880) s'explica com en l'edició del dia 19 s'informa de la crítica dels universitaris als professors que es limitaven a explicar la matèria, suposem que eren professors liberals, mentre els qui efectuaven "propaganda ultramontana y ultra-realista, allí'ls alumnos callan y no saben aufergar ab sa veu la arenga del professor", posava com exemple el d'economia que defensava la Inquisició i malgrat defensar la llibertat de càtedra el títol alternatiu del "Diari Català" ho critica. La resposta de "El Noticiero" obliga a la rèplica de "Lo Catalanista" en el constant to de polèmiques que sura en la vida del periòdic de Roure, Feliu i Codina i Almirall. Per l'ensenyament eclesiàstic veure Los seminaris y la ciencia, DC, 128 (3-X-1879).

30. P. S. [SACASES, Pere]: La Academia francesa y algunas de Espanya, DC, 38 (10-VI-1879).

31. ¿Ahont son los homes de ciencia?, sèrie de tres articles publicats al DC, 290, 308 i 350 (14-III, 2-IV i 14-V-1880).

32. Anemhi, DC, 6 (9-V-1879).

33. Així els articles: !!!Important descubriment!!! i Divisió pràctica de la llum elèctrica, "La Lluanera de Nova York", 53 i 54 (setembre i octubre 1879) serviran de font a la premsa catalana la qual s'ocupa d'aquesta novetat d'acord amb la importància que té: Alumbrado eléctrico, "Teléfono Catalán", 9 (2-III-1879), etc. "La Publicidad" reproduïx articles de "Scientific American" (V. l'exemplar del 6-VIII-1879); "La Lucha" reproduïx La Luz eléctrica (11-I-1880) del diari "El Tiempo", etc. Naturalment no tots els articles són copiats. Per exemple hi ha un curiós article al "Diari Català" sobre el projecte de fer un ferrocarril al Sahara (DC, 10 13-V-1879) i dos mesos després n'apareix un altre amb la mateixa temàtica a "La Naturaleza", 82 (agost 1879) segons llegim a "Ateneo Tarraconense", s/d (15-VIII-1879). Sigui com sigui l'espectacularitat del fenomen fa que tota la premsa informativa i d'opinió se ocupi de l'electricitat. El fet que els enginyers catalans efectuïn un notable descobriment en el camp de les aplicacions, que Edison superarà, fa que l'interès encara augmenti. Thomas F. Glick (Els catalans i Edison: la llum elèctrica, "(Ciència)", 32 (novembre 1983) en fa un excel·lent resum.

34. DC, 343 (7-V-1880).

35. DC, 441 (12-IX-1880).

36. Afeccions metereològicas, DC, 440(11-IX-1880).

37. "Butlletí Mensual", 1881.
38. DC, 206 20-XII-1879.
39. DC, 179 (23-XI-1879); DC, 204 (18-XII-1879); DC, 316 (10-IV-1880), etc.
40. L'aiguat d'ahir, DC, 117 (22-IX-1879); Mal temps, DC, 243 (27-I-1880).
- 40a. Fins el dia 20 de maig apareixerà el butlletí astronòmic sol i a partir del 21 tornaran els dos. En els títols alternatius els dos butlletins apareixen irregularment sense ordre, per exemple a LVC el metereològic apareix tots en els números menys el 3, 25, 26 i 30, l'astronòmic, l'inrevés només apareix els nùms. 21 a 24 i 27, a LC el metereològic apareix els nùms. 2, 6-9, 11, 13-14, 20-23 i 41-44, l'astronòmic els nùms. 2, 4-8, 11-12, 14-15, 17, 22-23, 25-26 28, 32-41, i 43-44.
41. A "El Diluvió", DC, 167 (11-XI-1879).
42. MARTI TURRO, I.: Eclipse de sol, DC, 74 (17-VII-1879); id: Catalesh de las estrellas passatjeras catalogadas per _____ desde lo dia 15 de febrer de 1879, DC, 188 (2-XII-1879).
43. MARTI TURRO, I.: Comunicat, DC, 165 (9-XI-1879).
44. A "El Diluvió", DC, 167 (11-XI-1879).
45. A la Crònica Científica, DC, 122 (27-IX-1879).
46. A la Crònica Científica, DC, 126 (1-X-1879). Potser a conseqüència d'aquesta polèmica Martí Turró es preocupa de tenir aparells i la nota Noç aparato DC, 399 (2-VII-1880) indica que ha descobert un nou instrument que substituirà al sextant i a l'octau del qual s'informarà quan disposi del privilegi d'invenció.
47. Potser el text més suggerent és el que apareix al DC, 53 (25-VI-1879) i, naturalment, l'article d'Almirall Los Xiquets de Valls y lls toros, DC, 431 (2-IX-1880).
- 47a. "Diari Català", 4 (7-V-1879)

48. FELIU i CODINA, Anton: Los Reys, DC, 222 (6-I-1880); L. P. [PONS, Leandre?]: Lo que han portat los reys, DC, 223 7-I-1880).

49. Les referències són molt nombroses atés que cada quinze dies en aparèixer la revista la referència al contingut, sovint amb la cita dels autors i, més esporàdicament, el títol dels articles, indica la simpatia amb que el "Diari Català" contempla "La Renaixensa": DC, 84 (20-VIII-1879), DC, 157 (1-XI-1879), DC, 348 (12-V-1880), DC, 378 (11-VI-1880), 388 (21-VI-1880), DC, 408 (11-VII-1880), DC, 431 (2-IX-1880), 493 (19-XII-1880), etc. també a LVC, 21 (19-VIII-1880) a la secció "Ciencias, Arts, Bibliografia, etc. etc. i a LC, 34 (18-XI-1880) a "Moviment literari y artistic".

50. DC, 54 (26-VI-1879), DC, 174 (18-XI-1879), DC, 184 (28-XI-1879), DC, 241 (25-I-1880), etc.

51. pot ser exemple l'article de C. R. [ROURE, Conrad?]: La Renaixensa. Any desè de sa publicació, DC, 240 (24-I-1880) on afirma: "No creyem qu'actualment puga haberhi qui de bona fe sostinga que 'l renaixement de las lletras catalanas es un somni. Si encara hi ha qui vulga posar aquest fet en tela de judici, deuria donarse per plenament convensut del mateix considerat no mes que la revista catalana La Renaixensa, entra ja en lo desè any de sa publicació, y que d'ensà que comensà à apareixer ha anat progressant cada dia mes en importancia.

En quant à las sevas condicions materials, pot avuy competir ab qualsevol revista; y en ella s'hi tractan tota mena d'assumptos artistichs, literaris y científichs; tenint per objecte quants hi coloboran (sic) l'amor à la terra y prescindint tots de las diferencias politicas ò socials que fora d'alli tal vegada' ls portan desunits. Devant del amor à Catalunya, tots los escriptors catalans; tal vegada ab contadissimas excepcions, comfonen las sevas firmas en las planas de La Renaixensa."

52. Roure escriu al DC, 204 (18-XII-1879): "Ben agrahts deuen estar los subscriptors à La Renaixensa per aquestos dos volums, tan apreciabls tots dos en son género respectiu." La critica que fa de Damas d'Aragó i Novas tragedias es molt descriptiva i en to amarat de cordialitat. No és però l'únic text que parla dels llibres d'aquesta sèrie, tot just nèixer el "Diari Català" ja ho comenta. DC, 29 (1-VI-1879).

53. "Ha sigut denunciat nostre estimat colega Lo diari català. Desitjem ab tot cor la absolució." "La Renaixensa", 1 (15-VII-

1879), pàg. 46; "Nostre colega lo Diari Català ha sigut condemnat per lo Tribunal d'Impremta a 30 dias de suspensió, pago de costas del procès e inutilitació de la edició secuestrada. Sentim en locor semblant contratemps." "La Renaixensa", 2 (31-VII-1880), pàg. 101; "Ha sigut novament denunciat lo Diari Català per un article en que exposava sas ideas dintre 'l Catalanisme. Estant-nos vedat per la lley d'impremta l'ocuparnos de politica, sols direm que sentim ab tota l'ànima lo contratemps de nostre colega." "La Renaixensa", 6 (30-X-1880), pàg. 295.

54. V. Nou diari en català, DC, 480 (6-XII-1880) i La Renaixensa, DC, 494 (20-XII-1880).

55. "Ab veritable tristesa hem llegit en nostre benvolgut colega La Veu del Montserrat un petit article signat per nostre amich lo Sr. D. J. C. prebere, referent la pròxim congrés catalanista. Ab frases un xich desentonadas e impropies dona'l crit d'alarma a sos lectors; y's permet acusar de mal intencionats y de facciosos als promovedors de la idea, negàntlos hi l'autor del article, qu'es encare molt jove, lo caracter de catalanistas precissament perque no pensan en tots los punts del catalanisme a la seva manera. Diem que ho hem llegit ab tristesa, perque amants com som de totas aquellas publicacions que valentse de un medi o altre contribuheixin al despertament del esperit català nos dol ab tota l'ànima que precissament en la ocassió en que d'unir voluntats se tracta, haja vingut a aixecar bandera de la discòrdia un dels nostres companys." "La Renaixensa", 6 (30-IX-1880), pàg. 294.

56. "La Renaixensa", 7 (15-X-1880), pàg. 242. Aquest article és contestat per Almirall que convida als redactors i col.laboradors de "La Renaixensa" a pendre part participant en les discussions i que ja els hi reserva un torn de paraules "Y 'ls faig lo prech en públich perque no 'm dolem prendas. Lo prech es completament expontàneo; tan expontàneo, que avans de publicarse la Nova a que responch, havia ja tingut lo gust de dirigirsel en una reunió particular convidada per nosaltres; pero encara que involucrés un sacrifici d'amor propi, l'hauria fet de la mateixa manera, puig que tals sacrificis y altres de majors estich disposat a fer pe 'l progrès y la millora de la nostra terra. LC, 7 (22-X-1880).

57. V. FIGUERES: El primer Congrés Catalanista... especialment el parlament de Sol (pàgs. 99-112), etc.

58. V. especialment el número prospecte del 20-XII-1880 i l'editorial del primer número Nostres propòsits de l'1-I-1881. Poden veure's fàcilment a: FIGUERES, Josep M.: Contribució documental al'estudi de "La Renaixensa" (1871-1905) dins Estudis de Llengua i Literatura Catalanes/XI. Miscel.lània Antoni M. Badia i Margarit, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985.

pàgs. 195-224.

59. !La Renaixensa ja ha parlat!, DC, 565 (2-III-1881); "La Renaixensa" y Puiscercòs, DC, 593 (30-III-1881); Santa innocència, DC, 608 (14-IV-1881); A "La Renaixensa", DC, 568 (7-VI-1881); Paciència, DC, 674 (12-VI-1881); "La Renaixensa" en descubert, DC, 675 (19-VI-1881).

60. ----: Servir a dos senyors, "La Renaixensa", (5-II-1885).

61. Anemhi pensant, (21-II), La unió fa la patria, (1-III), La indignitat, (1-III), Lo que resultaria, (17-III), Lo que resulta, (20-III), O Madrid o Catalunya, (22-III-), Las Cortes castellanas, (28-III), Tots som uns, (29-III), La unió fa la forsa, (1-IV), La política forastera, (5-IV), La verdadera democracia, (9-IV-), La unió dels catalans, (12-IV-), Sempre'ls mateixos, (14-IV), Catalanistes i federalistes (29-IV), La llibertat, antany i enguany, (31-V-), Ni blancs ni negres, (4-VI), La llibertat, (14-VI), La Igualtat, (17-VI), La Fraternitat, (21-VI), O ensa o enllà, (1-VII), Lo moviment particularista, (23-VII), ?Pactistas o regionalistas?, (16-VIII), Vetllem!, (22-X), La primera pedra, (1, 5, 8, 12 i 15-XI), Particularista y generalisador, (22 i 25-XI), La cuestió de fet y la cuestió de dret, (29- XI) i Los autonomistas espanyols, (17-XII).

62. "La Renaixensa", (7-II-1885).

63. "La Renaixensa", (22-III-1885).

64. "La Renaixensa", (4-VI-1885).

65. "La Renaixensa", (1-XI-1885).

66. "La Renaixensa", (5-XI-1885).

67. Així "La Publicidad" (2-I-1881) escriu: "Hemos recibido el primer número del diario La Renaixensa que ha comenzado ya su publicacion y acerca de cuyos propósitos hablamos ya á su tiempo á nuestros lectores. Los redactores, escritores distinguidos, y por el examen del número que tenemos a la vista, puede asegurarse que el nuevo colega honrará la prensa periódica de Barcelona. Por lo visto nuestro colega no abriga propósitos políticos determinados, y solo dedicará sus esfuerzos á la cultura y defensa de los intereses de Cataluña. No podemos menos de decir que nos parece difícil su mision sin bandera politica conocida: á bien que

mucho puede esperarse del inteligente esfuerzo de la redaccion de La Renaixensa. Dámosle la bien-venida y deseámosle toda suerte de felicidades repitiendo la frase con que acogimos su prospecto !puig parla català, Deu li don gloria!

Nuestro colega el Diari Català ha comenzado el año de mal humor y rompe ya una lanza contra La Renaixensa que apenas habrá tenido tiempo de afianzarse en la silla. El Diari Català presente en orden de batalla á su estimable redacción y escribe las siguientes frases que , ó nosotros hemos leído mal, ó se dirigen á La Renaixensa.

"Nosaltres no som d'aquells catalanistes pobres d'esprit y curts de vista que 's creuen que 's pot restaurar una llengua, y una historia, y un caràcter, sens mes conseqüències que alguns versos ignocents ó quatre funcions inofensivas, som dels que saben que tot moviment se transforma en calor y que 'l calor es la gran forsa de la naturalesa. Si restaurem una llengua, una historia y un caràcter, farem alguna cosa mes que versos ignocents o funcions inofensivas.

Per aixó és de demà, y per tal motiu la nostra politica se reduheix avuy á ser catalanistas, amants del progrés y de la millora de la terra, y tenint per lema: Avant, avant sempre!"

No hemos de dejar de confesar que nos place el espectáculo, porque la aparicion de La Renaixensa indica, claramente la verdad de lo que nosotros habiamos sospechado y sostenido, y es, que una cosa es el canton ó el Estado Catalan, y otra la patria catalana."

68. C. [COLLELL, Jaume?]: Rama Tallada, "La Veu del Montserrat", 24 (16-VI-1883); Programa de catalanisme aprovat per lo Consell General en sessió del 21 d'abril de 1883, id; Càtedra de Gramàtica y filologia catalana. Convocatoria, id.

69. Observació justa, "La Veu del Montserrat", 27 (7-VII-1883); Remeys insuficients, "La Veu del Montserrat", 6 (6-II-1886); Notas calentas, "La Veu Montserrat", 20 (15-V-1886); Al Centre Català de Sabadell..., (sèrie publicada el 1887); L'extemporànea sortida del President del Centre Català combatent la Exposició Universal... i Protesta (del) Centre Catalanista Provensalech, "La Veu del Montserrat", 39 (24-IX-1887), la sèrie La campanya regionalista, (1887), etc.

70. RAMISA, Maties: Els orígens del catalanisme conservador i "La Veu del Montserrat" (1878-1900), Vic, Eumo, 1985, pàgs. 96 i ss. També és interessant el capítol Collell periodista d'ANGLADA i

VILARDEBO, Joan: El canonge Jaume Collell, Vic, Patronat d'Estudis Ausonencs, 1983, pàgs. 17-38 que és reproducció de l'edició feta a Barcelona, Associació de Periodistes, 1934. Pot estudiar-se amb detall les característiques dels congressos a GALOFRE, Jordi: El primer Congrés Catalanista (1880), Barcelona, Dalmau, 1979. FIGUERES, Josep M.: El primer Congrés Catalanista i V. Almirall, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1985; ILLA, Maria Carme: El segon Congrés Catalanista, un congrés inacabat 1883-1983, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1983 i també a TRIAS VEJARANO, J. J.: Almirall y los orígenes del catalanismo, Madrid, Siglo XXI, 1975, esp. pàgs. 221 i ss. Curiosament Almirall no es dedicarà a polemitzar amb el periòdic, només hem trobat un text, molt breu, --La "Veu" del Montserrat" y lo "Congrés Catalanista"-- DC, 457 (28-IX-1880) on respon de caràcter frontal la crítica de Collell del qual indica que li deu haver picat un escorço i s'alegra que no hi siguin "no hi pendrà part l'element carlista" però "à sos insolencias responderém convidantlos à inscriures y oferintlos las nostras llistas".

71. M.: Catalanisme bort, "La Veu del Montserrat", 14 (3-IV-1880).

72. ¡Al aguayí!, "La Veu del Montserrat", 39 (25-IX-1880).

73. "Mori sens gloria pera ell y sens donar cap profit als altres. De catalanista no sé que 'n tindria, mes de català ni 'l nom. Congrés es una paraula forastera que no entenen sino 'ls catalans que han llegit diaris" AUSIAS: Cartas barceloninas, 48 (27-XI-1880); "Y molt la necessitam. [l'Acadèmia] Encara tots hem d'apendre a escriure y tots necessitam una opinió sobirana en materias d'ortografia que 's pose sobre de las nostras opinios particulars." "La Veu del Montserrat", 1 (8-I-1881).

74. No ins ve de nou, "La Veu del Montserrat", 43 (23-X-1880).

75. Un gran programa, "La Veu del Montserrat", 41 (9-X-1880). Des d'una posició divulgativa és important consignar la relació d'articles de Collell Catalanisme. Lo que es y lo que deuria ser, ("La Veu del Montserrat", 25, 26, 27, 28 (19, 26-VI, 3-VII, 10-VII) o de Torras i Bages: La Iglesia y'l Regionalisme ("La Veu del Montserrat", sèrie de dotze articles del núm. 21 al 33 de 1887).

76. Collell reproduueix a Dulcis amicitia, Vic, Gazeta de Vic, 1926 aquest text de Torras i Bages que comenta Casimir Martí i altres en els diversos estudis sobre l'església catalana com Contribució de l'església a la conformació de la nacionalitat catalana als segles XIX i XX, "Qüestions de Vida Cristiana", etc. pot consultar-se, en relació aquesta bibliografia de Joan BONET i

Casimir MARTI: L'integrisme a Catalunya. Les grans polèmiques 1881-1888, Barcelona, Vicens Vives, 1990 i de Joan BONET: L'Església catalana de la Il·lustració a la Renaixença, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984.

77. Entre molts: Càtedra de català, DC, 370 (14-IV-1880); Relatiu a l'Academia de Llengua Catalana, LC, 32 (16-XI-1880); La Academia de Llengua Catalana, 483 (9-XII-1880); La Academia de Llengua Catalana, 491 (17-XII-1880); Constitució definitiva de la Academia de la Llengua Catalana, DC, 507 (2-I-1881), etc.

78. Los Jochs Florals, DC, 2 (5-VI-1879); Los Jochs Florals de Barcelona, DC, 172 (16-XI-1879); Reunió extraordinaria dels Jochs Florals, DC, 234 (18-I-1880); Sobre 'ls Jochs Florals, DC, 295 (19-III-1880); Los Jochs Florals, DC, 625 (1-V-1881), etc.

79. V. A.: El juego, "El Estado Catalán", 19 (2-VIII-1869).

80. Lo joch de boxas, DC, 155 (30-X-1879); Noticias de Sans. Lo joch, DC, 378 (11-VI-1880); Noticias de Sant Marti. Jochs tolerats, DC, 385 (18-XI-1880); Lo joch, LC, 44 (28-XI-1880); Vilanova i la Geltrú [Sobre el joc], DC, 493 (19-XII-1880); Mes sobre 'l joch, DC, 530 (25-I-1881); La qüestió del joch, DC, 507 (4-III-1881); Mes sobre 'l joch, DC, 592 (29-III-1881); Lo joch en Madrid, DC, 644 (21-V-1881); L'extrem de la asquerositat, DC, 684 (22-VI-1881), etc.

81. La quantitat d'articles que sobre el ferrocarril, la filoxera, l'economia, etc. és molt nombrosa. Citem només el comentari !Sempre lo mateix! DC, 408 (11-VII-1880) on la redacció critica la decisió de la Junta Consultiva de Guerra en relació l'amplada: "Y si'ns volgués invadir algú, ¿creuhen los sabis del Consell que 's deturarian devant de tant petit obstacle? De segur que si 's digués á qualsevol general de debò, rebria la idea ab una riallada, que no podrian resistir ni 'ls mateixos membres de la Junta Consultiva. !Y per un motiu tant fútil se 'ns vol aisar del resto d'Europa! Encara com no proposan que s'alsi una murall com la de Xina. !Això, al menos, fora digne dels grans caps que forman las Juntas madrilenyas?"

82. Catalunya y Barcelona, DC, 592 (29-III-1881).

83. ERRE: O mals catalans ó mals espanyols, DC, 157 (1-XI-1879).

84. S. [SACASES?]: Los enemichs de Catalunya, DC, 564 (2-VI-1881).

85. F. U. V. [UBACH i VINYETA, Francesc?]: Rémoras del catalanisme, "Lo Gay Saber", XVI (15-VIII-1879) i A. G. [Gallart, Artur?]: Rémoras del catalanisme, DC, 84 (20-VIII-1879).

Bibliografia

ALMIRALL, V.: Sobre el Congrés Catalanista. A "El Diluvio", "Diari Català", 447 (18-IX-1880). Rep. dins Articles polítics, pàgs. 97-98.

id: El juego, "El Estado Catalán", 19 (2-VIII-1869).

id: [V. ALMIRALL]: Sobre'l Congrés Catalanista. A "El Diluvio", DC, 447 (18-XI-1880).

ANGLADA i VILARDEBO, Joan: Collell periodista dins El canonge Jaume Collell, Vic, Patronat d'Estudis Ausonencs, 1983, pàgs. 17-38 que és reproducció de l'edició feta a Barcelona, Associació de Periodistes, 1934.

AUSIAS: Cartas barceloninas, "La Veu del Montserrat", 48 (27-XI-1880).

id: Cartas barceloninas, "La Veu del Montserrat", 1 (8-I-1881).

BONET, Joan: L'Església catalana de la Il·lustració a la Renaixença, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984.

id i Casimir MARTI: L'integrisme a Catalunya. Les grans polèmiques 1881-1888, Barcelona, Vicens Vives, 1990.

J. C. [Jaume Collell]: ¡Al aguayí!, "La Veu del Montserrat", 39 (25-IX-1880).

id: La "Veu del Montserrat" y lo "Congrés Catalanista", DC, 457 (28-IX-1880)

id: Rama Tallada, "La Veu del Montserrat", 24 (16-VI-1883).

id: Un gran programa, "La Veu del Montserrat", 41 (9-X-1880).

id: No'ns ve de nou, "La Veu del Montserrat", 43 (23-X-1880).

id: Catalanisme. Lo que es y lo que deuria ser, ("La Veu del Montserrat", 25, 26, 27, 28 (19, 26-VI, 3-VII, 10-VII)).

id: Dulcis amicitia, Vic, Gazeta de Vic, 1926.

DIARI CATALA: Primer Congrès Catalanista, DC, 427 (29-VIII-1880).

id: Lo primer Congrès Catalanista, "Diari Català", 468 (9-X-1880).

id: Un mort sue respira, DC, 473 (14-X-1880).

id: !Sempre lo mateix! DC, 408 (11-VII-1880).

id: Catalunya y Barcelona, DC, 592 (29-III-1881).

id: ?Abont son los homes de ciencia?, sèrie de tres articles publicats al DC, 290, 308 i 350 (14-III, 2-IV i 14-V-1880).

id: !La Renaixensa ja ha parlat! DC, 565 (2-III-1881).

id: "La Renaixensa" y Puigcerçós, DC, 593 (30-III-1881).

id: Santa innocencia, DC, 608 (14-IV-1881).

id: A "La Renaixensa", DC, 568 (7-VI-1881).

id: Paciencia, DC, 674 (12-VI-1881).

id: "La Renaixensa" en descubert, DC, 675 (19-VI-1881).

id: Anemhi, DC, 6 (9-V-1879).

id: Nou diari en català, DC, 480 (6-XII-1880).

id: La Renaixensa, DC, 494 (20-XII-1880).

ERRE: O mals catalans ó mals espanyols, DC, 157 (1-XI-1879).

FEBRER, Vicens de: Als federals, DC, 765 (13-VI-1881).

FIGUERES, Josep M.: Valenti Almirall i el Primer..., Esp. les actes i la introducció, pàgs. 41-63.

id: Valenti Almirall, forjador...

id: Contribució documental al estudi de "La Renaixensa" (1871-1905) dins Estudis de Llengua i Literatura Catalanes/XI. Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985, pàgs. 195-224.

A. G. [Gallart, Artur?]: Rémoras del catalanisme, DC, 84 (20-VIII-1879).

GALOFRE, Jordi: El primer Congrés Catalanista, Barcelona, Dalmau, 1979.

GLICK, Thomas F.: Els catalans i Edison: la llum elèctrica, "(Ciència)", 32 (novembre 1983).

ILLA, Maria Carme: El segon Congrés Catalanista, un congrés inacabat 1883-1983, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1983.

M.: Catalanisme boix, "La Veu del Montserrat", 14 (3-IV-1880).

MARTI TURRO, I.: Comunicat, DC, 165 (9-XI-1879).

RAMISA, Maties: Els orígens del catalanisme conservador i "La Veu del Montserrat" (1878-1900), Vic, Eumo, 1985, pàgs. 96 i ss.

LA RENAIXENSA: [Sobre el Congrés Catalanista] "La Renaixensa", 7 (15-X-1880).

id: Catalanistas y federalistas, "La Renaixensa", 2625 (29-IV-1885).

id: Servir a dos senyors, "La Renaixensa", (5-II-1885).

id: número prospecte, (20-XII-1880).

id: Nostres propòsits, (1-1-I-1881).

C. R. [ROURE, Conrad?]: La Renaixença. Any desè de sa publicació, DC, 240 (24-I-1880).

P. S. [SACASES, Pere]: La Academia francesa y algunas de Espanya, DC, 38 (10-VI-1879).

S. [SACASES?]: Los ensayists de Catalunya, DC, 564 (2-VI-1881).

TRIAS VEJARANO, J. J.: Almirall y los origenes del catalanismo, Madrid, Siglo XXI, 1975, esp. pàgs. 221 i ss.

F. U. V. [UBACH i VINYETA, Francesc?]: Ràmoras del catalanisme, "Lo Gay Saber", XVI (15-VIII-1879).

VERDU, Josep: L'obrera. Décimas llegidas en la funció que á benefici dels obrers sense trevall se doná en lo teatro del Olimpo, DC, 204 (18-XII-1879).

LA VEU DEL MONTSERRAT: ¡Al aguayt!, "La Veu del Montserrat", 39 (25-IX-1880).

id: No ins ve de nou, "La Veu del Montserrat", 43 (23-X-1880).

id: Un gran programa, "La Veu del Montserrat", 41 (9-X-1880).

id: Programa de catalanisme aprovat per lo Consell General en sessió del 21 d'abril de 1883, "La Veu del Montserrat", 24 (16-VI-1883).

id: Càtedra de Gramática y filología catalana. Convocatoria, id. "La Veu del Montserrat", 24 (16-VI-1883).

id: Observació justa, "La Veu del Montserrat", 27 (7-VII-1883).

id: Remens insuficients, "La Veu del Montserrat", 6 (6-II-1886).

id: Notas calentas, "La Veu Montserrat", 20 (15-V-1886).

id: Al Centre Català de Sabadell..., (sèrie publicada el 1887).

Fem un breu repàs a les conclusions parcials a les quals hem arribat en cadascun dels capítols a excepció de l'estudi del periòdic del qual la simple relació de la vida evidencia clarament les òbvies conclusions. En relació al marc extern de caràcter legal i social destaquem:

a) Existència d'una Administració intervencionista en grau extrem mitjançant la utilització d'una tipologia diversa i variada de control i repressió al costat d'una legislació igualment adreçada a limitar la llibertat de premsa. També el poder polític local i l'Església incidiran en el control de continguts.

b) La voluntat de la premsa d'escapar d'aquest control tot aprofitant les diverses possibilitats que genera la llei o la seva manca d'aplicació, cas dels títols alternatius.

c) La dualitat d'una societat, en la qual coexisteixen un públic liberal i urbà amb forces socials o econòmiques, com ara l'Església que atenallen les publicacions de caràcter liberal i laic amb els mecanismes d'influència al seu abast.

d) Persistència d'uns models diferents de publicació en virtut del progressiu creixement del mercat que aniran obtant per una especialització temàtica o bé una nova formulació dels continguts, premsa informativa estricta amb la qual cosa es genera una nova força social en el camp periodístic que seran les empreses amb un producte determinat al costat del tradicional periodisme

polític i d'opinió.

Em relació a la premsa editada a Catalunya detectem que:

a) La premsa en llengua catalana és minoritària en relació al total de premsa habitual. El consum habitual, 22 setmanaris en català sobre 114 existents o cap diari sobre 34 existents ens reflexen la marginalitat i situació residual de la premsa en llengua catalana.

b) Aquesta premsa en català neix com a voluntat política, cultural o religiosa essent les úniques que el mercat pot assimilar les de caràcter informatiu i humorístic que seran però efímeres.

c) La vida de les publicacions en llengua catalana és curtíssima, sovintegen els números únics i la vida mitjà és entre els sis mesos i els dos anys. Les publicacions estables seran la minoria en la ja minoritària premsa en català.

d) Temàticament el model de premsa existent s'ajusta al mercat receptor bàsicament format per escriptors, intel·lectuals, clergues i professionals il·lustrats. D'ací la temàtica dominant en la premsa. A mesura que el mercat s'eixampli augmentarà la diversificació temàtica ocupant-se de matèries diverses i anant a la distribució general.

e) En aquests anys es formula l'inici del posterior creixement de la premsa en llengua catalana i serà bàsicament a mesura que es

desenvolupin les impremtes i que la societat incrementi el nivell socio-polític de catalanitat al costat de la creixent culturalització amb la corresponsabilització de continguts, en capes que seran ja de funcionaris, estudiants, artesans, etc.

f) La premsa oficial, la tècnica, la religiosa, l'especialitzada, la científica, la professional, l'associativa, elaborada a comarques serà bàsicament feta en castellà, hem indicat els camps en les quals apareixeran les revistes en català --cultura i humor-- que s'ampliaran ràpidament a la política, la religió i l'associacionisme per arribar, a començaments ja del segle XX a tots els altres camps.

g) No apareix cap diari en català atenent la tipologia temàtica de la premsa en català apareguda fins aleshores. El fet d'existir pràcticament només premsa cultural i humorística i una poca, residual i simbòlica, informativa en català, és element clau per a determinar com no apareix cap diari en català. La premsa diària precisa una estructura complexa, també els anys setanta i vuitanta del segle passat, no en relació a l'actualitat que és una labor costosa i complexe sinó en relació la premsa periòdica de l'època. La manca de revistes informatives en català ajuda a explicar la lentitud del procés de normalització de la premsa diària en català.

El total de publicacions editades al Principat de Catalunya en el període 1879-1881 és de 568 de les quals en trobem 92 en llengua catalana i 476 en llengua castellana, en relació als diaris en

trobem 2 per 55, dels setmanaris 45 per 137, de les quinzenals 14 per 51 i de les d'altra periodicitat en les quals predominen les mensuals 26 per 118. Fixem-nos en la distribució entre Barcelona i comarques pel període que estudiem:

	D	S	Q	altres	s/d	total
Barcelona	24	66	25	82	79	276
comarques	33	116	40	62	41	292
total	57	182	65	144	120	568

En conseqüència editar un diari en català en aquest panorama és una labor difícil però no improbable, fixem-nos en el nombre de setmanaris i semblaria més fàcil que aparegués a comarques, la prova és que abans de tornar a aparèixer el tercer diari a Barcelona en trobem a Reus i Sabadell fets en català. Aci el paper d'Almirall és cabdal per a entendre la lluita contra la tendència general.

En relació a l'edició del fulletó de l'anàlisi de les tres obres editades es desprenen les conclusions que tot seguit esmentem com les principals, al nostre parer, de l'acció que desenvolupà en relació al fulletó el "Diari Català" a través de la seva Biblioteca del Diari Català:

a) Els quatre títols, en tres volums, editats en fulletó

corresponents a Homer, Darwin, Harte i Poe responen a uns objectius de modernització de la llengua, d'universalització de la literatura catalana, d'inserir-se en els nous corrents materialistes de la ciència tot enllaçant amb la tradició greco-llatina convencional.

b) La idea convencional d'utilitzar el fulletó per a novel·les de consum popular és transformada resituant la plataforma amb obres de literatura considerada de qualitat i amb obres acreditades, al marge de la polèmica, pel que fa referència a la no ficció, és a dir al pensament i a la recerca allunyant-se de la literatura de ficció popular o de qualitat per a oferir vehicles de culturalització.

c) Tècnicament cal constatar, com en tots els casos, que no s'ha efectuat la traducció de l'obra original sinó d'edicions assequibles, franceses, amb el demèrit intel·lectual que comporta tot i la qualitat que tenen, a criteri dels crítics (Camarasa, Bordoy, Balasch...) que s'han acarat amb els textos originals i amb les traduccions de Pons i Roure, en el que fa referència a rigor, estètica i escriptura tot i les deficiències d'utilitzar una font secundària.

d) Editorialment la divulgació no arriba als objectius previstos ni té l'èxit social que la iniciativa feia potser preveure. Només s'editen tres volums, i desiguals en extensió, un d'ells incomplet i la previssió de tres volums anuals resta en un projecte inassequible.

e) La Biblioteca del Diari Català és una realització del "Diari Català" que segueix el programa ideològic que proposa el propietari, fundador i director del mateix en relació a la utilització de la llengua catalana en l'àmbit científic, la popularització de la ciència i la culturalització creixent de la societat. Efectuar l'edició simultània de tres obres, dues d'elles d'una certa envergadura editorial, és la demostració evident de la voluntat pràctica de penetració ideològica i modificació de la conducta del mercat, almenys en l'esfera catalana en els cercles culturals influenciables davant la iniciativa d'un diari en llengua catalana.

f) La Biblioteca del Diari Català és el precedent d'altres biblioteques de publicacions catalanes que tindran continuïtat i èxit editorial, cas de "L'Avens", "El Poble Català", "La Renaixença"... amb la salvetat que assolí un notable rigor en la formulació teòrica del projecte i conjuminà la doble acció de difusió d'obres de literatura creativa i de recerca. Haurem d'esperar a la col·lecció popular d'Editorial Catalana per a trobar un projecte, reeixit aquest però, tant ambiciós. Tot i el mins valor quantitatiu la importància teòrica del projecte és notable ja que esbossa uns nous camins per a la cultura catalana allunyant-se de les temàtiques presents, com hem vist en la relació d'obres editades el període, a l'època.

g) La publicació d'autors diguem-ne maleïts o condemnables per

una part de la societat --Darwin, Poe...-- en l'apartat d'autors contemporanis i de vincular-se amb la tradició clàssica no cristiana --Homer-- fa que es vulgui donar una reafirmació a l'amplitud de la cultura catalana tot vinculant-la al laïcisme social, l'alta valoració de l'empirisme i el mètode experimental, el positivisme davant la tradició escolàstica i àdhuc reaccionària que tenia forts elements de difusió en la Catalunya d'aleshores. La diversitat d'opcions en la cultura catalana, l'amplitud en els temàtiques exposades serà una valuosa contribució a l'obertura cultural allunyant la producció cultural d'aleshores d'un tancament en sectors religiosos, conservadors, literaris.. tot anant vers uns nous i amplis camps d'opcions més diverses.

En definitiva, la Biblioteca del Diari Català és un reforçament a les teories polítiques basades en el republicanisme, federalisme, laïcisme i progressisme que té el "Diari Català" enmig del domini del centralisme unificador i el sucursalisme polític --possibilisme, fusionisme, liberalisme...-- amb un catalanisme nou que, per manca de base social, fracassà mentre la nova vessant catalanista que es configura precissament com a reacció davant l'acció d'iniciatives del "Diari Català" a les quals s'oposa, està sentant les bases que ue el faran reeixir només deu anys més tard.

Pel que fa referència al suplement femení "Modas y Labors":

a) En la premsa femenina i a l'opinió que té la societat de la Restauració de la dona es detecta un canvi en la seva apreciació social. Fins el segle XIX l'opinió que es té de la dona, i la

seva educació es veurà alterada i modificada per tres grans aspectes: la importància creixent de l'educació i l'instrucció en un món que avança tecnològicament, la creixent sofisticació social amb la necessitat de disposar de nous elements de coneixement --per exemple l'alfabetització, etc.-- i la incorporació creixent de la dona al treball que anirà alterant els fonaments de l'estructura familiar tradicional. Necessàriament, aleshores, s'introduirà la noció de l'accés a un ensenyament per part de la dona, sigui primer com a part del seu treball especialitzat, cas de les infermeres o els mestres, sigui com a corretja de transmissió per a una major educació dels fills.

b) L'educació serà, per tant, una peça clau en els continguts de la premsa adreçada a les dones, una educació en la qual hi haurà bàsicament elements pràctics i formatius, o sigui serà utilitzar a la premsa, ja que no l'escola en ser dones adultes, per què tinguin nocions d'higiene i especialment de coneixement de la moral dominant. Les lectures que haurien de ser amenes, en opinió de Jiménez Morell són fetes amb la voluntat instructiva però, en contrapartida, d'un aburriment extremat. La finalitat de la dona és el matrimoni però apareixerà una obertura cada cop més gran, gràcies al triomf, paulatí de l'amor sobre l'interès i la conveniència social. El matrimoni ja serà fet en base a l'amor i l'interès restarà en un segon pla. Seguirà però el fet clàssic: l'home obert al món exterior i la dona reclosa a la vida privada, la participació de la dona al treball contribuirà a obrir-li parcel·les de la vida pública, amb lluita i problemes, amb individualitats que seran excepcions però serà ja l'inici d'un camí

sense retorn.

La instrucció i el treball seran els principals aspectes que tindran modificacions tant en la concepció teòrica com en la progressiva incidència. La prostitució seguirà, com la virginitat i la doble moral, tenint el seu paper de legitimitació d'unes estructures intocables. En síntesi, resta la dona com un model idèntic al del passat però amb noves parcel·les obertes. Per exemple la seva finalitat social és l'amor i si no va al matrimoni pot dedicar-se a altres formes d'amor, sigui als qui no tenen famílies --orfanats, asils, manicomis, etc.-- sigui ajudant als de classes superiors --institutrius, infermeres...--.

c) En la literatura ho veiem molt clar: és acceptada la dona que tracta una temàtica literària que no qüestiona el seu paper: narrativa infantil, poemes intrascendents, textos de formació pràctica de la dona, etc. però hi ha uns camps tancats, igual que el treball o la vida pública: no s'enten una dona que vulgui ser polític, militar, etc. ni una dona que vulgui escriure assaig, ciència, etc. Finalment, aquestes esclotxes són només pel que fa a uns sectors socials, classes altes i sectors il·lustrats de les mitjanes, la classe obrera, la classe popular, no tindrà accés als nous canvis del XIX, només al treball assalariat sigui a la llar o a la fàbrica.

d) Pel que fa a "Modas y Labors" la primera conclusió és la novetat que significa en el panorama periodístic l'aparició d'una publicació monogràfica, bé que suplement d'un títol major, en

llengua catalana. També és significatiu de la voluntat d'aixem-
plar el catalanisme el fet d'introduir una temàtica frívola com
són les modes i una d'utilitària com són les labors, els brodats,
etc. per tal que el públic femení s'incorpori als rengles, com
diuen, del catalanisme polític.

e) La segona conclusió a "Modas y Labors" és la manca d'èxit que
l'obligà a replegar-se a unes pàgines monogràfiques, tot i això
és important la voluntat dels capdavanters del "Diari Català"
d'obrir a les escriptores catalanes ans una secció fixa, tot i
les dificultats de lectura del públic femení, pensant en un
objectiu de caràcter ideològic. El fracàs del suplement és deüt
tant a factors endògens --reducció de pàgines...-- com exògens
--debilitat del mercat en català...--.

f) La darrera conclusió serà pel contingut i afectà a la manca
de reflexió sobre l'arquetip i funcionalitat de la dona en la
societat catalana dels anys vuitanta. La via política oberta el
1868 en proclamar el sufragi universal el contempla exclussivament
pels homes i la Restauració no representarà, d'altra banda, cap
avenc destacat. Es facilitarà, no obstant, amb les discussions
generalitzades sobre el paper social de la dona que unes poques
puguin expressar un valor diferent al dominant, el sentit de la
igualtat, que es valori a la persona en funció individual i no
sexual en definitiva. Potser aquest fet, la creació d'un contra-
model, serà la més gran aportació al debat sobre la dona que
tindrà lloc en el decurs de les dues darreres dècades del segle
passat.

Pel que fa especialment a "Modas y Labors" ens trobem amb una voluntat clara d'influir en un nou segment demogràfic, les dones, per tal de fer arribar el missatge de renovació del catalanisme cultural i del catalanisme polític atenent com només el vivien d'una òptica sentimental, vivencial, lingüística... no encarnada en un bagatge teòric. "Modas y Labors" aspira a ser el nexa que faci el pont entre aquest món i les noves plataformes que configura el "Diari Català". Restarà com una esperança, un projecte inacabat, dificultats diverses impossibilitaren la continuïtat del suplement i hagué de reconduir-se en una secció setmanal que no arribà a aconseguir els seus propòsits. Podriem dir que serà el símbol d'una voluntat fracassada i el seu èxit potser fou el de mostrar nous camps. No es planteja cap innovació formal o de contingut, des dels vestits que s'exposen, passant per la temàtica del fulletó, fins a la tipologia dels poemes, dades d'indumentària, etc. són un conjunt de materials que podien aparèixer en qualsevol publicació de l'època, no perquè fos en un diari laic i avançat, un periòdic catalanista i progressista, la secció tingué nous enfoc. Com a exemple de la manca d'aprofundiment sospitem que les il·lustracions que acompanyen la descripció dels vestits són reproduïdes de la premsa francesa, fet d'altra banda habitual en tota la premsa. Ho veiem en la signatura Ancoies & Barbe que és la mateixa que figura en les il·lustracions de vestits dels magatzems parisencs Le Printemps que són anunciants del "Diari Català".

La combinació de Dolors Monserdà de Macià i Valentí Almirall configurarà, finalment, una tipologia en el suplement volgudament neutral en la ideologia, s'aspirava només a fer una revista de modes i que tingués èxit com a esquer per a la lectura global del periòdic. Només la primera part fou assolida.

Finalment, trobem, com a cloenda, que en els anys de la Restauració la premsa viu la seva més profunda reestructuració tant per la presència de factors externs, de caràcter econòmic, cultural i social com específics de la premsa mateixa. Caldria esmentar, d'aquests darrers, els factors interns de caràcter periodístic que afavoriran l'expansió de la indústria bàsicament en la mesura de la millora del producte així com la creació i utilització d'agències de notícies --Fabra...-- i de publicitat --Roldós...--, l'extensió i popularització de la figura del corresponsal, la creació dels quioscos com a punts de venda al carrer, en definitiva, la creixent industrialització i racionalització empresarial del producte. No és casual que el segon diari que apareixerà en català "La Renaixensa" sigui constituït com a societat anònima i arribi a tenir una impremta pròpia i faci dues editorials diàries. Aquests trets són habituals en la premsa industrial de Madrid.

Mentre a Espanya l'índex d'alfabetització era del 30 % i el d'urbanització del 20 % a Catalunya trobem unes xifres sensiblement diferents amb la qual cosa podem deduir, atenent els coeficients de lectura, nombre de capçaleres/tiratges en relació al total d'habitants que existia una influència notable de la prem-

sa. Serà, en definitiva, la premsa, com hem vist pel "Diari Català" la que possibilitarà l'extensió de l'ideari particularista i catalanista. Un ideari al qual el "Diari Català" configura com a primordial en el contingut informatiu i d'opinió i que serà present en tota la premsa de caràcter ideològic que es farà posteriorment.

Si en els anys 1874-1883, entre la Restauració i la llei de premsa de Sagasta es configura un model de premsa i un sistema informatiu que ultrapassa les èlites per arribar a ser popular, sense les xifres però d'altres països occidentals, a Catalunya les dades dels tiratges de la premsa feta en llengua catalana ens mostren la creixent importància del periodisme en la formació del pensament nacionalista. Tots els pensadors i ideològics del catalanisme comencen publicant les seves reflexions en la premsa i la pràctica totalitat --d'Almirall a Prat de la Riba passant per Cortada, Mañé, Torras i Bages, Collell, etc.-- tindran en els periòdics la seva principal plataforma divulgativa abans d'aplegar els textos en llibres.

Convindria aprofundir en els estudis sobre el timbre i aleshores esbrinar els tiratges de la premsa en funció del pes, ho hem fet per algun títol com a element comparatiu per a situar el "Diari Català" en el seu contexte però caldria treballar-hi a fons. També la relació entre ferrocarril i premsa. El 1879 existeix ja una incipient infraestructura ferroviària catalana. La publicitat que se'n fa ho demostra. El 19 de setembre de 1879 el "Brusi" publica un anunci on apareixen les línies Barcelona-Vilafranca-

Tarragona, Barcelona-Mataró (Tordera), Barcelona-Granollers-Girona-Figuères-Portbou que al costat de les altres, Girona, Manresa, etc. són importantíssimes pel teixit comunicatiu català. Igualment avançar en l'estudi de la tecnologia de la impressió, si a Madrid es treballa, tres diaris almenys ho anuncien, amb rotatives, convindria saber quin és l'utilitat tècnica de la impressió dels periòdics de Barcelona.

Pel que fa referència als aspectes de la vida interna detectem una existència relativament tranquil·la trencada per tres processos judicials acabats amb sentències desfavorables que alteren la marxa del periòdic. La publicació és regular i es mantenen les activitats i publicacions afins amb estabilitat, tot i que el ritme sempre serà inferior a la voluntat que s'exposa inicialment. El juny del 1881 es produeix la decisió de finalitzar la seva existència i aquest és el fet més traumàtic de la vida del "Diari Català" ja que les iniciatives encetades, al marge del diari, també es truncaran. Aquestes realitzacions com hem vist en l'anàlisi del suplement "Modas y Labors" o en les edicions del fulletó responen a uns plantejaments ambiciosos en els objectius però tanmateix limitats per la manca de mitjans empresarials o de resposta del mercat.

Pel que fa a la vida externa el "Diari Català" serà l'exposició de més abast de l'ideari catalanista i a partir de la qual apareixeran els elements més dinàmics en la projecció del catalanisme polític: els congressos catalanistes i el Centre Català. Culturalment implicarà una dimensió crítica notable de la producció

literària i assagística que fins aleshores era vista, generalment només amb complença i partir del "Diari Català" s'obligarà a una òptica crítica en les diverses realitzacions de caràcter intel·lectual efectuades en català.

Periodísticament el dinamisme del "Diari Català" s'encarna en mesures promocionals tant de caràcter tècnic com en referència a facilitats per a millorar el contingut: bústies pels lectors arreu de Barcelona, extensa xarxa de corresponsals, redaccions i administracions descentralitzades, obertura a nous sectors socials fugint de l'habitual sector lector format per eclesiàstics, propietaris rurals, advocats conservadors... El diari s'obre a sectors dinàmics de comerciants, professionals, intel·lectuals... i possibilita que existeixi un eixamplament del mercat que considerem no només útil i necessari sinó imprescindible que els diaris en llengua catalana siguin fets normalment. Amb el "Diari Català" el catalanisme cultural i el catalanisme polític precisaran de diaris que seran el seu vehicle habitual de transmissió ideològica.

Finalment, la renovació en contingut i disseny afavoreix una modernització del catalanisme que s'allunya d'ocupar-se exclusivament de la literatura i de la història per a passar tractar de la ciència i l'economia, comtemplarà la tradició no com a eix inmutable sinó com a contribució a definir un caràcter col·lectiu i una mentalitat comuna i precisat de renovació. Es fixarà primordialment en les necessitats de la societat receptora i marcarà línies de pensament i comportament en els aspectes més

polèmics o tanmateix importants tot i que no estiguin en la palestra pública. En conjunt el "Diari Català" possibilita que la premsa en llengua catalana faci un salt qualitati notable mitjançant el qual s'aspirarà ja a la normalitat. Tot el que faci referència a una dimensió de servei, crítica i modernitat tindrà en la premsa un element considerable d'influència social.

Gràcies, aleshores, a l'existència del "Diari Català" el catalanisme deixarà plenament els postulats culturals i s'obrirà als polítics i socials tot incidint en l'evolució vers planteigs nous primer en la reflexió crítica que efectua de la realitat hispànica i d'exemples foranis, especialment del model suís, sentant les bases especialment per a la futura gran exposició doctrinal del seu director en relació a Catalunya -Lo Catalanisme- i a Espanya -Espagne telle qu'est- i en el terreny cultural -Respuesta a Núñez de Arce-.

Un diari, tanmateix de curta vida però amb un notable grau de penetració social amb la voluntat d'incidir en tota la problemàtica, de l'àmbit que sigui, del període. El catalanisme polític contemplarà en aquesta evolució en la qual participa directíssimament el "Diari Català" una nova dimensió on al costat de la visió realista de la societat s'allunya dels plantejaments idíl·lics, utòpics o romàntics formulant una teorització, de base federal, en la qual, per primera vegada, es contemplen no només declaracions de principis sinó respostes a la quotidianitat. El "Diari Català" aspira a una societat moderna, europea, regenerada dels vicis i defectes de la corrupció, la rutina i la incompetència

per a situar-se com a element de servei. La construcció del discurs de la realitat serà l'eina més important amb el filtratge de notícies que subministren corresponents i col.laboradors afins els quals sigui amb articles d'opinió o amb notes breus, cròniques locals i comentaris informatius ajuden a crear una consciència catalanista que s'estructura i es coordina per primera vegada en projectes específics. L'interès pel "Diari Català" rau en l'acceleració històrica que produï en el catalanisme i en la categoria i importància dels textos publicats.

Josep M. Figueres i Artigues

Sant Cugat del Vallès, 1982-1993

APENDIX DOCUMENTAL SOBRE LA PREMSA A LA RESTAURACIO

a) Textos humorístics i satírics.

P. K.: Adeu <u>siau</u>	6
"Cels GUMA": <u>!Tornèmi!</u>	8
S. GOMILA: <u>!!Segons y com!!</u>	10
"Telefono Catalán": <u>[Diàleg telefònic]</u>	12
"S. PITARRA": <u>A La Campana de Gràcia</u>	13
"Cels GUMA": <u>Lo periodista</u>	14
"El Loro": <u>A la sombra fiscalense</u>	16
"SIETEMESINO": <u>Fisonomia de la premsa (I)</u>	19
"SIETEMESINO": <u>Fisonomia de la premsa (II)</u>	20
Josep LASARTE: <u>Ratxadas</u>	23
"Cels GUMA": <u>La premsa diària</u>	26
"BARBERET de REUS": <u>Al senyor fiscal d'impremta</u>	28
Francisco LLENAS: <u>Ressurrecció de "La Tramuntana"</u>	29
"BARBERET de REUS": <u>A "La Tramuntana"</u>	30
Ramon ROCA i SANS: <u>Lo periodista de poble</u>	31
"El Porvenir de Leon": <u>A un redactor</u>	33
"La Bomba": <u>Coplas de un periodista</u>	34
"La Bomba": <u>Dos en uno</u>	36

b) Textos assagístics sobre concepció, problemàtica i ressò de la premsa.

"La Renaxensa": <u>Lo quart poder del estat</u>	40
"La Bomba": <u>A la premsa espanyola</u>	42
"La Bomba": <u>Y van seis</u>	43
R. SANALL: <u>Periodistas y periodiqueros (I)</u>	47
R. SANALL: <u>Periodistas y periodiqueros (II)</u>	51
Joan ROSES: <u>Un diari fet à casa</u>	57
A. C.: <u>Com se fan alguns periòdichs</u>	60
"ROCH de TER": <u>!!No hi ha article avuy!!</u>	65
"La Pàtria Catalana": <u>Vull esser periodista</u>	69
"La Lucha": <u>Ni en cafreria</u>	79
"La Bomba": <u>Linternazo</u>	81

c) Textos crítics sobre la repressió periodística.

P. del O.: <u>La premsa interna</u>	85
"ESCOLASTICH": <u>Lo periodisme català (I)</u>	88
"ESCOLASTICH": <u>Lo periodisme català (II)</u>	93
León GOZLAN: <u>Periòdichs y periodistas</u>	97
"Lo TEULER": <u>La premsa barcelonina</u>	101
A. C. F.: <u>Elevació de miras de la premsa barcelonina</u> ..	103
"L'Aureneta": <u>Persecucions à la premsa catalana</u>	107
"Lo Gay Saber": <u>?Per què?</u>	110
"La Pàtria Catalana": <u>Lo periodisme y lo públich</u>	112
"La Pàtria Catalana": <u>Nostre periòdich</u>	115
E. M.: <u>Escribir un periòdico</u>	118

J. SARDA: <u>La premsa y la literatura</u>	120
"La Llumanera de Nova York": <u>La premsa periòdica d'Espanya</u>	125

d) La premsa segons el "Diari Català".

<u>Circular contra la premsa</u>	128
<u>La premsa prostituhida</u>	130
<u>Irurac-Bat</u>	133
<u>Periòdichs oficiosos</u>	135
<u>Guerra à la premsa periòdica</u>	137
<u>Nova invenció contra la premsa</u>	139
<u>Un procònsul en Catalunya</u>	141

e) L'actuació eclesial.

"Bol. Of. Ecles.": <u>Decreto prohibiendo la lectura del periòdico "La Reforma"</u>	143
---	-----

APENDIX DOCUMENTAL SOBRE EL "DIARI CATALA" I TITOLS ALTERNATIUS

I. Dades biogràfiques de l'equip del "Diari Català".....	148
II. Relació dels números publicats del "Diari Català" amb indicació de la datació i la numeració real i impresa...	183
III. Llei d'imprensa de 1879.....	210
IV. Textos editorials del "Diari Català".....	231
V. Evolució de la publicitat.....	295
VI. Articles motius de les suspensions.....	304
VII. Relació d'anunciants del "Diari Català".....	321

APENDIX DOCUMENTAL SOBRE EL CERTAMEN LITERARI DEL "DIARI CATALA"

Buidatge del suplement literari dels dijous.....	335
--	-----

APENDIX DOCUMENTAL SOBRE "MODAS Y LABORS"

Relació cronològica de "Modas y Labors".....	364
--	-----

APENDIX DOCUMENTAL SOBRE LA PREMSA A LA RESTAURACIO

a) Textos humorísticos i satírics diversos.

Adeu siau

M'han dit que callès y callo
jo á la lley soch obedient
?Lo batall de la Campana
tinc de treure? Queda tret.
A mès escurço la corda,
no fos cas que algun ximplet
donès una batallada
qu' esparverès al govern.

Mana qui mana, y muixoní,
lo callá es fruita del temps.
En boca qu' está tancada
no hi entran fiscals ni res.

De boca endins tothom parla,
tothom diu mal del govern,
tothom murmura y se queixa,
tothom diu ja s'acabès...

tothom sembla que 'm pregunta:
?No pensas tú lo mateix?
-Qui calla otorga, contesto.
Jo callo y ja me entenen

-

Pèl demès lo mèu silenci
no ha de durar pas molt temps.
Si es que han llegit la sentència
al fi ressucitaré,
y tot lo que 's queda á dintre
en aquestos tristos moments,
en una ò altra forma
del pap m'eixirà després.
Tot es qüestió de dias,
tot es qüestió de res.

-

Adèu lectors, paciència,

que ab paciència 's guanya 'l cel,
Me ha surtit un grà a la llengua
deixeu que me 'l curi bè
y parlaré quan siga hora
pèl passat y pèl present.

Adèu siau y hasta la vista,
no podré dir lo mateix
lo dia que caiga en Cànovas
que ha de caure sens remey.
Aquest sí que'en sent a terra
ja no s'alsarà més.

P. K.

"La Campana de Gràcia", 49 (9-I-1879)

!Tornèmi!

Toquinla! Ja som aquí
més decidits y esmolats,
més alegres y trempats
del que' eram ans de mori.

!que 'ns dehuen havé anyorat!
Passar tota la senmana
y no llegir La Campana!
Sort que al fi ja s'ha acabat.

Ja se sab: la suspensió
passa com qualsevol mal;
las feridas del fiscal
son de fácil curació.

Y aquí 'ns tenen que ja estém
tant aixerits y tant sans,
y que, com feyam avans
d'avuy endavant farém.

Es dir... farém, jo 'm propasso,
?qui sap ahónt serém demá?
?qui sab si algú tornarà
á clavarnos un trastasso?

De tots modos mans á l'obra:
farém tot lo que puguém,
que al fi y al cap si no 'u fem,
lo prometre no fa al pobre.

!No 'n tenim pocas per di
del govern, dels concejals,
dels treballs electorals,
del aygua, del pa, del vi;
de 's que may no volen caure,
dels que molt prompte caurán,

dels que després pujarán,
de 'n Fontrodona, de 'n Faura;
dels quartets que 'l govern gasta,
del estat de la marina,
dels porchs y de la trichina,
de 'n Cánovas, de 'n Sagasta!

Vegin si n'hi ha un bon cabàs:
tanta abundancia enamora;
à cada instant, à cada 'hora
lo govern vol treure 'l nas
y 'ns fa veure un nou enredo,
un nou pla descabellat,
tal pastel, tal disbarat,
que francament canta 'l credo.

Ja 'm sembla que més de quatre
dirán de molt mala gana:
-?Ja torna aquesta Campana?
!Bo! no 'ns en faltava d'atre!

Si senyors: altra vegada
sona y sempre sonarà,
y pica y repicarà
ab la sèva batallada.

Qui se 'n senti, que no 's queixi;
qui estigui atrassat que trasqui;
qui tingui picor que rasqui
qui no l'hi agradi... que 'n deixi!

A n'aquí tenim per mengua
no di 'l que sentim clà y llis:
los catalans som aixís,
no tenim péls à la llengua.

Endavant donchs sempre mes,
y campanada à tot bitxo:
salut, senyors, à lo dicho,
tornémhi que no ha estat res."

"C. GUMA"

"La Campana de Gràcia", 497 (2-II-1879).

!!Segons y com!!...
A Francisco Baques.

!!Que diguin que may cap bé
reporta 'l ser periodista!!...
!Te de ser molt "curt de vista"
qui ab tal idea 's convé!
Bèn cla 's veu: are á Madrid
han fet nobles á dos d'"ells";
!!Fentlos nobles á "parells"
bè queda bèn desmentit
lo dupte qu' algu ha posat
puig la "proba" està ben vista!!
!Ves si no es felicitat
ser periodista!!...

Si 'l Govern no tè paciència
per tolerar certs escrits
es perque 'ls tals, aludits,
s'amparan ab la indecencia.
Volen pintarla cigonya
y... no me la pintan no,
si algun fa la oposició
es... perque "no tè vergonya"!!
Y així 'l govern, enfadat
es com los "segueix la pista"
Fentse aixó, es felicitat
ser periodista!!

Jo, tenia un "conegut"
que un Periòdich và fundà
y l'apreci 's và captà
?saben com? ... ?no? ... !fent lo mut!!
Alabant als governants
ab rahò y... sense també
"Ministre" al final và sè
y estimat dels homes "grans"!
Un "perdut" havia estat
y ha cambiat bè sa sort trista:
!Ves si no es felicitat
ser periodista!!...

Aixis, jo ja ho tinch pensat:
Un periòdich fundarè;
"La Rahò", 'l titularè
(qu' es titol que 'm te engrescat)
Aixecarè 'l crit etern
de... !Visca ...jo! (La Rahò)

y en qualsevulga ocasió
apoyaré á n'el Govern.
Ve en Moyano.. !Moderat!
ve en Cánovas... !Canovista!
y tindrè felicitat
sent periodista!

May "denuncias", may rahóns
ni "multas"; res de cap mal,
y... no temo suspensions.
La "justicia", sempre apunt
per darla... á n'aquí convingui,
defensà sempre al que vingui
" 'L present"...y !tira amunt?
Sen partit qu'hagi pujat
ja es bo; (mal siga carlista)...
així 's tè felicitat
sent Periodista!

SEBASTIA GOMILA

"La Campana de Gràcia", 514 (25-III-1879).

[Diàleg telefònic]

- Com se diu V.?
- Just.
- Lo seu ofici?
- Fiscal d'impremta.
- !Que Vol que l'hi diga...!
- Paraula d'honor, so Fiscal
- Fiscal, potsé si; pero Just...

Dins la secció "Corrents telefòniques".

"Teléfono Catalán", 31 (Girona, 3-VIII-1879).

A "La Campana de Gràcia"

Dalt d'una torre de Gràcia
Las horas vares tocar,
Fins que al fi vas repicar
Pera marcà una desgracia.

Desgracia que ab rojas tintas
Vingué, de Deu no fent cas:
Lo quint diu: -No mataràs.-
Y 's varen matar per quintas.

Và correr la sanch, và ser
lo tèu nom molt repetit,
Y 't van alzar tot seguit
Un monument de paper.

Monument que en quatre caras
Diu que ta veu revoltosa
S'ha tornat ja fa anys graciosa,
Perque ab los neos t'encaras.

Vèu deguda à n'al mirall
Y à un sol que ab l'er se toca;
Veu qu 'ix d'entre roca y roca,
Y's va escampant plana avall.

Vèu que no es may enfadosa,
Puig si bè nasquè en desgracia,
Com qu 'es de Gràcia, tè gracia
Y fa gracia, essent graciosa.

Vèu qu'eixires d'un combat
Y are, en pau, dius lo que pensas,
Molts anys cridis, si defenses
Com ara la Llibertat.

"SERAFI PITARRA"

"Almanach de La Campana de Gràcia", 1879.

Lo periodista

Barrinant tot lo sant dia
ab la ploma entre las mans,
l'home taxa, mira y tria,
buscant termes bèn sonants.

No diu may mal dels ministres,
no critica als diputats
va apurant tots los registres
per fugir dels punts vedats.

mes quan s'ha cregut lograrho
calculant no haver fet mal,
tot plegat, sense pensarho,
s'entrebanca ab lo fiscal.

Y endavant, altra denuncia
y aném allargant la llista;
!oh, es una ganga
ser periodista!

Si calléu, perque calléu;
si 't ve palo tú te'l vols;
mal si feu, mal si no feu,
sempre 's rep per naps ò cols.

Quan no l'encausa l'arcalde,
l'encausa 'l guberndaor;
quan d'aquests ne surt de balde,
vè la lley y ho fa pitjor.

Tant si risca com si rasca,
tant si 'u diu negre com blanch,
casi may pot fer la tasca
sens tenirhi un entrebanch.

!Ves si estant tan divertit
pot passar la vida trista!
!ui, quina ganga
ser periodista!

Es templat: -!o a, aquest llepa!
Es vert: -!Quin descamisat!
Es radical: -!Quina trepa!
Es madur: -!Quin atrassat?

Diu mal de las sagristias:
-!Dèu me valga, quin ateo!
No 'n diu pestes tots los dias:
-!Vaja, ja està vist, es neo!

Veye 'l com lo govern obra
l'ataca ab resolució:
-!S'exclama perque no cobra!
No l'ataca: - !Es que té pò!

Y mentres tant lo fiscal
callat l'hi segueix la pista;
!eh, quina ganga
ser periodista!

Quan se passa un dia ab calma,
diu !miracle? y... acabat
Si de màrtir te la palma
sab portarla ab dignitat

Prou s'adorm ab alegria
quan acaba sa missió,
mes no sab si al altre dia
ja dormirà à la presò.

Tot dormint l'home acostuma
à tenir somnis fatals:
multas, autos, lleys, en suma,
fiscals y sempre fiscals.

?Y això es viure? Molt més dona
se 'excabecilla carlista;
!vaya una ganga
ser periodista!

"C. GUMA"

"La Campana de Gràcia", 504 (23-III-1879).

A la sombra fiscalense

Imágen espantosa de la muerte,
Sombra fiscal, no turbes mas mi pecho
Mostrándome á diario el nudo estrecho,
Continuo susto de mi adversa suerte.

Busca á La Integridad, y á tala fuerte;
Cuelga al diario de cámara del techo;
O á La Epoca senil haz que en el lecho,
Soñando en el fiscal, sude y despierte.

El Tiempo vea cesantil tumulto
Romper con fúria el colosal puchero;
O El Cronista á Silvela herirle oculto.

Mete al Diario Español en el tintero;
Busca al Conservador, búscale el bulto...
y déjame á mi en paz, que no te quiero.

"El Loro", 7 (10-I-1880).

Fisonomía de la prensa

LA CORRESPONDENCIA DE ESPAÑA

Noticiera á toca teja
Con puntos de trapalona
Siempre asoma algo la oreja;
Es un bruja muy vieja
Que, si canta, desentona.

EL IMPARCIAL

Radical y brabucon
Fué en el bando setembrino,
Y luego con mucho tino
Defendió cierta eleccion.
Despues valiente y leal
La X aclamó y á Martos;
Hoy se llama... liberal.
Y se vende... por dos cuartos.

EL LIBERAL

Hijuelo del Imparcial
Y el tipo de los abortos,
Escribe párrafos cortos
De un modo fenomenal.
Nos habla de democrácia,
Y es su conducta tan fea
Que ayuda al que nos patéa
Y ataca al que está en desgracia.

LA EPOCA

Aborrece la anarquía
Y es ductil por escelencia;
Pero esto sí, cada día
Saca á luz su independencia.
Es un vejete antipático
Que del presupuesto chupa;
Hoy lo que mas le preocupa
Es el oro democrático

EL TIEMPO

Organo del de Fomento
Su mision fomentar es
desde el bruto cordobés
Al hipodrómico invento.
Gasta guantes y levita

Un poco corta de talle;
Si no vende en la calle
Es por temor á una grita.

EL GLOBO

Es diario posibilista
Danzarín y equilibrista.
Y no defiende una idea,
Sino que sigue la pista
De su gefe de pelea.
De él dijo un diario barbiano
"Olias: no vi en mis días
Orador mas chavacano:
A todo hablando me olías...
Menos á buen castellano."

EL MAGISTERIO ESPAÑOL

Difunde la ilustracion
Que representan los maestros,
Y de toros y de diestros
Reclama la abolicion.
Con franqueza y buenos modos
Nos enseña cuanto sabe
Y no es difícil que acabe
Por enseñarnos los codos.

LA ILUSTRACION ESPAÑOLA Y AMERICANA

Se llama con sans facon
La ilustracion y se vende
Y en ella no se comprende
Eso de la ilustracion.
Es uno de sus ideales
El dar grabados iberos...
Los compra á los extranjeros
Y los llama originales.

EL MUNDO POLITICO

Puntal del moderantismo
Ataca á la situacion
Casi casi con heroismo;
Le separa del carlismo
Sólo una constitucion.

EL FENIX

Es su doctrina muy rancia

Y vá en busca del poder:
Y esto que en él hay que ver
A la célebre Constancia.
Con su saber y su ciencia
Ha tocado cien registros...
!Válgame la presidencia
Del consejo de ministros!...

LA FE

Dicen que la tiene y mucha
En el porvenir de España;
Y espera de otra campaña
Vencer en la ruda lucha.
Dice à todo el que la escucha:
<<El país es un bodoque
Y pagará el alboroque
Ya que se sale de tono
Cuando se siente en el trono
El héroe del alcornoque.>>

"SIETEMESINO"

"La Bomba", 250 (14-II-1880).

Fisonomía de la prensa

DIARIO DE BARCELONA

Es un pobre vejestorio
Con infulas de doctor;
Hace de Comendador,
Sin tener un Juan Tenorio.
Solo le encuentro una falta:
Que, como es absolutista
Cruzado de canovista,
Está el pobre... ¡a la que salta!

LA CORESPONDENCIA DE CATALUNA

En noticias es prodigio
Y es amargo en el decir
Y cuando se vá a dormir
Se acuesta con el gorro frigio.
Sueña con largar el óleo
A todo vicho viviente
Y diera hasta el sol naciente
Un bañito de petróleo.

EL DILUVIO

Un periódico con capa,
Que es de don Emilio sócio;
Y ha logrado hacer negocio
Con la vida de C. Chara.
Yo no lo digo por mal,
Pero que conste conviene:
¿Será bueno cuando tiene
A Boet de corresponsal?

LA CRONICA DE CATALUNA

Noticiera y liberal,
Sabe hacer un buen papel,
Colocada al lado del
Bando constitucional.

CORREO CATALAN

Periódico bravucon,
Ataca al liberalismo
Con malísima intencion...

- Esto y tocar el violon
Todo viene à ser lo mismo.-

LA PUBLICIDAD

Parodia del Globo es
Y amiga que à un entres
Se jugó el poder... ?qué tal?
No se escribe con los piés,
Pero la escribe Pascual.
No Pascual el señoron,
Ni Pascual el de las pasas.
(Comentario de un bribon:)
- Si es que no es Pascual Bailon
Debe ser Pascual y Casas.

LA CAMPANA DE GRACIA

No gusta de aristocrácia
Y chilla, corre, vá y viene:
Apellidase de Gracia
Y maldita la que tiene.

LA MARSELLESA

Lucha por la libertad,
Aunque à veces desafina,
!Ay si por casualidad
Llega à sufrir de verdad
la calamidad Cortina! (1)

EL LORO

La Flaca y La Carcajada

Y sigue de estas señoras
La carrera desgraciada.
Habla, y habla campanudo
Sublime, mediano y malo...
Si el fiscal le suelta un palo...
Pronto le veremos mudo.

LA BOMBA

Es liberal hasta allá
Y es campechana hasta allí:
En todas partes está:
Tan pronto se rie aquí
Como se burla acullá.
Con su ideal sagastino

Dilucida las cuestiones
De un modo entre burdo y fino,
Y en belenes y en belones
Exhibe al

"SIETEMESINO"

(1) Compuesto ya este escrito, nos participa el señor Fiscal la denuncia de La Marsellesa. No parece sino que lo presentiamos. Lamentamos el tropiezo del colega.

"La Bomba", 251 (24-II-1880).

Ratxadas

Lector: jo m'esplico clar,
que cada hu al mon, te cent
papers que representar,
y trio 'l de retallar
sens por del dir de la gent.

Amanida l'estisora
fillet, ja cal que 't preparis,
qu' es un eyna talladora
que fins mossega traydora...
prou que ho saben los diaris.

O sino, parli 'l més vell;
á 'n aquet l'hi llueix la pell,
no hi ha ningú que l'acusi;
pero per ço, ?deixa ell
de se'l diari d'en Brusí.

?Retallar-lo es necessari...?
veurds, cosa ben senzilla:
llegeixne una gacetilla,
y digas si es lo diari:
La novena maravilla..."

La Crónica, ja 'm contenta,
pero may puch saber jo
cóm se sosté y s'alimenta,
si es per obra de Baró
ó bien milagrosamente.

Desde 'l Ter fins al Danubi,
desde l'Etna á lo Vesubi,
tots aquells ab qui he parlat,
m'han dit ben clar que 'l Diluvi
es sols un paper mullat.

Jo no sé fins á quin punt,
la rahó 'ls falta ó 'ls sobra;
ell no es amich del que cobra,
ab los lliberals va junt,
fins diu que defensa al pobre...

Pero ataca al concejal,
y al cantante teatral

del sol fa baixar al re...
Si es Diluvi universal,
no hi veig l'arca de Noé.

La Gaceta, d'una estrella
segueix la llum, molta ò poca;
va y vé com cabra novella,
fent sonar per tot l'esquella
y saltant de Roca en Roca.

La Publicitat, rival
no te, ni entre las espasas;
la tem mes d'un general,
y alegre anant per las Casas
sempre fa cara Pascual.

Lo Correu, ab ronca veu
diu: - "Correu à la montanya;"
pero ja la gent no 'l creu,
perque es sabut qu 'en Espanya
va atrassat sempre 'l Correu.

Lo Diari aixeca 'l gall,
pega als altres cops de mall,
y molts en reb si convé;
pero m'agrada, perque
es dels altres al mirall.

Sense discutir principis
va bé la Correspondencia,
quan no ha d'anà à l'Audiencia.
?Y 'l Municipio? Vol ciencia,
defensar certs municipis.

La Renaixensa 's sosté
sense teme 'ls temporals;
catalanista de be,
en lo porvenir, potsé
no hi veu mes que 'ls Jochs Florals.

Finalment, per acabà,
La Vanguardia 'ns diu "quién va?"
!oh! no desmenteix la casta;
allí 'l que 's guanya sa gasta;
la nació ja pagarà.

?El Gobierno? jo ho diria,

fins d'uns deu mil parlaria,
y d'un conde sempitern...
mes dirá la fiscalia
que miro contra 'l govern.

Si després de los diaris
passava á los setmanaris,
fora molt llarga l'història
y jo estich falt de memoria;
hi han olvits involuntaris...

Ab lo que he dit ja 's veu clar
que cada hu al mon, te cent
papers si vol triar,
y com al dir de la gent,
jo 'l que he fet es retallar.

Que no s'ofengui ningú
es lo meu desitj al fi;
tot lo que un diu es un di;
prempsa, avuy ha anat per tú,
potser demà 'm toqui á mi.

Soch dels teus, no 't vull cap mal,
te respecto lliberal,
t'escolto conservadora...
No tallis mes, estisora,
ja n'hi ha prou ab un fiscal.

JOSEP LASSARTE

"La Tramuntana", 1 (16-II-1881).

La premsa diària

DIARIO DE BARCELONA

Và al davant com à més sabi;
casi bè may obra 'l llabi
que no escupi desseguida;
reganya, disputa, crida:
per xo tot 'hom l'hi diu l'Àyi.

CRONICA DE CATALUNA

Volia ser progressista
quan tenia viu lo cap;
mort lo cap và quedar trist
y are 'l que 'es ni ella s'ho sap.
Es gran, tè talent y 's basta;
pero s'ha tornat molt rònica,
perque aprop d'alguns ~~!se-gasta;~~
!mala malaltia, Crònica!

GACETA DE CATALUNA

Vels 'hi aquí una minyoneta
qu' encara qu 'es molt novella,
tè un capet, una llengueta.
!no 'n dich res de la Gaceta!
s'explica com una vella.
!Què bufona, què guapassa,
què aixerida, que trempada!
Diran que l'alabo massa,
que aixó ja de mida passa,
pero no hi ha més, m'agrada.

PUBLICIDAD

A pesar de ser grabada
es ayrosa y molt simpática;
tè una cara democrática
que fá boniquet y agrada.
Fins de vegades per postres
dona versos... hasta allá
!Com tè rumbo y sap gastá!...
Ba! Ja's coneix que 'es dels nostres.

DILUVIO

!Quin alet? Si algú 'l provoca,
l'ofega ja al primé entuvi
y 'l posa com una coca.
Oh! No tè tels à la boca:
deixintlo anar al Diluvi.

CORRESPONDENCIA DE CATALUNA

Jo no sè pas com s'ho fá,
ni com la llissò l'hi prenen,
que al anarla á examiná
à cada punt la suspenen.
Busco 'l motiu cavilant,
pero no 'l sè veure en lloch
?Còm diable la suspendrán?
Deu ser qu' estudia poch.

DIARI CATALA

Tranquil, decidit, bò y sà
va seguint lo seu camí:
del pá, 'n diu pá, y del vi, vi;
es clar com tot catalá.
Fá com nosaltres la via
que conduheix al progrés,
pero vol caminar més:
ja'ns trobarém algun dia."

CORREO CATALAN

Tot manset y melancòlich
assegura 'l tal Correu
que no es res mes que catòlich,
pero no'm pesca... !Te yeo!
Es bèlich, es sagristá,
es pelegrí, es negre, es neo...
es... pero ?qui 'm fá cansá?
Vaja ja ho he dit !te yeo!

"C. GUMA"

"Almanach de la Campana de Gràcia", 1880.

Al senyor fiscal de impremta

Temps fa que 'ls periodichs,
senyor Fiscal,
relliscan moltes vegades
y prenen mal.
Y com segons molts ho diuen
y jo també
qui promou tals cayugudas
crech és vostè;
ab respecte humildíssim
y bon humor
senyor Fiscal li prego
fassi un favor
No 's cregui que vulgui ara
llepar turró,
ni pescar empleo,
ca, res d'això.
Senyor fiscal, voldria,
vostè que mana,
que 'ns deixes ballar sempre
NOSTRA SARDANA.

"BARBERET DE REUS"

"La Sardana"*, 1 (16-I-1881).

* Títol adoptat per "La Tramuntana" arran la suspensió.

Ressurrecció de La Tramuntana

Per parlar clà y català,
ab intenció noble y sana,
la popular TRAMUNTANA
honrosa mort trovà.

Satisfet fins ab excés
algú ab sa mort va quedarne,
y tal volta sens pensarne
que recussitar pogués.

Mes, per sort, ella ha pogut
rompre sa pesada llosa
y desde aquest moment gosa
d'una robusta salut.

Y al instant que ressucita,
(mentres als dolents aterra)
á la catalana terra
de bon cor la felicita;

Perque ab gran satisfacció
veu que per fi 'ls catalans
tenen tots, com bon germans,
una sola aspiració,

Y á més veu LA TRAMUNTANA
que avuy, fins la gent més fina,
com ella dú barretina,
!barretina catalana!

(2 de maig de 1882)

FRANCISCO LLENAS

"La Tramuntana", 45 (6-V-1882).

A La Tramuntana

!Si ab tas forsas bufadas
y en un moment
t'emportasses TRAMUNTANA
tot lo dolent,
com son llibre-cambistas
y altres més,
que volen que Catalunya
quedi sense res;
qu 'es lo seu desitj sempre
com inhumans,
que 'ns morissem de gana
los catalans;
que las fàbricas parin
los seus tallers,
per quedar sense feyna
mils jornalers:
Si tu ab grans bufadas
tinguessis manya
per treure tal gentota
de nostra Espanya;
De segur tots dirian
igual que jo:
-!Ay lo vent de TRAMUNTANA
que n'es de bo!-

"BARBERET DE REUS"

"La Tramuntana", 47 (18-V-1882).

Lo periodista de poble

Per mes que digui, per més que fassi,
per mes que 'm queixi... !tot és en va!
lo periodista d'un petit poble
sempre ha de véures crucificat.

Si en lo periòdich inserto articles
que sigan místichs, ó be morals,
ja 'm cau à sobre l'anomenada
de sé un carlista de pura sanch.

Si escrich pel poble, mireuse'l pèrdis!
surten los neo enfurismats
dihent mil pestes de una conducta
y 'm califican de federal.

Si poso sueltos sense malicia?
!Vaya un periòdich insustancial!
?Critico massa? !quina indecencia
no tinch vergonya, soch un malvat!

Si tracto assumptos ahont reprobí
certas escenas del veïnats,
may faltan bruiyas que al meu darrera
no fasin corxa que só un farsant.

?Travalls satirichs? no puch escriurels,
com tampoch versos ab pebre y sal;
si ho faig, las vellas, tot persignant-se,
diuhen qu 'en vida ja estich cremant.

Si en lo teatro hi vé companyia,
ves ab cuydado ab los comedians,
!alábals sempre!... sino m'exposo
à rebre un tanto si aixís no ho faig.

Si del alcalde dich algun dia
que fá alcaldadas !paf! al instant
me cau à sobre denuncia al canto
y 'm fastidían per més d'un any.

Més al contrari, si me l'alabo,
los envejosos diuhen: !es clà?
aquest l'alaba perque es de l'olla

y té el periòdich subvencionat.

Y l'un s'enfada, l'altre'm denuncia,
l'altre m'envia un comunicat...
y això no es viure, tot son disgustos,
penas, angúnias y mals de cap.

Veig que l'escriure per un periòdich
es de las tascas pitjors que hi ha;
mal si un se calla, mal si critica,
mal si fas l'home; mal si no 'l fas.

Per això esclamo, arronsant l'espatlla,
quan me preguntan: ?qué tal li và?
Qui escriu pel públich, fills, es lo màrtir
que paga sempre 'ls vidres trencats!

RAMON ROCA I SANS

Dins Certamen Científich y Literari de Sitges, Barcelona, La
Renaixensa, 1886, pàgs. 149-151.

[A un redactor...]

A un redactor de La Bomba
periódico catalán,
à cuatro meses de cárcel
le acaban de condenar.
No estará allí confundido
no, con ningún criminal,
!porque todos los que habia
se habrán escapado ya!

"El Porvenir de León", (1880). Cf. a "La Bomba", 258 (10-IV-1880).

Coplas de un periodista
à la muerte de su diario

(Imitacion de Jorge Manrique)

Còrtese pluma dormida
Mòjese en tinta y despierte
 Contemplando
Como en medio de la vida
El fiscal nos dà la muerte
 Tan callando.
Como nos huye el placer
Cuando vemos denunciado
 Con dolor
Nuestro diario y perecer
Viendo que el tiempo pasado
 Fuè mejor.

Los diarios son los rios
Que van al fiscal: el mar
 Que es morir;
Caminando allà sombríos
Derechos à se acabar
 Y consumir.
Tan solo los liberales
De la còrte ó provincianos.
 !Infelices!
(Nunca los ministeriales)
Son los que sufren paganos
 Sus deslices.

?Recordais? La prensa aquella
Llena de chiste y gracejo
 Es la misma
Que el fiscal en su querella
Con furibundo entrecejo
 Fiero abisma.
En los tiempo de grandeza
Y libertad general
 Pienso viendo
Nuestra misera tristeza
Y la facha de un fiscal
 Como Mendo.

Dejemos otros gobiernos
Pues que sus males ya vimos
 Y sus glorias.
Los ministerios eternos
Que hasta aquí mentar oimos
 Sus historias;
No curemos de saber
Del sosiego ya pasado

!Que fué de ello!
Vengamos á lo de ayer
No para ser olvidado
Como aquello.

?Que se hizo tanto diario?
Las revistas ensalzadas
?Que se hicieron?
?Do se fué tal semanario?
?Como cosas tan preciadas
Nos huyeron?
Articulos, discusiones
Nadie escribir por su mal
Ahora intenta.
Pues receta suspensiones
Cada dia el tribunal
De la imprenta.

"La Bomba", 78 (29-X-1876).

Dos en uno

Venga esa grey que circula
en tiempo tan climatérico
por la boquilla ó médula
de este proyectil esférico
que La Bomba se titula.

Venga aquí, que aunque provisto
este artillero-poeta
de su espoleta, ahora ha visto
que la dichosa espoleta
no tiene pizca de misto.

?Estamos todos? Pues venga
á nos el protagonista
que dá margen á mi arenga
y que en él fijada tenga
el auditorio la vista.

Este prógimo, á quien Dios
mimarle creyó oportuno
cuando anunció no mas tos,
dijo cierto dia á uno:
"Seremos uno los dos"

Y sucedió. Y el mas alto
de la singular pareja,
viéndose de fuerzas falto,
al mas pequeño de un salto
colgósele de la oreja.

Consignar os debo yo
que el del brinco no fué tonto;
porque dónde asirse, halló
al asir la oreja, y pronto
bien agarrado quedó.

Así los dos, siempre en pos
de un sistema archi-frailuno,
convirtiendo en boina el ros,
en un santiamen los dos
fueron fundiéndose en uno.

El buen mozo, sin rebozo,
dió al mas bajo su trabajo;
y fue tan igual el gozo,
que empequeñeció el mas mozo
hasta igualarse al mas bajo.

Y hay quien dice que fué tal
en él que alto era el deseo
de ser á su amigo igual,
que escribió, como aquel, mal,

y enfadó, por no hacerle un feo.

Y trazó tales renglones
y ensartó tales patrañas,
que á la faz de las naciones
sufrió horrendos revolcones
de Topete y de Casañas.

Y aquella fama de estilo
que le otorgó el sábio bando
robusta cual la de Esquilo,
fué perdiendo... adelgazando...
hasta quedarse en un hilo.

Y atacado por el tédio
y por algun importuno
que le increpó sin remedio,
el que entró á ser de dos, medio,
volvió en Vizcaya á ser uno.

!Mas de qué modo! Faltóle
el inquisitorial túnico,
bien que aunque ahora enarbole
estandarte blanco, el tole
que llevó fué tole... Único.

Entrentando su pareja,
-el de la oreja- yacia
sin el que se le asemeja
con la pluma (*) tras la oreja
todas las horas del día.

Y leyó y dijo: "Cayó
sobre mi un gran sinapismo.
Si me dicen: "delinguió",
yo necesito otro yo
que me accraze á mi mismo.

Yo soy un mozo de prendas
y me cumple hallar el modo
de buscar distintas sendas
ya que política y todo
es hoy un Carnestolendas.

Venga un disfraz y si alguno
atenta á mi leviton,
hallará en tiempo oportuno
que yo y mi caletre son
cuando quiero, dos en uno

Y soberbio como un casco
de La Bomba el estallido,
sin hacerle el turbion asco,
ese mortal precavido
esperó inmoble el chubasco.

Y el chaparron al fin vino
sin que se hiciese esperar,
y fué de admirar el tino
con que manejó el marino
la aguja de navegar.

Gritáronle: -"Es necesario
que abandone el escenario
"El Diario"- y él... galán!
dijo: -Mútis "El Diario"!
y en escena "El Catalán".-

Declamó Antonio sin pena;
sin arrugarsele el cútis.
Allá en la region serena
se oyó: -"El Diario" en escena"-
y él dijo á "El Catalán": - "Mútis."

Y no extrañó al vecindario
ni ese trueque ni ese afán,
pues saber no es necesario
que El Catalán es Diario
y "El Diario... !catalán!

Vedle bien, que no hay ninguno
mas diestro, mas oportuno
ni mas mimado... !Por Dios!
Es uno y vale por dos
y son al fin... !dos en uno!

* De ave, por supuesto.

"La Bomba", 75 (6-X-1876)

b) Textos assagistics sobre concepció, problemàtica i ressò de la premsa.

Lo quart poder del estat

"Al apareixer en l'estadi de la premsa diària de nostra capital, expressàvem nostra satisfacció observant que, apart las diferències per apreciacions polítiques, solia conseguirse entre 'ls periòdichs de Catalunya una gran y bona harmonia en tot lo relatiu à interessos generals del antich Principat y regions similars d'aquesta terra.

Consignant això y manifestant vivíssim desitj de que no s'oblidès may, per los que 'ns dediquèm al periodisme, la necessitat de tractarnos ab las degudas consideracions, pera cooperar à ditas ventatjas y obtenirne 'ls millors resultats possibles en favor de tothom, afegiam la promesa de no contribuir, à gratcient, al descrèdit de la institució en que ingressarem.

Som dels qui creyem que 'l periodisme, que la opinió pública, de que deu esser fidel ressò, pot y deu esser un quart poder del Estat, per la seva acció benèfica, y fins primer poder de tots per sos treballs de preparació. Som dels qui creyèm, de bona fe, que las lleys y disposicions legals de tota mena que no s'inspiren en las corrents de la pública opinió y à ellas no corresponen, naixen mortas ó tan endèmicas, que la primera bufada de vent las abat per sempre.

Donchs, porque aixís pensèm y aixís creyèm, nos altera y 'ns danya en lo més viu de l'ànima observar que avuy, en nostra ciutat (y en altres paratjes de Catalunya, si bé no ab tanta frecuencia com aquí), s'oblida la missió civilisadora del periodisme polítich, y no sols s'olvida, sino que fins se procedeix d'una manera escandalosa y suicida per qui deuria buscar la vitalitat de la premsa en la dignitat d'aquesta jamay desmentida.

Hem arribat à un temps en que 'ls comentaris de molta gent sensata, parlant del periodisme actual, se reduheixen à que "la premsa està completament rebaixada de nivell;" "lo periodisme es un aixam d'improperis que 's llansen uns à altres los seus sostenedors;" "tot se reduheix à personalismes; à cada pas una palestra de mal género; à cada punt un agravi que té tan sens cuidado al lector com ab molt cuidado à la decencia;" "no sembla sino que las ideas nobles estigan renyidas ab lo periodisme." etc.: apreciacions mes ó menos exageradas, pero cap d'ellas sense fonament per desgracia.

Temps enrera ja valentnos d'una calificació que tan popular s' es fet, parlavam de punts negres: avuy ja no son punts, son tacas de que se 'n adonan los mes miopes.

Un apreciable colega censurava dias passats y ab sobrat motiu, l'abús immoral y repugnant, que s'està fent de la caricatura. Y bè: ?no son repugnants caricaturas fetas ab lletras de motllo, aqueixas injurias, aqueixas aberracions, aqueixas grotescas contorsions de la malícia (que l'honor mateix, posat sobre si, seré y en calma, 's reproba,) pera deprimir á un y altre, moltes vegadas sense mes motiu que 'l de mostrarse insolent, esprit fort? Si; asquerosas caricaturas son eixas provas d'ingeni pervertir, que acusan escassetat d'enteniment, sobra d'audacia y... res més.

Lo quart poder, llavoras no es lo de la opinió pública, sino 'l de la prostitució pública, intelectual y moral.

Quan lo periòdich es esperat ab ansia, ab frenesi, no per lo que ensenyará, sino per lo que insultará, no per la novetat útil, sino per la procacitat nova, ?què 's pot esperar del periodisme?

Aires de fora cas, aires que no son d'aquesta terra, severa y exemplar en sas naturals costums, sembla que corrompen y volen corrompre cada dia més lo que tan incorruptible deuria esser: la manifestació del pensament sense miras egoistas y bullangue-ras.

?Per què hem de deixarnos arrastrar, com miserable fulla seca, per semblants aires? ?Per què no n'hem de protestar, una y cent vegadas, ab tota la energia de la nostra ánima?

Si: protestarne debèm ab tanta major energia quant més elevat sia 'l concepte del periodisme á que pertanyèm y que, per considerar-lo com una família, no podèm consentir que s'infami ab cap mena de baixesa ó d'indignitat."

"La Renaixensa", (17-III-1883).

A la prensa española

"Fuerte en su derecho la prensa periódica de Barcelona, después de acatar las disposiciones de la superior autoridad civil de la provincia, por injustas y arbitrarias que le parezcan, vuelve por sus fueros y dirige su voz á la de España, segura de ser oída; que siempre el atropello tuvo por castigo las simpatías de los pechos levantados por el que de él es víctima; el compañerismo hizo propia la ofensa á otros inferida; y ante la injusticia se olvidaron opuestas aspiraciones para unir todos los sentimientos en el comun de la reprobacion y de la protesta. No en defensa propia únicamente y movida de egoismo habla la prensa de Barcelona; no es su acento el de la queja, ni su demanda la de auxilio; con viril lenguaje y resolucion inquebrantable dá la voz de alarma á todos los periódicos de España, pues las persecuciones de que hoy es objeto, constituyen un peligro para la prensa, que quedaria á merced de las autoridades que quisieran interpretar, como lo ha hecho la superior civil de Barcelona, disposiciones de cuya aplicacion en el caso presente protestamos, porque se legisla para crear derechos y definir deberes, no para autorizar la suspicacia y tapar la arbitrariedad con el augusto manto de la ley. Todo puede ser noticia falsa, y en cada palabra se hallará un peligro, si hay empeño en que el peligro aparezca y la falsedad resulte; y aunque el comun sentir se repruebe con dureza tal propósito, se impondrán multas, tan pronto decretadas como exigidas. En una entidad estarán el acusador, el juez y el ejecutor del fallo; y lanzada la autoridad por semejante senda, la arbitrariedad no tendrá límites porque es ciega; y hay en la ceguedad carencia de luz, por la persecucion que pesa sobre la de Barcelona. Tan grande es el atropello, que la queja fuera indigna de quien lo sufre, pero en su lugar está la protesta; y á los periódicos todos de España pedimos que á ella se adhieran; que nuestra causa es su causa, y la tempestad que hoy arrostramos, sobre ellos puede estallar mañana."

Barcelona, 14 de mayo de 1878.

Crónica de Cataluña. Imprenta. Gaceta de Barcelona. Anunciador de Cataluña. Correspondencia de Barcelona. Comercio de Barcelona. Publicidad. Campana de Gracia. Bomba. Latigo. Critica. Arsenal de la devocion. Coliseo Barcelonés. Mosquito. Gaceta Universal. Verdad. Entreacto.

Y van seis

"Quéjense en Cataluña de que no llueve.

Yo no sé en que se fundan esas quejas.

De poco tiempo á esta parte reina una tempestad tan deshecha que ya ha ahogado á seis de mis pobres compañeros de angustias y dolores.

Vayan ustedes contando.

La Renaxensa.
La Imprenta.
La Correspondencia de Barcelona.
El Avi
La Campana de la Unió.
El Mapa-Mundi.

Total, seis naufragos de los cuales cuatro han entregado su alma á Dios y los restantes se encuentran en el Purgatorio esperando el día que se saque ánima.

Podremos haber atravesado épocas de sequia, no lo niego; pero lo que es hoy aseguro á ustedes que en cuanto el Tribunal de imprenta y el señor Perez Cossio han dicho agua yá, nos encontramos todos con agua hasta el cuello.

Es una gran ventaja eso de ser periodista en los benditos tiempo que corremos.

Siempre estamos mojados.

Cuando el fiscal no nos remoja, nos dá un baño el gobernador; cuando el gobernador no basta, queda el código penal que nos pone frescos como una lechuga.

- No llueve, dicen los labradores.

- Llueven denuncias y supresiones y todas las calamidades del infierno, digo yò.

Y mientras los unos se secan, los otros se ahogan, y mientras los unos ruegan, los otros trinan.

!Bonita situacion.!

Hay un refran que dice que no hay ningun bien ni ningun mal que cien años dure.

No lo he presenciado, pero me parece que debe ser una gran verdad.

Solo que se me ocurre una duda.

?Viviré yo cien años para saber si se realiza la profecia?

Me parece que no: los disgustos que me proporciona el gobierno, me matarán antes que espire el plazo.

Además hay otro inconveniente para que pueda averiguar hasta donde llega la veracidad del refran.

Podrá no durar, y es seguro que no durará, la actual ley de imprenta pero miren ustedes que la que asoma detrás no le vá en zaga.

En mala intencion no duden que aventaja á la de hoy, lo ménos en un tercio y en un quinto.

Luego ?que me importa á mi que no dure cien años el mal que nos devora, si después viene otro peor y así sucesivamente?

No diré cien años, cien siglos puede vivir crescendo este mal en España, si continua en el gobierno un Cánovas del Castillo y un Romero Robledo.

Esta idea me pone de un humor de trescientos mil demonios.

Cuando veo á mis compañeros pasar de la redaccion al otro mundo sin más sufragios que los que les regala un pequeño oficio de don Leandro Perez, se me erizan las cejas y digo: guarda; Pablo!

Y es natural.

Las barbas del vecino están ardiendo. no me queda más recurso que poner las mias en remojo.

El día menos pensado podrá muy bien suceder que me encuentre en idénticas condiciones que mis cofrades.

Es el porvenir que ofrece siempre la situación conservadora.

Pedir de ella otra cosa, es pedir peras al olmo.

Y la verdad es que para entenderlo, no hay como los conciliados y los moderados.

Si les estorba alguna cosa, no tengan cuidado, ya se las arreglan de manera que por fás ó por nefas acaban con el estorbo.

Es un sistema que para ellos dá magníficos resultados.

Yo no me atrevo á decirlo, porque no hace liberal, pero si me atreviese aconsejaría á los caídos que no echáran en saco roto la manera de matar moscas que tienen los hombres de la situación, para imitarles en lo posible cuando se vuelva la tortilla.

Y no se asusten ustedes; á cada cual lo suyo.

Quedmos pues, en que son seis los cofrades que están paladeando los vizcochos regalados por la situación.

Seis! ... Pedir más sería golleria.

Yo les acompaño en su sentimiento; yo derramo amargo llanto sobre la tumba de los cuatro hermanitos victimas de la epidemia. Respecto á los dos resantes pido al cielo que puedan vencer la enfermedad y entren pronto en convalecencia.

Si salen en bien de este cólera que nos invade ya pueden decir que han puesto una pica en Flandes.

Ahora solo me queda cantar una endecha al simpático señor Cossio.

por lo bien que sabe sacudirse el polvo.

Espero que así continuará mientras nos proporcione el gusto de tenerle entre nosotros, aunque no sea más que para eclipsar las glórias de su antecesor el inolvidable Aldecoa.

Don Cástor pegaba tajos y mandobles á los periódicos haciendo mucho ruido, pero perdonándoles la vida.

Don Leandro es un matalas callando, y dá garrote á los periódicos sin que se oiga una mosca.

Se conoce que el señor Perez es enemigo del escándolo.

Perfectamente.

No podia esperarse otra cosa de una persona tan atenta.

Viva usted muchos años, señor don Leandro: en nombre propio; quiero decir, en nombre mio, porque yo no poseo más representacion que la de mi pequeñez (figürere; no tengo voto) le dirijo á usted la más entusiasta felicitacion por haber mandado al cielo á mis cuatro hermanitos que á estas horas deben gozar de la gloria eterna.

Continúe usted por este camino, señor don Leandro, continúe usted, y yo le aseguro que no le faltarán las bendiciones de un sin número de operarios á quienes proporciona usted el medio de que vivan mano sobre mano, y sobre todo no le faltarán tampoco las simpatías del Correo Catalán y del Diario de Barcelona que casi estoy seguro que dirán para su capote:

- ¡Magnífico! El señor Aldecoa comparado con el señor Cossio, es un niño de teta."

"La Bomba", 188 (80-XII-1879).

Periodistas y periodiqueros (I)

"- Mira noy; aviat tindrás divuyt anys, y ja es hora que 't guanyis las caixaladas.

Jo no t'he donat carrera porque no he pogut y porque 'n coneix una pila qu' encara 'ls hi fá nosa; 'ls hi porta més gasto porque s'han de vesti milló pel decoro de la classe, y no poden guanyarse la vida fent un' altre cosa, porque s'en riurian los parents los amichs y 'ls coneguts.

Per aixó no ets advocat; en coneix moltas dotzenas que ni ténen feina ara, ni en tindrán cuan aixó de la crisis s'acabi, que un dia ó altre s'ha d'acabá, de una manera ó d'una altre.

Lo teu oncle, que fá de periodista, se guanya la vida com un home, y avuy per demà que pujin los sèus, lo farán diputat, qu 'es una cosa que si no dóna diners dóna dinadas. Y qu 'es per la vida porque per mica qu 'un s'espavili, quan la diputació s'acaba, quedan las relaciones entre la gent de diners, y sempre hi ha un reconot en alguna junta de ferro-carril ó de qualsevol altre cosa, encara que sigui de las que ván malament. Dineros per pagar als de la Junta no 'n faltarán may, enca á que 's cali foch en la Casa de Moneda de Madrit y en la Seca de Barcelona.

Noy, t'has d'espavilá; avuy mateix has d'aná á véure al teu oncle, y digali que 'ls parents s'han d'ajudar: que t'ensenyi de fer diaris, que tú ja 't pagarás lo paper, la tinta y las plumas, y que si s'ha de comprá algun llibre, que no ho crech, que 't digui ahont ne venen.

Veshi ara desseguida que 'l trovarás á cas, qu 'es l'hora que treballa.

Digali que jo no t'hi acompanyo porque tinch altre feina.

- !Hola, tio!

- !Hola, noy! ?Que féu á casa tèva?

- !Tots bons! Vinch ab recado del pare, que diu que vol que tiri per periodista.

- !Donchs tirahi! Los noys han de créure al pare!
- !Oh! diu que vosté m'en ensenyi.
- ?De què vols que t'ensenyi jo, fill mèu? ?Ja saps d'escriure tú?
- Lo caràcter anglès una mica, sobre tot las minúsculas: vaig comensà 'l gòtich, pero era massa enravessat , y'l vaig haber de deixà está. Diu qu 'hi há molts periodistas que escriuhen ab los peus: d'aixó si que si decàs n'hauré d'apendre.
- Potsè t'ho pensas que no en saps: jo conto que no n'hauràs d'apendre. ?Y de gramàtica n'ets gaire fort? Suposat que ja ets pericodista y que 't convidan à l'inauguració d'un tunel. ?Com ho diràs en castellà "'ns vârem introduir en lo túnel?"
- !Ay, ay! diria: nos introducimos en el túnel.
- No, home, no. S'ha de dir introdujimos. Tots los verbs acabats en ucir, menos lucir y los sèus compostos, se conjugan com traducir.
- Ja veurà, tio; jo guardo à casa molts diaris, y n'hi ensenyaré un que no ho diu com vosté, y que nada mènus que l'escrit es del mateix directò, que à Barcelona tè molta anomenada, tan pel castellà com pel català.
- Deixat d'anomenadas, que en aquesta terra, al cap de un quant temps de fer una mateixa cosa, s'en agafa desseguida, tan si 's fá bè com malament. Quan se parla d'un pintò d'anomenada, desseguida 's diu: es l'autor del cuadro tal ò cual; si d'un escritor, no pots fé lo mateix es senyal infalibre de que no es ningú, y com mès temps fá que escriu, pitxò per ell. Aquí ni ha molts que 's morirán sense deixar rès; ni un pensament, ni una frase, ni siquiera un adjectiu oportú. En la literatura, no passa lo que entre los teixidòs, que lo qui fa mès canas al cap de la semana es lo millor.

Aquest diari de que 'm parlas, no 'l guardis; porque 's pot dir que no hi há sino disbarats, y de totas menas. No fá gaire, que un dia que jo estava distret, me vá venir à las mans, y 'm recordo que parlant del ferro-carril de San Juan de las Abadessas, deya: "que la locomotora recorrerà toda la línea en el tèrmino de un año," es dir, que estarà tot un any per anà desde Barcelona à

San Juan de las Abadessas. Valdrà més anarhi à peu.

- !Pobre Llaberia: ja vâ fer bê de morirse!

Endemés, noy, per lo que veig, tu de periodista no 'n pots ser: fêste periodiquero, que si tractas de arreplegar un jornalet, encara es més socorregut.

Vetaquí la recepta per ser periodiquero:

<<Crema totas las gramáticas y 'ls diccionaris que tinguis.

Dèixat creixe lo cabell y no te 'l pentinis may mes. Cuan tinguis barba, fès lo mateix.

Pel carrer no saludis may à ningú: porta algun diari estès à las mans, y encara que algú s'entrebanqui ab tú y caigui no 'n fassis càs. Si algun municipal te diu rès, prènlí lo número y pòsal al diari, que un cop n'hauràs escarmentat tres ó quatre, tots te respectaràn.

Cada vespre has d'anà à tots los teatros, perque per tots tindràs entrada y asiento de franch. Tothom se muda per anarhi: tu no t'has de molestà per rès. En las primeras representacions, porta un llàpis ben gròs y fès com aquell que fâ apuntes, y hasta fèsne, que no costa rès. Aixís los abonats que no hagin conegut qu' ets periodista per la fatxa, ab això de las apuntacions ho veuràn ben clâ.

En los intermedis, cap à l'escenari falta gent. Sinó 't deixan entrà, clâvalshi alguna indirecta en lo tèu diari; digas que l'empresari tè los baguls fets per fugir, que l'obra no val rès, y que tots la fân malament. Si 't deixan entrar, l'endemà te pots lluhir en lo diari; dihent que 'ls efectes de lluna los fân ab llum Drumont; que en las màgias, per cambiâ de traje, 'ls hi estiran per sota ab un cordill, que lo que semblava una font era un tròs de vidre, que 'ls cocodrilos no son de debò, sino que son capsas de cartró ab xicots dintre, y una pila d'altres enganyiflas que aniràs descubrint.

Sobre tot no te descuidis may de dir mal d'en Pitarra.

Cuan la pluma se t'encalli, agafa las estisoras, y retallant.

d'aquí y d'allí podràs omplir la part que 't toca. Moltes vegades, fentho aixís, tornaràs a fè sortir en lo teu diari lo que un altre es ha copiat. Succsuheix molt sovint, pero per això no posan multas.

Tot lo demès no t'ho tinch d'ensenyar: bè prou qu 'ho pendràs en quatre dias.

No tinguis pòr.

A Barcelona n'hi ha molts que enmascàran quartillas en comptes de emblanquinar parets.

Tu seràs un mes.>>"

R. SANALL

"Lo Nunci", 136 (3-IV-1880).

Periodistas y periodiqueros (II)

"... la república des lettres était celle des loups, toujours armés les uns contre les autres; et livrés au mépris ou ce visible acharnement les conduit, tous les insectes, les moustiques, les cousins, les critiques, les maringouins, les envieux, les feullistes, les libraires, les censeurs, et tout ce qui s'attache à la peau des malheureux gens de lettres achevait de déchiqueter et de sucer le peu de substance qui leur restait."

BEAUMARCHAIS

Estimat oncle:

!Ja sòch periodiquero!

!No n'estich poch ni gaire de content!

No 'l vinch à véure perque no tinch temps; lo mèu director es lo que s'en diu un escarràs de treball, y tots los redactors hem de còrre tot lo dia per donarli l'abast. Li dich director, perque un nom ò altre li he de donar, que per lo demès, ell lo periòdich no 'l dirigeix; l'omple.

Me sembla que si ell ab los sèus escrits ha de fer càure la situació, tardará tant à veni allò, que las arnas tindrán temps de menjarse tots los gorros frigios de l'altra vegada.

Jo no hi estarè gaire temps al sèu costat, peque es un home que no tè magres, y tinch pò de que se m'encomani alguna cosa.

Tenia rahò aquell literato consumat, autor d'aquellas célebres "miniaturas", quan queixantse de los sèus mal tractes, deya d'ell, que no era un senyó, sino un home.

Al sèu costat no hi apendria rès, perque jo, que no tinch cap instrucció y sòch una criatura, ho faig molt millor que èll, sobre tot desde que tinch aquella Gramática de la lengua castellana, segun ahora se habla, ordenada por D. Vicente Salvá, que vosté fa tants anys que s'hi tracta, y que segons tinch entés, es la causa de que aburreixi tant al mèu director.

Veig que tot l'estat major de la literatura 'l considera à n'ell com à un escritor rès, y com mès treballs sèus lleigeixo, mès me convenso de que encara que visqui cent anys, y enmascari tot lo paper que vagin fent à Capellades, quan se mori no hi haurà cap necessitat de municipals per obrir pás à la comitiva.

La posteritat, me sembla que ab ell no s'hi ficarà.

!Vaja, d'alli ahont no hi há no 'n pot rajar!

L'altre dia, parlant d'un monòlech, que l'han representat al "Buen Retiro" y à "Romea", y que fins lo sèu diari ne và parlar molt bè, deya que no mès và fer gracia à quatre amichs, perque l'autor s'habia atrevit; à escriure'l. !!!Posa punt y coma després d'atrevit!!!

L'infelis, à la cuenta sab que 'ls escritors ne gastan de punts y comas, y los escampa en los sèus escrits com qui fà asperjis. Cap de las quatre parts de la gramàtica se pot ressentir; tant atropella à l'una com à l'altra.

Miri ahont arriba la sèva ignorancia, que diu que escriurer un monòlech es una cosa molt fàcil, y que lo fer parlar à dos personas ja es mès pelut.

Tothom ho sab, menos èll, que en la literatura dramàtica se considera lo monòlech com una de las cosas mès difícils. La prova d'això, es que se 'n escrihuen molt poch y que casi no se 'n salva cap.

Se pot dir que l'únich monòleg castellà y original que viu fà molts anys, es "Un incidente", que jo ja he vist representar à n' en Rosell, à l'Albalat, à n'en Barta y al aplaudidissim actor còmic D. Domingo Garcia, que 'l fà molt sovint y lo representa molt bè.

A l'autor del monòlech, fins "El Imparcial" li và publicar ab la sèva firma, nada ménos que en un Lunes, un grapadet de xistes sèus, ab lo titol de "Ecos humoristicos".

Me sembla que si lo mèu director n'hi enviès dels seus, fins jugaria lo telègrafo perlo agafà desseguida.

Lo mèu director es l'autor d'aquell desarreglo del francès, que la sèva fè de bautisme y l'òbit portan la mateixa fetxa.

No cregui que lo pùblich se quedès fret . Se và cremar tant, que ni ménos và deixar acabá l'obra.

Al cap de un quant temps d'aquet fiasco, un altre autor và fer del mateix original francès, un nou arreglo que và ser molt aplaudit. !Pot ser un xasco tan gros no se l'ha endut cap mès escriptor en tota Espanya! !Si 'm passés á mi, no agafaria la pluma may mès! Al mèu director li van dir que era crítich de Canaletas avall y autor de Canaletas amunt, y per lo vist, resulta que no es autor ni á Vallicarca.

Per polemista encara es mès inútil que per autor dramátich; ni ménos sap que en los combats, al que 's descompon lo matan; que com mès cego se tira sobre lo sèu contrari, mès segura y mès fonda es l'estocada que reb.

La Correspondencia de Cataluña; no sé què li và dir sobre si lo periòdich del mèu directò và cambiá la última paraula del sèu títol, per deixá mès ó ménos geps, y ell que si que... li fá retirar lo cambi del periòdich y no li và contestá res.

Un periòdich neo li và trèurer los drapets al sol; li và dir, entre altres cosas, que antes de fè de demòcrata, havia escrit en "La devocion á las almas del purgatorio", y ell que si, que ... no li contesta rès.

Un altre semanari và dirli y li và prová que no coneixia la gramàtica ni de vista, tirantli per la cara, y com per mostra, alguns disbarats garrafals, y ell que si, que per provar que sabia de gramàtica, surt ab la gometria, que es la que ensenya á coneixer lo que es dret y lo que es tort. A lo articlet en que á n' ell li provaban qu' era un ignorant, contestá ab una pila de espeternechs inspirats per lo consorci de la impotencia, lo despit y la perversitat. No mès va dur á lo camp de batalla, armas d'aquellas que, desde que 'l mon es mon, ni tan sols un dels seus disparos ha deixat de sortir per la culata.

Ja và pressentir aquesta contestació en Larra, lo primer periodista d'aquest sigle. Và publicar lo dia 9 de Agost de 1833, un article que, entre altres cosas, deya:

"... Yo pensaba dar razones y probar...

- No señor, no pruebe usted nada. ¿Usted se quiere perder? Diga usted: ¿que señas tiene el adversario de usted? ¿Es alto?

- Mucho; se pierde de vista.

- ¿Tendrá seis pies?

- Más, más; hágale usted más favor... pero ¿qué tiene que ver eso con la cuestión de tabacos?

- ¡No ha de tener! Empiece usted diciendo que su artículo de usted es bueno: primero porque él es alto.

- ¡Hombre!

- Calle usted. ¿Ha escrito algunas obras?

- Sí, señor; el año 97 escribió una comedia que no valía gran cosa.

- Bravo: añada usted que usted entiende mucho de tabacos, fundado en que él hizo el año 97 una comedia...

- Pero, señor, haremos reír al público...

- No tenga usted cuidado: el público se morirá de risa, y la palestra queda por el que hace reír. ¿Qué más tiene el adversario? ¿Tiene alguna berruga en las narices, tiene moza, debe á alguien, ha estado en la cárcel alguna vez, gasta peluca, ha tenido opinion nula?

- Algo, algo hay de eso.

- Pues bien: á él: la opinión, la berruga: duro en sus defectos. ¿Qué entenderá él de achaque de tabacos, si escribió en los periódicos de entonces y si el año 8 jugaba á la pipirijaina ó á la pata coja?

- ¿Pero á dónde vamos á parar?

- A la tetilla izquierda ..."

Casi bè un ja pot créurer en los profetas, perque jo ja m' juga-
ria 'l cap, en que lo mèu directò no ha llegit rès de D. Mariano
José de Larra; si ho fès, los peus se li enramparian y no podria
escriurer may més.

Lo mèu directò no sab que l'honra es una cosa que l'home se la
guanya, ò se la fá malbé ab los sèus actes, y ningú 'ns en pot
donar, ni 'ns en pot pèndre.

?No es veritat, oncle, que 'l que es ben honrat, la sèva honra no
l'ha de defensar sino ab los sèus fets?

?No es veritat que si un gat m'esgarrapa ò un burro me tira
cossas, jo no tinch de contestar ni ab esgarrapadas ni ab cossas?

?No es veritat que si un home es desgraciat en los sèus negocis,
no se li ha de tirar en cara?

?No es veritat que als homes desgraciats, si no s'acobardeixen,
un dia ò altre la desgracia se 'ls hi acaba?

?No es veritat que lo fundador de Le Petit Journal avuy no es
rich sino potentat, y això que segons diuhen es l'home que en
aqueix mon và tocar més teclas, fins que se li và ocorrer fer lo
diari que ha sigut més popular à Fransa?

?No es veritat que per ser periodista s'han de tenir molts modos,
perque escribint se manifesta desseguida si un tè don de gentes ò
es un salvatge?

?No es veritat que si jo tinch una polèmica ab los demès diaris,
tinch de reconeixer que en Mañé y Flaquer sab tant lo castellá,
que fins lo varen respectar los que l' 65 varen escriurer aquella
parodia de un diari de Barcelona?

?No es veritat que tinch de concedir que en Lasarte es lo perio-
dista que tè més travessura, que en Pascual y Casas tè lo cap
molt clá y es un caballer, que l'Almirall tè talent y enteresa y
que lo mèu directò es uno de nuestros primeros omplidors de
diaris y un catedràtich per espatllar cuentos?

!Deu lo fasi bó, si hi es á temps!

Passiho bè, tio: tinc pò de ferme pesat, y per això m' deixo més de mitja carta en lo tintè.

Ja sap que l'estima

Lo seu nebot"

Per la copia, "

R. SANALL

"Lo Nunci", 138 (17-IV-1880).

Un diari fet a casa

"Jo no sé com hi ha un espanyol, avuy en dia, qu' estigui suscrit a cap diari.

Cadascú se' l pot fer a casa seva, del mateix modo que las donas se fan los gorros y 'ls vestits, pero ab una diferencia ventajosa; es a dir, qu' aixis com als vestits y gorros de fabrica de familia sempre se 'ls hi coneix, lo periòdich que cadascú 's faria pel seu particular servey, no deixaria veure cap diferencia ab lo que s'escrigui en la millor redacció.

Fer un diari, aqui a Espanya y en aquestos temps benhaurats de conservadors, es cantar lo cansò del enfadòs, y llegirlo, en sentir-la cantar; sempre las mateixas noticias y sempre las mateixas desgracias. No hi ha espanyol que no las sapiga de cor, y repetintselas cada dia, a l'hora del xocolata ó bó y prenent lo café, ó a l'ocasió que cada cual tingui la costum de enterarse de lo que passa, s'estalvian los diners de la suscripció, 's guanya lo poch ó molt que se 'ls faria malbé la vista y' s fa possible la supressió dels fiscals de imprenta, qu' es un dels desitjos que tot ciutadà de bons intents ha de tenir escrit en la llista dels seus ideals.

Vostès no han de fer sino repassar la memoria de lo que ja tenen après, y barrejantho com qui remena cartas per comensar la bescambrilla, escapsar cada dia per una part diferent, a fi de conseguir la possible varietat. Mentre las cosas no mudin, ja tenen lo que ha de portar lo seu diari.

De partida bandolera, ja saben que toca aixecàrsen' una cada tres dias. Per lo que toca al punt, vostès mateixos poden ficàrsen 'l a son gust y agrado, porque si s'equivocan, tot se reduirà a un adelanto de que en son dia podran rescabalar-se: al cap del any ja s'hauran aixecat bandolers a tot arréu de la península, de manera que dat y debatut sempre quedarán en paus ab tot lo nostre mapa.

També consta a tothom, que totas las presons d'Espanya tenen un forat per hont vessan y per hont s'escapan los presos. Donchs, fuga de presos.

?Per qué 'ls ho ha de dir cap diari? Cada dia, a l'hora de llegirlo, vostès mateixos se dihuen: -"Avuy s'han escapat tants presos de tal presó." Y tirin pel dret sempre sense cap cuidado, que tot lo que podrà ser es qu 'en compte de ser una presó, siguin dugas ó mitxa dotzena, y per lo que toca al lloch de la fuga, 'ls passarà altre tant de lo que 'ls he dit ab las partidas

bandoleras: qu 'al cap del any haurán quedat en paus ab tota Espanya.

Tambè á renglò seguit poden dir ab tota certeza: --"Ahi ván robà los vasos y ornamentals sagrats de tal iglesia; los lladres no s'han trovat, ni 's trovarán." Y no 's quedin ab cap escrúpul, que no 'ls deixarán mentir.

Igual seguritat tè de càbrels, respecte á un 'altra muniò de noticias que son fixas ó inductables, mentre se cuidi de la nostra felicitat la gent qu'avuy per avuy se'n cuida. Que l'Ajuntament no ha pogut celebrar sessiò per falta de número de concejals, es completament inútil que 'ls ho fassi á saber cap gacetiller; es lo nostre pá de cada dia, --pá sech, pero que no falta.-- Qu 'ha fugit l'encarregat de tal caixa ó de tal departament, y que 'ls fondos se n'hi han anat darrera; que s'ha descobert una falsificaciò de bitllets, de titols, de cualsevol de las materias falsificables que posseix la nostra terra; que s'ha atrapat un contrabando al costat mateix de cualsevol aduana; qu 'hi há hagut punyaladas al mitx d'un passeig; que s'ha suicidat un home aburrit de tant Cánovas y tant ordre conservador; qu 'han donat garrot á un home, després de negarli l'indult; totas aquestas son cosas que 's necessita no ser espanyol y estar despossehit del dó de pensar piadosament, per ignorarlas y no sopusarlas sucehidas, no dirè un cop cada semana, sino tres cops cada dia per altre.

Si volem que 'l diari que vostès mateixos se confeccionan, sigui d'aquells llarchs que de tot los enteri, vagin seguint, que no 'ls ne queda poca de materia. Ha descarrilat un tren; n'han robat un altre; si cauhen quatre gotas, ha quedat interceptada la linea telegráfica; s'han perdut tantas cartas que contenian valors, se n'han perdut tantas més que no 'n contenian cap, al mestre de tal poble, --no s'hi pensin, lo primer que 'ls vingui,-- se li deuen las mensualitats de tota aquesta centuria; s'ha pujat lo pá; s'ha pujat lo vi; s'ha estroncat la mina de l'aigua; han colocat al cabecilla X; ha quedat cessant lo patrici A; s'ha parat tal fàbrica; s'ha celebrat tal banquet; han pujat la contribuciò; lo més entrant quintan; la semana que vè que 'ns còlan; demà passat nos embarcan; avuy se 'ns menjan.

No's descuidin, per supuesto, de espargir, com qui tira sal y pebre á un plat que surt á taula, unas quantas noticias referents á la religió dels nostres avis, á la cual tots los descendents dels moros conservem tant pura é inalterable lley. Sense fer això, lo diari no seria complert, y ni siquiera verossimil. Figurinse qué semblaria y si tindria cap caràcter d'espanyol, un periódich en lo cual no 's continués la nova de que 'ls pelegrins j han marxat cap á Roma, ó cap á Montserrat, ó cap al Coll, cap á la Budellera; la de que 'l senyor Bisbe ha publicat una circular;

la de que hi há jubileo, exercicis de deixuplinas, novenari de donas solas, s'entèn ab lo predicador; professò que embrassarà 'ls carrers. Això y l'haberse negat sepultura à un lliberal; qu 'un rector ha renegat desde la trona; que s'ha obert un establiment de frares; qu 'ha arribat un núvol de jeusitas francesos y qu 'al Ensanxe ja acaban un altre convent d monjas, no pot faltar en cap diari; ni en lo que cadascú 's fassi de memoria pot quedar descuidat, puiga llavoras si, que semblariam ciutadans de per tot ménos d'aquest raconet d'Europa hont totas las plagas venen à refugiarse.

Ociòs serà dirlos, que cada dia han de recordarse de la denuncia d'un diari ò altre, y de la condemna d'un parell mès, tirant sempre llarch per lo que toca al rigor de la pena.

Que 'n Cánovas es lo gran home, tampoch necessitan pagar suscripció per saberho. Per enterarse de lo que parli en Toreno, 'ls basta tocar cualsevol campana. Los discursos d'en Romero Robledo, vostés mateixos se 'ls poden fer, y encara estarán millò. Completin aquesta secció de politica, fentse saber à vostés mateixos: Primer; que 'n Martínez Campos está cremat ab algú. Segon; que s'ha fet amich ab algú altre. Tercer; que ja ha renyit ab tothom. Quart; que 'n Sagasta conta ser govern un dia d'aquets. Quint; que lo qu 'es per ara, sembla que no cridan à n' en Sagasta. Sisé; que 'l senyor Posada Herrera va de Llanes à Madrit. Vuyté; que aném à fer un empréstit. Nové; que no hi há un cuarto.

Ab tot aquest repertori, que si se'n recordan bè, es lo que per un tant cada mès los esplican tots los diaris desde que tenim mónstruos y húsars encarregats de la marxa del País, se trovarán ab un diari bò y barato, puntual y exacte, que 'ls tindrà enterats al pel de tot lo que passa, y sense perill de que se 'ls extravihi, ni de que pagantlo vostés, un empleat de correus sigui lo qui 'l llegeixi .."

JOAN ROSES

"Lo Nunci", 145 (5-VI-1880).

Com se fan alguns "periòdichs"

"Mireulo sentadet à una tauleta del café. Tot just li apunta 'l berrissol al llabi, y ja se'l acaricia maquinalment ab los dits com si fos un gran mostatxo. Està rumiant embadalit, y al véureli arrugada l'entrecella, qualsevol creuria qu 'en aquell cervell s'està verificant una evolució mental, de la qual n'ha d'eixir la solució d'un gran problema.

- ?Qué fas tan capficat? li pregunta sonrient un jove de barba qu' encerta à passar pel seu davant.

- Ah! ets tú? diu lo jovenent sortint de la seva meditació. Vens à temps: estich madurant un projecte.

- ?Se pot saber quin es?

- Si: vaig à fundar un periòdich.

- !Qué dius, home!

- Lo que sents.

- ?Y et veus capàs?

- Prou!

- !Si tot just has sortit del col.legi!

- !Que hi fa? Ja en lo col.legi ne feyam un de manuscrit, que hi havia articles molt bons.

- Ja! Però un periòdich imprès, que surti als vents de la publicitat, es cosa més sèria...

- No ho creguis: es lo mateix; sols que en lletra de motllo los articles encara fan millor efecte.

- Si, mes pera entrar en lo estadi de la premsa periòdica se

necessitan vastos coneixements: en primer lloch se requereix saber manejar la ploma molt bé, y així sols s'adquireix ab una llarga pràctica; es indispensable coneixer a fondo la llengua; tenir a la punta dels dits la Historia, la Filosofia, la Literatura, la Geografia, la Economia política...

- Cà, cà, cà! Per hont la enfilas, noy! si lo meu periòdich serà setmanari, y únicament satírich.

- Únicament! ?Et sembla que la sàtira es cosa molt fàcil? Has d'entendre que es lo gènere mes difícil y delicat de la literatura. No tothom pot ser un Horaci, un Juvenal, un Cervantes, un Quevedo, un Argensola, un Larra. Pera ser un bon satírich se necessita molta erudició, molta filosofia y un gran caudal d'una cosa que tú no tens, qu 'es experiència. Un bon satírich ha de tenir molt tacto, molta finura, la mà molt delicada com la d'un cirurgià que ve a fer una operació perillosa; puig la sàtira ve a ser com la cirurgia de la moral. Si punxa, no es pera fer mal sino pera fer bé.

- Oh, bé, tú ho agafas per lo sério.

- ?Donchs per hont pensas agafarho tú?

- Lo meu serà un periòdich humoristic, pera fer riure...

- Entenemos. Has dit que serà satírich ?no es veritat?

- Si, també.

- ?Contra qui pensas dirigir la sàtira?

- Contra tothom, principalment contra lo govern.

- ?Y si hi ha cambi de govern?

- Contra l' que vinga. Pera agradar al públich lo principal es anar contra l' govern. Després donarà fuetadas al Ajuntament. Ja veuràs quinas caricaturas més graciosas del regidor Fulano, ab las mànegas curtas.

- ?Y qué tenen que veure las mànegas ab la seva conducta oficial?

- No rés; pero això sempre fa gracia.

- Farà gracia en als ximplés que judican per las apariencias; pero nò an als homes de seny. Bè, y digam: ?ab quants redactors ó col·laboradors comptas?

- Jo tot sol. Com qu 'es setmanari, ho puch fer descansadament. Jo escrich molt depressa.

- Enrecòrdat de la faula de l'aranya y la cuca de seda. Però, escrit tot per un mateix, l'estil resultarà monòtono.

- No tingas pór. Jo sé escriurer en diferents estils. L'article de fondo tidrà un estil diferent de las correspondencias.

- Ah ?tu pensas fer las correspondencias? ?D'ahont?

- De Madrid, de Paris, de qualsevol banda. No hi ha rés mes fácil. Després vindrán las xurriagadas á tot bitxo, y ja t' dich que n'hi haurán algunas que faran ronxa. Aquella colla de L'Auba Catalana me las pagará totes plegadas.

- ?Qué t'han fet?

- Res, que son uns fatzendas. Els hi vaig enviar una poesia, qu 'en sa vida en farán ells de tan bona, y los inflats de nassos encara no s'han dignat publicarla.

- Y potser aquesta es la causa principal que t' mou á funder un periódich...

- No t' diré que nò.

- ?Y creus tu que la missió del periodisme es la de satisfer res-sentiments personals?

- Es que no es això sol. Vull tamber corretgir alguns abusos que hi ha en la Universitat.

- ?Qué passa?

- Figúrat que per mala voluntat que m' té lo catedràtich de retòrica me van donar carabassa en los últims ecsàmens. Es la injusticia mes gran que s'ha fet. Pero ja s'en penedirà quan surti lo meu periòdich.

- ?Y ab aquestos desfogaments pensas mantindre lo interès del periòdich?

- Oh nó! Hi haura més d'una plana de cuentos, anécdotas, epigramas, xaradas, moltes trenyinas...

- Si, y pols, molta pols. No hi ha dubte que será interessant.

- Ja fa dias que vaig retallant dels periòdichs tots las anécdotas y cuentos que trobo, pera anarlos reproduhint. - Calla, aquí ne dech tenir un. - Si, aquí está. "Un caballero entra en un restaurant... - Mozo, un beefsteak! - Con mucho gusto. - Nó, con patatas lo quiero." Veritat qu' es bo?

- !Borrenge, si ho es? Sobre tot, té l' mèrit de la novetat.

- Donchs per aquet estil ne tinch recullits molts. !Ja veus tú si será fácil fer un número!

- Ja ho veig: això es bufar y fer ampollas. ?Y quin nom tindrà?

- Sobre l' titol encrar no estich ben resolt. No sé si posarli El escarabajo ó El Planeta.

- Tot es hu. Jo de tu li posaria El Cometa, perque té una òrbita mes gran. D'aquesta manera pots trobar subscriptors en tots los astres. Com més retumbant es lo titol millor, perque aixís crida l'atenció, sobre tot si lo periòdich es petit.

- Jo t' diré. Jo crech que més que l' titol, serán los articles del meu periòdich que farán soroll. Després de tot, això del nom significa ben poca cosa. Aquí tens lo Punch de Lóndres. !Ves que vol dir Punch! Solsament perque aquell ninot qu 'hi ha es panxa-gut pel gep y per la panxa y pel nas y la barba, me li han clavat Punch. Y no obstant, té una reputació universal.

- Tens rahò, no se m'havia ocorregut això en à mi. Jo m' pensava que Punch era lo nom d'un punchinello ó ninot molt popular à Inglaterra, que 's representa pegant cops de bastó à tothom, lo

qual en anglès també s' diu to punch; y que ademés eixa paraula significava una beguda de vi, aygua, llimò y sucre; pero ara veig que...

- Cà, nò! vol dir punxa. Y à un periòdich satirich li escau molt bè.

- Ja ho veig. ?De modo que tú pensas fer la competencia al Punch de Londres?

- Tant com fer la competencia, nò. Pero d'aquí à algun temps lo meu periòdich adquirirà fama universal. Tinch pensat un article que potser, potser, produheixi una crissis.

- !Qué m' dius, home!

- Oh! no tindrè pels à la llengua, nò; exclamà satisfet lo jove, acariciantse los pochts que tenia en lo lalbi.

- Y, anem à lo mes essencial. ?Ab quins recursos comptas pera fundar lo periòdich?

- Et serè franch. Fa tres mesos que m' deixo l' bigoti, y he anat estalviant aixis los diners que m' dona l' Papà pera afeytarne. Ab això ne tinch prou pera pagar la impressió del primer número, y com la venda serà bestial, ja quedarà assegurada la existencia del periòdich.

Al jove de barba li agafà de sobte mal de caixal, y sorti depressa al carrer hont esclafi la riallada.

Encara riu!"

A. C. [ARTUR CUYAS?]

"La Llumenera de Nova York", 73 (V-1881).

!!No hi ha article avuy!!

"Pam.. pam..

- Qui hi ha?

- Hi es lo Senyor Roch?

- Servidor de V.: hola! entri, home, entri; tingui, prengui asiento; posis lo sombrero; no fasi cumpliments; ?vol pendrer alguna cosa? segui, espliquis, digui ?Que se l'hi ofereix?

- Vinch de part del senyor...

- Ah! no parli mes, ja l'entenç, tingui fumi y vajis explicant.

- ... y m'ha dit si li faria l' favor de fer un article satirich per posar al TELEFONO aquesta setmana y com que los caixistas l'estan esperant per compòndrel, m'ha dit si podria tenirlo pera avuy mateix, que l'hi agrahiria.

- Ja veurà: això de fer articles es una cosa bastant compromesa, perque com V. pot entendre, quant un agafa la pluma pera escriure articles género que 'm tenen encomenat, s'ha de posar à censurar malas costums, defectes ó vicis de que tan fecunda n'està la humanitat y com que 's cosa que, qui mes qui menos, tothom n'està carregat, resulta que un se fa malavoler dels amichs y companys. Vostè tindrà present aquell adagi que diu: cantant las veritats se perden las amistats donchs, per la mateixa rahó, com que jo tinch amistats, no vull cantar veritats; per lo tant, digui al seu principal, que no pot ser, que no'n vull fer cap.

- Pero, home; encara que no mes siga per omplir la primera plana, fasi qualsevol cosa; critica à fulano que 's empleat, y no més s'acosta à l'oficina lo dia de cobrar la nòmina; que sutano vol ser Alcalde no mes que pera poguer anar à las profesons (d'arros s'entent), que no mes vol serne, perque puga fer apagar los fanals deixantlos bruts, y sols encendrer y netejar lo que dona llum à la seva escaleta; que mengano està enamorat y no sap la casa. Critiqui aquella colla de jovent que va à missa de dotse, no mes per poguer fer l'ullet à las noyas que hi van ex-profeso; ó be aquells que esperan à la porta de l'Iglesia de S. Feliu, que las noyas surtin de sermò, per ferlas passar per baquetas. Critiqui aquells que aparenten ser amichs inseparables, y d'atràs cantò se retallan mes be que cap bogadera. Critiqui qualsevol

cosa, ja veu que la mateixa humanitat l'hi don tema per omplir de articles tots los diaris no de Gerona sinò de Espanya.

- Fassi 'l favor de no obligarme á escriurer, perque segurament que si volgues fer un article forsat, me trovaria que rosegaria la llengua catalana.

-Aixo ray! fassil castellá.

-Fugi d'aquí, home, fugi d'aquí; ?que 's pensa que vull fer com aquells que tenint feyna retallada á casa meva, volen anar á cusi á casa dels altres? May: y á mes d'aixó, si escrigués en castellá, segurament no m'entendrian, perque, siga dit ab perdó dels castellans, hi ha uns termes en aquesta llengua, que volen dir tot lo contrari de lo que un pensa. Quant era petit la mare me va ensenyar á enrahonar tal com parlava mon avi, y 'm digue: quant vulgar anomenar, allò que 's fa per las brancaes dels arbres, has de dir fullas, perque si deyas que 'ls arbres fan ocas te se 'n riurian; quant vulgas demanar, per principi de sopar, verdura ensiamada, has de dir: doneume ensiam, perque si demanavas ensalada te donarian carn grassa de tossino, y pot ser fins te la darian trichinada; si algun dia vols dir á la teva mare que 't tregui alguna taca d'oli ó d'altra cosa que t'ha caygut á la roba, has de dir, trayeume aquesta taca, perque si deyas mancha se pensarian que vols dir allò que tenen los ferrers pera encendre la fornal. Ja veu V. en quin compromís me posaria si volgues escriurer en castellá: deu meu 'n quart, potser algun dia esplificant que vaig menjar per brenar una magrana, se creurian que 'm vaig empassar la ciutat que 'ls Reys Católichs varen conquistar als moros, y ya veu ab quinas tragaderas me considerarian los meus companys. Gracias á Deu tinch esperiencia pera no caurer en semblants ridiculesas; figuris que conech una porció de jovens catalans (per naturalesa) mes catalans que 'l veurer á gallet y, ja siga perque consideran parlar mes fi, ó be aparentar mes aristocrátichs, enrahonan lo castellá, deixant anar uns terminillos capassos pera aterrar los murs de Gerona; com un que 'n conech que sempre diu que brena de huevos herrados y á tothom dona golpes de puño. Ja veu V. si podria permetrer que jo, per fer un obsequi al meu principal, hagues de caurer en una ridícula semblant.

- De cap manera.

- Donchs no 'm proposi aquestas cosas.

- Si no vull pas dir que 'l fasi català ni castellá; yo lo que demano es un primer article per insertar aquesta setmana, en lo periódich.

- Ja veurà; l'hi parlaré mes franch; no he trovat tema per des-
arrollar.

- Home, no se com gosa dirho, tenint, com tè, tans punts, pera
ser blancs de la seva pluma. Posi en ridicul l'estat en que se
troban la major part dels carrers de Gerona, y te feyna tallada;
posi en relleu, las maravellas y grandesas dels carrerons, dipò-
sits d'excrements, y te feyna tallada. Fasi una relació dels
carrers de nostra ciutat, ultimament inaugurats (s'enten lo
titol) per exemple: Carrer del Cisne, se compon de dos escaletas,
y tres orinadors; carrer del Arco, una escaleta, y dipòsit de
guano Gironí; carrer de Fournas, cap botiga, una cort, dos
escaletas y tres clavegueras; carrer de la Colegiata, una botiga,
una escaleta, total dos criaderos de gallinas; y aixis sucesiva-
ment trau à llum, totas las bellesas que te Gerona per honra y
gloria dels Ajuntaments pasats, present y esdevenidors, y veurà
com l'hi quedarà feyna que fins haurà de llogar fadrins pera
acabarla.

- Ben mirat, de tot això que diu, ja bastaria per un article de
tres columnas, y crech que seria interesant, sobre tot per
aquells mes desocupats.

- Y es clar que si: vamos, fassi un esforç de flaquesa y arranqui
del tinter quatre ratllas mal dibuixadas, pera sortir del compro-
mis.

- Molt bè; pero are 'm ve malamant, y digui al seu principal, que
aquesta setmana passi sense article, que lo que 's per la setmana
entrant, jo ni 'n prometo un.

- Donchs, entesos, aixis l'hi diré y V. ja 's cuydarà de dirli
que 'l missatjer no s'ha pas...

-... Aturat pèl camí? deixiho per mi, y fasi 'l que dich, que si
'ls lectors aquesta setmana, passen sense article, que prenguin
paciencia, que hi ha mes dias que llangonissas.

- Això mateix, Si Senyor, si.

- Vamos, donchs, dispensi.

- De res, vol callar.

- Estiga bonet.

- Passihobé."

"ROCH DE TER"

"Teléfono Catalán", 13 (30-III-1879).

Vull esser periodista

"Quan jo valia alguna cosa, ò lo menos aixís 'ho pensavan los que 'm rodejavan y celebravan mos acudits, era redactor de un periòdich, per mes senyas polítich, que no vull anomenar pera guardar las consideracions degudas als que foren mos companys per mes que avuy estigan romputs los llassos qu' ens unian.

Set eram los redactors y per una sèrie d'acontexements que vaig à contar ab brevetat, me vegè solitari per alguns dias en lo inamoblal pis que 'ens servia tot à l'hora de punt de reuniò, redacciò y adminisració.

Lo qui feya de Director s'habia ficat tant à fondo en politica, que arriba à cridar l'atenciò des de la Cort y 'ls feu entrar en desitj de conèixerlo personalment, desitj que fou satisfet ab molta facilitat per part del Director perque no tenia altre propòsit que 'l de conquistarse un nom en lo camp de la politica y tenir la vanagloria de alternar ab l'encopetada gent de la Vila del Manzanares.

Resultat de son viatge fou que al retorn se donguès en cos y ànima à la politica y comensès à correr lo districte fent prosèlits pera las ideas que sustentava y pera arribar à esser un dia diputat à Corts.

L'exemple del Director prompte fou seguit per altres redactors, qui, limitant sas pretensions à mes baixa esfera, comensaren à remouner influencias pera escalar honrosas posiciones.

Lo periòdich era per èlls lo de menos, no obstant de que creyan que 'ls tres redactors que quedavan eram prou pera sostenirlo ab lo mateix interes que abans. Mas volguè Deu que un d'aquestos al veurer que cada dia ens trobavam los mateixos tres pera omplir los números y judicar los treballs que enviaban los col·laboradors, comensà à ficarse al cap que consell de tres no valia res y que lo periòdich era un camp perdut, y per mes que procurarem no 'ns abandonès reconeixent-li mes saber que als dos que 'ns quedabam, ens deixà à la lluna de Valencia sens poguer deturar tan extrema da resolució.

Al ensandemà mateix me trobi sol, tot sol en lo pis de la Redacciò. Ni sisquera lo administrador vinguè à l'hora acostumada. Al cap de llarch rato compareguè entreganme un paperet en qual mon company me manifestaba que tenia que marxar per uns quants dias.

Al llegir-lo l'ànima me caigué als peus. Me quedava duenyò absolut del camp: tenia que fer la feyna de set redactors y no 'm quedava altre recurs que fer-la ó fingirme malalt y deixar lo periòdich en suspensió.

No vull contarvos la feynada que hi ha en escriurer un periòdich diari com era aquell. Mal d'ament copiés l'article doctrinal y fes correr mes que un sastre las estisoras tallant trossos d'altres periòdichs pera omplir la secció de noticias variadas, mal d'ament los corresponsals m'enviessin llargas cartas, hi cabia tanta lletra que no podia donar l'abast á escriurer sino treballant nit y dia com un negre. Y lo que mes torment me daba era los ratos qu 'hem feyan perdre las visitas, venint á preguntarme per lo Director ó los altres redactors. Alló 'm matava perque m'estava renovant la llaga.

"- Que no hi es D. Fulano?

- No senyor, avuy ha dit que no vindria.

- ?Sembla que copiem molt d'uns quans dias ensà?

- Si, d'aquella manera... com que passen tantas cosas á fora y aquí no s'en té coneixement los hem d'enterar.

- ?Donchs que no continuan aquellas varietats?

- Lo qui las escribia está malalt.

- ?Qué no podrian escriurer un articlet sobre...?

- Ja n'hi ha un d'encarregat.

- ?Qué fa D. Fulano que no escriu res?

- Té molta feyna."

Y aixis m'estaban amohinant fentme perdre lo temps y la paciencia com si lo periòdich hagués de ferse tot sol... be es veritat que ells ignoravan la verdadera situació que jo encubria ab tota la diligencia possible. Un dia, ó mes ben dit una nit, despres de haber format un article de fondo retallant d'asi y allá y d'haber escrit un parell de solts de assumptos locals que 'm manifestaren

à última hora y feren tart, per via de descans estava meditant de que escriuria un article per varietats quant comensarem à pesarme los ulls y 'm quedi endormiscat.

Entre adormit y despert, estava rumiant sobre lo traji de la meva nova situació sens topar ab qui donarne la culpa, en mitj de una confusió espantosa d'idees que s'anaban atropellant com las arenas rebatudas pel vent, y s'allunyaban mitigantse à impuls de la son que m'abaldia, quant senti una veu dientme ab molta cortessia.

- ¿Es vostè lo director del diari?

Jo, pasantme la mà pel fron y per los ulls pera cerciorarme de que no somniava, vegé tenia devant un jove elegant, ab las sevas ulleras, cadena de relotje, bastonet de jonch, vestit ab pulcritut inglesa, y que barret en mà esperava la resposta.

- ¿Si só lo Director? Jo li diré, si es per algun anunci de comers ó de teatre ó establiment; passi al altre sala que hi trobará l'administrador.

- No senyor, no es per axò. Me respongué ab la mateixa actitud y finura. Es per un assumpto important.

- Cubreixis home cubreixis y fassi lo favor de pendrer asiento.

- ¿Es dir que vostè es lo Director?

- No senyor. Lo Director es fora ciutat; pero jo só lo suplent com à redactor principal. Aixís es que si vostè compren que puch servirlo per l'objecte que 'l porta, no té mes que manar.

- Gracias. Sens compliments, (digué posantse lo sombrero) vaig à manifestarli l'objecte de ma visita.

Jo vull esser periodista.

- ¿De serio?...

- Si senyor. Tinch una predilecció especial à serho. Hi tinch vocació.

- ¿Qué ja ha escrit en altres periódichs?

- Si senyor. He sigut corresponsal de La Gaceta popular, del Cascabel y molts altres. He enviat xaradas y salts de caball al Jague-mate, articles a varias revistas, he escrit varias comedias y dramas per folletins de periódichs...

- Puig vosté ja es vell del ofici.

- Es a dir, redactor no he estat may. Era no mes que col·laborador.

- Be, ja bè esser lo mateix...

- O pot ser encara es mes difícil perquè los redactors tenen carta blanca y los col·laboradors anem a puntadas de peu. Vull dir que no 'ns tenen cap atenció ni 'ns estiman per res.

- Si, sí, ja entench. Son si 'n queda.

- Aixó mateix.

- Per bè que escrigan, sos treballs casi sempre son desexats.

- Aixís me passa a mi.

- ¿Pot ser que no l'han volgut publicar may res?

- Res, absolutament res.

- Com que 's pensan que no mes saben escriurer ells...

- Aixís es, pero vosté 'm sembla molt mes considerat y...

- ¿No 'm deya que volia alguna cosa?

- Voldria esser redactor. Periodista.

- Y... ¿qué es lo que li agrada mes escriurer?

- Tot m'es igual. Articles de fondo ó de varietats, solts, xaradas, poesias...

- ?També es poeta?

-?No l'hi he dit que he escrit varias comedias y dramas?

- Ah, si; mes me creya que no fossin en prosa.

- !!En prosa!! ?Per ventura s' poden escriurer comedias en prosa?

- Es veritat, are no s' poden escriurer.

- Ni are ni may ha de dir.

-Si, si, vosté té rahò, no s' en escrit may cap. Yo m'equivocaba tontament.

- Donchs si senyor. Jo sò poeta, desde molt jovenet he escrit molt, porto gran afició al periodisme, y desitjaria com li he dit formar part d'eixa il.lustrada redacció.

- Vosté deu haber llegit molt.

-Oh, bastant; pero la veritat, sempre m'ha agradat mes escriurer que llegir.

-Ab tot, vosté haurá estudiat los clàsichs llatins y los espanyols, no desdenyantse de estudiar també en llibres estrangers...

- Dispensi, no he estudiat res d'això.

- S'haurá dedicat á la poesia, haurá llegit á Eurípides, Aristóteles, Sòphocles, Homero, Anacreont, Metastasi y altres entre 'ls Grechs, á Horaci, Virgili, Juvenal, Marcial, Fedro y altres entre 'ls llatins, á Hita Naharro, Castillejo, Melare, Cervantes, Lope, Quevedo, Gongora, Moreto, Calderon, Solis, Argensolas, Herrera, Garcilaso, Jovellanos, Meléndez, La Rosa, Breton y altres entre 'ls espanyols...

- No s' cansi, no senyor, no he llegit res de tots aqueixos que diu. !Com à mi me agrada mes escriure que llegir...

- Si, vaja, ja comprench, vostè no vol res de l'antigalla. Deu llegir las comedias modernas. Hartzennbusch, Echegaray, Arce...

- Tampoch, tampoch. No llegeixo res d'axò. Novelas y periòdichs, encara n'he llegit alguna; pero lo demés... res.

- Es dir que vostè es un poeta natural; format sens estudi, !ho felicitat! !Vostè no sap lo que val. ?Vostè vol ficarse à periodista quant te obertas tantas portas de teatre hont entussiasmar al públich ab las seves produccions originals?

- Es que jo vull comensar per periodista.

- Pero habent estat ja col·laborador de tants...

- Ja li he dit que m'han volgut insertar may res.

- Ah, si, bè. Es dir que vostè desitja ser redactor pera crearse un nom.

- Si senyor. Axò es, redactor. Un nom.

- Y vostè escriuria...

- Tot lo que se m'encomani.

- Vostè ja deu saber que 'ls periodistas estem continuadament esposats à ser criticats, à sostenir polèmicas, à defensarnos...

- Ja ho sè, ja; per axò he après tirar lo ganivet, manejar l'estoch, tirar al blanch, à pistola y revolver y jugar lo bastò de manera que no 'm fá por ningú.

- Donchs aixís, vostè serà un gran periodista.

- Vostè se ne ' burla.

- No senyor, no, li dich ab franquesa. De tots los periodistas de avuy dia, pochi en trobariam que reuneixin tan bonas condicions per serho.

- Vostè m'adula.

- Home, per Deu, no ho prengui aixis. ?Que li falta à vostè pera ser periodista? Hi té vocació...

- Molta.

- Sap lo necessari pera defensarse y ferse respectar.

- !Oh! axó prou.

- Donchs no s' necessita res mes. Vostè ha llegit periòdichs que sens dupte los escriuria vostè millor...

- Prou, cada dia.

- Tindrà un estil agradable adquirit com aficionat à la novela, ab la lectura del Quijote, que el deu fins saber de memoria...

- !De memoria lo Quijote! No senyor, no, no vaig tindrer coratge ni de acabar d' llegir la mitat del primer tomo.

- Es possible.

- Si senyor si, no m'agradan aquellias rucadas y bestiesas de aquell héroe boig. Allò es tonto y no paga la pena ni de llegirho.

- Ja entenç. Vostè deu esser de la escola realista...

- Dispensi se equivoca de mitj à mitj, Jo sò de la escola federal...

- No vull dir en política, vull dir en literatura. Vostè deu saber que en literatura lo mateix que en pintura hi ha realistas...

- Si senyor, si, realistas purs que s' vólen fer tornar als temps de Mari-Castanya, Jo no 'n só, no senyor, só dels que sempre cridant avant.

- Ja comprench... vaja... vosté es un literat modern.

-Axò, axò; modern. Apassionat per los periòdichs avansats, amant com lo qui mes de las novelas...

- ?De las francesas també?

- Oh aquexas sobre tot. Allò al menos es positiu. Los personatjes son gent com nosaltres, las situacions interessants...

- Ja las conech. Al fi vetj que vosté farà carrera.

- ?Vol dir?

- No ho dupti pas. Per lo poch que habem parlat y per la ensenyança que vosté demostra haber adquirit, no dupto pas estarem llarch temps units.

- Es dir que puch confiar ab la plassa de redactor.

- Ja veurá no hi ha vacans; però 'm prometo obtindre del Director, que vosté entri en la Redacció.

-Ja li pot fer present que renuncio al sou que 'm correspongui, perque los federals volèm que 'ls càrrechs sigan gratuits.

- Per lo que cobrèm no tinga por li remordeixi la consciencia al rébreho.

- De totas maneras consti que no vull res.

- Constará.

-Y ?li sembla seré redactor?

- !Qué si ho serà!! Si es nascut expressament. ?Desitja comensar à escriurer alguna cosa pera presentarho per mostra.

-Vosté m'afavoreix massa.

- Jo no faig mes que donar à cada escú lo que s' mereix.

- Vosté m' sofoca ab sas alabansas.

- No es alabansa que es justicia.

Digué jo, allavors alsantme y revestintme de gravetat. Donguim la mà, jove, desde est hora en avat fins à tant que vosté tinga escrita una memoria pera llegirla lo dia de sa recepció en la Redacció, pot contar com si ja fos redactor. Si lo Director se negués à admètrerlo com à tal per falta de vacant, jo segur de obrar ab llealtad, me retiraria pera deixarli la meva plassa. Entretant si vosté vol compartir ab mi la part de treball que 'm toca, podrà ferho si li acomoda.

- Moltes gracias. Disposi de mi.

- Ara mateix se servirà per escriurer unas varietats per lo número de demà passat.

- Accepto. Sobre que las vol?

- No, ja veurà, las de demà passat las faré jo; vosté 'm servirà; mes entretant escriga la memoria pera lo sua recepció en lo cos de Redacció.

- Serà servit.

- No 's passarán dias. Fàssila promte, creguim. Aquesta nit mateixa, ja que 'm sembla está inspirat, agafa la ploma y escriu una dissertació sobre l'orgull que sent de entrar en lo espinós terreno periodistich, hont se presenta armat de totas armas, pera combàtrer als enemichs, l'importancia que te lo periodisme en temps revoltós com lo present, la gloria que 's conquistan los redactors que no son pobres d'esperit etc. etc., y ja veurà com li surtirà bé.

- Oh, gracias, gracias. He trobat en vosté un gran home y un gran

protector. Sento haberlo interromput en son treball.

- Ca, això ray, si jo m'estaba sens fer res. Ja sap que pot dispossar.

- Igualment, carrer de no..... pis segon, tè la seva casa. Nos molesti, retiris, passibè, descansi de gust..... me cridaba tot baixant las escalas à perill de trencarse la nou del coll no mirant hont posava los peus de content que anaba.

Jo sens ni saber si era efecte del somni ò de la realitat tot lo que 'm semblava haber dit y sentit, vaig posarme à escriurer estas varietats.

No van anar al impremta lo ensandemà com m'habia proposat, perque va arribar lo Director del periòdich y vist que perque 'm queixava de la soletat ab que m'habian deixat ell y los companys, encara 'm reganyaba, sens pèdreli lo respecte vaig enjegar lo dida, dihentli que s' busqués ruc per aquella carga, sens que 'm recordès recomenarli per à durla à aquell jove dels lentes, bastonet, cadena de or y botas de xarol tant corrido y tant periodista, que 'm donà motiu per est article."

"La Pàtria Catalana", 13 (1-V-1881).

Ni en cafreria

"El alcalde de Tortosa se empeñó en acabar con la vida de nuestro colega El Noticiero Dertosense; al efecto se valió de todos los medios que la actual ley de imprenta le concede á fin de hacerle enmudecer. El resultado fué pagar el colega varias multas y algo mas, puesto que el Director se vió reducido á prisión en donde estuvo hasta que cumplió con los requisitos que dispuso aquella autoridad local.

Firme la Redacción del Noticiero en su empresa de atacar la administracion local de Tortosa y deseosa de evitar en lo posible las bromas pesadas del Alcalde, determinó pasar la imprenta al inmediato pueblo de Roquetas, y así lo verificó salvando el inconveniente que se proponia. Publicándose el Noticiero en la mencionada poblacion, continuó atacando la gestion administrativa de aquel Alcalde, estando la imprenta en Roquetas y la redaccion en Tortosa.

Así las cosas, el veinte del actual, nuestro compañero el Director del Noticiero fue objeto de una agresion alevosa digna solo de salvajes y que de seguro ni en la cafreria habiera tenido lugar, cuando menos entre jentes medianamente civilizada. Hé aqui como la refiere el colega en su número correspondiente al 22 del actual, bajo el titulo de Un acto de salvajismo:

"Un hecho bárbaro é incalificable tuvo lugar el domingo por la mañana en la ciudad vecina. Desde las nueve, dos hermanos del Alcalde primero de Tortosa, que no pueden sufrir la enérgica campaña que contra la desatentada y torpe conducta de aquella autoridad hace El Noticiero, aguardaban en acecho por los alrededores de la redacción á nuestro querido compañero y redactor D. Luis Bernis. A las diez y media, y cuando salia éste á la calle, bien ageno á lo que contra él se tramaba, le acometieron por la espalda, sorprendiéndole y descargando sobre él una lluvia de garrotazos, que le obligaron á refugiarse en su casa, desde donde pasado algun rato se dirigió á dar parte al Sr. Juez de primera instancia. Por consejo de su familia y amigos, se vió obligado nuestro amigo á guardar cama á consecuencia del estado de escitacion general y temiendo que sobreviniera alguna complicacion congestiva. Por la noche se habia agravado bastante el estado de nuestro querido amigo, quien á las horas en que escribimos se halla en estado todavia grave, pero que ha mejorado un poco, mostrándose dispuesto á continuar con mas ardor y con mas decision que nunca la campaña iniciada por El Noticiero contra una camarilla que deshonra y vilipendia el pais."

Ya lo ven nuestros lectores; á esto hay que añadir que, segun se

dice, el alcalde presenció tan bárbaro atentado.

Nosotros no hacemos comentarios sobre un acontecimiento tan salvaje: apalear á un periodista por la espalda, atropellar á un ciudadano sin darle tiempo para defenderse; cometer una acción cobarde para lograr lo que por medios legales no se puede conseguir por no asistir el derecho, podrá ser muy socorrido, pero es muy infame, muy bajo y muy bárbaro.

Nosotros unimos nuestra protesta á la del colega víctima de tal salvajismo y á la de la prensa de Cataluña toda, y pedimos la debida reparacion al apaleado y á la civilizacion de un país que tiene la desgracia de contar en su seno á seres tan pequeños que aspiran á matar la fuerza de la razón con la razón de la fuerza, pero empleándola con la cobardía con que se ha empleado en Tortosa.

Posteriormente á este suceso, el Alcalde de Roquetas ha secuestrado la edicion de El Noticiero; pero no por eso desmaya éste en su cometido; antes al contrario, se esfuerza mas y mas en hacer públicas las ilegalidades que se cometen.

Hé aquí la ley de imprenta vijente y su suavidad para con la prensa. Ley que da armas á unos y no pone á resguardo de autoridades despóticas á los otros, podrá ser muy buena, pero no puede responder al deseo del lejislador. Por fortuna, no en todas partes se procede así, y al lado de las autoridades y atropelladores como esos, hay otras que tiene perfecto conocimiento de lo que es la prensa digna y de cuales son sus atribuciones."

"La Lucha", 1583 (Girona, 30-VII-1879).

Linternazo

"Que la situación de la prensa en tiempos conservadores ha sido, es y será muy apropiado de hacer de un escritor público algo por el estilo del mingo en el juego del billar que generalmente recibe todos los golpes, esto es una cosa que por sabida se calla.

Para el periodista se han acumulado todas las torturas imaginables. A una ley de imprenta capaz de darle un susto de miedo añadan ustedes un gobernador, que, cuando menos lo piensa, le encaja á usted una multa que le deja la bolsa como barriga de hidrópico; pongan ustedes además un fiscal, nó de imprenta, que éste ya sabemos está siempre en la brecha esperando la ocasión para hincar el diente, sino un fiscal del juzgado del distrito, que mientras usted no se acuerde que tal funcionario exista en el mundo, le empapela regalándole una causa criminal que lo pone como nuevo sin contar los meses de cárcel que le receta para que evite los estragos que en primavera suelen ocasionar los rayos del sol.

A todas estas felicidades sumen ustedes las caricias que suelen hacer los fiscales, los gobernadores, los juzgados y las Audiencias, sinó los alcaldes con ó sin monterilla, los alguaciles y yo creo que hasta los aguadores.

De manera que el pobre periodista es el ser mas afortunado que existe en el Universo.

Si con todas estas ventajas no gana la gloria eterna, tendrá que convenirse en que no hay justicia en ninguna parte.

Ustedes se figurarán que con la enumeracion que acabo de hacer de los individuos destinados á proporcionar satisfacciones al periodista, he concluido la larga série de inconvenientes con que lucha.

Pues conste que viven ustedes perfectamente equivocados.

Queda aun el rabo por desollar, como se dice vulgarmente: queda aun el argumento Aquiles que alguna que otra vez descarga sobre las costillas ó sobre la testa del infortunado escritor.

Este argumento no será todo lo convincente que algunos se figuran, pero al menos tiene la ventaja de que si no convence, con-

cluye.

No hace muchos días que un compañero de profesion, el director de La Bordadora, tuvo ocasion de tocar con su propia cabeza los benéficos resultados de este argumento.

El inocente escritor, tuvo la candidez de creer que indicando algunas faltas de enseñanza cometidas en la Escuela Nacional, lejos de acarrear la animadversion de nadie, contribuiria à que aquellas faltas desaparecieran, pero no cayo en la cuenta de que del árbol caído todos hacen leña, ni pensó que en los tiempos que corremos suelen resolverse à garrotazo limpio las verdades puestas en letras de molde.

El Director pues, de La Bordadora, pago su atrevimiento con un chirle en la cabeza que le propinó un émulo de Casagnac, chirle que no tuvo mas consecuencias que ser declarado grave por el facultativo de la Casa de Socorro donde fué à parar la semi-decapitada victima.

Y aqui tienen ustedes un nuevo procedimiento que hay que añadir al no insignificante catálogo de agradables tropiezos con que lucha el feliz mortal que tiene la fortuna de llenar cuartillas para un periódico.

Yo no conozco al valiente que ha llevado à cabo tan admirable hazaña, pero desde luego le admito en la cofradia de los más acérrimos conservadores y le coloco al nivel... ¿qué digo al nivel? à cien codos mas arriba del señor Romero Robledo.

El pollo antequerano ha recibido una tremenda leccion. En Barcelona hay quien le dá quince y falta en esto de confeccionar leyes de imprenta.

De fijo que al actual minsitro de la Gobernacion, no se le habia ocurrido que su flamante ley podia perfeccionarse.

Y sin embargo, hemos visto; quiero decir; ha visto... y ha tocado (que es lo peor) el director de La Bordadora que la tal ley carecia de un artículo.

Este artículo, que llamaré adicional, lo ha redactado con la punta de su garrote el matasiete agresor de La Bordadora.

Dice asi: "Si à pesar de lo dispuesto en la presente ley, los

escritores públicos no sacan el hígado por la boca, en este caso se echará mano de un palo de fresno desechado por duro, y se aplicará desde la rabadilla à la testa del escritor, con la cual quedará satisfecha la vindicta pública."

Este descubrimiento bien merece un puesto en el ministerio.

Pido por lo tanto que à este traga-hombres se le tenga presente para en cuanto vague la Cartera de Gobernacion.:

"La Bomba", 257 (3-IV-1880).

c) Textos crítics sobre la repressió periodística.

La premsa interna

"Es precis que 'l poble aprenga à llegir, no lo que s'escriu, sino lo que deixem d'escriure.

Avants la paraula tenia llibertat y 's deixava sentir: avuy la llibertat l'hi falta y calla y 's reconcentra. Llegiu aquest silenci, veyeu lo que vol dir aquesta quietut y !mediteu!

Si, mediteu tots sobre las desventuras de la pàtria.

Meditèu, pensant que hi ha una lley d'imprenta que traba al escriptor; mediteu calculant que hi ha fiscals que matan als periòdichs de tres en tres y de quatre en quatre.

Llegiu, mediteu y no 'us adormiu.

Figuréus un dia núvol. Hi ha una mitja claror, la suficient per iluminar los objectes; pero 'l foco d'aquesta llum no 's véu, no s'ovira; es precis imaginar-se'l.

Darrera dels núvols hi ha 'l sol; pero 'l sol no 's véu: s'imagina. Hi ha claror y forsosament te de existir.

Aixis es lo sol de la llibertat, cubert enterament pels núvols de la política conservadora.

No hi ha llibertat de paraula; pero té de haberhi sempre, es inevitable, llibertat de pensament? Quina lley podrá fer en Cánovas capàs de reprimir lo que pensém?

La lley de 'n Cánovas arriba fins al periòdich; pero no pot res contra aquest altre periòdich que portém tots nosaltres escrit al fondo de la consciencia, periòdich original que no recull una notícia, una impresió, per petita que siga, sense ferhi 'l degut comentari; y que 'l dia que 'ls comentaris sigan tots justos y tots iguals, llavors desbota, y casi sempre desvaneix la nuvolada.

Per aixó repeteixo: llegim y meditem.

Si en Cánovas té una constitució interna ningú 'ns priva de tenir nosaltres una premsa interna: si en Cánovas s'agafa fortament al poder, ningú 'ns priva á nosaltres d'agafarnos fortament á la nostra.

Eli es un home; nosaltres, en cambi, som un poble.

?Qui guanyará?

Dissimulin si no m'esplico més clar. La barba del vehi crema: la cassera dels periódichs continua, y 'ls fiscals de imprenta donan probas de ser molt bons tiradors. No apunten que no matin.

En aquesta cassera no 's coneix pas lo periodo de la veda y no 'ns deixan un moment de repós.

En Cánovas vol que 'ls actuals periodistas fassan com los conills, y pitjor encare, que 's fiquin dintre del cau.

Unicament vostés, los lectors, lo poble pot redimirnos.

Unicament vostés poden un dia encarregar-se ab en Cánovas y dirli: -No hi ha més: que s'apartin los núvols, que brilli 'l sol de la llibertat. La premsa es bona ó es dolenta.

Si es bona no hi ha rahò de perseguirla. Perseguir lo qu 'es bò equival á una monstruositat.

En cambi si es dolenta, que circuli, qu' enrahoni; las ideas bonas l'hi sortiran al pás, la desacreditaran, l'anularán, la matarán: no hi haurá remey per ella.

Y are apliquin l'argument á la politica conservadora.

Aquesta politica es bona ó es dolenta.

Si es bona, ¿qu és lo que té de teme de la prempsa, per més que la prempsa l'ataqui?

¿Perque, donchs, persegueix à la prempsa? Perque no la deixa parlar? Perque no podria resistir: perque es dolenta; perque es vuyda de dintre, com las canyas, y à las canyas una ventada las arrenca."

"La Campana de Gracia", 87 (19-IX-1880).

Lo periodisme català (I)

"Ab gust hem rebut, y avuy comensam à insertar, eix ben enrahonat treball sobre 'l periodisme català, si be que de persona agena à la nostra redacció y ab la qual disentiriam, sinó en punts fundamentals, com se veurà en lo seguit del article, à menos en apreciacions particulars sobre determinadas personalitats y obras catalanistas. Nos plau donar al Escolàstich una encaxada amistosa; y ab lo que d'ell hem vist y per lo que avuy te l'amabilitat de enviarnos, lo contem ja com de la colla; no sens dexarli de suplicar que s'alsi un poch la visera, perque 'l pugam à lo menos secretament conexas. Es una curiositat, y si 's vol batxilleria, que nos apar te dret à tenir qui porta 'l pondus y guiatje d'un periòdich. (N. de la D.)"

"Avuy que corre com à certa la noticia de una publicació, pera mi molt simpàtica y estimada, va à tornar-se de quinzenal à diària, y de purament literaria à politica, crech del cas donar à la estampa un articlet que conservava inèdit, nò pera donar consells à ningú, sinó pura y senzillament pera manfiestar ma opinió sobre tant importantissim assumpto, à fi de que cada hù prengui d'ella lo que mellor li aparega y 's vegi 'l noble desitj que sempre m'anima quan de fets, com aquest, tant importants pera 'l Catalanisme es tracta.

Per altre part me determina també à ferho un 'altre motiu: quan lo il·lustrat periòdich "Lo Gay Saber" reproduhi en sas acreditadas columnas mon article titolat: Lo Catalanisme y 'ls Catalanistas, publicat en "La Lliumanera" de Nova York, després de haverli aquella dedicat algunas frases (no sé com agrahir prou) posà en una nota (referintse à ma afirmació de que no hi ha partits en lo Catalanisme) que, per desgracia, no mancan publicacions en nostra llengua que volen ferne d'ell arma de partit, no digué ó no afirmà altre cosa que mas mateixas opinions, que no havia jo volgut fer públicas per no créurerlas encara prou oportunas. Mes, ja que las circunstancias han cambiat y 'ls catalanistas tals (molt diferents dels à que "El Diario de Barcelona" se refereix) s'han convençut de la necessitat de contrarestar lo mal efecte de certas publicacions, en nostre llengua escrites, qu'han volgut fer del Catalanisme una bandera politica ab mes mal consell que dolenta intenció à mon entendre, me crech en lo imprescindible deber de manifestar mon parer ó modo de pensar aquest assumpto ab ma franquesa acostumada y ab la recta intenció que obro y parlo en tots los actes de ma vida.

Fetas aquestes duas observacions que las creya necessarias, vaig, Sr. director, à entrar en materia.

Abans d'entrar al estudi particular del periodisme català, crech avinent donar una idea general, si be resumida, de lo que, segons mon parer, deu ser la Prempsa, considerada en abstracte, es à dir, no subjectantla à n'aquest ò à n'aquell poble, sino en si mateixa.

No hi ha dupte qu 'avuy es la Prempsa ò, si 's vol mes en concret, lo Periodisme, un poderossim contrapès y un vigoròs medi ensemps d'expressar la opiniò pública, quina veu deu esser ohida y escoltada axis per los que governan una nació, com per los mateixos individus que la componen; pero això, sols pot succehir en lo cas en qu 'aquella vinga à ser lo trasllat fidel y veridich, estrany al apassionament, al rencor ò à la enveja dels sentiments, necessitats y desitjos dels pobles respectius, y defengui també justos y llegendims drets parlant ab noblesa y dignitat, circumstancias no ja antagònicas, sino germanas de la energia y valor, propis dels cors virils y generosos. Pero com, per desgracia, això no es general ni encara freqüent en la majoria dels casos, resulta que la prempsa ò lo periodisme, no es tal prempsa, es à dir, no es la expressió veritable de la opiniò pública, sino un conjunt de crits, d'insults y d'odis; ò un garbuix incompreensible de paraulas, qu 'en lloch de manifestarla, la extravian y perverteixen llastimosament. Pero, à pesar d'això que 'n podriam dir inconvenients intrinsechs ?pot prescindirse d'ella?

No moventnos dels conceptes generals ab qu 'ara parlem, podem afirmar desseguida que regoneixem com à necessaria la existencia de la prempsa, ja que negarho ò duptarho sols, fora aclucar los ulls devant de una veritat palpable ò enfront d'un axioma evident, com ho es el de que, donadas las continuas relacions mantingudas entre unas y altres nacions ab mes freqüencia cada dia, se fa precis que hi hagi una relació no interrompuda entre unas y altres y respectivament entre llurs individus, que los hi dongui noticia de llurs necessitats, modo de sentir y fins del modo de pensar respecte à la nacionalitat mateixa y à las demés qu 'están ab ella en contacte, ara per llur comers, ara per llur política, ara per llur germanó y sempre per los fils telegráfichs, los ferro-carrils y lo vapor qu 'entrellassan, ajuntan ò aproximan als pobles civilisats los uns als altres.

Los pobles, com los individus, deuen comunicar-se; y com mes se comunican, mes s'agermanan: doncs bé, à n'aquesta necessitat que de comunicar-se tenen, se deu l'origen y després lo continuo desarrollo de la Prempsa ò del Periodisme, la qual no ve à ser altre cosa que la llengua, pera à posarse ab relació los uns ab los altres: y aixís com, seguint la mateixa y natural comparació, los individus que tenen un mateix origen, ò unas mateixas necessitats, ò un mateix modo de pensar se pofessan entre si major

afecte y simpatia, per quant hi ha una comuna llassada, que los manté fortament units; igual manera tindran los pobles los uns envers als altres major germanó, en aquant s'assimilin mes y mes per la igualtat de rassa, per la paritat de creensas y per l'afinitat de llenguatge, sense que vulga suposar aixó el que que pugan arribar á una igualtat absoluta per un monstruós cosmopolitisme, com mes avall direm.

Per las rahons dessusditas, la premsa d'una nació deu en primer y principal lloch defendrer los interessos, en sa vida externa, d'aquells pobles ab qui mes lligat estiga per sa industria, per sa historia y per son vehinatge, ja que á n'aixó l'obligan no tant los debers de germanó ó simpatia, com lo sentiment de sa propia conservació, perque mes fácil será que li dongan aquestos ajuda en dia de perill, que no 'ls altres ab los qui sols se trova relacionada per lo sentiment universal d'humanitat y en quant venen á formar part d'aquest conjunt armónich qu' anomenem mon, ó, usant tal volta una expressió mes adecuada, una de las tantas branques en qu 'está dividida la gran familia humana.

D'aquí se deduheix que lo Periodisme deu estèndrer sa influencia á enlayradíssims fins, y á portar los elements del verdader progrés d'una á l'altre encontrada, procurant traure tots los entrebanchs qu 'al mateix s'oposin; estèndrer arreu la llum prepotenta de la civilisació, y agermanar als pobles entre sí, sens empero, buscar una mal entesa igualtat entr 'ells per un imposible cosmopolitisme, volgüent fer desapareixer sas diferencias de rassa, sino agermanantlas segons los preceptes sublimes de Jesucrist y conservantlos hi llur propia fesomia, del mateix modo qu 'en una familia ben organizada cada hu dels germans procura aumentar lo caudal de carinyo que á son germá professa, sense internar ni en pensament, fer desapareixer las genuinas diferencias que 'ls dstingeixen y que Deu los hi estampá indeleblemente al crearlos.

Sentats aquestos conceptes generals anem á ocuparnos ara del Periodisme Catalá, quina expressió reduheixo al qu 'es escrit en nostre estimat idioma, ja que 'ell es el que directa y principalment tendeix á ser la manifestació parlada y gráfica d'aqueix poderosíssim sentiment de patria nomenat Catalanisme, del que pensam ocuparnos ab alguna extensió.

(Amb posteritat, habem tingut l'honor d'ocuparnos en "La Llumenera de Nova York", segons cito al comens d'aquest estudi lleuger sobre lo Periodisme Catalá, que no obstant, publico posteriorment per las rahons tambe apuntadas.)

Habem dit que la Premsa ó lo Periodisme, es la llengua dels pobles y que sa existencia es necessaria: doncs bé; aixó qu'

habem afirmat en general, dihent que sa existencia (no 'm refereixo a la que dins de Catalunya s'escriu en castellà) es de pura necessitat en Catalunya. Pero, ?ha de reunir ademés de las condicions genéricas, algun altre d'especial la premsa ó lo periodisme catalanista? Creyem que sí; encara mes, afirmem que sens 'elles cap ó ben escassa influencia tindrà pera lo renaixement de Catalunya, si ellas li mancan.

Aixís ho pensem nosaltres; mes abans de senyalarlas, escriurem una mica d'història.

Al arribar à nostre oïdos la falaguera nova de que prompte contaria Barcelona ab un Diari escrit en català, sentirem una especie de satisfacció agradable é intima com la que causa lo ressó suavíssim del cant d'un aucell quan sense veurerio, lo sentim dins d'un frondosíssim bosch. -Bosch gran é impenetrable es per cert la ciutat hermosa ahont vivim, en el que ressonan à tot 'hora mil sorolls y mil veus que, confonentse, sols deixen percebre ab nostras orelles un rum-rum estrany, si be armónich; y dins d'aquest bosch immens, se donà un crit suavíssim que dominant la universal rumor, fos escoltat ab atenció, percebut ab alegria acullert ab gust per tots aquells que abrigallats sota l'ample y germanal mantell del Catalanisme, no tenen no mes qu'un cor y una pensa.

!Tindrem Diari! nos diguèrem ab fruició, saludantlo ab alegria, perque 'l creguerem lo forçut atleta que, si era precis, baixaria à la candent arena y reptaria allí à honrosa lluyta à n'aquell que, fos lo qui volguès, del nom de Catalunya fes escarni.

?Habem vist ó no desvanescudas nostra esperanca quan la nova aquella s'h ja tornat en una realitat certa positiva? y ab nosaltres ?ho han vist los demés? ...

Anem per parts y analissemho, puix que la materia s'ho val.

Es un principi irrepètible el de que no hi ha efecte, sense causa; y també es una veritat incontestable que quan las causas son poderosas y generals, llurs efectes son inevitables: aixó ha succehit ab l'aparició d'un Diari que fos escrit en català: aixó ha tingut ab l'aparició en la premsa de Barcelona, del Diari català. Las lleys naturals no 's blincan perque son eternas: deuhan desarrollarse fins contra la voluntat del home, perque son fatals, son necessarias: Deu que las ha dictadas, és l'únich que las pot treurer, cambiar ó modificar: nosaltres, los homens, sols las podem coneixer; y per que las podem coneixer, nos obligan; y perque nos obligan, debem acatarlas.

Una d'aquestes lleys, es la de la nostra renaixensa: perque era forta y perque Deu la deu tindre destinada à enlayrats fins, no morí quan en jorns de trista recordansa semblá arribada la última hora de Catalunya: perque no morí, debía renaixer com la olivera qu 'á pesar de capsarli la soca reviu si no li matan las arrels; y renaixement, debía treurer brots primer; després branca; després flors; mes tard fruyts. Veus' aquí explicat lo perque del nostre actual renaixement; y veus' aquí com després de la primera oda, debian venir los Jochs Florals, y ab ells lo retorn de las arts, las ciencias, las industrias y 'l comerç ab llur caràcter propi de casa; y lo teatre ab tots sos gèneros: lo poema crític, sublim del nostre cor desitjós de vida; y al últim, ara lo diari: es á dir: primer las manifestacions intimas de la vida del cor desde l'instant que 's desperta d'un somni de mes d'un segle fins que, inspirat per Deu canta del modo que sols cantan los pobles escullits, fent retrunyir lo corn épich; després, las manifestacions de la vida pública, de la vida política, de la vida del poble, desde los primers assaigs de periòdichs al establiment definitiu d'un Diari."

(Se conclourà.)

"ESCOLASTICH"

"La Veu del Montserrat", 50 (11-XII-1880).

Lo periodisme català (II)

La empresa de los que l'han portat à terme, es atrevida; la idea que se proposan, generosa; lo fi à que aspiran, noble; per això mereixen un aplauso; per aquest motiu fòu celebrada sa vinguda ò aparició à la llum pública; pero correspon lo Diari à lo que deuria ésser un Diari català? Lo novell fruyt eixit del envejat arbre del nostre renaixement ?es tant xamòs com podia esperarse? Pera nosaltres (y aquí emitim com en tot lo present article lo nostre modo particular de pensar) nó. Se nos dirà, agafant peu de lo mateix qu 'havem dit: ?si es un fruyt necessari de la renaixensa de Catalunya, perquè no admétrel com à bó y resultat lògich de la mateixa? -Poch à poch; puix aquí preguntarem: ?tots los fruyts que dóna un mateix arbre (seguint la comparació) son iguals? nó, per cert, puix n'hi ha de bons, de menos bons y fins de dolents: y si això s'admet com à veritat, ja que veritat es ?com no poguer dir que lo fruyt qu 'ha donat ara lo nostre renaixement no correspon al que havia anat donat? ?com no dir que es éll, no ja bo, sinò y fins à cert punt dolent?

Ja havem dit que la empresa dels que l'han portat à terme es atrevida; la idea generosa; lo fi noble; ja que pera Catalunya ho fan, per Catalunya se sacrifican y ho dedican à Catalunya: mes, à pesar d'eixò lo fruyt en si es dolent; y ?perqué? perquè te un principi de destrucció que no 'l deixarà viurer; porque lo descrehiment anihua en lo seu sí. Nosaltres, ho repetim, esperavam ab dalé la sua aparició; tinguérem una alegria al véurel eixir à la llum; pero en lo mateix moment que 'l llegirem, que 'l vegérem, que 'l tocàrem, (si aixís se nos permet dirho) nos cayguéren las alas del cor; nos succehí ni mes ni menos que lo que passa à aquell que al veurer una poma de satinada pela y colors hermosíssims, la cull ab alegria; però qu' al obrirla la deixa caurer ab defalliment d'entre sas mans porque ha trovat dins de son cor un corch que la rosega.

Perdonins lo "Diari Català" si això diem, pero pot constarli que si ho dihem es porque l'idea nos es simpática; es com la poma aquella que porque nos agrada nos condol véurerli lo corch; y porque es bonica, com fruyt d'un arbre generós, es porque li arranquem, si nos es possible, las parts dolentas à fi y efecte d'aprofitar las bonas. Lo últim no es pretensió nostra 'l ferho, ni intentarho tan sols per moltas causas, sentne tal volta la mes insignificant la nostra petitesa ab prou feynas coneguda en lo camp literari: es un desitj... (y ja sap lo "Diari" que 'ls desitjos no obligan de cap manera,) eixit d'un cor amich del qu 'es penyora de sa bona fé, sa juvenesa y lo generós móvil que 'l fa parlar ara.

Feta aquesta observació, que pera nostre descàrrech havem cregut

necesaria, tornem a preguntarnos;: ?correspon lo fruyt al arbre que l'ha donat?... ?es prou lo lema d'avant que lo "Diari Català" pren per divisa?... ?correspon ell als propòsits qu 'ell mateix s'ha format al veurer la llum pública? ... De cap manera.

Lo Diari ó lo periodisme català pera ser tal, deu inspirarse en l'esperit del poble al qui va destinat, (y al dir poble volem dir, no las massas ó la classe treballadora ó proletaria, sinó totas, aixis las d'aquesta com las de mitjana y alta); deu ser lo trasllat fidel de lo que vol y espera y pensa y creu la societat de la que es eco; y per aquest motiu deu ésser eminentment polítich; eminentment catòlich y eminentment català; polítich no en quan defensi los interessos d'aquest ó d'aquell partit, puix desde 'l instant qu 'es part, ja no es tot; sinó en el de que ha de mostrar al poble sos debers pra que respectantlos, sos drets li sian respectats; pera que ensenyantli las relacions qu' ab l'Estat l'uneixen, pugua, ab l'estudi y mellorament d'aquestas, establirlas de manera que hi hagi entre 'ls dos la independència y subordinació ensemps necessarias; pera que tenint exacte coneixement de son caràcter, fassi emanar d'ell sas costums y d'aquestas sas lleys, y no hagi d'anar à remolch d'altres pobles creyent que fa cosa propia; pera que conexentse à ell mateix, conegui lo modo de governarse segons sas necessitats, sa historia y sas aspiracions, y pugua aixis donarse governs, no que la governin, sino que l'administrin; no que l' fuetejin, sinó que 'l defensin; no que 'l desanchnin, sinó que li donguin prosperitat. -Eminentment catòlich, perque la Religió catòlica es la sanch que corrent per sas venas li dona vida; y tot allò que corromp la sanch fa degenerar si no mata; y lo periodisme català deu ser catòlich, perque catòlica es Catalunya fins al moll dels ossos, à la religió Catòlica deu sas millors glories, per ella y sols per ella conta en sa historia repúblichs eminentíssims, que ni aquí ni en lloch del mon han sigut suprats, pochs igualats ni en los moderns ni en los passats temps; catòlichs, perque catòlichs foren sos nobles reys, sas institucions admirables, sas lleys sapientíssimas, sas costums hermosas, sos monuments grandiosos; catòlich, en fi, encara que no mes fos per gratitud, perque à la poderosa sava que nos inoculà la Religió catòlica devem lo nostre passat gloriosíssim, la forsa de la nostra vida, superior à la mateixa pérdua de las llibertats qu' eran lo nervi de nostre existencia; y lo renaixement actual que fa de Catalunya, com diu un reputat escriptor català de nostres dias, sinó recordem malament la cita, lo verdader Fénix dels pobles, puix ha renascut de sas mateixas cendras. - Y eminentment català, no ja sols en lo sentit de qu 'estiga escrit en nostra estimada y bonica llengua, sinó en el de que deu fer coneixer al poble, sa historia, fent que sas costums sigan catalanas, si be adaptantlas à las corrents del segle en que vivim; que la familia torni à tindre lo suavíssim perfum que l'embellia y distingia de las altres; que la dona dona sia la nostra amiga y companyera, preferint veurerla honrada y respectada com à mare de nostres fills que com à ciutadana; y procurant per últim, que tots aquells quin cor s'aixampla al veurer los pichs del Montserrat, nos vejám units, nó per las mesquinas miras d'un partit, sinó per las mes enlayradas de patria, coneguentnos

ensembls, no per aquest ó aquell nom, sinó per el de catalans.

Aquest deu ser lo nostre crit d'avant: aquest y no altre es el que ha dut y du escrit Catalunya en la bandera: cridar !avant! y desseguida dir que res se vol sapiguer de lo passat, mal qu 'ls donarli s'hagin d'arrunar institucions venerables per lo antigas, no sols es desconeixer lo que vol dir !avant! sino que també á Catalunya mateixa; ja que lo verdader progrés, no vol dir odi á lo antich, ans al contrari; puix ja no lo poble catalá, sino cap poble del mon pot anar endevant sense enmirallarse en lo passat, porque ab las lliçons d'aquest, li es fácil esmenar las erradas en lo present comesas, corretgirlas y millorarlas á fi de progressar en lo pervindre; d'altre modo !avant! voldria dir que los jóvens, porque son jóvens tenen dret, encara mes, necessitat de matar á aquells quin fronts los anys ha cubert de neu, per ser una rêmora á sas aspiracions fogosas; y ?qui consentiria tal infamia? -Lo poble que s'oblida de son passat; millor, lo poble que mes que oblidarlo l'odia y renega d'ell com d'una cosa vella, es un poble ingrát; es un fill que no vol sapiguer res de son pare porque ... !ja es vell! y ?qué mereix un poble aixis? lo que fins avuy no ha merescut Catalunya, puix no ha sigut ingrata.

Sentats aquestos precedents, y resumint, nos preguntarem: ?cumpleix lo Diari Catalá los fins á que deu aspirar lo nostre periodisme? ?es aquest fruyt del modern renaixement nostre, el que podia esperarse? ?es bo ó es dolent? Pera nosaltres (y be sab Deu si 'ns es dolorosa aquesta confessió) es dolent, puix ni es eminentment polítich, ni eminentment católich, ni eminentment catalá; sino eminentment contrari á las tres cosas, ja que en lloch de ser polítich, es diari de partit; en lloch de ser católich, es ateo; en lloch de ser catalá, es extrangerista; de partit, porque ell ho diu, ateo, porque ho confessa y ho demostra, extrangerista (nos atrevim á usar aquesta paraula tan sols pera fer gráfich lo nostre pensament) porque á pesar d'esser escrit en catalá, ni és catalá lo que pensa, ni lo que diu, ni lo que se proposa.

Aixó es lo que nosaltres pensem; encara mes, nosaltres que no estem afiliats á cap partit, puix tots per lo mër fer de serho nos son antipatichs; nosaltres que volem anar avant y sempre avant; nosaltres que suspiram per lo progrés moral y material de Catalunya y de la patria, estem convençuts de que si Catalunya sentis, cregués y pensés com lo "Diari Catlá" sent, creu (si es creurer, lo no creurer res) y pensa, fora estéril lo nostre renaixement y que sa ardenta y hermosa flamarada fora l'última revivalla d'un poble gran próxim á enfonzarse en la tomba.

Lo dia (Deu no 'l permeti) que Catalunya al firar sa vista envers Montserrat no hi vegi á sa Madona la verge; y hagi allunyat de sos altars la presencia de Deu, no ho dupti lo "Diari Catalá", Catalunya será morta.

Aixó deyam y aixó escribiam poch temps després de la aparició del "Diari Català". Los fets, mes eloqüents sempre que las paraulas, crech qu 'han vingut á demostrarnos que no anavam equivocats.

Per aquest motiu, nos creyem en lo deber (ho repetim ara al final) de fer públicas nostras apreciacions sobre lo Periodisme Català, perque sentiriam vivament que lo nou Diari (quin nom no cito per no ser encara oficial en aquest moment) pròxim á veurer la llum pública, li capigués la mateixa ygu trista sort qu' aquell, cosa que ni esperem, ni molt menos desitjem.

Observacions son aquestas nascudas d'un bon desitx: van dirigidas á personas que 'm son molt apreciadas per llur talent y amor á Catalunya; podem seguir las ó deixar las de seguir segons llur parer los hi dicti y llur bon zel los aconselli. No' ns creurem may ofesos si no son atensos, pero 'ns cabrà sempre la satisfacció d'haver dit la veritat ab noble independencia als amichs, y d'haver demostrat una vegada mes á Catalunya que nostre cor es, ha sigut y será seu, mentres Deu nos dongui vida."

"ESCOLASTICH"

Barcelona, 8 de desembre de 1880.

"La Veu del Montserrat", 51 (18-XII-1880).

Periòdichs y periodistas

"Hi ha hagut periòdichs molt avans que periodistas. Los qui redactavan los periòdichs dels segles XVII y XVIII eren abats, sabis, físichs, astrònoms, filosops, poetas; no periodistas. Lo que pretenian dirne diaris eren llibres, y res se sembla tan poch al llibre com lo diari.

Lo ver periodista nasquè ab la revolució del 89, al moment que la frase, enmatllevant la rapidesa, l'animació, lo gesto, lo colorit de la vida, deixà de cantar pera parlar. Com que ja no s'endressava à grans senyors repapats en llurs butacas, sinó al poble reunit tumultuosament à la cantonada del carrer; com que ja no tractava d'ajudar à passar l'estona agradablement, ni d'instruir ni d'il·lustrar à ningú, però sí de moure, de ferir, d'inflamar à tothom; la frase llensà las sabatas de sivella y 's posà alas als peus pera volar en lloch de caminar.

Desde llavors s'establí la més complerta separació entre l'autor propiament dit y 'l periodista, qui, si poguè esser encara considerat escritor, acabà d'esser mirat com autor pera sempre més. Y en proba d'aquesta separació marcadíssima (si alguna proba cal) teniu la de que en eixa época de fermentació en que naix lo periodisme 'l llibre mor. Tot lo mes, y per excepció, s'atreveix à mostrarse algun cop ab la fesonomia entreveçada, indecisa, de quadern ó folletí.

No podia esser d'altra manera. Perque ?què tenia de fer lo llibre, aquest bon Apis del antich cultu literari, ab Paris transformat, en continua agitació, suant desde trench d'alba fins à mitja nit, deixondintse à cops de timbal y adormintse, quan podia dormir, ab l'estrèpit de las canonadas? Lo diari era un meravellós auxiliar pera 'l Paris regenerat, que necessitava saberho tot, dirho tot; que vivia sempre ab un peu en l'ayre, no clucava més que un ull pera dormir, anava y venia y corria, sense parar, de Versailles à las Tulleries, de las Tulleries à la Bastilla, hont se ballava; de l'Opera, hont se ballava un xich menos; à la frontera, hon se batallava molt.

?Quin medi mellor que 'l diari pera assentar, minut per minut, segon per segon, la fulminant precipitació del pensament en aquella época de febra? Lo diari aparegué à la seva hora, com totas las cosas que son realment necessarias à l'existència del home, com aparegué 'l blat quan degué desapareixe la substancia ab que s'alimentaren los primers homens. Lo periodisme ha sigut lo blat del pensament.

Lo periodista, donchs, com acabo d'indicarho, es un producte modern, un ser indispensable, sense parentiu ni relació ab l'autor que l'havia precedit.

Una de las principals virtuts del periodista deu esser l'independencia; sa primera qualitat l'esser repentista, tindre promptitut de concepció, saber improvisar la forma: pobre d'ell si ha de retocarla. A voltas la frase se li presentarà pels peus; cal que surti á llum, que visca, tal com naix del cervell. Pobres d'ell y de la frase si ni tan sols intenta girarla, refòndrela, reconstruir-la y pulirla despres ab lo fret dessitj de perfecció. L'escriptor deixarà llavors d'esser periodista, la frase d'esser viva; serà tal volta més bella, però muda. Pobre d'ell si no coneix l'art misteriós d'expressar son pensament ab lo mot primer que l'inspiració li dona.

Si la primera qualitat del periodista es la facilitat, ho he dit ja, sa primera virtut deu esser l'independencia. Lo periodista ha de mirar homens y cosas completament lliure d'afeccions personals, en rahó de que 'l periodisme es la crítica y no l'apologia de las cosas y dels homens.

Quan lo periodista ha perdut la llibertat de criticar hi es de més: primer, perque ja no diu la veritat, y en segon lloch perque proclama mentida. Per això allà hont no hi ha llibertat d'imprensa 'l periodisme es ilusori, es una superfetació ridicula, com ho seria vendre plumeros ó escombres de crin 'o de xocolata. Tothom desitjaria que aqueixa independencia de que volem estiga dotat lo periodista l'exercís sempre y en totas las qüestions que ha de tractar sa ploma; emperó en aquest mon imperfecte no pot succehir aixís. Lo periodista es home, té passions y las té tant més terribles en quant disposa sempre de medi pera satisfacerlas.

Es ben cert 'ls periodistas no están pas condemnats á tindre més enveja, gelosia, enemistats, parcialitat ó esperit de venjansa que 'ls altres homens, emperó aquestos no tenen, y ells sí, una ploma que obeeix á tots los moviments de llur temperament irritable: ella mateixa 'ls empeny, s'hi complau, té necessitat de passar tremolins y bufadas d'ira, com li convé á la mar tindre tempestats perque sas ayguas no 's corrompin ab la quietut de la calma !Malparian dels periodistas perque 's deixan dur per la passió! Jo m'admiro de que sápigam refrenarse tant?

Lo periodista conciensut passa per esser lo més útil; si 'l mireu bé no es sinó 'l més ben pagat. No fa gayres anys se vegé perfectament quan endarrerit anava de l'opinió, tot pensantse que la dirigia. Quan la revolució de Febrer arborá Paris, pera arborar més tart tota la Europa, no hi havia á Paris ni tres periodistas republicans. Tots los altres s'entretenian en dissertar sobre la llum del mont Tabor. Judiqueu, per aquest exemple, de l'autoritat del periodisme reflexiu.

Si 'l periodista lleuger conegués mellor las qüestions governaria á la Fransa, emperó s'acontenta ab sa vivor natural, y la vivor no es més que 'ls postres, y ab los postres sòls no 's dina.

Sia com vulga, lo periodista agut es meravillós per la seva flacsibilitat, per sas intencionadas y enlluernadoras brometas, per lo amatent y certer qu 'es en sos cops, per l'esclat de sa rialla mortal, per sas burlas que fereixen, per sa inestroncable fecunditat, per son doll de formas d'expressió.

Viu com en ubriacament perpétuo en lo qual se sucseheixen l'agudesia, l'alegria, l'imaginació, la poesia mateixa, ab tots los matisos d'aquestas raras qualitats de l'intel·ligencia humana.

En lo calor del moment los fruyts d'aqueixa gestació, son tan milagrosos y esgarrifosos á la vegada, que la rahó se 'n esporugueix y, no obstant, un cop fets ja no son res. Pe 'l periodista no hi ha demà: neix, regna y mort en una mateixa jornada. Ja ho diu lo nom: diarista, viu un dia.

Son mellor treball lo fà á la nit. Quan son cervell y sos nervis han sentit las ventadas de tots los accidents del dia, quan lo sol l'ha abrusat atravessant la plassa de la Concordia ó torrat á través de las vidrieras del Congrés, quan la pluja, aquesta propagadora de totas las neuralgias, l'ha indignament enervat, quant los disgustos, las contrarietats y enrabiadas l'han flagellat dotze horas seguidas y ha barrejat, cuyt y fòs en lo gresol d'una reflexió cremosa totas las materias morals, literarias, politicas, religiosas y socials y las ha sobreexcitat y volatilitzat ab lo vapor oriental del café, llavors lo periodista s'esdevé mestre, sobirà, deu del univers intel·lectual.

No escriu; s'exhala. La paraula s'enganxa al carro del pensament; lo pensament brolla imatjes justas, completas com creacions; lo paper, cavall dòcil, s'aixeca ó s'ajau á la pressió d'aquella ma ferma y segura; la ploma escriuria sola, si se la deixes anar; la tinta que muda de color á la viva llum de la lámpara, ja 's converteix en pluja de perlas y esmeragdas si 'l cor es poétich ja en pessar d'or encunyat ab lo troquell de la soberania de la rahó, si te tanta conciencia com cor.

Horas abrusants! Horas superbas! Horas deliciosas! Acull qui no recorda més que 'ls fastichs no es periodista. Aneuvosen al ball, á l'òpera, á disfrutar; lo plaher, l'òpera, lo ball del periodista es la festa qu 'ell mateix se dona cada nit pastant, modelant, pintant, animant son pensament, son pensament que regnarà demà, que s'aixecará en l'horisó ab lo sol, que com los raigs del

sol s'heus entrarà per sota la porta; son pensament, ab lo qual nos escalfareu, respirareu, viureu, com ab lo sol.

Si be 'l periodisme ofereix diversitat de treballs, lo fondo de vocació ha d'esser lo mateix pera tots los periodistas. Un bon periodista gayre be no serveix pera altra cosa. Sos desitjs, sas ambicions, son immensos; sempre vol escriure algun llibre, una novela, una historia, ó una comedia; mes una altra immensitat contrapesa la de las seves pretensions: l'immensitat de la seva peresa.

Ben segur que 's morirà sens haver fet lo llibre famós ó l'admirable comedia ab que l'enganyava l'esperansa. Aqueixa peresa no es un defecte en éll, sino una condició especial de la seva naturalesa. Es lleó, no pot produhir sino lleons. Lo periodista no es capàs sino d'escriure diaris.

A! si ell sabès quanta mortificosa paciència, quins dolors y quins combats suposa lo part d'un llibre; si sabès quantas precaucions y cuydados, quan de temps y reflexionaments y previsions y rahó cal amassar pera compondre un drama ó un comedia; no amanyalaria l'ilusió enganyosa d'esser un dia novelista ó autor dramatic!

Mes perquè arrancarli eixas bellas ilusions que l'acompanyarán dolsament fins à la vellesa y fins à la fossa? Alguns n'hi hagut, certament, qu' han realisat tan bell somni; mes son poch, y encara pregunteuloshi quant no 'ls hi ha costat despullarse de la seva natural inclinació; pregunteuloshi, sobre tot, si à la gloria acadèmica del llibre ó al aplauso sempre tan desitjat del teatro no prefereixen lo tropell sens fi del periodisme sas continuas aventuras, sas lluytas constants, sos goigs secrets, sos desafios d'à cada pas, sos amors ardents, sa enlluhernadura vitalitat."

Narcís OLLER

(Traduït de Léon Gozlan)

"La Ilustració Catalana", 34 (10-VI-1898).

La premsa barcelonina

"Vostès ja haurán llegit en algun diari barceloní una polèmica casi de safreig armada per un comerciant de vins que escriu ò li escriuen uns remitits que fan llástima y qual ortografia no pot ser filla mes que d'un cervell tan malalt com lo del que ha concebut sos risibles arguments.

Per semblants remitits sabrán que 'ls obrers impressors ocupats en los diaris, demanan de la manera mes digna y noble que puga ferse, un dia complert de descans á la setmana. A tan justa petició cap diari podia negarshi; així es que los directors de La Gaceta, La Publicidad, lo Diari Catalá y lo Diario Liberal accediren á la primera indicació. Faltaba la Correspondencia, de la cual may los impressors ni cap persona de seny n'ha esperat la mes petita cosa que valga la pena, ants al contrari. Donchs la Correspondencia habia de ser qui tirés á pérdre una aspiració tan humanitaria que ni ella mateixa obertament s'ha atrevit á negar.

Aquell diari, ò cosa semblant, concedeix en dexar festa á sos obrers los dijous per esser dia de moda, alegant que 'l diumenge es jesuitich per allò de santificar las festas. Vol dir ab això y altres cosas que porta sobre la moda Saballs y que detestém per lo tontas y ridiculas, que desconeix completament l'història no ja de nostre país, sino de totas las demès nacions. Sempre los impressors, desde 'l gran Guttemberg ensá s'han distingit per son esprit anti-relligiós y avansat, pagant algunas vegadas la seva magnanimitat de idees ab lo cap portant la conseqüència fins á la forca. Vegi, donchs, aquell comerciant de vins ahont está 'l jesuitisme; si en los obrers que clara y francament demanan una cosa justa ò en éll que 'ls hi nega d'una manera jesuitissima la mercè de respirar un dia l'ayre del passeig un xic mes pur que la atmósfera del seu taller.

Si 'l Sr. Madalenas creu que tots los obrers impressors son tan mansos com alguns que éll deu coneixer, pot ser tindria rahó; mes sápigam que va errat, com ja haurá comprés al llegir (si es que 'n sab) los remitits de la comissió que ha gestionat allò que 'l posa tal com éll es. No s'emboliqui ab impressors, cregui. Recordis de un dels més petits que li va donar una tunda en la plassa Real devant de sos amichs y fassi bondat.

Pro deixem aquell pobre subjecte, que ja 'n te prou ab la tunyina que li dongueren en l'Ampurdà.

Si la premsa barcelonina vol esser digna de renom que ab bas-

tants treballs logra sostenir; si la premsa barcelonina no vol tirarse demunt la mes grossa ignominia; si la premsa barcelonina no vol abusar de la situació ventatjosa que avuy te sobre 'ls obrers condemnats en vida à las penas eternas del taller, que es l'infern de debò, deu abandonar, deu despreciar à cert diari, com lo abandona y desprecia en los demes actes comuns de la premsa.

Per un esperit de contradicció que sempre s'oposará à tots vostres actes, no pot ni deu sortirne perjudicada tota una classe, que per lo que representa es mes atendible que una de tantas miserias humanas.

Si sou amants de la ilustració del obrer procurauli un xich d'esbarjo perque 's freqüenti ab la societat, que l'estar sempre tancat en un taller estaciona l'home.

De quedarse curts en aquest assumpto sols per l'insignificant obstacle presentat al primer moment, los diaris barcelonins que publican edició 'l dilluns al matí, se farán acreedors à la censura de quantas personas tingan un xich de cervell.

Tornintse à reunir los directors de debò novament ab bon acort; meditin y resolguin, sino volen que 's digui al obrer:

- No 't fiis de la politica ni dels politichs pera obtenir lo que de lley te correspon en la esfera social: procuratho tú mateix. Una vegada los directors dels diaris lliberals de Barcelona, politichs tots ells, se proposaren fer alguna cosa à favor teu quan tú ho iniciases y no feren res de bo."

"Lo TEULER"

"La Teula", 8 (10-XII-1880).

Elevació de miras en la premsa barcelonina

"De la parcialitat en la premsa, acompanyada de sos corresponents detalls anomenats despit, renúncia, personalitat, malícia, gelosia y petitesse de miras jamay se 'n havia vist una mostra més patent que la donada per la premsa barcelonina ab motiu de celebrarse lo primer Congrés Catalanista. D'intent estavan al aguayat no perdent un mot de lo que deyan los periòdichs barcelonins y no deixant escapar lo mes petit mohiment dels infusoris sense pèndren nota.

Fill de semblant observació es lo que van à llegir, no respectant ni la inviolabilitat d'aquells acostumats à l'olor del encens que se 'ls prodiga à totas horas. Comensarèm no per los mes principals ni los més vells, sino per los més interessats en l'assumpto. Tractantse de la celebració d'un Congrés Catalanista, es natural que donguèm la preferencia als periòdichs catalanistas. Vagint escoltant donchs:

La Renaixensa, La Il·lustració y lo Diari Català, tiraren als vents de la publicitat la celebració del Congrés Catalanista. Los tres periòdichs patrocinaren la idea defensantla y exitant à coadjuvarhi. Tots tres foren los pares del Congrés. Vingué lo dia d'elegirse la mesa y !aquí fou Troya!

La Renaixensa, aquest periòdich de color de gos com fuig, òrgano dels englantinistas que buscan englantinas, eco fidel de la masoneria d'elogis mútuos: La Renaixensa aquest periòdich del carrer d'en Xuclá, que posa l'escut de Catalunya travessat per la daga de Castella, que ferma las barras catalanas ab cadenas, y que en cambi no ha fermat com deuria son propi titol ab las cadenas que va forjarli lo senyor Sol y Ortega, de qui sens adonarsen va convertirse en escolà d'amen; La Renaixensa, aquest periòdich que no ha protestat de la ofensa pública que va ferse à la llengua catalana en lo dinar que uns quants amichs donaren, no al senyor Balaguer, sino contra 'l senyor Balaguer, sols perque la ofensa va sortir de llabis amichs d'ocasió y de la boca d'un orador unit ab ells pe 'ls llassos del despit y de la importancia; La Renaixensa, aquest periòdich que sens atenció à sas lectoras fá socarrimar certas cosas asenyaladas ab una paella ruenta; La Renaixensa dihem, no poden tancar lo Congrés Catalanista dintre de las quatre parets del Café Pelayo (cosa que de segur l'amo d'aquest café tampoch hauria permes) va tancarshi ella y prenent per lema 'l nom del café, va posarse al costat dels degenerats fills de Pelayo que tenen per boca al senyor Sol y per òrganos Burinots, Esquellas y Gacetas de Catalunya y traient lo punyal de sas vinyetas y empunyantlo com l'empunyaria qualsevol Quiñones va intentar clavarlo al cor del Congrés Cata-

lanista, si bé que no va ferli cap mal perque 'l punyal en compte de ser de ben trempat acer era l'eyna de llauna que l'autor de la Ma freda posà en mans de aquel Joan Blancas que s'assembla al héroe de Perpinyà com un ou à una castanya.

Per ells lo Congrès Catalanista havia de ser tallat pe 'l mateix patró del cos d'adjunts. La mesa havia de ser son altar y los membres del Congrès sons incensaris. Los congregats havian d'anar à l'assamblea com qui va à missa, y després de cantar los goigs de Sant Martí gloriós, del senyor Riera y Bertran ab música de don Càndido Candi, havian de adorar al beato Guimerà, à Sant Francesc Ubach y Vinyeta (no confondrel ab lo de las vetlladas), à Sant Albert Combis (a) de Quintana, (que en quant à son nom de pare avans fora màrtir que confessor), à Sant Pirozzini, proto-màrtir, à Sants Pella y Coroleu germans màrtirs, à Sant Antoni Aulestia, màrtir també, encare que no s'ho pensi, y havian de fer veure que adoravan à Sant Victor dirigintli moltes pregarias, pero molt pocas missas, cremantli molt encens que se en vè en fum, y fentli molt pocas almoynes, puig que 'l senyor Balaguer encara que sembli sant de la seva devoció, es per ells com certas verjes que 'ls pagesos las adoran si fan ploure, pro que si després de trèurelas en profesó solemne no ve la pluja, no tenen cap inconvenient en tirarlas de cap al riu. Tot això devia fer lo Congrès Catalanista segons La Renaixensa, y com no ho ha fet, s'ha callat com una morta barbotejant sols algunas paraulas que ab tot van ser mes eloqüentas que 'ls discursos que sos amichs haurian pogut pronunciar en lo Congrès.- Anem seguint.

La Il·lustració Catalana ha imitat la conducta de son confrare, si be ha intentat demostrar esser un xich mes expansiva ressenyant no molt cristianament lo comens del congrés. Aqueix periódich, per son caràcter de Il·lustració, devia prescindir més que l'altre de personalitats, y era del cas que tractantse del acte més important que ha celebrat lo catalanisme, publiqués algun grabat, petit ó gros, de las sessions del Congrès, sino volia portar algun retrato. Es que deu esperar à veure si se li anticiparà la Il·lustració Espanyola y Americana. pro com es periódich que no te historia no volem molestarlo. Passiobé.

Del Gay Saber no 'n parlarem, perque va tenir la prudencia de no pendre cartas en l'assumpto. Més val aixís que no pas esser apóstata.

Lo Diari Català, verdader pare del Congrès, va donar una ensopada ab la Gaceta y anà à parar à las mans del fiscal. Pobret, no hi ha pogut dir res. per això 'l deixem en pau.

Pero diguintme are: ?què me 'n diuhen dels que patrocinarèn lo Congrès y han fet un paper tan fret que no pot anar ni per riure? Vostès diran que han fet molt bé ab son muixoni, y que 'l silenci

val mes que fer la bugada. Donchs jo 'ls diré qu 'han fet la bugadera y no han tingut l'atreuiment de escriure lo que deyan, perque tothom los hauria vist tant petits com son: aferrats à las personalitats, no sapigueren prescindir d'ellas, en perjudici del catalanisme.

?Quina haurà sigut donchs la conducta dels demés diaris barcelonins, interessats casi tots en que fracassés lo Congrès, si 'ls periòdichs catalanistas s'han portat de tal modo? - No volgueu saberho, company; pro al cap y al fi, la Campana, la Gaceta y la Esguella foren conseqüents. Ellas son enemigas del catalanisme, perque ho es lo trapense fray Emilio, escriptor y orador ascètic. Desd'un principi dongueren per mort al Congrès, y sent com los corbs, que sols pican la carn morta !vinga fe 'l torero rematando el bicho!

!Pobre Gaceta, pobre Campana, pobre Esguella! !quins desenganys dona això que'n diuhen despit! !Arribarse à igualar al burinot, al fastigós burinot! La senyora Publicidad, aqueix periòdich que ha motejat varias vegadas al idioma català de dialecte sense que siga capassa de demostrarnos perqué es dialecte y no llengua ó idioma; aqueix periòdich que inscrigué casi á tots sos redactors al Congrès y que ha fet la guerra al Congrès ja avans de neixe; aqueix periòdich que sent de la colla de la Gaceta es enemiga de la Gaceta, y que sols son de la mateixa opinió quan diuhen que'l Congrès es mort y sols s'avenen quan acordan callar per veure si evitan que vagi gent al Congrès; aqueix periòdich que s'enfada quan los demés periòdichs de la localitat porten la noticia de la defensa del senyor Villamil y demana ell després la publicació d'un altre noticia sobre 'l mateix asunto, sense enfadarse; aqueix periòdich, donchs, ha tingut la galanteria de callar durant las sessions del Congrès, qual importancia es innegable, y aquesta setmana publica cartas y mes cartas de Vilanova ab noticias que sols serveixen pera exhibir á quatre personetas, y pot ser demà, ab motiu de celebrarse una vetllada ahont se llegiran sis ó set versets, fets á la màquina com las botinas, dedicará una ó duas columnas del diari á alabar á n'aquells senyors, quals noms ja tothom recita de memoria al llegir la gacetilla.

Fins la veterana y guasona Crònica ha fet de las sevas en aqueix assumpto. !Alsa amigu, quin brometa! S'ha divertit de veras. Se compren perfectament una mica d'expansió després d'aquellas revistas interminables de politica nacional y extranjera que ocupa la primera plana del vellet de ca 'n Ramirez.

Los demés periòdichs, sense posarse á l'altura del burinot, com ho han fet la Campana, la Esguella, la Gaceta y la Publicidad, han seguit la tàctica del Brusi: la conspiració del silenci. Pro aixis y tot, no han fet més que demsotrar la imparcialitat que 'ls caracteriza. Sols lo Diluvio, lo Diario Liberal y lo Catalanista s'han portat un xich bè. Del últim no cal parlarne; ja ho

sap tothom si ha complert la missió de periódich catalanista. Tampoch ha rebut las plantufadas que 'l públich ha donat á la Publicidad, á la Campana, y molt especialment á la Gaceta, ja més difunta avuy que lo Congrés Catalanista.

Sápiga 'l públich distingir la elevació de miras de certs diaris."

A. C. F.

"La Teula", 5 (19-XI-1880).

Persecucions á la premsa catalana

"Pena, y mes que pena vergonya ens dona tenir qu' aixecar la veu contra la despòtica opressió que'l govern de Madrit fa pesar sobre la premsa catalana. Al cap y á la fi tenim á ditxa ser espanyols per mes que 'ns sápigam greu moltíssim veurer á nostra patria subjugada á la insensata tirania que sobre tot' Espanya exerceix un govern revolucionari que tingué la audacia de nomenarse lliberal á la inglesa, no se si per mofars de la llibertat ó si per fer burla de la nació que disfruta de un benestar polítich mes consistent, mes antich y casi be mes positiu.

Es tal y tan grand lo disgust que sent Espanya contra 'l Govern absorvent y autocràtich de'n Cánovas del Castillo, es tal y tan grand la repulsió que s'esperimenta en tot' Espanya, que las provincias no poguent aixecar sa veu contra la opressió dominadora y antiliberal que las regeix han llensat unánimement son crit de !Guerra á Madrit! plantejant la tan debatuda qüestió de centralisme y de provincialisme, que ans que ningú ha provocat la premsa madrilena de Madrit.

Ferit per la propaganda lo primer govern de'n Alfons XII, que 's veu precipitat violentament á sa cayguda entre las malediccions de la inmensa majoria dels espanyols, ha tractat de posar coto á la veu general de las provincias opositoras á la centralisació absorvent qu' avuy en Espanya predomina, y á la fi de conseguirho, ha emprés una crehuada d'odi y persecucions contra aquells qu' ab mes energia, mes virilitat y patriotisme han sigut fins are 'ls capitost del provincialisme catalá que 'es lo mes acèrrim dels provincialismes espanyols.

Ja dias passats feyam esment de las denuncias y condemnacions que pesaban contra nostres estimats companys la Impremta de Barcelona y especialment contra la Renaixensa, soterrada per deu mesos al silenci dictatorial, y 'ns semblava mentida, que tal cosa ocorregués en nostra patria, en nostra terra.

Empero, això no era pas prou: 'ls diaris últimament rebuts nos fan á sapiguer que la Revista Catalana, periòdich catalanista qu' havia nascut al calor de las ideas de la Renaixensa, ha sigut sospesa y suprimida sa publicació després de sortir lo primer nombre, acusat son article principal y cridat son autor criminalment de reixas á dins, de qual càstich s'ha pogut lliurar per are, mediant la fiança de dipòsit en garantia de 16.000 rals velló.

D'això resulta, !vergonya 'ns dona 'l dirho! qu' en Espanya la veu del patriotisme es ofegada per la TORSADA acció dels tribu-

nals; això vol dir qu'en Espanya 'ls governants han perdut la honestitat del bon govern y això vol dir, per fi, qu'en Espanya es un crim vanagloriarse d'esser català y procurar lo benestar de nostra aymada Catalunya.

?Perquè aquest ody, aquesta reconcentrada sanya contra un afecte tan sant y tan elevat com lo del catalanisme?

Reconeix això diversitat de causas que nosaltres nos expliquem ben bé:

Es la primera la necessitat ab que 's trova 'l govern de Madrid d'imposars á Espanya per lo terror com fins are s'hi ha imposat per la sorpresa saguntina. Al efecte ha prés á la premsa --com verdadera veu del poble quand no es pagada ab lo recurs del tresor com la del diari La Política-- y sobre y contra d'ella ha fet caurer tot lo rigor de las arbitrarias y despóticas lleys qu 'ha donat y qu' interpretra á son modo.

De la premsa espanyola es la catalana la mes valenta y per això aquesta ha esperimentat principalment y sobre totas l'efecte del ody del govern de Madrid.

La premsa catalana ha sigut sempre enemiga de la tirania y dels tirans sia quin vullga 'l color ab que 's disfressin; la premsa catalana ha retxassat sempre tota mena d'imposició vinga de dalt ó de baix y es natural que 'l govern que conta ab tráfugas dels partits revolucionaris, moderns Gonzalez Bravos huija procurat ofegar la veu del periodista independent y lleal qu 'ha donat lo crit d'alerta al país y li ha fet conèixer los quilats de patriotisme que tenen sos governants.

Pero lo qu 'es inconcebible, es aquesta rancunia desplegada contra la premsa literaria catalana, aquest inusitat vigor ab que 's castigan faltas imaginarias com la de La Renaixensa ó la paraula de consolador ó vivificant alé lliensada per la Revista Catalana successora d'aquella. 'S coneix que 's vol matar l'esperit catalanista de que una y altra eran portaveu dignissim, y per conseguirho !infelisos! las castigan prohibintlas é infligint á sos autors penas desusadas, arbitrarias, escesivas é ilegals. Si, las penas impostas á la Renaixensa y á la Revista Catalana son impostas al patriotisme mes pur y mes elevat, á aquest amor á la patria qu 'ha posat á Catalunya á major altura que 'l resto d'Espanya, á aquest sentiment que fa que tots nostres cors clarteixen suau y dolsament cada vegada qu 'chim parlar de nostra hermosa y benvolguda terra, patriotisme, afecte y sentiment que lluny de constituir un delicté, lluny d'esser penat per los códichs de cap nació del mon, es un deber fomentar encara qu 'arribi á confondrers ab lo fanatisme de la patria.

'L govern de Madrid, que no d'Espanya per la retxifla que de per tota la Peninsula en contra seu s'aixeca, ha tingut por del despertar del patriotisme espanyol y en lloc d'encauzarlo vers l'engrandiment, progrés y benestar de la patria, ha volgut enso- pirlo à cops creyent potsè que 'l patriotisme dels catalans es com las rebequeries dels xicots mal criats, pero s'ha enganyat.

L'arbre del catalanisme s'alimenta desde fa molt temps ab la sang catalana que s'ha infiltrat en sas venas apesar dels forts vents de tirania y despotisme qu 'han regnat en Catalunya; l'arbre s'ha arrelat y ha crescut, essent fondosissima avuy sa vida, y aquesta no deixarà de ser per cop mes ó menos.

No perdin donchs, los inimichs de la gloria y progrés de Catalun- ya: 'l catalanisme viurà vida mes exhuberant quand mes se casti- gui l'arbre de nostres llibertats ab cops dictatorials y de forsa, que no es la opressió ni la injusticia qui 'ns fa mes pó. Sospenguin y privin quant vullguin la publicació de periódichs catalanistas; nostr 'afecte y nostre amor immens á Catalunya, sino las lletras de motllo, 'ls hi dirán las pedras, los rius, las montanyas y los camps, que treballats ab fé y ab ardor sant dihuen á tothom qu 'es Catalunya, gracias al amor de sos fills, la part mes rica, mes industriosa y mes treballadora d'Espanya.

Y prou, que la persecució desplegada contra la Renaixensa y la Revista Catalana fa aglopar nostra sang al pit y pantejar ab mes violenci nostre cor y no d'ira contra 'ls mandons de Madrid, sino de goij individual y d'enveja d'aquells companys. !Lo govern los ha sospès!

Això vol dir que lo govern los tem y tem al catalanisme per ells manifestat, ?volen, per ventura, satisfacció mes honrosa?"

"L'Aureneta", (Buenos Aires, 5-I-1879).

Per qué?

"Sempre que cau à nostres mans un dels diaris de aquesta localitat è hi llegim un judici crítich de alguna obra escrita en llengua forastera, com es pels catalanistas tota la que no es catalana, nos va à la memoria desseguida, que en aquests mateixos diaris casi may hi sabem trobar un treball consemblant dedicat à la literatura de la terra, y desseguida també nos ve als llavis lo preguntar: "?Per qué?"

?Serà perque la premsa diaria estiga en oposicio ab lo nostre renaixement? No, perque ara precisament casi tota ella ha fet professió de fe catalanista ben pública y determinadament, dedicant molts articles à parlar de cosas nostras y en cap indret ha negat lo valor mes ò menys crescut de la nostra renaixensa, ni la ha combatuda.

?Serà per un oblit involuntari? Tampoch, perque nos consta y bè, que tots los autors envian à cada redacció un exemplar de las obras que publican; y per altra part, un oblit tan continuat ja no podria mereixer tal nom parlant ab bona fe.

?Serà perque no tinga espay la premsa diaria pera encabirhi, quan sia avinent, un aricle crítich que aquilati lo valor de un llibre català? Menys encara, donchs la publicació de articles destinats à obras escrites en castellà (algunas ben poch literarias) y la mateixa tirada de articles que sobre catalansime aquella ha donat à llum, demostren que no hi falta espay.

?Tal vegada las opinions politicas de alguns dels autors es la que 'n te la culpa? No pot esser, perque si aquesta fora rahó una terra hont no mes hi vegessen la llum diaris de un color, no te peu eix argument en una capital hont hi ha mes diaris politichs que partits, y la obra publicada, es inductible que trobaria padri en una ò altra redacció.

?Seria potser, (pero no, d'aixó n'estem segurs) perque als redactors crítichs d'aquests diaris, no sent de la terra, los fos desconeguda la nostra llengua? Tampoch. Nos honrem ab l'amistat de alguns d'ells y podem assegurar que parlan be 'l català.

Llavors, si no es per cap dels motius que acabem de dir, no pot ser sino perque la nostra literatura no reuneix condicions. Empero si fos aixó ?com explicar los elogis que à la mateixa tributa la premsa estrangera mes acreditada? ?Com se justifican las traduccions que d'aquestas mateixas obras se fan en terras foranas? ?Perqué rebrian titols y condecoracions alguns de sos

conreadors? Tampoch pot esser per això. A més, encara que als ulls dels crítics á que 'ns referim no valgués res, si es que in petto creguessen tal, (que no ho creyem), llavors ?còm s'esplican los elogis que alguns cops la premsa tributa á obras ben escasas de mèrit escrites en castellá? ?perqué te de alabar de vegadas la mateixa, obras que 'l bon sentit combat? Per quina rahó, per exemple, se' ns te de posar als núvols el teatre castellá, del qual ne diuhen diaris que no son catalans: "Nuestra literatura y particularmente la dramática va experimentando en estos últimos tiempos decadencia y degradacion tales, que tememos verla morir despues de haberse arrastrado miserablemente por el suelo y haber incurrido en todas las ineptias y prostituciones de que el arte es capaz?" (1) paraulas tan amargas may las ha merescuda la nostra. Donchs be, en terra catalana hi ha crítics y elogis per aquesta literatura y en cambi quan te lloch algun aconteixement, sobre to dramátich, en llengua de la terra, tot lo mes que se li fa es una gacetilla mes ó menys llarga. ?Es just? ?Es lògich? ?Es catalanista la conducta de la nostra premsa en eix concepte, ab tot y las manifestacions fetas per ella en aqueix sentit? Com á part interessada no podem donar resposta á n'aquestas preguntas: lo que si podem fer es plányens d'aquesta idolatria per lo de fora y de tan oblit per lo nostre; lo que si nos podem doldre es de que se fabriquen reputacions á autors que no coneixem la major part de las vegadas, de que 's soterrin esperansas legitimas molt sovint, de que no s'ajudi á estendre lo nom de nostras eminencias literarias, en una paraula, de que no se honre com se deu als que tenen un dret á ser considerats al menys tant com altres de menos válua que 'ells. Lo nostre renaixements'ha obert camí y s'ha fet elogiar per las principals revistas y publicacions periódicas del estranger; per vergonya nostra hont menos llohansas ha trobat ha sigut en la premsa catalana. ?Com voleu donchs, los que de bona fé s' planyen del silenci de la premsa castellana, que aquesta n' parles si la de casa comensa per enmudir?

?S'hi posará rmei? Prou fora de justicia. Aixís es d'esperar del esperit y tendencias catalanistas de la major part de las publicacions á que 'ns referim; aixís ho duhen fer si es que no desitjan que quedi inesplicable del tot lo seu comportament.

Ara, avans de finir (com tot se interpreta de vegadas malament) nos plau fer públich y manifest que no es ni lo despit, ni 'l desig de vanas llohansas lo que ha mogut nostra ploma: demanem que la premsa se ocupi de las obras escrites en llengua catalana, no que las ompli de elogis. Bonas ó dolentas tenen dret á ser jutjadas y encara mes des de 'l moment en que la premsa accepta las obras que 'ls autors li envian ab eix obgete."

(1) Noticiario Bilbaino, (8-I-1879).

"Lo Gay Saber", 8 (1-III-1879).

Lo periodisme y lo públich

"No hi ha res mes difícil que servir al públich. Sia una botiga, sia un café, sia una fonda, sia un teatro, sia un vapor, sia un ferro-carril, tot lo que sia haver de contentar al públich està plé de dificultats, de treballs, de disgustos y de tribulacions.

Aquells que per sa professió ò pel seu ofici sols tenen que servir à un amo, ò que son amos de si mateixos (lo qual encara es millor), no saben lo qu 'es servir à eix tirà de mil voluntats y de mil capirtxos que s'anomena lo públich.

Pero pregunteu al industrial productor, pregunteu al metje, pregunteu al sastre, pregunteu al sabater, pregunteu al fotógrafo, pregunteu al cantant, pregunteu al cómic, pregunteu al artista, pregunteu à tot duenyo d'establiment gran ò petit ?qu 'es lo públich? y veureu com se li esgarifan los cabells, se li esparveran los ulls, y tot lo còs se li torna de pell de gallina.

Aqueixa paraula màgica li ha evocat lo recort d'una fantasma espantosa y s'ha vist al davant la imatge d'un monstre, especie de hidra de cent mil caps, dels quals cada un té una expressió diferenta, y mentres un riu y l'altre plora y aquet li fa llengotats y l'altre li reganya las dents y aquella li arruga l' front, tots tenen sobre ell ficsas sas miradas y sembla qu'esperan lo moment de menjàrsel viu.

Davant d'aqueix monstre no s' pot fer res: perque agradar à un dels caps es desagradar à un altre; satisfèr à cinc, es enfadar à sis; fer gracia à deu, es fer fàstich à vint; afalagar à cent, es ofendre à mil. Los que s'hajan trobat en aqueixas tribulacions comprendrán los mals de cap que passa un director de periòdich.

Per molt que tracte de contentar als seus lectors, sempre n'hi ha de descontents. L'article que un troba inspirat, altre lo califica de tonto, si toca alguna qüestió delicada, pero que interessa à la societat, uns aproban lo seu esperit d'independencia, mentres que altres censuran que fassa bogada de draps bruts: si pretén corretgir algun vici los qui'l tenen se donan per ofesos, y cridan y asbalotan en contra del periòdich: si té prou valor moral pera senyalar algun abús d'un funcionari culpable, lo públich, lluny d'aplaudirlo y ajudarlo, el reproba per faltar al principi d'autoritat: si, volen ser independent y neutral en qüestions politicas, aproba lo bó y critica lo dolent de tal ó qual partit, ja lo públich creu ó que esta afiliat à dit partit ó que milita en las filas de la oposició: si creyent fer bé à la societat li senyala los seus defectes é imperfeccions pera que

els esmeni y s' millori, llavors oh! los suscriptors se venjan barrantse de las llistas del periòdich.

Perque lo públich te aixó. Si un periòdich publica alguna cosa que no li agradi, no li val haverne publicat mil que li han agradat: los mèrits passats s'olvidan y desseguida dicta ab irato pena d'excomuniò major contra tal periòdich, barrantse de la suscripció pera castigarlo de la ofensa.

?Creuhen vostès que LA LLUMANERA se veu libre de semblants contrarietats? Cà! qu' es cas d'aixó! Potser pensaven vostès que LA LLUMANERA, per lo mero fet de publicarse en català en mitj dels yankees, y d'enlayrar lo pendó de Catalunya en mitj d'una gent que ódia á mort á la rasa llatina, era digna del favor dels catalans; potser se figuravan vostès que un periòdich català, publicat á tres mil millas de casa, y que, á pesar de molts dificultats, ha procurat en los cinq anys de sa ecsistencia anar sempre millorant en la forma y en el fondo, y, seguint la marxa de la nostra renaixensa, ha fet coneixer produccions literarias y artisticas, aixis com retratos dels catalanistas més eminentes, era merexedor de que tots los catalans, especialment los de América, li donguessen la mà y l'ajudessen á anar sempre avant per lo camí del progrés.

Donchs, nó senyors, vostès s'equivocan. Trist es dirho; pero la veritat s'ha de dir encara qu' amargui la boca. Son molt pochos los catalans que tenen lo patriotisme d'ajudar á LA LLUMANERA: son molt pochos los suscriptors que té en la isla de Cuba, en comparació del gran número de catalans qu 'hi viuhen.

Varias voltas havem estat á punt de suspendre la nostra publicació, que no ens dona cap profit sino per lo contrari molt més feyna y disgustos de los que s'afiguran los lectors, y sempre ens ha deturat la consideració de que fora una vergonya que hagués de plegar velas un periòdich català en Nova York, quant se n'hi publican tants en castellá y fins en "cubano-insurrecte".

Lo preu de suscripció es tant baix que no pot donar excusa pera no suscriurers: aixis es que los que per apatia no ho están, diuhen per tota excusa que LA LLUMANERA es mal catalana.

Y saben per qué? Per que en ella han sortit alguns articles senyalant vicis ó defectes á fi d'esmenarlos y corretgirlos; perque en un article se criticavan algunas cosas lletjas que s' troban en la Rambla de Barcelona, á fi de que s' tregan y quedi aquell hermós passeig sense cap taca; perque tenim prou independència y prou valor moral pera indicar lo dolent que tenim á casa, aixis com som los primers en proclamar, lloar y aplaudir tot lo bò que tenim.

?Es això ser mals catalans! Donchs nosaltres creyém que lo contrari: nosaltres creyém que ser mal català es tancar los ulls als nostres defectes; es aplaudir tot lo que s' fassa en Catalunya, bò ó dolent; es permetre que lo nostre poble puji enganyat pel camí tort, quan tots los esforços dels verdaders catalanistas deurian dirigir-se à ensenyarli lo camí dret, qu 'es l'únich que pot portarnos al fi gloriós à que s'encamina la nostra renaixensa.

Las queixas d'alguns catalans de Cuba son tan trivials que sembla impossible que s'hajan fet de bona fé. Uns no volen noticias dels Estats Units; altres no volen visitas de ruinas y antigualias; alguns no volen versos ni romanços. A uns els ha ofès un article sobre la Rambla; altres s'han cregut retratats en un article titolat La frèssa. Ni en l'un ni en l'altre hi ha motiu pera que ningú s'ofengui, y menos para borrar-se de LA LLUMANERA, y molt menos pera dir que sos redactors son mal catalans. Si los redactors de LA LLUMANERA son mal catalans, llavors tots los catalans son mal catalans, perque tots los catalans poden escriure en LA LLUMANERA. Precisament los articles citats ens foren remitits l'un de Barcelona y l'altre de Cuba. Las columnas de LA LLUMANERA, están obertas pera tothom, sempre que lo qu 'ens envian sia digna de publicarse. Pero volém declarar ben alt que primer apagarem LA LLUMANERA avans que prostituhir la sagrada missió del periodisme, y la missió del periodisme no es pas afalagar las mesquinas passions ó la ignorancia del poble, sino senyalarli sos defectes, corretgir sos vicis, educarlo, instruhirlo y portar la antorxa que ha d'iluminarlo pel camí del progrés y de la civilitació."

"La Lluanera de Nova York", 63 (VII-1880).

Nostre periòdich

"Desde avuy aquesta publicació que sols surtia dos vegadas al mes, se convertirà en setmanari.

Eixa modificació l'hem hagut de realisar pera donar gust á nostres subscriptors als quals pertany per enter, posant per nostra part lo treball material que representa sa redacció, sens ánimo ni intenció de ficarsen cap diner á la butxaca, ants al contrari, anyadintli lo que sia menester pera pagar los gastos inherents á tot treball d'aquesta naturalesa, mentres ho pugui soportar nostra posicio y medis de que dipossèm.

Ens mou á obrar aixís, lo desitj que tenim de que una població tan important com la Vila de Valls no quedi sens representació en eix gran concert del periodisme, que ben dirigit, tan profit reporta á las que saben sostenirlo á tot cos.

Montada nostra Redacció ab personal de plomas menos ben trempadas del que se requereix l'importancia de la població de Valls, confiada en lo desinterés y patriotisme que l'anima, no té la pretensió de estar á la altura de redaccions de capital ahont hi ha mes ellements en medis materials y en talent, per arribar á qual altura.

Nosaltres ja sabem que no podèm aspirar á ser verdaders periodistas, puig per arribarhi fora precis deixar nostres ordinarias ocupacions y dedicarnos exclusivament á aquest ram, en qual si es dificil arribar á adquirir certa perfeccio, mes ho es encara trobar en ell los medis pera guanyarse honrosament la subsistencia.

No som, donchs periodistas ab lo verdader sentit de la paraula, no es aquesta la nostra profesio, no confiem ara ni may arribar á guanyarnos en ella la vida ni es nostre propòsit obtindre beneficis. De mateixa manera que 'l hisendat obligat per la voluntat popular te de ficarse á la politica ocupant un asiento en lo Congrès, y s'afilera á un partit, defensa sos ideals ab lo calor de la convicció, y s' converteix en politich sens somniar may en ocupar destinos lucratius, sens esperansar que ningú li dongui res per haber complert ab sa misió, sens renunciar á ser lo mateix que era lo hisendat de sempre, cuidadós, deferent ab tot hom, caritatiu ab los necessitats, compasiu ab la desgracia, persuasiu ab los mal intencionats, intransigent ab lo pervers y malvat, espasiu en las alegrias, admirador de los grans fets y entusiasta per tot lo de la seva terra, nosaltres, sens deixar las nostras profesions y oficis respectius, instats per los prechs de nostres suscriptors ens trobèm fen de periodistas.

Per cert que no es poch nostre atreviment, mes ?Còm podiam deixar de fer-ho? ?No es evident á tot hom la falta que fá una publicació en la Vila? ?No ha reconegut fins lo mes curt que no hi ha millor medi que un periòdich pera treurer certs abusos, certas preocupacions, y certs costums solsament propias de llogarets? ?No ha notat tot hom las diferencias que tan en cuestió de policia urbana com en altres de major importancia se observan quant hi ha hagut publicacions regulars y quant habem estat sense? Nosaltres, donchs, persuadits de que la nostra publicació, per falta de altre, podia portar algun benefici á la Vila, per mes que estem en la creencia de que individualment no 'ns ha de donar sinó treball y disgustos per la falta de esperiencia, per mes que 'ns reconeixem ab escasas forsas pera portar lluny la carga que 'ns posem, per mes sapigut que tinguem aquell adagi de que qui 's posa á redemptor mora cruxificat, confiant en que ab paciència tot s'alcança, animats de la mes bona intenció, sens altre auxili que lo dels nostres subscriptors y los nostres propis com á medis materials, empero la ajuda de il.lustrats colaboradors que ab un desprendiment que 'ls honra s'han ofert á ajudarnos incondicionalment alternant sos treballs, dignes de mellor sort que la de apareixer en nostres pobras columnas, ab los que surten de las nostras inexpertas y mal pulidas plomas, havem emprés aquesta publicació setmanalment.

Tenim propòsit de donarli mes varietat que quan era quinsenal, afeginthi una secció religiosa, una resenya de preus corrents de los mercats del Dimecres, ja que son generalment los mes importants, un estat demogràfich, una nota de entradas y sortidas de cotxes y correus y quant reconeguèm de utilitat práctica ò curiositat per nostres subscriptors.

En los articles de fondo procurarem ocuparnos de cuestiones que tingan marcat caràcter local, dedicántlos mes al foment dels interessos morals y materials de eixa terra que 'ns ha vist néixer, que no pas á tractar assumptos de fora de casa.

No tots los números contindrán articles de fondo, sino que per donar major varietat al periòdich y ab l'objecte de donar-hi cabuda á treballs literaris de alguna extensió los suprimirèm algunas vegadas.

També tenim propòsit de cambiar la forma que donabam á la secció Crònica convertintla en una revista de la setmana.

?Pera que cansarnos enumerant lo que tenim projectat? ?No habem per ventura de anar á las probas? Donchs suprimim rahons com á bons catalans.

Si lo publich ens reconeix lleals , si 's fá càrrech dels nostres esforços en profit seu, si veu que treballèm ab voluntat, si s' convens de nostres desitjos, per mes que 'ns miri faltats d'ingeni y erudició, per mes que algunas vegadas descobri nostra inexperiencia y noti faltas, no duptem seguirà protejintnos ab lo mateix interès que si fossim consumats periodistas los qui componen la Redacció.

Nosaltres en cambi oferim las columnas de la PATRIA CATALANA á tots los suscriptors que pera tractar en ellas los asuntos de conveniencia general pera lo bè de la població, en qualsevulla dels rams que contribueixan á son sosteniment y grandesa, las vullan aprofitar atenentse á la indole de aquesta publicació ajena á tot fi polítich."

"La Pàtria Catalana", 7 (20-III-1881).

Escribir un periódico

"Un director de periódico se ha suicidado, dejando escrita en un bufete la siguiente curiosísima "esposición de motivos" de tan seria determinación.

"No hay cosa más difícil que dirigir un periódico.

Si se pone mucho material sobre política, los suscriptores se borran porque están hastiados de política.

Si se prescinde de política, dejan la suscripción porque el diario es insípido y pesado.

Si se publican muchas noticias, el público se disgusta porque dice que son puras mentiras; si se omiten, dicen los lectores que se suprimen para ocultar al pueblo la verdad.

Si se ponen chascarrillos y jocosas, dicen que uno es un payaso; si se omiten, aseguran que el periodista es un viejo fósil que huele á sacristía.

Si se publican artículos originales, dicen que no valía la pena ocupar espacio con ellos habiendo tanto bueno que copiar.

Si se copia, dicen que uno escribe con pluma de ganso.

Si se ataca á una colectividad, á un personaje, me llaman grosero, si alabo, manejador de incesario, parcial y vendido.

Si inserto algún artículo agradable á las señoras, los hombres echan pestes contra el periódico por superficial é insulso.

Si se dejan las variedades, se borran de la publicación porque carece de amenidad.

Si hablo bien del gobierno, dicen que no puedo hacer otra cosa y que estoy buscando un empleo; si mal, me llaman traidor y enemigo del orden público.

Si escribo en sentido liberal, me califican de petrolero; si en sentido conservador, de carlista y neo católico.

Si voy á la Iglesia, me tachan de hipócrita, si no voy, de ateo, y dicen que mi periódico es indigno de entrar en casa de gentes virtuosas.

Si aplaudó un acto, me llaman pastelero; si le censuro me tratan de villano.

Si permanezco siempre en el escritorio, dicen que me he echo demasiado orgulloso para mezclarme con la gente, si visito, me califican de intruso y de holgazán.

Si pago puntualmente mis cuentas, dicen que me estoy enriqueciendo á espensas del público; si no las pago afirman que soy un tramposo.

Me suicido, pues, para liberarme de tantas calamidades."

Estamos conformes con todo lo anterior, excepto lo último.

Nosotros no dejamos el periódico, por más que sea cosa difícil, no ni dejamos voluntariamente esta triste vida, por más que esté llena de estas y otras calamidades.

Si nos suicidamos, y esta es la calamidad que no ha previsto nuestro malogrado compañero, el público nos llamaría locos ó tontos de capirote, no faltando quien echaría unas copitas sobre losa.

!Viva, pues, el periódico! ... y !adelante con los faroles!-"

E. M.

"El Eco del País", (9 9-II-1881).

La premsa y la literatura

"En lo nombre 1.er d'aquesta Revista feya D. Conrat Roure atinadas consideracions sobre las vergonyosas complacencias de la nostra premsa ab los industrials que la invitat á solemnisar ab un bon refresch la inaguració d'establiments y botigas, las quals apareixen al endemà, en las planas del periòdich, pintadas com la octava de las maravellas, ab prou riallas y mofeta dels lectors discrets que veuhen en semblants ditirabmos la inflor dels fums de la digestió y l'agrahiment de la panxa plena. La veritat es que passa ja de mida lo que succeheix en aquest punt. L'espectacle de vuyt ó deu gazetillers cayent com á llops famolechs sobre 'ls rosegons que 'ls hi tiran los industrials espabilats, ni es decorós pera ells, ni parla gayre bè en favor de la serietat y fins de la dignitat d' això que 'ls periodistas anomenanen modestament institució, y que, tals com van las cosas, més que una institució se 'n podrà dir aviat una prostitució.

Justa és, donchs, la censura que á la premsa dirigeix lo Senyor Roure, y bo es que hi haja qui públicament las canti claras als interessats á fi de veure si posántloshi 'l mirall als ulls s'adonan del trist paper que fan y se 'n corretgeixen.

Pero no es aquest l'únich càrrech á que es acreedora la nostre premsa, y ja que 'l Sr. Roure dona l'exemple, no 'l deixém sense imitadors. Lo Sr. Roure 's plany de que 'ls periòdichs parlin massa, y de lo que no haurian de parlar; just es queixarse de que sobre altrás materias parlin poch, ó millor dit, no parlin gens.

Qualsevol foraster, que no conegue la vida de Barcelona mes que per las referencias de sos diaris, s'haurá preguntat mes d'un cop ab estranyesa: ¿es que á Barcelona no 's publica cap llibre? Careix Barcelona en absolut de tota vida literaria? Tant metalisada está allí la vida, que 'ls plahers del esperit no trovin ni qui 'ls proporциони, ni qui 'ls solliciti, ni qui 'ls estimuli?

Llegiu, en efecte, 'ls diaris de Barcelona, llegiulos ab assiduitat, si es que podèu sense cansarvos, en sos articles y en sas gazetillas; may, ó tant rara vegada que be 's pot dir may, hi trobarèu, ben ó mal escrit, més ó menos notable, un sol article de crònica literaria, una sola gazetilla hont se anuncihi y 's recomani ó 's censuri alguna obra literaria. Si d'alguna 's parla es que no dú 'l peu d'imprenta á Barcelona. Fins las mateixas fullas literarias que alguns publican careixen d'una secció á tals temas dedicada, y pera mes confirmar la idea á que 'ns referiam, se componen quasi sempre de traduccions, no massa ben fetas, del francès, de transcripcions d'articles publicats á Madrid, y, en la secció de poesias, de reproduccions d'obras pertanyents generalment á aquella literatura pobre de conceptes del antich Parnàs castellá notable solament per la galanura de la

forma, y que pomposament se batejan ab un títol encomiástich mes que discutible pera 'l lector modern de bon gust.

Afegiuhi à això 'l veure generalment redactadas per escriptors de fora d'aquí las mateixas publicacions que pretenen de literarias, ab lo qual semblan demostrar sos confeccionadors ó una carencia completa del esperit proteccionista y ridícula admiració per tot lo que dú marca de fora, ó 'l convenciment de que aquí hi ha falta de personal literari, convenciment que, com á format molt cops per negociants en llibreria, deixa molt que desitjar.

Y no obstant, y concretament á lo principal, que es la conspiració del silenci tramada per la premsa barcelonina contra tot lo que sia literatura local, los nostres lectors saben lo injusta, lo irritant que es, y be pot calificarla d'irritant y d'injusta qui, com l'autor d'aquest article, no té cap motiu de queixa directa ni s'ha posat á tret del silenci que lamenta. Los nostres lectors coneixen, no hi ha pas cap dubte, una y moltas obras publicadas d'alguns anys á aquesta part que merexian, si justicia literaria hi hagués, ser analisadas, anunciadas y recomanadas. Los títols venen á la ploma. Y no obstant, ¿hont se n'ha parlat? quin periódich n'ha dit res?

¿Es ignorancia? dessidia? desdeny? descuyt? de tot hi ha segons los cassos, pero' l fet no es menos cert ni es menos dolorós, porque, sia la que 's vulga la causa d'ell, cap de las enumeradas honra als culpables.

Las obras literarias viuen y creixen ab l'anunci, ab la discussió: mediant aquestos vehiculs lo públich sap que existeixen, hi pren afició, las adquireix, las llegeix, las estudia, y 's va formant aquesta atmósfera de cultura y de civilisació que respiran las grans ciutats de debò, y que es ben superior á la de la política menuda, de la xismografia de safreig y de la eterna mitja cana que respira y 'ns fa respirar la premsa barcelonina. Y al fi y al cap, recordant l'article del Sr. Roure, es un xich mes bonich pera la premsa discutir aquells temas y anunciar aquellas obras que no pas fer saber al públich ab tots los ets y yuts que s'ha obert un café o una botiga de trastos, y que l'industrial A. o B. ha renovat los aparadors per las firas de S. Tomás.

Se'ns objectará tal vegada que la premsa, ressò de la opinió pública, no pot interessarse per lo que á aquesta no interessa, y que si 'ls subscriptors desitjen literatura ja 's cuydaria 'l periodista de donárlosen.

Se fa ilusions qui 's pensi que la literatura té en los altres païssos hont la premsa se n'ocupa, un públich tant numerós que

s'imposi al periodista. Fora d'aquí, igual que aquí, 'l suscriptor llegeix lo que li donan y s'aficiona á lo que llegeix, mercès al prestigi que exerceix la lletra de motllo y á la comunicació diària que te ab son periòdich.

Per altra part, la cultura literaria, com tot lo superior, va de dalt á baix y no de baix á dalt, neix en las capas altas á que preten pertanye 'l periodisme, y baixa, per la forsa de gravetat de la propaganda y del exemple, fins á las capas inferiors, y, ab franquesa, 'l mandat imperatiu, si en alguna cosa es vergonyós, es en aquestas materias, porque en aquestas materias lo periodisme no ha de reflexarla á la opinió pública --!la reflexa en tant pocas cosas!-- sino que ha de ferla.

Algú pretendrà que, poch amichs, molts periodistas, del moviment literari català, no volen contribuir ab la publicitat de sos diaris á difundirlo entre l públich y á crearli adeptes. Aquest es un de tants estirabots ab que 's preten excusar lo que no te excusa, pero no passa de ser un recurs que no poden admetre los qui coneixen una mica las redaccions dels nostres periòdichs. Potser hi contribuheix en algunas personalitats, temerosas de que en l'Ateneu de Madrid quatre tarambanas los hi diguin cursis, si es que saben que existeixen; algunas personalitats que basta que 'ls diaris de Madrid digan: això es bò, pera ells empassarsho y trovarli per indigest que sia. Pero, en general, pot tenirse la seguretad de que ni es animositat ni inquina anti-catalana.

En prova d'aixó: ?quinas obras castellanas - y aquí se 'n publican també - apareixen anunciadas y criticadas en nostres periòdichs? ?Quántas, y de mèrit, no se n'han publicat que ningú las coneix? Si fos animadversió á lo català ?que mes natural que ajudar als que escriuhen en castellà?

Apart de que poch favor se farien los periodistas que calculadament omitissin parlar de literatura de casa porque es literatura catalana. Prescindint d'opinions respecte d'aquest punt, las personas de bon gust, sempre superiors á certes petitesas, los qui creuhen que en una ciutat com Barcelona es menester dar vida al element literari, los qui volen que Barcelona sia alguna cosa mes que un centre industrial y mercantil, podrán deplorar la direcció empesa per la majoria dels literats d'aquí, podrán deplorar la fatalitat històrica que ha fet catalana á Catalunya, pero haurán de creure preferible tenir una literatura regional á no tenirne de cap mena, y fins haurán de creure millor tenirne una de catalana, original, propia, característica, á una de castellana imitada, convencional y artificiosament academica, única que fem y podem fer avuy, pensem lo que vulgan los qui nos saven lo que es escriure ó 'ls qui 's fan la ilusió de que escriuhen com en Valera.

No, no es l'anti-catalanisme lo que determina 'l silenci que lamentèm: es una causa mes grave encara; es que la premsa, aquí, no es un fi sino un medi, no es una carrera sino un ofici; es que està entregada á quatre politiquets que no s'alimentan sino de las deixas dels periòdichs de Madrid ni tenen mes miras que 'ls bizantinismes del salò de conferencias, y no volen o no saben fer del poderós instrument que entre mans tenen un instrument de cultura social; es que sota dels quatre politiquets que duhen la batuta no hi ha sino una altra tanda de xicots que encara s'afaitan pel muixi, que no saben de liteatura mes que la retòrica que han après en lo batxillerat, y que, aspirants á diputats de la majoria, no esmorsan, ni dinan, ni sopan mes que de grans problemes per entre 'ls quals embesteixen ab tanta audacia com penderia; es que, junt ab aquells y ab aquestos, la premsa està entregada á una altra turba de gazetillerets que no hi buscan sino un medi d'entrar de franch pels teatres; y es que, finalment, entre aquells y aquestos y aqueixos suman un conjunt que o no tenen mes nort que 'l medro personal, o no saben lo que li importa á un poble la cultura literaria o careixen d'ella y per lo tant no poden dar lo que no tenen.

Trista es la pintura; dur lo judici; pero es veritat, com es veritat que, salvas contadas excepcions, lo periodisme està confiat aquí á gent que encare haurian d'anar á las aulas á aprendre de lo que ab tant d'énfasi parlan. Per aixó 's manté de las micas que cauhen dels periòdichs de fora; per aixó desdenya l'article doctrinal que vol coneixements y meditació, per l'article personal que no necessita sino audacia; per aixó omple sas columnas de xistes esbravats que vician lo cor y las intel·ligencies, sacrificanho tot, cosas y personas, al desitj de fer un equivoch ó de dir una desvergonya; per aixó resol als questions mes complicadas ab un cop de ploma y te per criteri 'l no tenir-ne; per aixó, rara vegada, si alguna, emiteix una idea nova, pren un punt de vista elevat, estimula l'entussiasme dormit, desperta 'ls sentiments, parla á la intel·ligencia o á l'ànima.

?Cóm, donchs, ha de parlar de literatura? ?Com ha de rendir tribut á las manifestacions estètiques, d'una manera sèria, ab coneixement de causa, y ab criteri entussiasista? Lo pobre escriptor se desvetlla per vuydar en las planas d'un llibre sentiments y sos somnis de poesia, las creacions de sa fantasia, los fruyts de sas estudiosas vetllas; aspira al aplauso, á la gloria, té fe; té entussiasme,; y quan ve 'l moment de la prova, quan llenca als vents de la publicitat la acariciada filla de son ingeni, la premsa, la premsa que hauria de ser la patrocinadora de tot lo bo, la premsa que hauria de tenir interès en aixecar lo nivell del gust del públich, la premsa que hauria d'estimularho ó de corretgirlo, la premsa, per tot paga, calla, ni el discuteix ni 'l censura, y per no fer res, fins ni l'anuncia en un miserable apartat de la crònica del dia á tantas futilesas reservada.

?Com ha de fer cas del pobre autor si es tant ridicul que ni

convida a un miserable refresch?"

Joan SARDA

"Revista Literaria", 2 (II-1881).

La premsa periòdica d'Espanya

"Acostumats à veurer la independència y la potencia de la premsa dels Estats Units, ens sembla impossible lo que passa à Espanya.

Tant à Madrid com à Barcelona es la premsa periòdica objecte de la més injusta y arbitraria persecució per part de las autoritats, qui, en compte de mirarla com un auxiliar necessari pera governar bé la nació, la consideran com un enemich natural dels poders constituïts.

Sense tenir en compte las lleys que regeixen à la premsa, las autoritats civils d'Espanya, atribuintse facultats que no tenen, passant per sobre de la justícia, del esperit de la llei, de la lògica, de la rahó y fins del sentit comú, baldan als periòdichs d'Espanya à cops de multas ó suspensen sa publicació si algun article ha incurrit en lo seu excel·lentíssim y superior malgrat.

?Ahont s'ha d'anar à buscar la causa de tot aixó? ?Es tot culpa de las autoritats, ó es que la premsa també te part de culpa? Nosaltres ens incliném à creure lo darrer.

Es à dir: no tota la premsa tè la culpa de lo que passa. La tenen aquells periòdichs que pels seus fins particulars adulan y aplaudeixen las injusticias y aribrarietats dels que manan: la tenen los periòdichs que reduheixen à qüestions polítiques y de partit tot lo que passa en Espanya, encara que no tinga relació alguna ab la política: la tenen los periodistas que, sense penetrarse be de la important missió que te la premsa, missió tan sagrada com la del advocat ó la del metje, prostituheixen la seva professió y la seva influencia, fent del periodisme un esgrahó pera pujar à la esfera governativa ó pera obtenir algun empleo ó dignitat. Aqueixos son los que privan que l' periodisme tinga la forsa, la influencia y lo prestigi qu 'ha de tenir.

Quand la premsa d'Espanya es fassa independent; quand no necessite las subvencions dels partits pera sostenirse; quand sia per una part l'eco y per l'altre lo Mentor de la opinió pública; quand demostre prou imparcialitat pera aplaudir lo bo y censurar lo dolent hont se vulla que s' trobe; quand en compte de ferne un tamburet pera pujar à certa altura, sen fassa d'ella una trona pera il·lustrar als de baix; es à dir quand se fassa del periodisme una carrera independent, ab prou virilitat pera escometre grans empreses com fan los Herald de Nova York y lo Times de Londres, llavors la premsa serà en Espanya una potencia y las autoritats s'hi mirarán una mica ans de tractarla com si fos un

criminal."

"La Llumanera de Nova York", 40 (agost 1879).

d) La premsa segons el "Diari Català".

Circular contra la premsa

"Va publicar-la ahir tarde lo nostre colega Lo Diari de Barcelona; pero no s'alarmin los nostres lectors, puig que no la vá copiar de la Gaceta, ni porta la firma del governador civil, ni tan sols del fiscal d'imprenta, sino que vá treure-la del Bulleti Eclesiàstich, y la firma D. Josep Maria, bisbe de Barcelona.

De lo que resulta, que la persona que 'ns entera de tot lo referent á sagristias veu en bonas fons. La circular diu tot alló que nosaltres avansarem: fins prohibeix als párrocos que portin anuncis als diaris sospitosos.

Al pas que segueix lo Sr. Urquinaona, aviat los fiels no sabrán com compóndreselas y tindran fins d'emigrar de Barcelona. Realment, això no es viure. Si van al teatro á veure La Passió, pecan, si llegeixen los diaris, pecan; si van á la fonda y menjan lo dinar que donan totas las fondas, pecan també. Si no volen ficarse en lloch per temor á pecar y 's passejan pe 'ls carrers, ¿creuhen vostés que deixan d'incorre en culpa? De cap manera. L'un aparador es de vestits de moda, que inspiran mals pensaments; l'altre está plé de fotografias, que ni poden mirarse; l'altre... pero á que cansarnos? De segur que esceptuats mitja dotzena d'establiments, no hi ha cap que per un ó altre concepte no caigui dintre d'alguna de las mil pastorals del senyor bisbe.

No sabem si nosaltres anem ó no compresos en l'anatema, ni volem saberho, respectant aixis la delicadesa de sa ilustrissima, "que vol posar lo dit en la llaga, sens llastimar al malalt." Lo que sí sabem es que, la circular contra la premsa está mes ben escrita que moltas otras de la mateixa mà, y nosaltres 'ns fem la ilusió d'haberhi contribuït fent notar á sa ilustrissima las faltas de llenguatge en que la precipitació 'l feya incorre.

Y ja que 'ls nostres consells respectuosos s'aprofitan, volem encara donarne avuy un altre. Es inútil empenyarse en tirar á terra una paret á cops de cap, y això es lo que intenta fer lo senyor Urquinaona. Si s'ha proposat que en Barcelona 's visqui com en un poblet de quatre casas de Canarias, s'ha proposat un impossible que no conseguirá, Si vol, donchs, seguir al frente de la diócessis, recordis de que governar es tranzigir, y tranzigeixi. Imiti á tots sos colegas de ciutats grans que s'acomodan á las costums de las mateixas, sens per això creures que faltin á sa missió. Si aixis obrés, creyem que faria anys entre nosaltres. D'altra manera fácil fora que no passés molt temps sens que tinguéssim lo disgust de pèrdrel.

Y al dir això, cregui que, com sempre, estem ben enterats, de manera que fins podriam dirli á l'aurella y ab tota reserva, que

'l paper "Cassañas" está molt d'alsa en llochs molt mes pròxims a sa ilustríssima de lo que pot figurarse."

"Diari Català", 300 (24-III-1880).

La premsa prostituhida

Una de las institucions de mes trascendencia en la vid moderna es la premsa periódica.

Sa missió es de las mes hermosas. La premsa es la salvaguardia de las nostras llibertats; lo sentinella avansat dels nostres drets; l'inspiradora y l'eco al mateix temps de la opinió. Ella descobreix tota mena de fets, virtuosos y repugnants, y 'ls dona al públich pera la recompensa ò 'l càstich de sos autors. Ella es la sombra de Banco dels governants, deturantlos moltes vegadas de deixarse anar per la pendent de la arbitrariedad y de la tirania.

La existencia de la premsa periódica està tant encarnada en las nostras costums, entra tant en lo modo de ser de la vida moderna, que sa desaparició produhiria un verdader cataclisme. Una societat sense premsa, ni tant sols podem concebirla.

Pero com mes alta està colocada la premsa, com mes hermosa es sa missió, mes terribles son sas caygudas, mes censurables sos extravios. La premsa honrada es lo mes respectable, pero en cambi res hi ha mes repugnant que la premsa prostituhida.

Y la premsa prostituhida existeix per desgracia. No faltan, no, periódichs, venen sa dignitat y sa honra com venen son cos las desdixadas ab que la comparem. La prostitució de la premsa, ab tot, es de conseqüencias molt mes fatals, y per aixó los periodistas prostituhits son cent vegadas desprezables.

Per fortuna es fácil coneixe á la premsa prostituhida. Aixis com la abjecció de la dona li posa en la cara 'l sello de la ignominia, la abjecció de la premsa li dona també un aspecte que fa que no pugui confondre ab la honrada.

Tota prostitució 's disfressa, y la premsa prostituhida no deixa may de portar careta. Per regla general va disfressada de liberal, y 's diu defensora de las bonas causas. !Si 's mostrés tal com es no lograria enganyar á ningú!

Pero aixis com una careta no es may una cara natural, sino que per cuidado que hi posi l'escultor que la fa, sempre surten algunas ratllas exageradas, la máscara de la premsa prostituhida tendeix sempre á la exageració. May parla; sempre baladreja. !A forsa de soroll vol ofegar la veu de sa conciencia!

Per aixó veuréu que ompla sas planas ab articles declamatoris y

fora de tó. No esperéu que may toqui las qüestions ab comediment ni mesura. Per agafar incautos á de cridar mes fort que 'ls altres.

Y l'exageració li dona medis pera fer lo paper que convé als que la pagan. Si coneixéu algun diari prostituhit, observéu sa conducta. La exageració li permet tota mena d'injurias y calumnias contra tots los homes que valen. !Los mes eminentes repúblichs son reaccionaris pe 'ls exagerats prostituhits que cobran de la polissia!

Per un diari prostituhit basta que un home valgui per ferlo víctima de las sevas iras. Sols la premsa prostituhida es capás de dir, per exemple, boig á n'en Pi y Margall, y de negar que sigui eloqüent en Castelar, quals discursos son traduhts á totas las llenguas europeas. Sols la premsa prostituhida es capás de dir lladres á homes públichs á qui respectan fins sos adversaris.

En lo nostre pais impresionable y poch educat políticament, la tal premsa fa mes mal de lo que sembla. Lo director d'un periódich prostituhit es sempre un tipo sense cap historia: moltas vegadas no es capás ni d'escriure un suelto de gacetilla.

Per sa mateixa obscuritat lo tipo es invulnerable, y per això, pot mossegar impunement. L'home mes eminent ha comés faltas, tingut imprevisions, que res son al costat de sos mérits; lo miserable abulta 'ls defectes y amaga las gracias, sens teme may la contra-estocada. ?Qué ha de teme, si no té cap historia? Y encara que la tingui; encara que sa fortuna tingui origen en la mes repugnant estafa; encara que degui sa posició á las arts mes indignas, ?qué li fá? L'inconegut prostituhit 's burla de que algú pugui dirli, per exemple, que va fer diners trabuch en ma y disfressat de jefe de partida política. Quina importancia té per ell que això se li digui, si 'ls que 'l pagan ho saben tant be com ell y encara n'hi faran broma al llegirho? ?Qué li fa, si encara li vindrá be la cosa per redoblar sas injurias y sas calumnias, que disfressará llavoras de lilegitima defensa?

La prostitució de la premsa arriba algunas vegadas fins á lo mes repugnantment inverossimil. Primerament s'ha entregat á la polissia, de la que cobra, y luego ven sos favors als mateixos lliberals, y cobra també d'ells. !Quantas vegadas lo misteri de la existencia d'un periódich prostituhit es degut á una subvenció doble; á una subvenció que surt al mateix temps dels fondos secrets, ó dels de calamitats públicas, y á una altra que n'hi passa algun emigrat ilustre, que estigui conspirant lluny de sa patria!

Si 'l nostre públich no fos tant impresionable, no li fora gens

difícil coneixe la premsa prostituhida en la nostra terra. Aquí las cosas se fan grollerament, y es fácil descubri-las. Si un se 'n va pe 'ls vols de certas oficinas, fácil es que vegi als directores de la premsa de que 'ns ocupem, anant, ab la careta de lliberal mitx caiguda, á rebre ordres, com un inspector o agent qualsevol de polissia. Si un se fixa en lo que passa, veure á la premsa prostituhida fins burlarse dels Tribunals, que son impotents per castigarla. Si la sospenen baix un nom, torna l'andamá á sa campanya baix un altre. Sempre té concessions y titols de repuesto. !Li es tant fácil obtenir tota mena de facilitats allí mateix ahont tot son montanyas per la premsa honrada!

La prostitució de la premsa es lo mateix que totas. Un cop un periódich s'ha posat en la pendent no pot ja deturarse. Si s'ha venut á la polissia, si á pesar d'aixó sab expreme la taronja y cobrar també d'algun lliberal, res d'estrany te que 's vengui á tothom que 'l compri. Si una empresa qualsevol allarga una unsa al mes, té ja la seguritat de tenir á sos peus al periódich.

?Quin correctiu té la prostitució de la premsa? Sols ne té un: lo despreci de la gent honrada. Lo major cástich que pot donarse-li es deixarla que cridi tota sola sense respondreli may.

Aquesta, á lo menos, es la nostra conducta. Lo DIARI CATALA, que está disposat sempre á discutir ab tots sos colegas honrats, sigan del color que vlguin; que tindrà á molta honra sostenir polémicas lo mateix ab los absolutistas que ab los comunals, may MAY, entenguis bé, 's rebaixará á dirigir ni una sola paraula als periódichs prostituhits. Diran aquestos tot lo que voldran, farán los cárrechs que be 'ls sembli; inventaran las calumnias que 'ls suggerirá 'l despit ó l'odi que 'l miserable sent per tot lo que es decent, y no 'ns farán surtir del nostre propòsit. Ab certa classe de gent no 'ns hi tractem, y per aixó tampoch no 'ns tractem ab los periódichs prostituits. Ni 'ns defensem quan nos atacan perque estem massa alts pera que sos tiros nos arribin.

No estranyi, donchs, ningú lo nostre silenci, puig que si seguisim distinta linea de conducta, nos crehuriam indignes de nosaltres mateixos.

"Diari Català", 404 (7-VII-1880).

Irurac-bat

Mentres en Sevilla, un ministre, 'l mes insustancial de tots, asseguraba que en Espanya 's disfruta de mes llibertat que en cap altra nació d'Europa, lo tribunal d'Imprempta de Burgos, s'enca-rregaba de demostrarho prácticament ab lo periòdich Irurac-bat. Lo fiscal d'Imprempta denuncià'l número corresponent al disset de Novembre passat per una carta fetxada en Madrid; y 'l tribunal d'Imprempta dicta un auto al dia següent manant suspendre inme-diatament la publicació del referit periòdich, en conformitat á lo disposat en lo article 29 de la espressada lley.

Cap dels cassos compresos en lo article 29 de la lley abraça á nostre colega, segons afirma. Aquestos casos son los següents: Primer. Si 's publica un periòdich avans d'haber extingit la condemna. Segon. Si 's publica, no obstant de haber sigut supri-mit. Tercer. Si un altre periòdich serveix la suscripció del suspès. Quart. Si publicantse dos periòdichs y profitant los dos pera la impressió la mateixa caixa ó la major part d'ella, en lo cas de ser l'un condemnat, serveix l'altre la suscripció d'aquell.

Donchs, bé; lo periòdich Irurac-bat, que veu la llum pública en Bilbao, no 's troba comprès en cap d'aquells cassos, y no obstant ha sigut condemnat á suspendre la seva publicació. Tenim donchs en consecuencia, que 's pronuncia una condemna, avants de tenir lloch la denuncia; avants de saberse si la carta denunciada pe 'l Fiscal es ó no penable, segons la actual lley d'impempta; y ha sigut condemnat sens haberli permès la defensa. La redacció del periòdich no tingué altre medi que obehir lo disposat per lo tribunal y cessar en sa publicació. Com si la premsa no 'n tingués prou ab una lley que condemna las intencions y 'ls atachs indirectes, debian apareixe tribunals que condempnin avants de defensarse, per la sola y exclussiva opinió d'un fis-cal.

La premsa entera s'ha fet eco de la sorpresa general causada per un auto semblant. ¿Estaba l'Irurac-bat comprès en los cassos senyalats en l'article 29 de la actual lley d'impempta? Segura-ment que no. Donchs ¿com s'explica un fet tant estrany, una condemna sens atendre á la part denunciada? Las lleys se fan y 's publican pera que 's compleixin, y á son compliment està tothom obligat. L'assumpto necessita aclararse; se deu saber á que obeheix una irregularitat semblant; debèm procurar que sia una virtut la lley, encara que tinga tots los inconvenients de la present; debèm estar segurs de que 'ls precediments que en ella 's marcan seràn respectats y seguits per los encarregats d'apli-carlas; d'altra manera tornariam al caos.

Interessa al periòdich condemnat que s'aclari la situació, é

interessa à tota la prempsa, perque 'ls interessos d'aquesta son solidaris. Unim la nostra veu à la del Iuracabat per protestar contra'ls procediments empleats contra 'l nostre colega."

"Diari Català", 476 (2-XII-1880).

Periodichs oficiosos

Son una planta que may ha arribat à dar fruyts en Catalunya, ni tant sols à floreixe. Sens dupte la nostra terra no proba à res que tingui caràcter oficios.

Molts governs han probat de crear diaris d'aqueixa mena en Barcelona, y sempre que ho han probat han degut desistir de la empresa. Lo mateix ha sigut compendre 'l públich las relacions d'un periódich à las autoritats, que negarli lo seu favor. Aquí volém que la premsa sigui independenta y eco de l'opinió pública ó d'una part d'ella.

Are ho torna à probar lo govern del senyor Cánovas, per medi de son delegat lo senyor Perez Cosío. La premsa no oficiosa ha publicat ja una circular sortida del Govern civil, en la que 's fa agents de suscripció als diputats provincials, y subscriptors obligats als arcaldes y ajuntaments, tot ab l'objecte de assegurar la vida d'un periódich de duas edicions diarias, titulat El Gobierno. Per fortuna lo periódich oficios, El Gobierno, surt de manera que no pot confondres ab cap dels independents. A un costat del titol van las armas de Castella, --que vol fer empassa à sos lectors com armas d'Espanya-- lo qual, per sí sol, es un sello que ningú podrà esborrarli. Ben segur està, donchs, de que no farà carrera, puig que per impedirli bastará que 'l públich lo conequi.

Lo nostre colega la Publicidad classifica perfectament al nou periódich oficios. -No ha de titularse El Gobierno -diu- sinó del gobierno. - No cal dir res mes escrivint en Barcelona. Volem creure-lo que es molt suposar - que 'l nou periódich arribés à fer subscriptors també oficiosos; volem creure que 'ls arcaldes dels trescents pobles de la provincia 'n prenguessin cada un un exemplar. ?Que hauria avançat la empresa protegida? Res absolutament. Lo dia que se 'n anés lo senyor Perez Cosío, la seva balumba 's dissiparia com lo fum. La publicació protegida moriria de la mateixa manera que ha nascut.

Y mentres visqui, no esperi may la premsa oficiosa influir per res en la opinió pública. Basta que se la coneixi pera que ningú fassi cas d' (sic) de ella. Quan dirà que 'l govern es un govern modelo; que sos delegats son altres tants personatjes importants, etc., etc., los que ho llejeixin s'hi faran un tip de riure. ?Que ha de dir sino aixó un periódich oficios? Pot encara que vulgui dir un altra cosa?

Pot, donchs, lo senyor Mobellan, conde ó margués de Casa Fiel, y descendent d'un avi que val lluhirse en Méjich, -segons va dir en un comunicat- pot, donchs, fer tants periódichs oficiosos com

pugui, en la seguretat de que no conseguirà 'l seu objecte. Mentres visqui la publicació, la major part dels que la rebin per força ni esqueixaran la faixa; quan mori no deixarà altres recorts que 'l d'haber fet treballar à alguns impressors durant una temporada. Menos mal que à molts pesi, Barcelona no es Madrit, y creguins lo periòdich oficiós que n'estèm molt orgullosos."

"Diari Català", 497 23-XII-1880}.

Guerra a la premsa periòdica

Que 'l govern actual l'hi té declarada, no hi ha ningú que ho ignori. Lo que molts tal vegada desconeixen es los medis que s'emplean pe 'l Govern central y per sos agents, los governadors de provincia.

Com si no bastessen las penas que la lley especial senyala, y 'l zel dels senyors Fiscals, y las multas, y las causas criminals en certs casos, y la quota de contribució que s' exigeix als duenyos de periòdichs, etc. etc. no passa dia que no inventin cosas novas. La que han inventat darrerament es de las mes célebres.

En efecte, segons disposició del senyor Perez Cossio, governador de Barcelona, y que 's titula ex-periodista, no poden publicarse periòdichs en las localitats en que no hi hagi impremtas establertas. Fins ara, las poblacions que 's trobaban en aquest cas, acudian a una població immediata en que hi hagués impremta, y en ella imprimian lo periòdich si volian tenirne. Des de avuy aixó es imposible.

Vejis sino lo que ha passat ab lo periòdich "El Eco del Herald", del Masnou. Aquest setmanari, s'imprimia en la impremta de Oliveras, a càrrech de A. Xumetra, y lo dimars passat, quan los redactors van portarli original, l'encarregat và manifestarlos que "per ordre del Governador de la provincia no podia imprimir mes lo periòdich, baix pena de mil pessetas de multa."

Los redactors passaren al despaig del governador, y aquest va manifestarlos que la ordre era motivada per un ofici rebut de Madrit, y que lo mateix que habia fet ab lo periòdich del Masnou, faria ab tots los altres qu 's trovessin en igual cas.

Tot aixó, com pot suposarse, va anar de paraula, sense que mediés ni una mala comunicació.

Ara bé; preguntem nosaltres. ?En virtut de quina lley ó disposició pogué donarse tal ordre? ?No tenim tots los espanyols lo dret de publicar periòdichs, ab tal de que cumplin los requisits de la lley d'impremta? ?No pagan los impressors la seva contribució, mediant la que poden treballar de son ofici, lo mateix pe 'ls de la localitat que pe 'ls forasters? ?Ahont es l'article que mani que 'ls periòdichs han de imprimirse en tal ó qual impremta?

?D'ahont ha tret lo senyor Perez Cosio facultats per conminar ab una forta multa, al que no falta á cap lley ni disposició de caràcter general?

Pero ell ho ha manat, y ell se sabrà perquè. Lo cert es que 'ls redactors del Eco del Heraldo han agut d'ajunyirse á la volutnat del que mana, fetxant en Barcelona son periódich, que es pe 'l Masnou. !Ja hi estém tan acostumats, que no 's ve de nou!

!Be mira 'l govern per la prosperitat y adelantos del pais! Las petitas localitts son regularment las que mes necessitat del periódich, que es moltas vegadas l'únich element d'ilustració ab que contan, y casualment á n'ellas se 'ls priva de tenirne. !Pobre pais, posat en mans de la gent encarregada avuy dels seus destínos! !Pobre ilustració pública, si 'ls que deurian fomentar-la, no son bons mes que per posarhi entrebanchs y destorbs!"

R. M. [ROMUL MASCARO?]

Nova invenció contra la premsa

"En lo nostre estimat colega de Girona El Teléfono catalan, hi llegim lo següent sueltó:

- Per real ordre del dia 20 del corrent s' ha disposat que 'l pare del nostre jove Director, oficial de la classe de segons en comissió de la Secció de Foment d'aquesta provincia, passa á continuar sos serveys en la de Teruel.

Aquesta Real ordre ha sigut dictada 18 dias després del famós 2 de Maig en que va tenir lloch la inauguració del monument á Alvarez festa en la que tant brillant y lluhit paper van representar certas notabilitats de Girona. 11 dias mes tart del que va veure la llum pública lo número 73 d'aquest periódich dant compte detallat de lo ocurregut, y 3 dias avans de un importantíssim succés que tots coneixen y que ha sigut judicat ja ampliament per la premsa aixís nacional com estrangera.

Nos consta que dit muda ha sigut solicitada per dar lo cop de gracia á la nostra modesta publicació; pero á pesar de ser los autors de la petició gent que gosa de fama universal per son talent y previsió, aquesta vegada, obcecats pe 'l despit é impulsats pe 'l sentiment de la mes mesquina de las venjansas, si be no han titubejat en dar un pas que pot comprometre seriament la subsistencia d' una familia que 's precia de ser tant honrada y decent com ells, no han comprés que llógica y forsosament ha de succehir, com sens disputa succehirá, tot lo contrari de lo que s'han proposat.

Ja que se 'ns tracta ab tant poca consideració, ja que per intentar la mort del nostre setma[n]ari s'ha apelat á un medi que no 's atrevim á calificar del modo que 'ns suggereix lo nostre criteri, acceptém la lluyta á que se 'ns provoca, y si be coneixem als nostres enemichs y sabem per la posició que ocupan que son mes potents que nosaltres, puig disposan de tota mena d'armas, ho fem decididament guiats per la rahó, apoyats en la lley y alentats per la opinió pública, que com no pot menos de succehir, está de la nostra part.

Lo Teléfono Catalan complirà son deber, y demostrará que no en vá ha dit mes d'una vegada que pertanya á la rassa dels que poden rompres, pero que may se doblegan."

Si, com no dubtém, los fets denunciats per lo nostre colega son exactes, es lo que 'ns faltaba veure en aquestos temps del ordre moral. Fins ara los medis coercitius directes é indirectes,

s'habian sols dirigit contra la persona que feya nosa. Avuy se fan pagar als pares los pecats dels fills.

!Pobre provincia de Girona, desde que va ferse aquell célebre repartiment de provincias, per l'istil del que 's feyan en la època de la decadencia de Roma? ?Quànt s'acabaràn los abusos per l'istil del que lamentèm? ?No hem de poder aspirar may á res mes que á pendre paciència?

"Diari Català", 368 (1-VI-1880).

Un proconsul de Catalunya

"Los periòdichs que 's publican en Tortosa gosan y disfrutan de totas las llibertats, que regala à Espanya 'l partit conservador.

Que la llibertat era un mito en nostre país, ho sabiam y ho sabèm per experiència tots los espanyols, menos los qui manan; pero que també ho fòs la lley, francament ho sospitavam; y are ja veyèm què també ho es la lley.

Esposats dits periòdichs als capritxos y arbitrarietats del petit cacique que administra 'ls interessos de Tortosa, s'han trovat també lligats per un 'altre capritxo, y per lo tant, 'un' altra arbitrarietat del governador de Tarragona. En Tortosa deu haverhi, dintre pòchs dias, eleccions de diputats à Corts, y com la persona escullida per candidat no es, segons sembla de la devociò dels electors, lo governador tarragoní, en virtut d'atribucions que no sabèm d'ahont li provenen y per medi d'un decret que pot molt bè confondre ab un ùkase, ha prohibit als periòdichs que 's publican en Tortosa que s'ocupin d'eleccions.

!Frescos estariam, si bastés una òrdre del governador d'una provincia qualsevol, perque un periòdich deixés d'ocuparse d'assumptos que interessan al país fundantse en las prescripcions de la lley! ?Sap, senyor governador de Tarragona, que la lley, que permet à un periòdich ocupar-se d'eleccions es superior à vosté y que vosté per mes que sia governador es un criat, mes que un criat, un esclau de la lley? ?Sap que veste deu donar exemple à sos subordinats, no infringit la lley, sino, amparant la llibertat de tothom? ?Es per aquestos medis que vol fer surtir triumfant al candidat senyor Rafel Puig?

La influencia del senyor Gonzalez li basta y li sobra per guanyar las eleccions, sens donar òrdres draconianas.

!Pobres periòdichs, ab autoritats com l'arcalde de Tortosa y 'l governador de Tarragona!

DC, 306 (31-III-1880).

e) Exemple d'actuació eclesial.

Decreto prohibiendo la lectura del periódico "La Reforma".

"NOS EL OBISPO DE TORTOSA. Al venerable Clero y fieles de nuestra Diócesis

Hacemos saber: Que en esta católica ciudad de Tortosa se publica los domingos un periódico titulado "La Reforma", en cuyos dos primeros números, correspondientes á los días 6 y 13 del corriente mes, se leen tales errores, impiedades, herejias y hasta groseras injurias á la Augusta persona del Vicario de Jesucristo, el santo y sábio Leon XIII, que han escandalizado á cuantos católicos tienen noticia de su contenido.

Poseido del mas profundo dolor porque en esta ciudad de la Santísima Virgen de la Cinta hay, sin duda, algun escritor que se ha atrevido á lastimar y ofender los religiosos sentimientos de nuestros muy queridos diocesanos; y aunque con el deseo de que estos hubiesen tenido cuanto antes conocimiento oficial de las perversas doctrinas que para sorprender, seducir y pervertir á los cristianos incautos, se vierten en dicho periódico, habiamos determinado prohibirlo luego de publicado el primer número; creimos despues conveniente no hacerlo sin antes saber el dictámen de acreditados teólogos y canonistas á cuya censura sometimos los dos citados números. Evacuada la delicada mision que les confiamos, acaban de emitir su imparcial dictámen en los términos siguientes:

Ilmo. Sr.: Hemos leído con detencion los números 1º. y 2º. del periódico "La Reforma" correspondientes á los días 6 y 13 de Julio de 1884, y juzgamos que debe ser condenado;

1º. Por estar escritos los dos números con criterio puramente racionalista, y ser sumamente injuriosos á la Religion católica, á sus prácticas y á sus ministros;

2º. Por contener errores heréticos; como poner en duda la divina revelacion de los libros de Moisés, y afirmar que eran completamente falsas las doctrinas de la religion judáica, contra la doctrina profesada en el Concilio Cartaginense IV y definida en el Tridentino, ses. IV; y en el Vaticano ses. III can. 4º. (Estos errores contiene "La Reforma" en su número 2º., pág. 1º. columnas 1º. y 2º.);

3º. Por publicar y hacerse propias, segun indica su modo de hablar, proposiciones heréticas, impias, calumniosas... de otros; como que la muerte no es un castigo impuesto por causa de infrac-

cion del mandato divino; error condenado por el Concilio Milevitano 2º. contra los Pelagianos, por el Arausiaco 2º. contra los Semipelagianos, y por el tridentino Ses. V, Decreto sobre el pecado original. (Esto se encuentra en el número 1º. pág. 4º. col. 4º.). Otras proposiciones iguales se encuentran tambien en la misma página colum. 3º.):

4º. Por tener proposiciones falsas, injuriosas è impias sobre el culto al Sagrado Corazon de Jesús. (Número 1º. pág. 2º. columnas 2º. y 3º.); y

5º. Por defender una moral universal independiente de toda creencia religiosa. (Núm. 2º. pág. 3º. colum. 1º.)".

De conformidad con el precedente dictámen y con el santo fin de que nuestros muy amados diocesanos estén advertidos y no corran peligro de admitir, siquiera por inadvertencia, ninguno de los errores, impiedades, herejias y groseras injurias al Sumo Pontífice que contiene el periódico "La reforma"; en cumplimiento de uno de los mas sagrados deberes de nuestro ministerio apostólico, que nos obliga á alimentar con pastos saludables á nuestra predilecta grey y á apartarla de los nocivos, ó sea de las herejias y errores contra la fé y la verdad religiosa; y usando de la autoridad que hemos recibido del cielo por mediacion del Vicario de Cristo en la tierra, nos vemos en la precisa pero triste necesidad de condenar y reprobar las doctrinas heréticas y anticatólicas contenidas en los repetidos números del nombrado periódico; y por consiguiente, prohibimos á los católicos su lectura, y mandamos á los que conserven en su poder algun ejemplar, lo inutilicen ó entreguen á sus respectivos párrocos ó confesores.

No dudamos que los que de católicos se precien, cumplirán puntualmente este nuestro mandato que, para bien de los mismos y de los infelices que lo han motivado, les impone quien es su padre, maestro, médico y pastor de las almas que le están encomendadas: sin embargo, por si llega el caso, lo que Dios no permita, que algunos, desoyendo nuestra paternal voz y burlándose neciamente de esta nuestra dispoción, continuases publicando "La Reforma"; declaramos que no sólo el director, redactores, impresores y operarios del periódico, sino tambien cuantos intervenga y cooperen á su publicacion y circulacion, lo mismo que los suscritores y los que lo lean ó reciban en sus casas, se harán reos ante Dios de grave y punible desobediencia.

Para que cuanto dejamos dispuesto y ordenado llegue á conocimiento de los fieles, se leerá este decreto en la misa mayor el primer dia festivo despues del en que se reciba, en nuestra Santa Iglesias Catedral y en todas las iglesias parroquiales y filiales del Obispado.

Tortosa, 21 de Julio de 1884. - FRANCISCO, Obispo de Tortosa. -
Por mandato de S. S. I. el Obispo mi Señor. - Ramon Tedò, Pbro.
Scrio."

"Boletin Oficial Eclesiástico del Obispado de Tortosa", 48 (24-
VII-1884).

APENDIX DOCUMENTAL SOBRE EL "DIARI CATALA" I TITOLS ALTERNATIUS

APENDIX I: DADES BIOGRAFiques DE L'EQUIP DEL "DIARI CATALA"

L'objectiu de la present relació de periodistes del "Diari Català" és el d'establir i quantificar les principals dades bibliogràfiques dels homes i dones que conformaren la seva redacció amb la finalitat d'extreure uns trets comuns que possibilitin l'identificació, fixació i elaboració dels perfils generacionals que ens permetin d'elaborar unes conclusions gràcies sobre la tipologia dels qui conformaren aquesta premsa. Sovint les dades en obres generals són incompletes i d'ací la necessitat d'establir amb el màxim de cura aquestes dades.

* En el diccionari Albertí per exemple s'escriu (II, 164) que Sebastià FORNES forma part de la redacció quan només és un col.laborador de la secció literària o el mateix de Rossend Arús (I, 167) essent un ocasional col.laborador.

Valentí ALMIRALL i LLOZER

(Barcelona, 1841-1904)

Polític i periodista. Estudià dret a la Universitat de Barcelona però no exercí tret de comptades ocasions. La seva activitat pública començà el 1868 amb els republicans que ocuparen l'ajuntament barceloní. Per motivacions polítiques edità "El Estado Catalán" a Barcelona (1869-1870) i, posteriorment, a Madrid (1873). També altres publicacions com: "El Federalista" (1868-1869), el "Diari Català" (1879-1881), el butlletí del Centre Centre Català, etc. Col·laborà en nombrosos diaris ("El Diluvio"/"La Imprenta", "El Progreso"...) i revistes ("L'Avenç", "L'Aureneta"...) aplegant-ne, en vida, seleccions d'articles que publicà en llibres (Escritos Catalanistas, Artículos literaris, etc.).

Els seus principals llibres polítics són Lo Catalanisme, Respuesta al discurso de Núñez de Arce, Espagne telle qu'elle est, La Confederación suiza y la Unión americana, etc. si bé la seva obra periodística de rang polític i social és múltiple i comença a ser exhumada; Artículos políticos, Societat i cultura, etc. mostrant un nou tombant en els orígens polítics del catalanisme.

Publicà dues novel·les polítiques i feu sentir la seva veu en els principals esdeveniments del període comprès entre 1868 i el 1888 és a dir entre la revolució de setembre i l'Exposició Universal tant en el panorama interior de Catalunya com en qüestions gene-

ral de l'Estat.

Políticament, la seva labor republicana i federal s'enmarca en el Partit Republicà Federal i en el Centre Català (1882) organització que crea arran els congressos catalanistes (1880 i 1883) i també, puntualment, en iniciatives col·lectives com ara el Memorial de greuges del qual fou redactor o de caràcter federal com el Pacte de Tortosa (1869). Socialment tingué, especialment els anys vuitanta, un notable predicament arreu el país i, com a reconeixement, fou nomenat president de l'Ateneu Barcelonés tot i la marginació que patí en aparèixer noves formulacions que recolliren pel catalanisme els sectors més dinàmics a diferència dels qui aspirava aplegar Almirall.

El 1887 arran la seva malaltia i l'escisió del Centre Català s'apartà de la vida pública tret d'algun text polèmic com ara el pròleg a l'edició de Lo Catalanisme.

ALBERTI, Santiago: Diccionari Biogràfic, I, 98-100.

FIGUERES, Josep M.: Valentí Almirall, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1990.

FONT, Melcior: L vida i l'obra de Valentí Almirall dins "Anuari dels Catalans", Barcelona, López, 1926.

ILLA, Maria del Carme: El segon Congrés Catalanista, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1983, 95.

ROCA i ROCA, J.: Valentín Almirall. Apuntes biográficos, Barcelona, Galve, 1905.

ROURE, Conrado: Valentín Almirall dins Recuerdos de mi larga

vida, Barcelona, Biblioteca de "El Diluvio", 1926, II, 133-150.

ROVIRA i VIRGILI, A.: Valenti Almirall, Barcelona, Barcino, 1936.
1936.

ASENSIO i CATALA, Emili

Dispossem de ben poques dades tret de la referència que forma part de la redacció del "Diari Català" apareguda el primer de gener de 1881. El segu cognom és escrit diversament: Asensio, Assensio, Asencio i Asensi segons indica Maria Carme Illa i Munné en el seu estudi sobre el segon Congrés Catalanista en el qual participà.

ILLA: El segon Congrés Catalanista, 96.

CANIBELL i MASBERNAT, Eudald

(Barcelona, 1858-1928)

Tipògraf, bibliotecari, periodista i dibuixant. S'inicia com a il·luminador de naips. Col·laborà en nombroses publicacions literàries i culturals de la Renaixença d'entre les quals: "La Bandera Catalana" (1875), "L'Escut de Catalunya" (1879-1880), "La Il·lustració Catalana" (1880-1883), "L'Avens" (1882-1884), "Lo Somatent" (Reus, 1897), "Butlletí de l'Associació d'Excursions Catalana", "La Tramuntana", etc. El 1891 inicia la publicació d'"El Arte de la Imprenta" Fou director de la "Revista Gráfica" (1900) i portaveu des del 1904 de l'Institut Català de les Arts del Llibre que fundà amb el seu amic Pellicer. Dirigí altres publicacions relacionades amb el món del llibre com "Anuario Tipográfico" de la casa Neufville (1910-1922), etc. Amb Tomàs Moragas fundà el Centre d'Aquarelistes de Barcelona que després esdevindria el Cercle Artístic i també fou soci fundador de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques de la qual esdevingué secretari segon. Capitanejà un grup d'obriers que feien també excursions paral·lelament als grups excursionistes de classes benestants.

Des del 1895 al 1922 fou bibliotecari i director de la Biblioteca Arús de la qual participà en la gestació amb V. Almirall. Assistí al primer Congrés Catalanista com pràcticament tots els redactors de la primera etapa del "Diari Català". Fou secretari

de l'Associació d'Excursions Catalanes i soci fundador de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques. Secretari de la Junta Organitzadora del primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana pel qual efectua l'Exposició de Llibre Català el 1906. Membre de la junta directiva de la Sociedad Tipográfica de Barcelona que fou fundada el 1879. Finalment indiquem que fou masó, membre de la lògia Justicia i secretari primer del Centre Català.

Com a il·lustrador d'edicions de bibliòfil destaca: El Lazarillo de Tormes i Don Quijote (1906). Autor d'obres diverses com Efemèrides de la tipografia española y americana (1891), Guia de Montserrat (1898), Heribert Mariezcurrena y la introducción de la fototipia y del fotogravat (1900), Album caligráfico universal (1901) i Estudi iconogràfic del rei Jaume I el Conqueridor (1909), etc. Morató efectua una relació exhaustiva de les seves obres.

Políticament quan treballava a La Academia, que regentava Farga Pellicer, i amb Lorenzo, Pellicer i Llunas, tipògrafs de l'acreditat establiment, entrà en el moviment anarquista. En protagonitza, amb Llunas, Pellicer, etc. una sorollosa escisió. Fou membre de la Comissió Federal el 1882-1883 de la FTRE. Participà en les activitats polítiques de caràcter catalanista d'Almirall com el primer Congrés Catalanista del qual fou un dels dos secretaris de la comissió organitzadora.

ALBERTI, S.: Diccionari Biogràfic, I, 412

ILLA: El segon Congrés Catalanista, 97.

MORATO, J. José: Lideres del movimiento obrero español (1868-1921) Madrid, Cuadernos para el Diálogo, 1972. ed. de V. M. Arbeloa. pàgs. 313-318.

TORMO, Enric i AINAUD de LASARTE, Josep M.: Eudald Canivell, GEC, IV, 282.

FELIU i CODINA, Antoni

Barcelona (1846-1917)

Periodista i polític. Germà de l'escriptor teatral Josep. Llicenciat en dret. Membre del partit republicà federal i el 1881 del Comitè Democràtic Federal ("Diari Català", 590 27-III-1881). Fundà i dirigí el setmanari "La Barretina" (1891-1898) que ha estat considerat el primer setmanari en català de tendències literàries, segons Miquel i Vergés. També dirigí "L'Avi" (1879-1880). Col·laborà activament a "Un Tros de Paper" (1865), "L'Embustero" (1866), "La Rambla" (1867), "Lo Somatent" (1868), "La Campana de Gràcia" (1870), "El Diluvio" (1879) on publicà unes inacabades Memorias de un veterano de la República, "L'Avens" (1881), etc. Utilitzà el pseudònim d'"Anton Serra".

Col·laborà amb Almirall en l'etapa madrilenya d'"El Estado Catalán" (1869-1870) i segons llegim en aquest diari (núm. 4 del 18-VII-1869) fou proposat candidat per a les eleccions legislatives. Participà en el primer Congrés Catalanista.

En el "Diari Català", a més d'articles diversos destaca la sèrie Ecos del Ampurdà (1880) on glosa aspectes diversos de paisatge, política, etc. amb rerafons d'aquesta comarca i també els articles de caràcter ideològic i combatius com la sèrie contra l'esclavitud. Fou director del "Diari Català" arran el viatge d'Almirall a l'Etna i durant les sessions del primer congrés Catalanista.

ALBERTI, S.: Diccionari Biogràfic, I, 169-170.

FABREGAS, Xavier: Anton Feliu i Codina,

GEC, VII, 349-350.

ILLA: Segon congrès, 99.

GALLART i TRESSENS, Artur

(Barcelona, 1857-1916)

Industrial i escriptor que pertanyé al partit republicà. tenia una tintoreria al carrer de Regomir. Seguí a Almirall en la seva activitat política federal i catalanista tot i que estigué molt vinculat al grup de "La Renaixensa". Escrigué molta poesia i guanyà diversos premis. Col.laborà en el número únic del títol alternatiu de "La Renaixensa" que aparegué amb el títol de "Revista Catalana de Literatura, Ciencias y Arts" (1878) i en el mateix periodoc de Guimerà, també, i molt activament especialment amb crítiques d'art, en "La Il·lustració Catalana" on potser per aquesta raó el "Diari Català" parla sovint d'activitats d'aquesta revista i "La Il·lustració Catalana" del "Diari Català". Efectuà igualment, col.laboracions ocasionals en diverses publicacions com "Lo Carril de Vilanova" (1879), "L'Avens" un sol poema el 1882, "Eco de Euterpe" un altre poema romàntic (1879), "L'Escut de Catalunya", "L'Art del Pagès", etc. En la inauguració del Centre Literari Catalanista de Sabadell (23-III-1881) llegí el poema Bandera Catalana --"Lo Gay Saber", VIII (15-IV-1881)--. Premiat als Jocs Florals del 1879. El 1880 fou membre del jurat del certamen convocat per l'Ateneu de la Classe Obrera d'igualada.

Fou secretari també de la secció literària de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques ("L'Excursionista", 10

--31-VIII-1879--), suplent dels Jocs Florals del 1881 (carta de Narcís Oller al Consistori dels Jocs del 15-XI-1880), vicesecretari de la secció de Literatura, historia y antiguedades de l'Ateneu Barcelonès (1879) i de la Comissió Organitzadora del primer Congrés Catalanista, membre de la Junta de l'Ateneu Barcelonès, de la Junta d'Auxilis (1884), secretari de la Cambra de Comerç, regidor i tinent d'Alcalde de l'Ajuntament de Barcelona. participà en el moviment excursionista de l'època.

En relació al "Diari Català" feu, amb Feliu i Codina, un brindis públic en nom del diari en l'acte del ferrocarril de Sarrià (DC, 465 6-X-1880). El 1880 es separà de la redacció del "Diari Català" per a integrar-se en la revista "La Renaixensa" i en el diari "La Publicidad" (LC, 32 16-XI-1880). A finals d'aquest any viatja a Murcia arran les inundacions que patí i el 22 de novembre signa una carta al respecte que li publicà el Brusi el primer de desembre.

ALBERTI, S.: Diccionari Biogràfic, II, 290.

IGLESIÀS, Josep: Enciclopèdia de l'Excursionisme, Barcelona, Dalmau, 1964. vol. I: Història (1876-1939).

ILLA: Segon Congrés, 99-100.

MARTI I TURRO, Isidre

Si bé no forma part de la redacció el fet que apareixi la seva secció dedicada a metereologia i astronomia diàriament en el "Diari Català" és prou interessant per a prendre la seva personalitat en consideració. Fou membre del partit federal i republicà seguidor de Pi i Margall, signà una proclama a la Joventut federalista (DC, 628 4-V-1881). Com tants d'altres catalans importants per la seva obra o la seva projecció no figura a la GEC, tampoc al Palau, només M. C. Illa en fa una breu nota relacionada amb els assistents citats del segon Congrés Catalanista i indica que participà de l'Associació d'Excursions Catalana de la qual en fou bibliotecari-arxiver el 1881 i també col.laborà en el seu butlletí amb temes de botànica, etc. Feu conferències i cursos d'astronomia al Foment de la Producció Espanyola, al Foment Martinenc, Associació d'Excursions Catalana (DC, 551 16-II-1881). etc. El 1884 fou elegit secretari segon de la secció de Ciències físiques del Centre Català.

ILLA: El segon Congrés Catalanista, 101-102.

MONSERDA i VIDAL, Dolors

(Barcelona, 1845-1919)

Esriptora i polemista que comença escrivint en castellà a "El Eco de Euterpe" i adoptant els anys setanta la llengua catalana arran l'èxit de la seva obra Teresa o un jorn de glòria en la seva producció periodística, poètica, narrativa i publicista. Fou premiada en diversos Jocs Florals (1878-1882, 1891) els quals presidi el 1908. Col·laborà en moltes publicacions tant de caràcter femení com literàries o generals ("La Llar", "Or y Grana", "Feminal", "La Renaixensa", "Lo Gay Saber", "Acción Católica Femenina", etc.), publicà també en fulletó, Un de tants a "La Veu de Catalunya" (1899).

Es preocupà molt especialment de la necessitat d'instruir la dona catalana i alhora de la seva moralització tot reivindicant millors condicions de vida i treball per a l'assalariada dedicant en aquests aspectes articles, conferències, activitats, etc. Igualment la situació de les persones sense recursos l'afectà com explica a Una orientació sobre'l problema dels captayres (1906)

Com a poeta publicà Poesies Catalanes (1888), Poesies (1911)... i de la seva extensa novel·listica, la més important obra escrita seva, destaca: La Montserrat (1893), La familia Asparó (1900), La Fabricanta (1904), La Quitèria (1906). Dels textos ideològics remarquem Estudi Feminista (1909) i Tasques socials (1916). El 1983 va reeditar-se el recull de narrativa Del Món (1908). Autora

també de la biografia de la seva amiga l'escriptora Josepa Massanès (1915).

ALBERTI, Santiago: Diccionari Biogràfic, III, 483.

MATHEU, Roser: L'obra literària i social de la senyora Monserdà dins Quatre dones catalanes, (Barcelona, FSVC, 1972) pàgs. 7-110.

SEGURA, Isabel: Introducció a Del món. Barcelona, Lasal, 1983, pàgs. 9-32.

TOMAS, Margalida: Dolors Monserdà, DLC, 483.

MOLAS i CASAS, Joan

(Barcelona, 1854-1904)

Autor teatral i periodista. La seva producció literària compren majoritàriament comèdies amb les quals assolí notable popularitat. Són obres de to intrascendent i amb la voluntat senzilla de fer riure sense estolviar recursos com assenyala el crític Xavier Fàbregas. Així amb Caramboles (1876) s'estrena, representant-la, amb èxit, a l'Olimpo i al Bon Retiro. Altres obres seves foren: Endavant les atres (1877), La festa de Barcelona (1877), Lo Senyor del tercer pis, (1881) original de M. Barin i arranjada per a l'escena catalana. Parodià diverses obres de "Pitarra", com el caprici còmic Ratlla torta (1885) que parodia La ratlla dreta, Batalla de pescateres (1887) que parodia Batalla de reines. La seva producció teatral fou extensa: Una Senyora sola (1880), Lo Xiu-xiu (1881) en acte únic en vers, on, però, excel·li, és en el quadre costumista com De Nadal à Sant Esteve (1878), Bal per duro (1880), La sortija (1881), La nit de nuvis (1882), La hortelana del Born (1883), Quatre casats i un viudo (1885). Altres obres seves són les sarsueles La tramuntana, Las devanadores (1881), Lo rellotge del Montseny, Lo Cant de la Marsellesa, La hortolana del Padre parodia d'Adriana Angot segons llegim a "La Vanguardia" (29-IX-1883), Cèrcol de bota paròdia de Cèrcol de foch, Lo bando de l'alcaldia paròdia de La banda de bastardia... Especialment, per l'èxit que obtingué, l'opereta De la terra al sol en col·laboració amb Narcís Campany. A "Lo Gay Saber" apareixen nombroses resenyes de les seves estrenes, generalment a cura de

Conrad Roure. Fou gerent, finalment, (1890) del teatre Eldorado.

En col.laboració amb A. Feliu i Codina i F. Soler va escriure el 1879 Bertoldino una farsa en quatre actes del qual el primer és de Pitarra, el segon de Molas, el tercer de Feliu i Codina i el quart dels tres autors. També, en col.laboració amb Feliu, Lo rustich Bertoldo una altra farsa en quatre actes. En col.laboració amb "Pitarra" La mà del anglès (1879). També és autor d'un poema satíric sobre l'Exposició Universal del 1881 titulat La gran Exposició.

Col.laborà en "La Gramalla" (1870), "L'Avens", "La Campana de Gràcia (1877)", "Lo Nunci (1877-1878)", "La Marca Roja" i "La Renaixensa". En cessar el "Diari Català" passà, com a redactor, a "La Jornada".

ALBERTI, S.: Diccionari Biogràfic, III, 204.

FABREGAS, Xavier: Joan Molas i Casas, DLC, 479.

GEC, X, 162.

PELLICER i FENE, Josep Lluís

(Barcelona, 1842-1901)

Dibuixant, pintor i narrador. Estudia i exercí la carrera de mestre d'obres, però ben aviat se n'anà a Roma a completar-hi els seus estudis de pintura i dibuix que havia iniciat al taller de Martí i Alsina. El 1880 exposa pintures a l'establiment Vidal del carrer de Petritxol ("Lo Gay Saber", IV i V (15 i 30-II-1880)). Com a pintor rebe elogis, entre d'altres, de Roure en un article de reconeixement de les diverses medalles que se li atorgaren, de "La Renaixensa" (12-VII-1885), etc.

Participà amb el pseudònim de "Nyapus" a les primeres revistes humorístiques que apareguen en català. Fou corresponsal i col.laborador artístic de diverses publicacions com "La Renaixensa", "Catalònia" (1899-1900), i, especialment, de les publicacions de l'editor López com "La Esquella de la Torratxa", etc. i d'almanacs com "El Tiburón" (1870), "Lo Xanguet" (1865-1874), "La Campana de Gràcia" (1874-1925) de la qual il.lustrà també diversos números extraordinaris, etc. Al costat de la faceta, molt extensa i coneguda, de dibuixant té la d'articulista bàsicament en el "Diari Català", "La Renaixensa" i "La Vanguardia".

També col.laborà a la "Revista Gráfica" que dirigí Canivell, "La Ilustración Española y Americana", "L'Illustration Française", etc. El 1880 envia una carta a "La Ilustració Catalana" dient que col.labora a "la Illustration Française" i oferint-se a la revista

gràfica catalana ("La Il·lustració Catalana", 8 20-IX-1880). Com a corresponsal gràfic cal destacar els seus apunts de les guerres carlines del 1872-1876. El 1877 anà de corresponsal gràfic a la guerra de Crimea treballant al costat del gran duc Nicolau i pels seus treballs rebé la creu de Sant Estanislau del govern rus. Estigué a Roma del 1865 al 1868, i el 1880 anà a Madrid i París (DC, 237 21-I-1880) i l'octubre, segons llegim a "Lo Catalanista" (núm. 3 18-X-1880) encara és a París d'on envia textos diversos al "Diari Català" i de la mateixa ciutat envia el 1881 el projecte de monument a Pau Claris (DC, 553 18-II-1881).

Autor de la capçalera gràfica de diverses publicacions com el mateix "Diari Català" o "La Nació Catalana" (1898-1902). Il·lustrà nombrosos llibres, com ara el de "Pitarra" com els Singlots poètics, etc. Publicà Notas y dibujos e Barcelona a Paris a la Biblioteca de La Vanguardia, Los meses. Las estaciones a "La Il·lustració Catalana" per acompanyar il·lustracions seves. La enseñanza artística (1895) i Notas y dibujos sobre l'Exposició Universal de Paris el 1867.

Fou director del Museu de Reproduccions barceloni i figurà entre els fundadors i promotors de l'Institut Català de les Arts del Llibre. Col·laborà en iniciatives polítiques d'Almirall com el Centre Català.

Signà el Pacte de Tortosa amb V. Almirall i és un dels dos delegats de Barcelona. La seva vessant de participació en el moviment obrer és notable, comença en el partit democràta i al seu estudi

tingueren lloc nombroses reunions de la primera Internacional, així organitzà l'acte privat de rebuda a l'italià Fanelli, etc. Fou president de la secció barcelonina de l'AIT. President de la comissió de local del primer Congrés Catalanista.

ALBERTI, Santiago: Diccionari Biogràfic, III, 437-8.

BORI, Salvador: Padrò. Planas. Pellicer, Barcelona, Millà, 1945.

CADENA, Josep M. i GABRIEL, Pere: Pellicer GEC, XI, 422.

GUARDIOLA, Carles Jordi: Josep Lluís Pellicer, DLC, 544.

ROURE, Conrat: Joseph Lluís Pellicer, "La Il·lustració Catalana", 51 (30-XI-1881).

PONS i DALMAU, Leandre

(mort el 1888?)

Enginyer, pèrit agrònom, director de camins. Participà activament en el "Diari Català", feu la traducció del Viatje... de Darwin. Republicà i federalista, havia format part del Club dels federalistes. Vice-president d'una secció del Centre Català i conservador del local social fins el 1887.

CAMARASA, Josep M.: Introducció al facsimil del Viatje... de Darwin. Barcelona, Diputació de Barcelona, 1982, pàgs. VII-XXVIII.
ILLA: El segon Congrés, 103.

QUINTANA i RODRIGUEZ, Ròmul

Director de l'Agència Internacional d'Aduanes a l'oficina de Port-Bou el 1880. Pel juny del 1881 s'estableix pel seu compte en la mateixa població on s'encarretga del despatx a l'estranger de tota mena de gèneres. Sembla que les notícies d'aquesta ciutat que publicà "La Renaixensa" són seves. Desconeixem dades seves, només sabem que fou membre del Comitè Provisional Electoral del partit republicà-federal segons "El Estado Catalán", 96 (6-I-1870), participà en el segon congrés Catalanista i el 1890 presidi accidentalment el Centre Català.

ILLA: El segon Congrés, 104.

RAVETLLAT, Alfons

Participà al primer Congrés Catalanista.

RAVETLLAT, Pere M.

Desconeixem dades seves, només hem pogut esbrinar que fou secretari de la comissió econòmica del primer Congrés Catalanista. Es membre el 1881 del Comitè Democràtic Federal (DC, 590 27-III-1881). Col.laborà activament al "Diari Català".

RODRIGUEZ i MASDEU, Ferran

Desconeixem dades seves i nomès ens consta que fou poeta i escriptor a més de redactor del "Diari Català". Givanel esmenta que col.laborà a "La Rondalla" tant en la primera època del 1874 com en la segona del 1895 essent en aquesta segona director, a "Bandera Catalana" (1875), "La Renaixensa", "L'Avens" i en la revista humorística paròdica "Jochs Florals". Publicà Flors d'enguany. Aplech de poesies escullides dels principals autors llemosins, (1878) i de la qual apareix una recensió a "Lo Gay Saber" arran la seva aparició. El 1881 publicà un poema a "L'Avens". La seva signatura apareix al "Diari Català" en poemes diversos inclosos al suplement literari. Premiat al certamen poètic de L'Aranya. Participà al primer Congrés Catalanista, membre de la Joventut Federalista de Barcelona, secretari de la comissió que preparà el viatge de Pi i Margall a Catalunya el 1881.

ELIAS de MOLINS: Diccionario biográfico y bibliográfico de escritores artistas catalanes del siglo XIX, Barcelona, ???????, 1889-1895.

ILLA: El segon Congrés, 104.

ROURE i BOFILL, Conrat

(Barcelona, 1841-1928)

Escriptor, autor dramàtic i periodista amb una extensa obra.

Llicenciat en dret tot i que no exercí feu la carrera amb V. Almirall amb el qual l'uní una gran amistat així com amb en Frederic Soler i amb Eduard Vidal i Valenciano. Professa idees liberals i federalistes amb en Almirall amb el qual participà en nombroses activitats.

Troben textos seus a "Un Tros de Paper" (1865), "Lo Noy de la Mare" (1866-1867) de la qual fou director i únic redactor, "L'Ase" (1867), "Lo Xanguet" (1865-1874), "L'Embustero" (1866), "El Tiburón", (1863-1874), "!!La Tabola!!" (1868), "Lo Foraster" (1872), "Lo Gay Saber" (1878-1882), "Las Barras Catalanas" (1869), "Revista Catalana de Literatura, Ciencias y Arts" (1878), "La Renaixensa" (1881-1905), "La Región Catalana" (1890-1891) d'on fou cap de redacció, "La Il·lustració Catalana" (1880-1894), "L'Avens" (1882-1884) on hi publicà poemes, contes i una semblança de F. Soler, "Revista Literaria" (1883-1884), "La Tomasa" (1891), "La Federación", "La Esquilla de la Torratxa", "Barcelona Còmica", "Lectura Popular", "Cataluña" (1908), "El Federalista" (1901-1903), "Lo Somatent" (Reus, 1898-1899), etc. Popularitza el pseudònim de "Pau Bunyegas" en la seva producció humorística i participà també en els diversos números extraordinaris de "La Campana de Gràcia", de la qual fou director en la primera època.

com els dedicats a Colom (1892), Tomàs Padró (1877), el número 1.000 (1888), etc. Fou director, també, del suplement literari dels dijous del "Diari Català", "Lo Nunci" (1877-1878) i d'"El Federalista". També de publicacions de l'editor López com "La Rambla" i "El Xanguet". Destaca en la seva producció periodística l'elaboració de textos humorístics en almanacs i publicacions similars com "Lo Foraster", etc. Participà a Lo Niu Guerrer, l'Ateneu Lliure, Club dels Federalistes, la masoneria, segons indica a Recuerdos de mi larga vida, Centre Català... tenint càrrecs directius en totes elles.

Com a autor teatral la seva obra és ingenua i costumista; Una noia és per un rei (1865), La comedia de Falset (1869), Un pom de violes (1870) i també dramàtica Pau Claris (1879), Passions funestes (1898), Lo Castell y la Masia (1891), Montserrat (1881), etc. destacant l'aportació humorística: La policia secreta (1868), L'ocasió fa el lladre (1870), Un fi de festa (1871), !Divendres! (1882), Qui mes mira!, Lo tret per la culata (1875), !!!13!!!, La vida a l'encant (1866), etc., les sarsueles Lo pot de la confitura i De teulades en amunt (1872) i l'òpera Lo desen-
gany (1885).

Publicà les seves memòries en articles al diari "El Diluvio" i els aplegà en els volums Recuerdos de mi larga vida Costumbres, anécdotas, acontecimientos y sucesos acaecidos en la ciudad de Barcelona desde 1850 hasta el 1900 (1925-1927). També publicà una llarga sèrie de volums amarats de records com Anys enllà, Aplechs de recordances dels temps juvenils (1924), i obres diverses

sobre l'ambient i la vida de la Barcelona vuit-centista com Lo Foraster. Almanach per l'any 1872. Passeigs satírics per Barcelona (1871).

També la novel·la Esperits nòmades, forma part del premi Certamen Romea ((1880), del certamen Literari de l'Ateneu de Sans 1885), formà part de l'Associació Catalana d'Artistes i Escriptors del 1880 i presidí l'Ateneu Lliure de Barcelona el 1880.

Participà en totes les activitats polítiques i culturals de l'etapa inicial d'Almirall fins a mitjans dels anys vuitanta, l'Ateneu Lliure del qual fou president el 1880,

També fou membre de la Junta de govern del Col·legi d'Advocats essent-ne nomenat secretari el 1881 després de la seva reelecció del 1880. Participa en els dos congressos catalanistes i en l'Assemblea de la Unió Catalanista a Manresa del 1892.

ALBERTI, Santiago: Diccionari Biogràfic, IV, 156.

FABREGAS, Xavier: Conrad Roure, GEC, XII, 782.

FABREGAS, Xavier: Conrad Roure, DLC, 637.

ILLA: El segon Congrés, 106

OSSORIO: Ensayo de un catálogo... 396.

VAZQUEZ, Anna: Catàleg de manuscrits de teatre en català de l'Institut del Teatre, Barcelona, Departament de Cultura, 1981.

SACASES i PERNAL, Pere

(Vilafranca del Penedès?, mort el 1897)

Notari, escriptor. Dirigi el Centre Català de Vilafranca del Penedès, secretari del Comitè Democràtic Federal en donar-se de baixa Almirall i altres del Partit Democràtic Històric, secretari de l'Ateneu Lliure. Partidari del lliure-canvisme com exposa a l'Ateneu Barcelonès el 1880. Soci de l'Associació d'Excursions Catalana, col.laborà en "Raza Latina, "La Ilustració Catalana", "Lo Somatent" (Reus, 1893), etc. Se li atribueix una Gramàtica Catalana que havia d'haver editat en fulletó el "Diari Català". Traduí pel "Diari Català" el narrador Bret Harte. Fundador del del Centre Català i vice-president segon de la secció de dret.

Joan Torrent i Rafael Tasis indiquen que dirigi el setmanari vilafranquí "Las Cuatre Barras" (1891-1900) que fou portaveu del Centre Català d'aquesta ciutat. La seva labor dins el "Diari Català" és molt important tant pel gruix de les col.laboracions com per l'amplitud temàtica de les mateixes. Participà en la fundació del Centre Català i assistí al primer Congrés Catalanista essent un dels primers inscrits. Assistí a assemblees de la Unió Catalanista com la de Manresa del 1892 i la de Reus del 1893, en els volums publicat per la Renaixensa el 1893 i el 1895 respectivament hi figura al costat del nom i cognom --Secases però-- la professió de notari i la ciutat de Vilafranca. Morí a la capital de l'Alt Penedès el 13-IV-1897.

ILLA: El segon Congrés, 105.

PAGES i RUEDA, Pere

(Reus, 1856-1929)

A l'Enciclopèdia de l'Excursionisme (I, 171) apareix com a redactor del "Diari Català" i igualment ALBERTI (III, 398) ho indica. Col.laborà a "La Veu de Catalunya". A "Lo Somatent" (Reus, 1894-1896) publicà sobre el Centre Excursionista i una sèrie de nou articles titulada Excursió a Alcover. Presidí l'Orfeó Català. Estigué molt vinculat al moviment excursionista en el qual participà amb recensions a les publicacions, càrrecs en les entitats barcelonines. Un retrat seu figura a la Galeria de Reusencs Il.lustres.

ALBERTI, III, 398.

SEGALA, Josep

Només coneixem que col.laborà al "Diari Català" en la redacció a partir del 1881 tal com llegim en el prospecte de gener d'aquest any.

PRESENCIA DELS REDACTORS DEL "DIARI CATALA" EN TEXTOS AL PERIODIC

Nom	Art. signats	Supl. dijous	Red. 1879	Red. 1881
ALMIRALL, Valenti	x	x	x	x
ASENCIO, Emili				x
CANIVELL, Eudald			x	
FELIU i CODINA, Anton		x	x	x
GALLARD, Artur	x	x	x	
MONSERDA, Dolors				
MOLAS, Joan		x		x
PELLICER, Josep Lluís		x		
PONS, Leandre			x	
QUINTANA, Ròmul			x	
RAVETLLAT, Alfons				x
RAVETLLAT, Pere	x	x	x	x
RODRIGUEZ, Ferran		x		x
ROURE, Conrat	x	x	x	x
SACASES, Pere	x		x	x
SEGALA, Josep				x

Font: Elaboració pròpia.

1879: relació publicada de redactors el maig de 1879 al "Diari Català"
 1881: Id de l'1-I-1881.

EDAT DELS REDACTORS EN INICIAR-SE EL "DIARI CATALA"
=====

ALMIRALL, Valenti	38
ASENCIO, Emili	
CANIVELL, Eudald	21
FELIU i CODINA, Anton	33
GALLARD, Artur	22
MONSERDA, Dolors	34
MOLAS, Joan	25
PELLICER, Josep Lluís	37
PONS, Leandre	
QUINTANA, Ròmul	
RAVETLLAT, Alfons	
RAVETLLAT, Pere	
RODRIGUEZ, Ferran	
ROURE, Conrat	38
SACASES, Pere	
SEGALA, Josep	
PAGES, Pere,	23

COL.LABORACIONS HABITUALS DE LA REDACCIO DEL "DIARI CATALA":

Nom	LIC	"L'Avens"	LS	LR
ALMIRALL, Valenti	x	x	x	
ASENCIO, Emili				
CANIVELL, Eudald	x	x	x	
FELIU i CODINA, Anton				
GALLARD, Artur	x	x		x
MONSERDA, Dolors	x			x
MOLAS i CASAS, Joan		x		x
PELLICER, Josep Lluís				
PONS, Leandre				
QUINTANA, Ròmul				
RAVETLLAT, Alfons				
RAVETLLAT, Pere				
RODRIGUEZ, Ferran		x		
ROURE, Conrat	x	x	x	x
SACASES, Pere			x	
SEGALA, Josep				

LIC: "La Il·lustració Catalana"
 LR: "La Renaixença"
 LS: "Lo Somatent" (Reus)

APENDIX II: RELACIO DELS NUMEROS PUBLICATS DEL "DIARI CATALA"
AMB INDICACIO DE LA DATACIO I DE LA NUMERACIO REAL I IMPRESA

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
------	-------	-----------	------	-------	--------

maig 1879:

núm. prospecte	s-n	1-V-1879	4	
1	1	4-V-1879	8	
2	2	5-V-1879	8	Dilluns
3	3	6-V-1879	8	
4	4	7-V-1879	8	
5	5	8-V-1879	8	
6	6	9-V-1879	8	
6	7	10-V-1879	8	Error
8	8	11-V-1879	8	
9	9	12-V-1879	4	Dilluns
10	10	13-V-1879	8	
11	11	14-V-1879	8	
12	12	15-V-1879	8	
13	13	16-V-1879	8	
14	14	17-V-1879	8	
15	15	18-V-1879	8	
16	16	19-V-1879	4	Dilluns. Fulletó
17	17	20-V-1879	8	
18	18	21-V-1879	8	
19	19	22-V-1879	8	
20	20	23-V-1879	8	
21	21	24-V-1879	8	
21	22	25-V-1879	8	Error
23	23	26-V-1879	4	Dilluns
24	24	27-V-1879	8	
25	25	28-V-1879	8	
26	26	29-V-1879	8	
27	27	30-V-1879	8	
28	28	31-V-1879	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
juny 1879:					
29		29	1-VI-1879	8	
30		30	2-VI-1879	8	Dilluns
31		31	3-VI-1879	4	Dimarts
32		32	4-VI-1879	8	
33		33	5-VI-1879	8	
34		34	6-VI-1879	8	
35		35	7-VI-1879	8	
36		36	8-VI-1879	8	
37		37	9-VI-1879	4	Dilluns
38		38	10-VI-1879	8	
39		39	11-VI-1879	8	
40		40	12-VI-1879	8	
41		41	13-VI-1879	8	
42		42	14-VI-1879	8	
43		43	15-VI-1879	8	
44		44	16-VI-1879	4	Dilluns
45		45	17-VI-1879	8	
46		46	18-VI-1879	8	
47		47	19-VI-1879	8	
48		48	20-VI-1879	8	
49		49	21-VI-1879	8	
50		50	22-VI-1879	8	
51		51	23-VI-1879	4	Dilluns
52		52	24-VI-1879	8	
53		53	25-VI-1879	8	
54		54	26-VI-1879	8	
55		55	27-VI-1879	8	
56		56	28-VI-1879	8	
57		57	29-VI-1879	8	
58		58	30-VI-1879	4	Dilluns

núm. datat	núm. real	data	pàgs.	altres
juliol 1879:				
59	59	1-VII-1879	8	
60	60	2-VII-1879	8	
61	61	3-VII-1879	8	
62	62	4-VII-1879	8	
62	63	5-VII-1879	8	Error
63	64	6-VII-1879	8	
64	65	7-VII-1879	4	Dilluns
65	66	8-VII-1879	8	
66	67	9-VII-1879	8	
67	68	10-VII-1879	8	
68	69	11-VII-1879	8	
69	70	12-VII-1879	8	
70	71	13-VII-1879	8	
71	72	14-VII-1879	4	Dilluns
72	73	15-VII-1879	8	
73	74	16-VII-1879	8	
74	75	17-VII-1879	8	
75	76	18-VII-1879	8	
76	77	19-VII-1879	8	
77	78	20-VII-1879	8	
77	79	21-VII-1879	4	Dilluns. Error
78	80	22-VII-1879	8	
80	81	23-VII-1879	8	Error. Imprès dia 22
80	82	24-VII-1879	8	
		25-VII-1879		No apareix
1	1	26-VII-1879	4	LT
2	2	27-VII-1879	4	
3	3	28-VII-1879	4	
4	4	29-VII-1879	4	
5	5	30-VII-1879	4	
6	6	31-VII-1879	4	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
agost 1879:					
7		7	1-VIII-1879	4	
8		8	2-VIII-1879	4	
9		9	3-VIII-1879	4	
10		10	4-VIII-1879	4	
11		11	5-VIII-1879	4	
12		12	6-VIII-1879	4	
13		13	7-VIII-1879	4	
14		14	8-VIII-1879	4	
15		15	9-VIII-1879	4	
16		16	10-VIII-1879	4	
17		17	11-VIII-1879	4	
18		18	12-VIII-1879	4	
19		19	13-VIII-1879	4	
20		20	14-VIII-1879	4	
21		21	15-VIII-1879	4	
22		22	16-VIII-1879	4	
23		23	17-VIII-1879	4	
24		24	18-VIII-1879	4	Fi LT.
83		83	19-VIII-1879	8	DC
84		84	20-VIII-1879	8	
85		85	21-VIII-1879	8	
86		86	22-VIII-1879	8	
87		87	23-VIII-1879	8	
88		88	24-VIII-1879	8	
89		89	25-VIII-1879	4	Dilluns
90		90	26-VIII-1879	8	
91		91	27-VIII-1879	8	
92		92	28-VIII-1879	8	
93		93	29-VIII-1879	8	
94		94	30-VIII-1879	8	
95		95	31-VIII-1879	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
setembre 1879:					
96		96	1-IX-1879	4	Dilluns
97		97	2-IX-1879	8	
98		98	3-IX-1879	8	
99		99	4-IX-1879	8	
100		100	5-IX-1879	8	
101		101	6-IX-1879	8	
102		102	7-IX-1879	8	
103		103	8-IX-1879	8	
104		104	9-IX-1879	8	Dimarts, per error consta dimecres
105		105	10-IX-1879	8	
106		106	11-IX-1879	8	
107		107	12-IX-1879	8	
108		108	13-IX-1879	8	
109		109	14-IX-1879	8	
110		110	15-IX-1879	4	Dilluns
111		111	16-IX-1879	8	
112		112	17-IX-1879	8	
113		113	18-IX-1879	8	
114		114	19-IX-1879	8	
115		115	20-IX-1879	8	
116		116	21-IX-1879	8	
117		117	22-IX-1879	4	Dilluns
118		118	23-IX-1879	8	
119		119	24-IX-1879	8	
120		120	25-IX-1879	8	
121		121	26-IX-1879	8	
122		122	27-IX-1879	8	
123		123	28-IX-1879	8	
124		124	29-IX-1879	4	Dilluns
125		125	30-IX-1879	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
octubre 1879:					
126		126	1-X-1879	8	
127		127	2-X-1879	8	
128		128	3-X-1879	8	
129		129	4-X-1879	8	
130		130	5-X-1879	8	
131		131	6-X-1879	4	Dilluns
132		132	7-X-1879	8	
133		133	8-X-1879	8	
134		134	9-X-1879	8	
135		135	10-X-1879	8	
136		136	11-X-1879	8	
137		137	12-X-1879	8	
138		138	13-X-1879	4	Dilluns
139		139	14-X-1879	8	
140		140	15-X-1879	8	
141		141	16-X-1879	8	
142		142	17-X-1879	8	
143		143	18-X-1879	8	
144		144	19-X-1879	8	
145		145	20-X-1879	4	Dilluns
146		146	21-X-1879	8	
147		147	22-X-1879	8	
148		148	23-X-1879	8	
149		149	24-X-1879	8	
150		150	25-X-1879	8	
151		151	26-X-1879	8	
152		152	27-X-1879	4	Dilluns
153		153	28-X-1879	8	
154		154	29-X-1879	8	
155		155	30-X-1879	8	
156		156	31-X-1879	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
novembre 1879:					
157		157	1-XI-1879	8	
158		158	2-XI-1879	8	
159		159	3-XI-1879	4	Dilluns
160		160	4-XI-1879	8	
161		161	5-XI-1879	8	
162		162	6-XI-1879	8	
163		163	7-XI-1879	8	
164		164	8-XI-1879	8	
165		165	9-XI-1879	8	
166		166	10-XI-1879	4	Dilluns
167		167	11-XI-1879	8	
168		168	12-XI-1879	8	
169		169	13-XI-1879	8	
170		170	14-XI-1879	8	
171		171	15-XI-1879	8	
172		172	16-XI-1879	8	
173		173	17-XI-1879	4	Dilluns
174		174	18-XI-1879	8	
175		175	19-XI-1879	8	
176		176	20-XI-1879	8	
177		177	21-XI-1879	8	
178		178	22-XI-1879	8	
179		179	23-XI-1879	8	
180		180	24-XI-1879	4	Dilluns
181		181	25-XI-1879	8	
182		182	26-XI-1879	8	
183		183	27-XI-1879	8	
184		184	28-XI-1879	8	
185		185	29-XI-1879	8	
186		186	30-XI-1879	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
desembre 1879:					
187		187	1-XII-1879	4	Dilluns
188		188	2-XII-1879	8	
189		189	3-XII-1879	8	
190		190	4-XII-1879	8	
191		191	5-XII-1879	8	
192		192	6-XII-1879	8	
193		193	7-XII-1879	8	
194		194	8-XII-1879	8	Dilluns
195		195	9-XII-1879	4	Dimarts
196		196	10-XII-1879	8	
197		197	11-XII-1879	8	
198		198	12-XII-1879	8	
199		199	13-XII-1879	8	
200		200	14-XII-1879	8	
201		201	15-XII-1879	4	Dilluns
202		202	16-XII-1879	8	
203		203	17-XII-1879	8	
204		204	18-XII-1879	8	
205		205	19-XII-1879	8	
206		206	20-XII-1879	8	
207		207	21-XII-1879	8	
208		208	22-XII-1879	4	Dilluns
209		209	23-XII-1879	8	
210		210	24-XII-1879	8	
211		211	25-XII-1879	8	
			26-XII-1879		No apareix. Nadal.
212		212	27-XII-1879	8	
213		213	28-XII-1879	8	
214		214	29-XII-1879	8	
215		215	30-XII-1879	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
gener 1880:					
217		217	1-I-1880	8	
218		218	2-I-1880	8	
219		219	3-I-1880	8	
220		220	4-I-1880	8	
221		221	5-I-1880	4	Dilluns
222		222	6-I-1880	8	
223		223	7-I-1880	8	
224		224	8-I-1880	8	
225		225	9-I-1880	8	
226		226	10-I-1880	8	
227		227	11-I-1880	8	
228		228	12-I-1880	4	Dilluns
229		229	13-I-1880	8	
230		230	14-I-1880	8	
231		231	15-I-1880	8	
232		232	16-I-1880	8	
233		233	17-I-1880	8	
234		234	18-I-1880	8	
235		235	19-I-1880	4	Dilluns
236		236	20-I-1880	8	
237		237	21-I-1880	8	
238		238	22-I-1880	8	
239		239	23-I-1880	8	
240		240	24-I-1880	8	
241		241	25-I-1880	8	
242		242	26-I-1880	4	Dilluns
243		243	27-I-1880	8	
244		244	28-I-1880	8	
245		245	29-I-1880	8	
246		246	30-I-1880	8	
247		247	31-I-1880	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
febrer 1880:					
248		248	1-II-1880	8	
249		249	2-II-1880	8	Dilluns
250		250	3-II-1880	4	Dimarts
251		251	4-II-1880	8	
252		252	5-II-1880	8	
253		253	6-II-1880	8	
254		254	7-II-1880	8	
255		255	8-II-1880	8	
256		256	9-II-1880	4	Dilluns
257		257	10-II-1880	8	
258		258	11-II-1880	8	
259		259	12-II-1880	8	
260		260	13-II-1880	8	
261		261	14-II-1880	8	
262		262	15-II-1880	8	+ 4 Inici ML
263		263	16-II-1880	4	Dilluns
264		264	17-II-1880	8	
265		265	18-II-1880	8	
266		266	19-II-1880	8	
267		267	20-II-1880	8	
268		268	21-II-1880	8	
269		269	22-II-1880	8	
270		270	23-II-1880	4	Dilluns
271		271	24-II-1880	8	
272		272	25-II-1880	8	
273		273	26-II-1880	8	
274		274	27-II-1880	8	
275		275	28-II-1880	8	
276		276	29-II-1880	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
març 1880:					
277		277	1-III-1880	8	
278		278	2-III-1880	8	
279		279	3-III-1880	8 + 4 ML	
280		280	4-III-1880	8	
281		281	5-III-1880	8	
282		282	6-III-1880	8	
283		283	7-III-1880	8	
284		284	8-III-1880	4	Dilluns
285		285	9-III-1880	8	
286		286	10-III-1880	8	
287		287	11-III-1880	8	
288		288	12-III-1880	8	
289		289	13-III-1880	8	
290		290	14-III-1880	8	
291		291	15-III-1880	4	Dilluns
292		292	16-III-1880	8	
293		293	17-III-1880	8	
294		294	18-III-1880	8	
295		295	19-III-1880	8	
296		296	20-III-1880	8	
297		297	21-III-1880	8	
298		298	22-III-1880	4	Dilluns
299		299	23-III-1880	8	
300		300	24-III-1880	8	
301		301	25-III-1880	8	
			26-III-1880		No apareix. Festa impressors.
302		302	27-III-1880	8	
303		303	28-III-1880	8	
304		304	29-III-1880	8 + 4	Dilluns. ML
305		305	30-III-1880	4	Dimarts
306		306	31-III-1880	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
abril 1880:					
307		307	1-IV-1880	8	
308		308	2-IV-1880	8	
309		309	3-IV-1880	8	
310		310	4-IV-1880	8	
311		311	5-IV-1880	4	Dilluns
312		312	6-IV-1880	8	
313		313	7-IV-1880	8	
314		314	8-IV-1880	8	
315		315	9-IV-1880	8	
316		316	10-IV-1880	8	
317		317	11-IV-1880	8	
318		318	12-IV-1880	4	Dilluns
319		319	13-IV-1880	8	
320		320	14-IV-1880	8	
321		321	15-IV-1880	8	
322		322	16-IV-1880	8	
323		323	17-IV-1880	8	
324		324	18-IV-1880	8	
325		325	19-IV-1880	4	Dilluns
326		326	20-IV-1880	8	
327		327	21-IV-1880	8	
328		328	22-IV-1880	8	
329		329	23-IV-1880	8	
330		330	24-IV-1880	8	
331		331	25-IV-1880	8	
332		332	26-IV-1880	4	Dilluns
333		333	27-IV-1880	8	
334		334	28-IV-1880	8	
335		335	29-IV-1880	8	
336		335	30-IV-1880	8	

num.	datat	num. real	data	pàgs.	altres
maig 1880:					
337		337	1-V-1880	8	
338		338	2-V-1880	8	
339		339	3-V-1880	4	Dilluns
340		340	4-V-1880	8	
341		341	5-V-1880	8	
342		342	6-V-1880	8	
343		343	7-V-1880	8	
344		344	8-V-1880	8	
345		345	9-V-1880	8	
346		346	10-V-1880	4	Dilluns
347		347	11-V-1880	8	
348		348	12-V-1880	8	
349		349	13-V-1880	8	+ 4 ML
350		350	14-V-1880	8	
351		351	15-V-1880	8	
352		352	16-V-1880	8	
353		353	17-V-1880	8	Dilluns
354		354	18-V-1880	4	Dimarts
355		355	19-V-1880	8	
356		356	20-V-1880	8	
357		357	21-V-1880	8	
358		358	22-V-1880	8	
359		359	23-V-1880	8	
360		360	24-V-1880	4	Dilluns
361		361	25-V-1880	8	
362		362	26-V-1880	8	
363		363	27-V-1880	8	
364		364	28-V-1880	8	
365		365	29-V-1880	8	
366		366	30-V-1880	8	
367		367	31-V-1880	4	Dilluns

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
juny 1880:					
368		368	1-VI-1880	8	
369		369	2-VI-1880	8	
370		370	3-VI-1880	8	
371		371	4-VI-1880	8	
372		372	5-VI-1880	8	
373		373	6-VI-1880	8	
374		374	7-VI-1880	4	Dilluns
375		375	8-VI-1880	8	
376		376	9-VI-1880	8	
377		377	10-VI-1880	8	
378		378	11-VI-1880	8	
379		379	12-VI-1880	8	
380		380	13-VI-1880	8	
381		381	14-VI-1880	4	Dilluns
382		382	15-VI-1880	8	
383		383	16-VI-1880	8	
384		384	17-VI-1880	8	
385		385	18-VI-1880	8	
386		386	19-VI-1880	8	
387		387	20-VI-1880	8	
388		388	21-VI-1880	4	Dilluns
389		389	22-VI-1880	8	
390		390	23-VI-1880	8	
391		391	24-VI-1880	8	
392		392	25-VI-1880	8	
393		393	26-VI-1880	8	
394		394	27-VI-1880	8	
395		395	28-VI-1880	4	Dilluns
396		396	29-VI-1880	8	
397		397	30-VI-1880	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
juliol 1880:					
398		398	1-VII-1880	8	
399		399	2-VII-1880	8	
400		400	3-VII-1880	8	
401		401	4-VII-1880	8	
402		402	5-VII-1880	4	Dilluns
402		403	6-VII-1880	8	Error
404		404	7-VII-1880	8	
405		405	8-VII-1880	8	
406		406	9-VII-1880	8	
407		407	10-VII-1880	8	
408		408	11-VII-1880	8	
409		409	12-VII-1880	4	Dilluns
410		410	13-VII-1880	8	
411		411	14-VII-1880	8	
412		412	15-VII-1880	8	
413		413	16-VII-1880	8	
414		414	17-VII-1880	8	
415		415	18-VII-1880	8	
416		416	19-VII-1880	4	Dilluns
417		417	20-VII-1880	8	
418		418	21-VII-1880	8	
419		419	22-VII-1880	8	
420		420	23-VII-1880	8	
421		421	24-VII-1880	8	
422		422	25-VII-1880	8	
423		423	26-VII-1880	4	Dilluns
424		424	27-VII-1880	8	
425		425	28-VII-1880	8	
426		426	29-VII-1880	8	
1		1	30-VII-1880	8	LVC
2		2	31-VII-1880	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
agost 1880:					
3		3	1-VIII-1880	8	
4		4	2-VIII-1880	4	Dilluns
4		5	3-VIII-1880	8	Error
6		6	4-VIII-1880	8	
7		7	5-VIII-1880	8	
8		8	6-VIII-1880	8	
9		9	7-VIII-1880	8	
10		10	8-VIII-1880	8	
11		11	9-VIII-1880	4	Dilluns
12		12	10-VIII-1880	8	
13		13	11-VIII-1880	8	
14		14	12-VIII-1880	8	
15		15	13-VIII-1880	8	
16		16	14-VIII-1880	8	
17		17	15-VIII-1880	4	Dilluns
18		18	16-VIII-1880	8	
19		19	17-VIII-1880	8	
20		20	18-VIII-1880	8	
21		21	19-VIII-1880	8	
22		22	20-VIII-1880	8	
23		23	21-VIII-1880	8	
24		24	22-VIII-1880	8	
25		25	23-VIII-1880	4	Dilluns
26		26	24-VIII-1880	8	
27		27	25-VIII-1880	8	
28		28	26-VIII-1880	8	
29		29	27-VIII-1880	8	
30		30	28-VIII-1880	8	Fi de LVC
427		427	29-VIII-1880	8	DC
428		428	30-VIII-1880	4	Dilluns
429		429	31-VIII-1880	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
setembre 1880:					
430		430	1-IX-1880	8	
431		431	2-IX-1880	8	
432		432	3-IX-1880	8	
433		433	4-IX-1880	8	
434		434	5-IX-1880	8	
435		435	6-IX-1880	4	Dilluns
436		436	7-IX-1880	8	
437		437	8-IX-1880	8	
438		438	9-IX-1880	8	
439		439	10-IX-1880	8	
440		440	11-IX-1880	8	
441		441	12-IX-1880	8	
442		442	13-IX-1880	4	Dilluns
443		443	14-IX-1880	8	
444		444	15-IX-1880	8	
445		445	16-IX-1880	8	
446		446	17-IX-1880	8	
447		447	18-IX-1880	8	
448		448	19-IX-1880	8	
449		449	20-IX-1880	4	Dilluns
450		450	21-IX-1880	8	
451		451	22-IX-1880	8	
452		452	23-IX-1880	8	
453		453	24-IX-1880	8	
454		454	25-IX-1880	8	
455		455	26-IX-1880	8	
456		456	27-IX-1880	4	Dilluns
457		457	28-IX-1880	8	
458		458	29-IX-1880	8	
459		459	30-IX-1880	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
octubre 1880:					
460		460	1-X-1880	8	
461		461	2-X-1880	8	
462		462	3-X-1880	8	
463		463	4-X-1880	4	Dilluns
464		464	5-X-1880	8	
465		465	6-X-1880	8	
466		466	7-X-1880	8	
467		467	8-X-1880	8	
468		468	9-X-1880	8	Obertura Congrés Catalanista.
469		469	10-X-1880	8	
470		470	11-X-1880	4	Dilluns
471		471	12-X-1880	8	
472		472	13-X-1880	8	
473		473	14-X-1880	8	
			15-X-1880		No apareix
1		1	16-X-1880	4	Dissabte LC
2		2	17-X-1880	8	
3		3	18-X-1880	8	Dilluns
4		4	19-X-1880	8	
5		5	20-X-1880	8	
6		6	21-X-1880	8	
7		7	22-X-1880	8	
8		8	23-X-1880	8	
9		9	24-X-1880	4	Dilluns
10		10	25-X-1880	8	
11		11	26-X-1880	8	
12		12	27-X-1880	8	
13		13	28-X-1880	8	
14		14	29-X-1880	8	
15		15	30-X-1880	12	Congrés Catalanista
16		16	31-X-1880	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
novembre 1880:					
17		17	1-XI-1880	4	Dilluns
18		18	2-XI-1880	8	
19		19	3-XI-1880	8	
20		20	4-XI-1880	8	
21		21	5-XI-1880	8	
22		22	6-XI-1880	8	
23		23	7-XI-1880	8	
24		24	8-XI-1880	4	Dilluns
25		25	9-XI-1880	8	
26		26	10-XI-1880	8	
27		27	11-XI-1880	8	
28		28	12-XI-1880	8	
29		29	13-XI-1880	8	Fi Congrés Catala- nista
30		30	14-XI-1880	12	Congrés Catalanista
31		31	15-XI-1880	8	Dilluns
32		32	16-XI-1880	8	
33		33	17-XI-1880	8	
34		34	18-XI-1880	8	
35		35	19-XI-1880	8	
36		36	20-XI-1880	8	
37		37	21-XI-1880	8	
38		38	22-XI-1880	8	Dilluns
39		39	23-XI-1880	8	
40		40	24-XI-1880	8	
41		41	25-XI-1880	8	
42		42	26-XI-1880	8	
43		43	27-XI-1880	8	
44		44	28-XI-1880	12	Congrés Catalanista
45		45	29-XI-1880	8	Dilluns Fi LC.
474		474	30-XI-1880	8	DC

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
desembre 1880:					
475		475	1-XII-1880	8	
476		476	2-XII-1880	8	
477		477	3-XII-1880	8	
478		478	4-XII-1880	8	
479		479	5-XII-1880	8	
480		480	6-XII-1880	4	Dilluns
481		481	7-XII-1880	8	
482		482	8-XII-1880	8	
483		483	9-XII-1880	8	
484		484	10-XII-1880	8	
485		485	11-XII-1880	8	
486		486	12-XII-1880	8	
487		487	13-XII-1880	4	Dilluns
488		488	14-XII-1880	8	
489		489	15-XII-1880	8	
490		490	16-XII-1880	8	
491		491	17-XII-1880	8	
492		492	18-XII-1880	8	
493		493	19-XII-1880	8	
494		494	20-XII-1880	4	Dilluns
495		495	21-XII-1880	8	
496		496	22-XII-1880	8	
497		497	23-XII-1880	8	
498		498	24-XII-1880	8	
499		499	25-XII-1880	8	
500		500	26-XII-1880	8	
501		501	27-XII-1880	4	Dilluns
502		502	28-XII-1880	8	
503		503	29-XII-1880	8	
504		504	30-XII-1880	8	
505		505	31-XII-1880	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
gener 1881:					
506		506	1-I-1881	8	
507		507	2-I-1881	8	
508		508	3-I-1881	4	Dilluns
509		509	4-I-1881	8	
510		510	5-I-1881	8	
511		511	6-I-1881	8	Error. Duu la data de dia 5. ML
512		512	7-I-1881	8	
513		513	8-I-1881	8	
514		514	9-I-1881	8	
515		515	10-I-1881	4	Dilluns
516		516	11-I-1881	8	
517		517	12-I-1881	8	
518		518	13-I-1881	8	
519		519	14-I-1881	8	
520		520	15-I-1881	8	
521		521	16-I-1881	8	ML
522		522	17-I-1881	4	Dilluns
523		523	18-I-1881	8	
524		524	19-I-1881	8	
525		525	20-I-1881	8	
526		526	21-I-1881	8	
527		527	22-I-1881	8	
528		528	23-I-1881	8	ML
529		529	24-I-1881	4	Dilluns
530		530	25-I-1881	8	
531		531	26-I-1881	8	
532		532	27-I-1881	8	
533		533	28-I-1881	8	
534		534	29-I-1881	8	
535		535	30-I-1881	8	ML
536		536	31-I-1881	4	Dilluns

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
febrer 1881:					
537		537	1-II-1881	8	
538		538	2-II-1881	8	
539		539	3-II-1881	8	
540		540	4-II-1881	8	
541		541	5-II-1881	8	
542		542	6-II-1881	8	
543		543	7-II-1881	4	Dilluns
544		544	8-II-1881	8	
544		545	9-II-1881	8	Error
545		546	10-II-1881	8	
546		547	11-II-1881	8	
547		548	12-II-1881	8	
548		549	13-II-1881	8	ML
549		550	14-II-1881	4	Dilluns
550		551	15-II-1881	8	
551		552	16-II-1881	8	
552		553	17-II-1881	8	
553		544	18-II-1881	8	
554		555	19-II-1881	8	
554		556	20-II-1881	8	ML. Error
555		557	21-II-1881	4	Dilluns. Error
554		558	22-II-1881	8	Error
555		559	23-II-1881	8	Error
559		560	24-II-1881	8	
560		561	25-II-1881	8	
561		562	26-II-1881	8	
562		563	27-II-1881	8	ML
563		564	28-II-1881	8	Dilluns

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
març 1881:					
564		565	1-III-1881	8	
565		566	2-III-1881	8	
566		567	3-III-1881	4	Dijous
567		568	4-III-1881	8	
568		569	5-III-1881	8	
569		570	6-III-1881	8	ML
570		571	7-III-1881	4	Dilluns
571		572	8-III-1881	8	
572		573	9-III-1881	8	
573		574	10-III-1881	8	
574		575	11-III-1881	8	
575		576	12-III-1881	8	
576		577	13-III-1881	8	ML
577		578	14-III-1881	4	Dilluns
578		579	15-III-1881	8	
579		580	16-III-1881	8	
580		581	17-III-1881	8	
581		582	18-III-1881	8	
582		583	19-III-1881	8	
583		584	20-III-1881	8	ML
584		585	21-III-1881	8	Dilluns
585		586	22-III-1881	8	
586		587	23-III-1881	8	
587		588	24-III-1881	8	
588		589	25-III-1881	8	
589		590	26-III-1881	8	
590		591	27-III-1881	8	
591		592	28-III-1881	8	Dilluns. ML
592		593	29-III-1881	8	
593		594	30-III-1881	8	
594		595	31-III-1881	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
abril 1881:					
595		596	1-IV-1881	8	
596		597	2-IV-1881	8	
597		598	3-IV-1881	8	ML
598		599	4-IV-1881	4	Dilluns
599		600	5-IV-1881	8	
600		601	6-IV-1881	8	
601		602	7-IV-1881	8	
602		603	8-IV-1881	8	
603		604	9-IV-1881	8	
604		605	10-IV-1881	8	ML
605		606	11-IV-1881	4	Dilluns
606		607	12-IV-1881	8	
607		608	13-IV-1881	8	
608		609	14-IV-1881	8	
609		610	15-IV-1881	4	Divendres Sant
610		611	16-IV-1881	8	Dilluns
611		612	17-IV-1881	8	
612		613	18-IV-1881	8	
613		614	19-IV-1881	8	
614		615	20-IV-1881	8	
615		616	21-IV-1881	10	Suplement amb discurs Pi i Margall
616		617	22-IV-1881	8	
617		618	23-IV-1881	8	
618		619	24-IV-1881	8	ML
619		620	25-IV-1881	8	Dilluns
620		621	26-IV-1881	8	
621		622	27-IV-1881	2	Canvi d'impremta
622		623	28-IV-1881	8	
623		624	29-IV-1881	8	
624		625	30-IV-1881	8	

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
maig 1881:					
625		626	1-V-1881	8	ML
626		627	2-V-1881	8	Dilluns
627		628	3-V-1881	8	
628		629	4-V-1881	8	
629		630	5-V-1881	8	
630		631	6-V-1881	8	
631		632	7-V-1881	8	
632		633	8-V-1881	8	
633		634	9-V-1881	4	Dilluns
634		635	10-V-1881	8	
635		636	11-V-1881	8	
636		637	12-V-1881	8	
637		638	13-V-1881	8	
637		639	14-V-1881	8	
638		640	15-V-1881	8	ML
639		641	16-V-1881	4	ML
640		642	17-V-1881	8	
641		643	18-V-1881	8	
642		644	19-V-1881	8	
643		645	20-V-1881	8	
644		646	21-V-1881	8	
645		647	22-V-1881	8	ML
646		648	23-V-1881	8	Dilluns
647		649	24-V-1881	4	Dimarts
648		650	25-V-1881	8	
648		651	26-V-1881	8	Error
649		652	27-V-1881	8	
650		653	28-V-1881	8	
651		654	29-V-1881	16	Suplement literari en obsequi a Pi.
652		655	30-V-1881	8	Dilluns
552		656	31-V-1881	8	Error

núm.	datat	núm. real	data	pàgs.	altres
juny 1881:					
553		657	1-VI-1881	8	
554		658	2-VI-1881	8	
555		659	3-VI-1881	8	
556		660	4-VI-1881	8	
567		661	5-VI-1881	8	
568		662	6-VI-1881	8	Dilluns. ML
568		663	7-VI-1881	4	Dimarts. Error
510		664	8-VI-1881	8	Error
671		665	9-VI-1881	8	
672		666	10-VI-1881	8	
673		667	11-VI-1881	8	
674		668	12-VI-1881	8	
675		669	13-VI-1881	8	Dilluns. ML
676		670	14-VI-1881	8	
677		671	15-VI-1881	8	
678		672	16-VI-1881	8	
679		673	17-VI-1881	8	
680		674	18-VI-1881	8	
681		675	19-VI-1881	8	ML
682		676	20-VI-1881	4	Dilluns
683		677	21-VI-1881	8	
684		678	22-VI-1881	8	
685		679	23-VI-1881	8	
686		680	24-VI-1881	8	
687		681	25-VI-1881	8	
688		682	26-VI-1881	8	ML
689		683	27-VI-1881	4	Dilluns
690		684	28-VI-1881	8	
691		685	29-VI-1881	8	
692		686	30-VI-1881	4	Dijous

APENDIX III: LLEI D'IMPRESSA DE 1879

La llei que transcribim fou important per la seva vigència, breu tanmateix, del 1879 al 1883 i l'oferim en ser avui un document de difícil accés malgrat la popularitat que tingué. Aparegué a la "Gaceta de Madrid" en l'edició oficial del 7 de gener de 1879 i en la premsa catalana l'hem trobat en la premsa gironina "Boletín Oficial de la Provincia de Gerona" (22-I-1879) i "La Lucha" (29 i 31-I i 2-II-1879), la barcelonina, etc.

MINISTERIO DE LA GOBERNACION

Don Alfonso XII, Por la gracia de Dios REY constitucional de España.

A todos los que las presentes vieren y entendieren sabed: que las Córtes han decretado y Nos sancionado la siguiente:

LEY

TITULO PRIMERO

De los impresos y sus clases.

Art. 1º. Es impreso para los efectos de esta ley la manifestacion del pensamiento con palabras fijadas sobre papel, tela ó cualquier otra materia, por medio de letras de imprenta, litografía, fotografía, ó por otro procedimiento de los empleados hasta el día, ó que en adelante se emplearen.

Art. 2º. Los impresos se dividen en libros, folletos, hojas sueltas, carteles y periódicos.

Se entiende por libro todo impreso que sin ser periódico, reune en un solo volumen doscientas ó más páginas.

Se entiende por folleto todo impreso que, sin ser periódico, reuna en un solo volumen más de ocho páginas y menos de doscientas.

Es hoja suelta todo impreso que, sin ser periódico, no exceda de ocho páginas.

Es cartel todo impreso destinado á fijarse en los parajes públicos.

Se entiende por periódico toda serie de impresos que salgan á la luz una ó más veces al día, ó por intervalos de tiempo regulares ó irregulares que no excedan de treinta días, con título constante.

Art. 3º. Todo impreso que no lleve pié de imprenta, ó lo lleve

supuesto, será considerado como clandestino, y sus autores, directores, editores ó impresores, quedarán sujetos á la responsabilidad que señala el art. 203 del Código penal.

TITULO II

Art. 4º. No podrá publicarse periódico alguno sin que su fundador, acuda previamente á la autoridad gubernativa de la provincia si ha de ver la luz pública en la capital, ó al alcalde si en algun otro punto, exponiendo el titulo que ha de llevar, su establecimiento tipográfico en que haya de imprimirse y el nombre del fundador propietario, ó de la Sociedad legalmente constituida que lo haya de fundar, y en este caso el nombre del Gerente.

El fundador propietario, ó el Gerente en su caso, que se proponga publicar un periódico, ha de ser ciudadano español, mayor de edad, llevar dos años de vecindad por lo menos en el punto en que el periódico se publique, pagar 250 pesetas de contribucion territorial, ó con dos años de antelacion 500 pesetas por subsidio industrial, y estar en el libre ejercicio de sus derechos civiles y políticos.

Nadie podrá intentar ni realizar de la publicacion de más de un periódico político diario.

Art. 5º. Para acreditar las circunstancias á que se refiere el artículo anterior con los documentos oportunos, se fija el plazo de cuarenta dias desde que se solicite la publicacion del periódico.

La Autoridad, examinando los documentos presetados, resolverá en el plazo de otros veinte dias si se han acreditado ó no aquellas condiciones. En el primer caso, podrá publicarse el periódico desde luego; en el segundo, no podrá llevarse á cabo la publicacion sin subsanar los defectos que en la documentacion se observen.

Art. 6º. De la negativa de la autoridad podrá apelarse en el término de cinco dias ante la Audiencia del territorio, la cual fallará en el de veinte dias, y este fallo será ejecutorio.

Art. 7º. Si transcurridos los cuarenta dias que señala el art. 5º no acreditara el propietario las circunstancias que exige el art. 4º se entenderá que renuncia á la publicacion del periódico.

Si cumplidos los sesenta dias desde aquel en que se hizo la solicitud, la Autoridad nada hubiere resuelto, se entenderá justificada la aptitud del fundador propietario del periódico, y este podrá publicarse.

Art. 8º. Dos horas antes de repartirse un periódico tendrá obligación el fundador propietario, ó el que debidamente autorizado haga sus veces, de presentar dos ejemplares en la Fiscalía de imprenta y otro en la Presidencia del Consejo de Ministros, en el Ministerio de la Gobernacion y en el Gobierno de provincia, si se publica en esta Corte.

En las demás poblaciones donde haya Audiencia se presentarán dos ejemplares en la Fiscalía de imprenta y dos en el Gobierno de provincia.

En los pueblos restantes se presentarán los cuatro ejemplares en la Alcaldía.

Dichos ejemplares serán firmados por el fundador propietario, Director gerente ó editor del periódico.

La Fiscalía de imprenta, ó la Alcaldía donde aquella no exista, sellará uno de los ejemplares presentados, devolviéndolo al encargado del periódico, para que este pueda acreditar su presentación.

Art. 9º. No podrá transmitirse, cederse ni enajenarse el derecho de la publicación de un periódico sin que el nuevo adquiriente acredite ante la Autoridad, y en la forma prescrita por el art. 4º, las condiciones en el mismo exigidas.

En el caso de que falleciese ó se incapacitase el fundador propietario ó el gerente, su sucesor deberá cumplir los requisitos exigidos en el mismo art. 4º, pero sin que por eso se suspenda la publicación del periódico. Si transcurrido un mes no se presentase solicitud ninguna con este fin, ó presentada no se acreditasen en los cuarenta días las condiciones exigidas, cesará la publicación del periódico.

Art. 10. El derecho de publicar un periódico se pierde:

Primero. Si su fundador deja transcurrir ocho días sin realizar la publicación desde la fecha en que legalmente pueda hacerlo.

Segundo. Si deja voluntariamente de publicarse más de diez días en el espacio de un mes siendo diario, ó dejara de publicar cinco números cuando no lo sea despues de haber salido á luz.

Tercero. Si no continúa su publicación dentro de los ocho días siguientes á aquel en que haya cumplido la pena de suspensión que los tribunales le hubiesen impuesto.

Art. 11º. Todo periódico está obligado á insertar en uno de los tres primeros números despues de su entrega la comunicacion que la persona, Tribunal, Corporacion ó asociacion autorizada por la

ley que se creyesen ofendidas, ó á quienes se hubiesen atribuidos hechos falsos ó desfigurados en el periódico, le dirigiesen con el fin de vindicarse, ó de negar, rectificar, aclarar ó explicar los hechos.

Esta comunicacion deberá insertarse en la primera plana del periódico, ó por lo menos en una plana, y columna iguales á las en que se publicó el artículo contestado ó rebatido; la insercion será gratuita siempre que no exceda del duplo del artículo; si excediese, deberá pagar el comunicante por el exceso el precio ordinario que tenga establecido el periódico; la comunicacion se insertará íntegra y sin intercalacion en su texto.

Del contenido de la comunicacion responderá el que la suscriba. En caso de ausencia ó muerte de la persona agraviada, tendrán igual derecho, y podrán usar de él, su cónyuge, hijos, padres, hermanos y herederos.

Art. 12. Si el Director, fundador, gerente ó encargado del periódico se negase á insertar la comunicacion á que el artículo anterior se refiere, el interesado podrá acudir al juez municipal en juicio verbal con arreglo al art. 1166 y siguientes de la ley de Enjuiciamiento civil. Si el fallo ejecutorio fuese favorable al comunicante, la insercion de su comunicado irá encabezada por la sentencia; no se acompañará observacion alguna por parte del periódico, y se hará la insercion en la primera plana de uno de los tres primeros números que se publiquen despues de la citacion ó notificación.

Art. 13. Para la publicacion de los periódicos que no sean políticos bastará que se dé conocimiento al Gobernador en la capital de la provincia y al Alcalde en los demás pueblos.

TITULO III

De los delitos

Art. 14. Para que haya delito de imprenta se necesita la publicacion.

Art. 15. Se entiende realizada la publicacion de un impreso:

Primero. Cuando se ha comenzado su repartición.

Segundo. Cuando se ha puesto en venta.

Tercero. Cuando se ha fijado en un paraje público ó dejado en el local ó establecimiento del mismo género.

Cuarto. Cuando se se han enviado los impresos al correo.

Art. 16. Constituye delito de imprenta:

Primero. Atacar directamente ó ridiculizar los dogmas de la religion del estado, el culto de los ministros de la misma, ó la moral cristiana.

Segundo. Hacer befa ó escarnio de cualquiera otra que tenga prosélito en España.

Tercero. Ofender, fuera de los casos previstos en el Código penal, la inviolable persona del Rey, aludiendo irrespetuosamente, ya de un modo directo ó ya de un modo indirecto, á sus actos y á sus opiniones; propalar máximas y doctrinas que induzcan á suponerle sujeto á responsabilidad, ó que en alguna manera nieguen ó desconozcan sus derechos, su dignidad y sus prerogativas; insertar noticias respecto de su persona y dar cuenta de hechos ó actos que tengan relacion con ella ó con la de cualquier miembro de la Real Familia, si al hacerlo pueden racionalmente considerarse publicadas unas y otras en su desprestigio.

Cuarto. Atacar directa ó indirectamente la forma de gobierno ó las instituciones fundamentales, proclamar máximas ó doctrinas contrarias al sistema monárquico constitucional; conspirar directa ó indirectamente contra el órden legal, suponiendo imposible su continuacion ó su ejercicio, y alentado de cualquier modo las esperanzas de los enemigos de la paz pública.

Quinto. Injuriar ó ridiculizar á los Cuerpos Colegisladores ó á alguna de sus Comisiones, ó negar y poner en duda la legitimidad de unas elecciones generales para diputados á Córtes ó para Senadores.

Los delitos á que se refieren los tres párrafos anteriores serán perseguidos y castigados, aunque para cometerlos se disface la intencion con alegorias de personajes ó países supuestos, ó con recuerdos históricos, ó por medio de ficciones, ó de cualquiera otra manera.

Sexto. Desfigurar maliciosamente las sesiones ó los discursos de los Senadores ó Diputados en los casos no previstos en el Código penal, ofendiéndoles ó denigrándoles por las opiniones ó doctrinas que sustenten ó por los votos que emitan en el desempeño de sus cargos.

Setimo. Atribuir á un Senador ó Diputado, despues de publicado el Diario de Sesiones, palabras ó conceptos que no consten en el mismo.

Octavo. Publicar noticias que puedan favorecer las operaciones del enemigo en tiempo de guerra civil ó extranjera, ó descubrir las que hayan de ejecutar las fuerzas del Ejercito y Armada ó otras que promuevan discordia ó antagonismos entre sus distintos cuerpos ó institutos, ó que se dirijan en cualquier forma y por

cualquier medio al quebrantamiento de la disciplina militar.

Noveno. Defender ó exponer doctrinas contrarias á la organizacion de la familia y de la propiedad, ó que se encaminen á concitar unas clases contra otras, ó á concertar coaliciones con el mismo objeto.

Décimo. Publicar noticias falsas de las que puedan resultar alarma para las familias, peligro para el órden público, ó daño grave y manifiesto á los intereses y al crédito del Estado, así como insertar documentos oficiales desfigurando su sentido.

Undécimo. Provocar á la desobediencia de las leyes y de las Autoridades constituidas, ó hacer apologia de acciones calificadas por las leyes de delitos ó faltas.

Duodécimo. Defender y ridiculizar á los monarcas ó jefes de otros Estados amigos, ó á los Poderes constituidos en ellos, así como á los Representantes diplomáticos que tengan creditados en la Corte de España, siempre que aquella ofensa ó disfavor estén penados en la Nacion respectiva.

Décimotercero. Atacar la inviolabilidad de la cosa juzgada ó tratar de coartar con amenazas ó dicitrios la libertad de los Jueces, Magistrados y funcionarios públicos encargados de perseguir y castigar los delitos.

Art. 17. Los periódicos que por medio del grabado ó de la litografía incurran en los casos comprendidos en el artículo anterior cometen delito de imprenta y se hallan sujetos á las prescripciones de la presente ley.

Art. 18. Comete delito de imprenta el periódico que, teniendo conocimiento de haber sido denunciado otro, inserte el artículo ó suelto objeto de la denuncia.

Art. 19. Los delitos á que se refieren los títulos 1º y 2º del libro 2º en sus secciones 1º, 2º y 3º del Código penal, no están comprendidos en la presente ley, y si se cometiere alguno de ellos por medio de la imprenta, será juzgado por la jurisdiccion ordinaria y castigado con arreglo á dicho Código. En este caso, la pena que el Tribunal ordinario imponga llevará necesariamente consigo, como accesoria, la suspension del periódico por el término que aquel Tribunal, considere conveniente, dentro de los plazos que esta ley señala para las penas en el título siguiente.

Art. 20. Los delitos de injuria y calumnia que se cometan contra los Ministros y demás personas constituidas en Autoridad, con ocasion del exámen y critica de los actos inherentes al cargo que ejerzan, así como los cargos que por otros conceptos se le dirijan, quedarán sujetos á la jurisdiccion y procedimientos ordina-

rio, y se aplicarán á ellos las disposiciones que contiene el tit. 10 del libro 2º del Código penal, á instancia de parte ó procediéndose de oficio. Los insultos que se dirijan á los Ministros y personas constituidas en Autoridad con ocasion de sus funciones, serán reputados delitos de imprenta y quedarán sujetos á la presente ley.

Art. 21. No están comprendidos en las disposiciones de la presente ley los impresos oficiales que emanen de las Autoridades constituidas ó de las dependencias del Estado, la Gaceta de Madrid, el "Diario oficial de Avisos de Madrid", mientras esté limitado á la insercion de documentos oficiales y de anuncios, los Boletines de los Ministerios, los oficiales de las provincias, los diocesanos de los Prelados del Reino que solo publiquen decisiones y documentos eclesiásticos, ni los escritos pastorales. Contra los delitos que se cometieren en los impresos mencionados en este artículo se procederá con arreglo á lo que determinan las leyes sobre responsabilidad de los funcionarios públicos y las demás vigentes en el Reino, sin perjuicio de la accion penal que corresponda contra los particulares que resulten culpables de dichos delitos, y de la facultad del Gobierno para suspender ó reprimir los impresos de que trata este artículo.

TITULO IV

De las penas

Art. 22. Los delitos comprendidos en los números 1º, 2º, 3º, 4º, 5º, 6º y 7º del art. 16 de la presente ley se castigarán suspendiendo la publicacion del periódico por un plazo que no bajará de veinte días ni excederá de sesenta en los que vean la luz diariamente, ó por el tiempo necesario para publicar desde veinte á sesenta números en los que salgan á la luz en otros periodos.

Art. 23. Los delitos á que se refieren los números 8º, 9º, 10, 11, 12 y 13 del art. 16, los artículos 17 y 18, y el párrafo segundo del art. 20, se castigarán con la suspension del periódico por un plazo de quinze á treinta días, ó de quinze á treinta números, según sea diaria ó no la publicacion.

Art. 24. Para las revistas que no sean exclusivamente politicas, y que no publiquen más de dos números por mes, la suspension será por el tiempo necesario para publicar de cuatro á ocho números si el delito fuera de los mencionados en el artículo 22, y de dos á cuatro números si fuera de los señalados en el artículo 23.

Art. 25. El periódico que sea castigado tres veces dentro del

plazo de dos años con penas de las comprendidas en el art. 22, será suprimido, y no podrá volver á publicarse.

El que sea castigado seis veces en igual periodo con las penas de las comprendidas en el art. 23, será tambien suprimido, y si incurriera en condena de ámbas clases, se contarán para los efectos de la supresion cada dos de las segundas como una de las primeras.

Art. 26. En el caso del art. 18, el periódico que copie ó inserte el artículo ó suelto denunciado quedará sujeto á la misma pena que se imponga á este; pero no será suprimido hasta la tercera vez que sea castigado con penas de las comprendidas en el art. 22, ó la sexta vez de las incluidas en el art. 23.

TITULO V

Del quebrantamiento de condena y de las penas en que incurren los que la quebrantan

Art. 27. Se quebranta la condena impuesta á un periódico:

Primero. Si se publica antes de haberla extinguido.

Segundo. Si se publica no obstante haber sido suprimido.

Tercero. Si otro periódico sirve la suscripcion del suspendido.

Cuarto. Si publicándose dos periódicos y aprovechándose ámbos para la impresion la misma caja ó la mayor parte de ella, en caso de ser el uno condenado sirve al otro la suscripcion de aquel.

Art. 28. Las penas que corresponden á los casos de quebrantamiento de condena contenidos en el artículo anterior, son las siguientes:

En el primer caso, el secuestro de la tirada y la suspension por otro plazo igual al de la condena.

En el segundo caso, el secuestro del periódico y la multa al fundador-propietario, ó al gerente en su caso, en cantidad de 1.000 pesetas.

En el tercer caso, la suspension del periódico que sirva la suscripcion del condenado, por un plazo igual al de éste.

En el cuarto caso, además del secuestro de la tirada, sufrirá el periódico una pena igual á la de suspension ó supresion que se haya impuesto á aquel cuya suscripcion cubra.

Art. 29. La denuncia por quebrantamiento de condena se formulará por el Fiscal ante el Tribunal de imprenta, y producirá desde luego la suspensión de la publicación del periódico denunciado hasta que el tribunal falle el juicio.

Art. 30. Las multas en que sea condenado el fundador propietario del periódico, ó en su caso el gerente, por causa de quebrantamiento de condena, se harán efectivas por la vía de apremio, y en caso de insolvencia tendrá lugar la prisión subsidiaria que establece el art. 50 del Código.

TITULO VI

De los tribunales de imprenta

Art. 31. Conocerá de todos los delitos de imprenta un tribunal, compuesto de un Presidente de Sala y dos Magistrados de la Audiencia en cuyo territorio se publique el periódico, nombrados por el Gobierno.

Art. 32. Los Magistrados que compongan el Tribunal de imprenta de Madrid disfrutaran sobre su sueldo la gratificación anual de de 2.500 pesetas. Los que formen el tribunal de Barcelona tendrán la gratificación anual de 2.000 pesetas.

Art. 33. El presidente y Magistrados podrán ser recusados por las mismas causas que los demás Magistrados de las Audiencias.

Art. 34. El escrito de recusación se presentará al presidente del Tribunal dentro de las veinticuatro horas siguientes á la notificación de la denuncia.

Art. 35. En la tramitación de este incidente se estará á lo dispuesto en la legislación común.

TITULO VII

De los Fiscales de imprenta

Art. 36. En Madrid, en Barcelona y en cualquiera otra población donde lo haga necesario el número de periódicos, habrá Fiscales de imprenta nombrados por el Ministerio de la Gobernación.

Art. 37. Los fiscales de imprenta de Madrid, Barcelona y demás poblaciones á que se refiere el artículo anterior, serán Letrados, y tendrán la categoría y sueldo de fiscal de Audiencia de provincia.

Art. 38. El nombramiento de Fiscal de imprenta solo podrá recaer en funcionario público, activo ó cesante, que tenga la categoría expresada en el artículo anterior, ó las condiciones necesarias para obtener con arreglo á la ley provicional sobre organizacion del Poder judicial, el empleo y la categoría inmediatamente inferior á la señalada para el cargo de Fiscal de imprenta en el mencionado artículo, ó haber desempeñado el empleo de Fiscal de imprenta y ejercicio de la abogacia diez años.

Art. 39. Uno de los Abogados fiscales de la Audiencia designado por el Ministerio de la Gobernacion, de acuerdo con el de Gracia y Justicia, suplirá al Fiscal de imprenta en ausencias y enfermedades. Podrá tambien nombrarse un Abogado fiscal especial para Madrid.

Los Auxiliares que la Fiscalia necesite habrán de ser letrados; y su nombramiento, asi como el de los demás empleados subalternos, se hará por el Ministerio de la Gobernacion.

Art. 40. En las capitales de provincia no comprendidas en el artículo 36, donde haya Audiencia, desempeñará el cargo de Fiscal de imprenta el Teniente fiscal ó un Abogado fiscal designado por el Ministro de la Gobernación, de acuerdo con el de Gracia y Justicia.

Art. 41. En todos los partidos judiciales desempeñará aquel cargo el Promotor fiscal, y en las capitales donde hubiere más de uno, turnarán.

Art. 42. Todas las acciones por delitos de imprenta serán ejercidas por el Fiscal especial.

Art. 43. Los Fiscales de imprenta tendrán la obligacion de dar conocimiento á los fiscales de sus respectivas Audiencias de los delitos que á su juicio se cometan por medio de los periódicos, y no sean de los comprendidos y penados por esta ley especial. Al efecto acompañarán, con la comunicacion que á los Fiscales de Audiencia dirijan, un número del periódico en que el delito se cometa.

TITULO VIII

Del enjuiciamiento

Art. 44. La accion penal para perseguir ante los Tribunales los delitos de imprenta prescribe á los ocho dias de la publicacion del impreso.

Art. 45. En el término fijado en el artículo anterior, el fiscal de imprenta procederá á la denuncia del periódico que haya infringido las disposiciones de la presente ley, ordenando, si lo juzga oportuno, el secuestro de los ejemplares del número denunciado, poniéndolo en conocimiento del Gobernador de la provincia para que lo lleve á cabo.

El Fiscal de imprenta de Madrid se dirigirá con este objeto al Ministro de la Gobernacion y Director general de Correos y telégrafos, que dictarán las disposiciones convenientes para que el secuestro y detencion del periódico se verifique.

Art. 46. Inmediatamente que se presente la denuncia ante el Tribunal de imprenta, se pondrá en conocimiento de los Directores de los demás periódicos que se publiquen en la localidad para que se abstengan de reproducirlo.

Art. 47. La denuncia fiscal contendrá las circunstancias siguientes:

Primera. Título del periódico.

Segunda. Nombre y domicilio del fundador propietario, ó en su caso del gerente.

Tercera: Naturaleza del delito, citando el artículo ó suelto que lo constituye, y el artículo de la ley en que se halla comprendido.

Art. 48. Presentada la denuncia en el término legal, el Tribunal, dentro de las cuarenta y ocho horas siguientes, señalará dia para la vista, que no podrá verificarse antes del quinto dia, ni despues del octavo. En la misma providencia se ordenará la citacion y emplazamiento debiendo hacerse la notificacion del señalamiento al fundador propietario del periódico, ó en su caso al gerente, con antelacion por lo menos de cuarenta y ocho horas al señalado para la vista.

Art. 49. El emplazado podrá comparecer por si ó por medio de Procurador con poder bastante, y asistido ó no de Letrado, según su voluntad.

Art. 50. El tribunal de imprenta se reunirá el dia señalado para

celebrar la vista; este acto será público, à no ser que el tribunal decida lo contrario por exigirlo así causas especiales.

Art. 51. En el acto de la vista dará cuenta el Secretario de la Sala ó Relator de las actuaciones practicadas; acusará al fiscal y defenderá el periódico un letrado en ejercicio del respectivo Colegio, ó de fuera, con tal que se halle habilitado en la forma prescrita por las disposiciones vigentes. La vista, se verificará aunque no asista el defensor del periódico.

Art. 52. Terminada la vista, el tribunal dictará el fallo, que se publicará en la audiencia inmediata; si el periódico fuera condenado, se impondrán las costas al periódico; si absuelto, se declarará de oficio.

Art. 53. Formará sentencia el voto de la mayoría; si sobre la aplicación de la pena ú otro punto en que quepa diversidad de pareceres no hubiese mayoría, se estará al voto más favorable al periódico denunciado.

Art. 54. Cuando fuesen denunciados varios periódicos por la inserción de un mismo escrito, corresponderá el conocimiento y fallo del asunto al Tribunal de imprenta quien primero se hubiese entablado la denuncia. Los efectos de la sentencia serán iguales para todos los periódicos denunciados.

Art. 55. Cuando el proceso resultase que se ha cometido alguno de los delitos no comprendidos en esta ley, y si en el Código penal vigente, el Tribunal de imprenta mandará pasar los autos al Juez de primera instancia para su continuación y para la aplicación de la pena que corresponda conforme à las leyes comunes.

Art. 56. Si el periódico fuese condenado, se inutilizará la edición secuestrada; si absuelto, se devolverá al fundador propietario.

Art. 57. Contra los fallos del Tribunal de imprenta condenando el impreso no habrá recurso alguno.

Procederá, sin embargo, el de casación en los casos siguientes:

Primero. Cuando se funde en la infracción de ley à que se refiere el art. 799 de la de Enjuiciamiento criminal.

Segundo. Cuando se funde en infracción del procedimiento señalado en esta ley para los delitos de imprenta.

Tercero. Cuando se funde en los casos 2º, 3º, 4º y 5º del art.

804 de la citada ley de Enjuiciamiento criminal.

Para que pueda resolver con seguridad sobre las cuestiones á que dé lugar el caso 2º de dicho artículo, así la acusación como defensa precisarán en el acto de la vista los puntos que sean objeto de sus respectivos informes, y el secretario del Tribunal los consignará fielmente en el acto de la vista.

Cuarto. Cuando se funde en que la sentencia no impone al procesado la pena que le corresponda según esta ley al delito.

Art. 58. El recurso de casación se interpondrá en el término improrrogable de tres días ante el Presidente del Tribunal sentenciador, y para ante la Sala segunda del Tribunal Supremo, al deducirlo, el fundador propietario del periódico acreditará haber consignado en la Caja general de Depósitos ó en una de sus sucursales la cantidad de 500 pesetas.

Art. 59. Interpuesto el recurso en tiempo y forma, el Presidente del Tribunal de imprenta remitirá los autos al Tribunal Supremo citando y emplazando á las partes para que comparezcan en el término de ocho días si el proceso se hubiese instruido en la Península, de quince si en las islas Baleares, y de un mes si en las islas Canarias.

Art. 60. El tribunal Supremo comunicará los autos á las partes por su orden para instrucción por término de tres días á cada una.

Art. 61. Instruidas las partes, se señalará día para la vista, que no podrá ser anterior al quinto ni posterior al octavo.

Art. 62. La vista se verificará en la forma prescrita en los artículos 50 y 51; y una vez terminada, se dictará sentencia declarando haber ó no lugar al recurso; la sentencia se publicará en la audiencia inmediata.

Art. 63. Si se estimase el recurso de casación por quebrantamiento de forma, el Tribunal Supremo determinará al propio tiempo el estado á que han de reponerse los autos. Si se casare la sentencia por infracción de esta ley en la aplicación de la pena, se impondrá en el fallo de casación la que sea procedente.

Art. 64. La declaración de no haber lugar al recurso de casación lleva consigo la condena de las costas al recurrente y la pérdida del depósito. Si el recurso que se desestime hubiese sido interpuesto por el fiscal, se satisfarán las costas con cargo al fondo que tiene este objeto especial.

Art. 65. Si ocurriese que un periódico fuese denunciado teniendo interpuesto recurso de casacion contra condena anterior que determinase la supresion, siendo desechado el recurso ántes del dia señalado por la vista de la denuncia, esta se suspenderá á petición del Fiscal, que proveerá el sobreseimiento del Tribunal, y que se expida certificacion de las sentencias condenatorias que determinan la supresion del periódico, para que el Ministro de la Gobernacion la decrete en forma.

Art. 66. La publicacion de las defensas pronunciadas en los juicios de imprenta estará sujeta á las prescripciones de la presente ley.

Art. 67. En las poblaciones en que no haya Audiencia ni Juzgado, el alcalde remitirá por el primer correo al Fiscal de imprenta del territorio un ejemplar del periódico que á su juicio haya infringido lo dispuesto en la presente ley.

En estos casos, el término para formalizar la denuncia comenzará á correr desde que el fiscal reciba el número denunciado, y el del emplazamiento se prolongará un dia por cada 50 kilómetros de distancia que medien entre el lugar donde se publique el periódico y la residencia del Tribunal de imprenta.

TITULO IX

Del libro y del folleto

Art. 68. La publicacion del libro no exigirá otro requisito que el del pié de imprenta á que se refiere el art. 3o.

Art. 69. Los delitos que en el libro se cometan quedarán sujetos al procedimiento comun y á la sancion que para ellos señale el Código penal.

Art. 70. Los folletos no politicos solo necesitarán para publicarse que se dé conocimiento de su publicacion al Gobernador de la provincia en la capital, y al Alcalde en las demás poblaciones.

Art. 71. Los folletos politicos necesitarán además que quien hay de publicarlos justifique ante dichas autoridades su personalidad como ciudadano español mayor de edad.

Art. 72. Esta justificacion deberá hacerse en el plazo de diez dias, la autoridad resolverá en el de cinco si está ó no suficientemente acreditada.

Art. 73. En caso negativo, el que intente publicar el folleto político podrá en el término de cinco días recurrir en alzada del Alcalde ante el gobernador, el cual resolverá dentro de otros ocho.

La apelacion de esta resolucion se interpondrá en el plazo de cinco días para ante el Ministro de la Gobernacion, el cual resolverá definitivamente dentro de otros ocho días.

Art. 74. Los delitos que puedan cometerse en el folleto político, si son de los comprendidos en el título III de esta ley, serán juzgados por el Tribunal de imprenta, previa denuncia del Fiscal; pero á la pena de suspension ó supresion que establece el título IV se sustituirá una multa de 250 á 1.000 pesetas para los delitos comprendidos en el art. 16, y de 100 á 500 pesetas para los comprendidos en el art. 18 y en el párrafo 2º del art. 20.

Art. 75. En el caso de insolvencia tendrá lugar la prision subsidiaria de que habla el art. 50 del Código penal.

Art. 76. Serán castigados con arreglo á dicho Código, y por la jurisdiccion ordinaria, los delitos que se cometan por medio del folleto político y no esten comprendidos en la presente ley.

TITULO X

Infracciones de policia

Art. 77. La publicacion de hojas sueltas y carteles no podrá hacerse sin el prévio permiso de la autoridad.

Art. 78. El suplemento de cualquier periódico que se publique separadamente de él se considerará como hoja suelta.

Art. 79. Son infracciones de policia:

Primero. La publicacion de todo impreso, sea cualquiera su clase, antes de haberse llenado los requisitos que para cada una de ellas señala esta ley.

Segundo. La publicacion de cualquier periódico político despues de haber dejado de transcurrir sin publicarse ocho días si es diario, y cinco números si no lo es.

Tercero. La insercion de articulos y noticias políticas en periódicos ó folletos que no tengan ese carácter.

Art. 80. La contravencion á estas disposiciones se castigará por el Gobernador ó por el Alcalde, segun la localidad donde el impreso se publique, con el secuestro de la tirada y la multa de 50 á 1.000 pesetas al dueño de la imprenta ó del establecimiento tipográfico en que se hubiese hecho la impresion.

En caso de insolvencia del multado, tendrá lugar la prision subsidiaria que establece el art. 50 del Código penal, sin otra modificacion que la de sufrir el insolvente un dia de prision por cada 10 pesetas de multa.

Art. 81. Cometan infraccion de policia tambien los fundadores propietarios ó gerentes de un periódico que dejen de enviar dos horas antes de su reparticion los ejemplares del mismo que expresa el art. 80.

Art. 82. De igual modo la cometen los fundadores propietarios, ó en su caso los gerentes, que condenados en juicio verbal á insertar la sentencia y la comunicacion á que se refiere el art. 12 dejen de hacerlo.

En este caso, y en el del articulo anterior, incurrirá el fundador propietario ó el gerente en la multa de 25 á 500 pesetas, que se le exigirá por las mismas Autoridades que expresa el art. 80, y con la prision subsidiaria si resultase insolvente.

Art. 83. Nadie podrá vender por las calles y plazas, en las estaciones de los ferro-carriles ni en los establecimientos públicos, impresos de ninguna especie sin licencia de las Autoridades gubernativas. Los que contravengan de algun modo á este precepto serán castigados con la pena de arresto de uno á diez dias, y multa de 5 á 50 pesetas, que señala el caso 2º del art. 586 del Código penal.

Art. 84. Los repartidores de los periódicos que sirvan las suscripciones de los mismos por las casas, deberán llevar siempre consigo un documento firmado por los directores, en que se haga constar que están autorizados para la reparticion. Estos documentos se expedirán cada mes y no servirán para el siguiente. Los que contravengan de cualquier modo á este precepto seran castigados con multa de 5 á 25 pesetas y represion con arreglo al art. 589 del Código penal.

Art. 85. Serán igualmente castigados con la multa que señala el caso cuarto del art. 589 del Código penal, los que vendan á voces en lugares públicos ó sobre la via pública, impresos cuya venta no esté permitida especialmente, así como los que de cualquier modo alteren el titulo del impreso bajo el cual este arti-

zada su venta.

Art. 86. Los insolvenes quedarán sujetos á la responsabilidad personal subsidiaria que establece el art. 50 del Código penal.

Art. 87. habrá en los Gobiernos de provincia ó en las alcaldías un registro donde consten con toda exactitud las licencias concedidas para repartir impresos, y el nombre, profesion y domicilio de las personas de cualquier edad y sexo, á quienes se concedan, á los menores irresponsables. segun el Código penal, no se les concederá semejante permiso, sino á solicitud de persona mayor de edad, que quedará en tal caso responsable de las trasgresiones que aquellos cometan.

Toda trasgresion dará derecho para retirar temporal ó definitivamente las licencias.

Art. 88. La accion de la autoridad contra las infracciones de policia castigadas en esta ley espira á los ocho dias de haber cometido el hecho que la produce sin haberla intentado.

Art. 89. La imposicion y exaccion de las multas se entienden sin perjuicio del procedimiento que corresponda por los delitos que hayan podido cometerse en los impresos que ocasionaron la falta.

TITULO XII

De los dibujos, grabados, litografias, fotografias, etc.

Art. 90. Ningun dibujo, litografia, fotografia, grabado, estampa, medalla, viñeta, emblemas y cualquiera otra produccion de la misma indole, ya apareciesen solas, ó ya en cuerpo de algun impreso, podrán anunciarse, exhibirse, venderse, ó publicarse sin el permiso previo del Gobernador ó del Alcalde donde no residiese el Gobernador.

Este permiso exime de toda responsabilidad á los que hubiese de incurrir en ella por el contenido de dichos objetos, y no es necesario para los grabados y litografias que forman parte de las publicaciones literarias, cientificas, ó artisticas que no sean diarias.

Art. 91. El anuncio, venta, exhibicion ó publicacion sin el permiso correspondiente de cualquiera de las producciones á que se refiere el articulo anterior, constituye caso de clandestinidad y sujeta los responsables á la jurisdiccion ordinaria y á la pena que señala el art. 203 del Código penal.

Art. 92. En cualquier tiempo que aparezca que en alguna de las mencionadas producciones publicadas con el permiso competente se ha cometido cualquiera de los delitos definidos en esta ley, se prohibirá su circulacion, y recogerán todos los ejemplares que pudiesen ser habidos, salvo el derecho de los interesados á reclamar daños y perjuicios contra la Autoridad que haya dado el permiso.

Art. 93. Contra las resoluciones del Alcalde podrán recurrir los interesados al gobernador, y contras las de esta Autoridad al Ministro dela Gobernacion.

TITULO XIII

De los impresos que se publiquen en el extranjero

Art. 94. Queda autorizado el Gobierno para prohibir la introduccion y circulacion en territorio español de cualquier impreso de los que son objeto de esta ley.

Se exceptúan de esta disposicion los libros impresos en idioma extranjero, cuya introduccion y circulacion no podrán prohibirse gubernativamente hasta que se haya incoado contra ellos querrela ó denuncia criminal; quedando sujetos, como los libros impresos y publicados en España, á la legislacion comun y á la sancion que para los delitos que en ellos se cometan señale el Código penal; entendiéndose que en los libros impresos en el extranjero se reputarán editores para los efectos del art. 14 del Código los que verifiquen su experidicion ó circulacion en territorio español.

Disposiciones transitorias

Art. 95. El Ministro de la Gobernacion expedirá los reglamentos relativos á la policia de los ramos de imprenta, libreria, anuncio, venta y distribucion de los impresos, y el reglamento y las instrucciones convenientes para la ejecucion de la presente ley en todas sus partes.

Art. 96. Los periódicos politicos que se publican en la actualidad deberán llenar los requisitos que exige el art. 4 en el plazo de sesenta dias. Si no pudieran realizarlo dentro de este plazo por motivos bastante fundados, á juicio del Gobierno, podrá este conceder nuevos plazos sin exceder en ningun caso el término de sis meses.

Art. 97. Mientras que las Provincias Vascongadas y Navarra no

paguen por cuotas individuales las contribuciones territorial é industrial, el fundador propietario, ó gerente en su caso, que se proponga publicar un periódico político ha de ser ciudadano español, mayor de edad, llevar dos aos de vecindad por lo menos en el punto en que el periódico se publique, y acreditar tener un capital de 24.000 pesetas en inmuebles, cultivo ó ganaderia, ó 48.000 pesetas en industria, comercio, profesion ú oficio.

Art. 98. Quedan derogadas las disposiciones anteriores sobre imprenta que se opongan á la presente ley.

Por tanto:

Mandamos á todos los Tribunales, Justicias, Jefes, Gobernadores y demás Autoridades, así civiles como militares y eclesiásticas, de cualquier clase y dignidad, que guarden y hagan guardar, cumplir y efectuar la presente ley en todas sus partes.

Dado en Palacio á siete de Enero de mil ochocientos setenta y nueve.

--Yo el Rey.-- El ministro de la Gobernacion, Francisco Romero y Robledo."

"Gaceta de Madrid", 8 (8-I-1879), págs. 73-76.

APENDIX IV: TEXTOS EDITORIALS

Prospecte del "Diari Català" (DC, s-n 1-V-1879)	90
A nostres lectors (DC, 80 24-VII-1879)	102
Desde'l Tibidabo (LT, 1 26-VII-1879)	104
Primera despedida (LT, 23 17-VIII-1879)	108
Despedida (LT, 24 18-VIII-1879)	111
Nostra reaparició (DC, 83 19-VIII-1879)	113
Condemna del nostre diari (DC, 424 27-VII-1880).....	117
Als nostres lectors (DC, 426 29-VII-1880)	121
Los nostres propòsits (LVC, 1 30-VII-1880)	123
!Tornemhi! (DC, 427 29-VIII-1880)	132 ?
Resurrexit (DC, 474 30-XI-1880)	
Prospecte del "Diari Català" (DC, 506 1-I-1881)	
Als nostres lectors (DC, 692 30-VI-1881)	

"PROSPECTE

Lo DIARI CATALA surt a la vida ple d'esperansas y abrigant la seguritat de ser ben rebut dels catalans.

Son titol diu ben clar que sera escrit en catala. Sera la primera publicacio diaria que usara exclusivament la nostra llengua.

Y no sols sera escrit en catala, sino que parlará tan catala com sapiga: y no sols parlará tan catala com sapiga, sino que procurará pensar y obrar a la catalana.

Per desdita, lo desenrotllo de la historia patria en los darrers sigles, nos ha voltat d'influencias que 'ns lligan los brassos y desnaturalisan lo nostre genit caracteristich. Per aixó, principalment, fa molt temps que, (dolorós es confesarho), si no fem com los cranchs, y en compte de caminar endavant anem endarrera, estem per lo menos deturats en lo mateix punt, veyent com los altres nos atrapan y nos passen al davant. Per aixó Catalunya que per sa cultura y activitat habia estat al costat de'ls pobles que portaban a Europa la bandera de la civilisació, es avuy un grupo de provincias pobres de una nació mes pobre encara.

Pero per fortuna lo esperit catala no ha mort, per mes que dormi,

y si aquelles influencias han modificat lo nostre caràcter, no'ns han pas dominat del tot. Embrassan, sí, los nostres moviments, pero ab mes ó menos pena podem encara mourerns (sic). Ja fá algun temps que habem probat de ferho, y d'aquí ha vingut lo renaixement del catalanisme.

En aquest renaixement ve á pendrer lloch lo DIARI CATALA.

II

D'ensá que tornem á escriurer en catalá y no'ns avergonyim de usar la nostra llengua, que es tan bona com qualsevol altra de las que 's parlan á Europa y mes lògica y precisa que algunas de grans pretensions, sempre que dos catalans parlavam en confiança, encara que'ns separeassin oposats punts de vista, reconeixiam la necessitat de tenir diari català. Lo nostre renaixement, --deyam tots,-- serà manco fins y á tant que disposi del medi mes poderós de'ls temps moderns; de la premsa diaria.

Perque lo diari es la gota d'aigua que forada las rocas. No té, tal vegada, la importancia del llibre, producte de llargas meditacions y d'estudis sèrios; no impressiona com lo teatro ni com una bona obra literaria ó artistica, pero en cambi te la constancia, la assiduitat, y en ella funda son poder quasi sens limits. Las impressions del llibre y del treball d'art son fortes, pero generalment poch durables, mentres las del diari ariban, á forsa de temps, fins á modificar lo caràcter y las ideas de'ls lectors.

Lo diari es lo primer amich á qui rebem cada dia. De bon mati ja'ns espera damunt la nostra taula, y avans de que parlem ab ningú, ni 'ns ocupem de negocis, ell nos entera de lo que ha passat al mon desde la vigilia. Natural es que li siguem agrahts y li paguem lo servey que 'ns presta, deixantnos influir per ell en mes ó en menos. Aixís sucseheix en efecte, y d'aquí naix la importancia de la prempsa en la vida moderna.

Lo DIARI CATALA, donchs, vé á omplir aquest vuit que's notaba en lo nostre renaixement. Sortirà al demati, perque es la millor hora per parlar en confiansa y ab èxit. D'avuy en avant, lo primer amich que'ns parlará cada dia, nos parlará en la nostra llengua, d'avuy en avant sabrém en catalá las noticias que'ns interessan, y en catalá'ns posarém en comunicació ab lo mon; d'avuy en avant comensarem lo dia baix la impressió de ideas purament catalanas.

III

No volem entrar en la cent vegadas debatuda cuestió de si es ó no convenient lo ressucitar la vida provincial. Per nosaltres está ja fá molt temps resolta. Lo mon modern tendeix á la unitat per lo adelanto, per la civilisació, no per la imposició, ni per la forsa, ni tant sols per la tradició; á la unitat expontánea y filla de la comunitat de ideas y de interessos, no á la unificació nascuda de la conquesta, ó del major poder ó de la sort de'ls

dominadors; à la unitat que es font de vida, puig que prenent lo moviment de ahont se vulla que's produeixi, lluny de comprimirlo y ofegar-lo, lo esparjeix per tot arreu y li presta forsas perque pugui contribuir à la millora general, no à la uniformitat del Falansteri, que faria que tota la nació 's moguès à sò de campana, penjada avuy al bell mitx de Madrit, perque se sentis de tot Espanya, y transportada demà à Paris, à Londres ó à Berlin, si demà arribessin à desapareixer las fronteras y tot Europa fòs una sola nació, subjecte à las mateixas lleys y dominada per lo mes poderós de sos poderosos.

Consti, donchs, y això ho dirèm molt alt perque nos sèntin de lluny, que si som partidaris del renaixement de la vida provincial, es perque creyèm que aixís contribuirem al progrés general ab molta més energia, que seguint endormiscats en la confiança de que altres pensin y obrin per nosaltres. Som provincialistas per anar endavant, sempre endavant; no per tornar endarrera ni per quedarnos deturats.

IV

Després de lo dit, pocas paraulas bastaran per fer coneixer à nostres lectors la part mes important del nostre programa. Volem anar endavant en tot, absolutament en tot. Aixís en ciencia com en religió, aixís en arts com en política, sempre que's tracti d'avansar un pas, res nos espantarà. Si ideas novas y nous descobriments tiran per terra tradicions rànçias, encara que siguin d'aquellas que vòlen presentarse com amparadas per la tradició

de'ls sigles, lo nostre lloch serà al costat de lo nou, y serèm enemichs, pero implacables, de tots los fanatismes; desde aquells que omplen de sanch los camps de batalla y perverteixen la consciencia pública fins als que apareixen à primera vista inofensius. D'aquestos naixen los altres, y sobre tots procurarem obrir los ulls dels que'ls tenen massa tancats, que, per desdritxa, son molts à la nostra terra.

Y no sols voldriam que anessim endavant, seguint als pobles que'ns portan ventatja, sino també que Catalunya contribuís directament al avansament. Voldriam que lo renaixement català, que ha produhit ja una manera pròpia en varias de las manifestacions del art, tingués també en algunas branques de la ciencia sino en totas, miras pròpias y procediments especials. Voldriam que nasquessin escoles catalanas, que lluytessin y discutissin ab altrás escoles, perque quan del cop ne surtis la espurna que dona llum, poguessim dir que habem sigut lo picafochs ó la pedra foguera. Tots los que per aquest camí dirigeixin sos passos, nos tindrán sempre à son costat, disposats quant menos à alentarlos, sino podem darlos ajuda directa. Ho habem dit y no tenim empaig en repetirho: volèm anar endavant, sempre endavant, y per anarhi més que no hi anem ara, desitjem que's fortifiqui y creixi lo renaixement de la vida provincial.

V

Lo DIARI CATALA serà polítich, eminentment polítich, com ben clar ho dihuen los propòsits fins aquí esplicats, y en politica, com

en tot, volem anar endavant, endavant sempre, sens que res nos espanti; sens que may cap ensopegada nos fassi trencar del camí que porta dret al nostre ideal. En política som avuy partidaris de l'última paraula que ha pronunciat la ciencia de governarse los pobles. Demà que'n digui una de mes avansada, à sa defensa y propagació consagramos las nostras forsas.

Pero farem sempre política de principis, jamay política de partit ò de banderia. Los que s'interessin per si un ministre esmorsa à la francesa ò à la turca; los que donguin valor à saber lo que diu ò lo que pensa qualsevol d'aquestos tipus que reuneixen quatre amichs à Madrid, y ab ells crean un fracció ò una pandilla per dirsen jefes y exprèmer algunas gotas de such à la cosa pública, no quedaran satisfets del DIARI CATALA. O no'ns ocuparem de tals trapasseries ò nos ne ocuparem per posarlas en evidencia y tractarlas com se mereixen. Lo nostre propòsit es fer política sèria; política digna del caràcter independent y formal que ha distingit als fills de Catalunya sempre y quan no han sigut dominats per influencias estranyas.

VI

De tot lo dit se desprèn que lo nostre criteri ha de ser molt ample. Tots los que vulguin anar endavant, tenen cabuda en lo DIARI CATALA. No 'ns creyem infalibles ni molt menos, y sabem que de la discussió de surt la llum, y que lo progrès naix de la lluita de ideas oposadas. No 's busqui, donchs, en lo nostre

diari, aquella uniformitat que distingeix als diaris de banderia, ni s'atribueixi à inconsecuencia ni à falta de direcció, lo descobrir alguna vegada distints punts de mira en sos treballs.

No'ns casem ab ningú, y dintre de la idea general de anar sempre endavant y may endarrera, aixis los redactors com los col·laboradors del DIARI CATALA exposarán sas ideas ab completa independència de criteri.

VII

Lo DIARI CATALA se dirigeix à tots los catalans, aixis als que viuhen à Catalunya com als qu'están espargits per lo mon. Es ben sapigut que los catalans som cosmopolitas y nos avenim à tots los climas y à tots los païssos, motiu per lo qual se'n troban per tot arréu. Per aixó estarem en relació ab las colonias mes importants de paisans nostres, y tindrem actius corresponsals à la Habana, à Montevideu, à París, à Nova York, à Roma, à Marsella, à l'Argelia, y à molts altres punts, de tots los que donarem en lo nostre diari noticias y datos sobre tot lo que ab las tals colonias se relacioni. Lo DIARI CATALA aspira à ser llas de unió entre la mare pàtria y los fills que per son gènit ó per las necessitats de la vida, s'han vist obligats à expatriarse.

VIII

Habent ja dit que som amichs ardents del renaixement de la vida provincial, inútil es que diguém que'ns ocuparem ab preferència

de tot lo que al nostre renaixement pertoca. Als que à ell contribueixin ab sas obras, los tractarém ab carinyo y procurarém alentarlos buscant en sas produccions las bellesas que continguin. No per això deixarém de indicarlos los defectes que en nostre concepte deguin corretjir, puig aquesta es una de las misions de la critica; misiò que procurarém cumplir sens aspere-sa. Fins als que diverjeixin de nosaltres en ideas no'ls tindrem rencor, sino al contrari. Per mes que vajan per un camí, al nostre entendre equivocat, no olvidarém jamay que contribueixen al mateix fi à que'ns dirijim nosaltres.

Lo nostre desitx es que lo renaixement artistich català se proposi un objecte noble y generós. Sens ideal no hi ha may cap época artistica, y lo ideal de avuy no pot ser altre que la millora y lo progrés. Desde aquest punt de vista jutjarém las manifestacions de las arts catalans.

IX

Lo DIARI CATALA, se proposa ademés satisfer en petita escala una altra necessitat per tots reconeguda, ó sia la formació de una Biblioteca en català. En aquest punt no podrà per ara fer tot lo que voldria, pero farà lo que podrà, y prou será que posi la primera pedra. Donarem, donchs, folletí; pero no folletí de novelas, d'aquellas que despres de llegidas s'esqueixan, sino de las obras mes notables que hají produhit la humanitat, y que deuen ser la base de tota llibreria ben montada.

Al efecte tindrém constantment en curs de publicació duas obras, literaria la una y de ciencia l'altra, y de cada una ne donarém per lo menos vuit grans páginas cada semana, de manera que al cap del any los subscriptors tindran per lo menos quatre ó cinch tomos de obras importants.

X

Respecte á llenguatge, procurarém que sigui clar, correcte, y lo mes aproximat que's pugui al que actualment se parla en la generalitat de Catalunya. No refugirém, per lo sol motiu de no ser castissas, paraulas que no puguin ser suplertas per altres conegudas. Sabém que no hi ha llengua que no prengui de las otras las paraulas que li convenen, y no ha de ser la nostra excepció de la regla general.

Lo gènit de una llengua, mes que en las paraulas, se mostra en los giros, en las construccions, en los modismes y en lo frassejar. Lo caràcter distintiu de la catalana es la concisió y la claretat. Procurarém, donchs, de ser clars y concisos. Lo llenguatge es avuy una verdadera dificultat pe 'ls catalans, á causa de haberse interromput son us escrit durant molts anys. De aquí resulta, que si's ressucita lo de la última época literaria, se cau en un arcaisme impropri dels nostres temps, mentres que, si s'emplea lo català tal com se parla, resulta, sino gruller, poch artistich. Aixó vol dir que habem de seguir en la ja comensada empresa de reconstuir lo idioma, y un idioma sois per l'us se

reconstrueix. Escribim, donchs, en català, y en català tractem assumptos sérics y moderns, y sens adonarnos en s'anirà formant la llengua propia dels catalans d'avuy.

Hem fet ja lo nostre, programa que comensarem à executar lo proxím diumenje dia quatre de Maig, en que surtirà lo primer número del DIARI CATALA. Sols falta que'l públich secundi la nostra empresa, puig que d'ell y de ningú més nos refiem.

Y després de dirigir un carinyós saludo à tots los companys en la premsa, oferint als que mirin endavant lo nostre concurs, petit per nostra poca valia, pero gran per lo nostre entussiasme per lo progrés de Catalunya, y als que mirin endarrera una oposició lleal y digna, passem à exposar las

Condicions materials del DIARI CATALA

Lo DIARI CATALA surtirà cada demati, inclusos los dillums y contrindrà per lo menos vuit pàginas iguals à las del present prospecte.

Se suscriu en las principals llibrerias de Barcelona, y en la administració, carrer de Fernando VII, 32, 1er ahont se dirigirá tota la correspondencia.

Los preus de suscripció serán los següents:

A Barcelona, un mes adelantat..... 5 rals.

A los demás punts de Espanya un trimestre adelantat..... 20 rals.
A América y al Estranger, lo preu de Barcelona ab lo sobrepuig
del correu.

Los preus de anuncis y comunicats seràn los que's detallarán en
una tarifa que hi haurá á la Administració á disposició del
públich.

LAS PRINCIPALS SECCIONS QUE CONTINDRA LO "DIARI CATALA" SERAN LAS
SEGUENTS:

POLITICA;- en la que, per medi de articles y sueltos se tractarán
totas las cuestiones que's creguin interessants á la vida pública.

CIENTIFICA;- en la que procurarém tenir á nostres lectors al
corrent dels progressos que's verifiquin en tots los rams de la
ciencia.

ARTISTICA;- en la que no sols publicarém treballs originals dels
millors escriptors de nostre renaixement, sino que darém noticia
y analizarém tot lo que en las diversas arts se produeixi en lo
nsotre país y al estranger.

DE NOTICIAS;- en la qual procurarém tenir als nostres lectors al
corrent de lo que passi al mon, donant empero mes importancia á
lo que toca á Catalunya en general y á Barcelona en particular.

OFICIAL;- en la que además de insertar los bandos y documentos que emanin de las autoridades, donarém traducidas las lleys y decretos que siguin de interés general.

TELEGRAFICA;- en la que donarém las últimas noticias que per tal mei arribin á Barcelona.

COMERCIAL;- en la que tractém de exposar los datos de interés per lo comers de Barcelona, enterantlo dels preus corrents en los diversos mercats de Catalunya, y dels que en los punts de exportació alcansin los productes catalans, y sos similars en los principals putns de producció.

Además de aquestas seccions y la de noticias de las colonias catalanas, y la de anuncis, obrirém aquellas altras que'ns aconsellin la práctica y las necessitats dels nostres subscriptors.

Tractém, en una paraula de fer un Diari formal. Comensant, donchs, á parlar á la catalana, demanarém als nostres lectors que'ns jutjin no per las paraulas, sino pé'ls fets, y que no deixin d'ajudarnos á fi de que aquestos puguin correspondrer als nostres bon desitjos, que son mol grans.

La Redacció."

"Diari Català", núm. prosp. (1-V-1879).

A NOSTRES LECTORS

"Estem baix lo pes de la lley, y desde demà comensarèm à cumplir Sentencia. Durant vint y cinch dias, que 'ns semblaràn vint y cinch sigles, debem permaneixer callats y muts.

Es comú en la nostra terra sentir dir que contratemp com lo que sofreix lo DIARI CATALA son un benefici per las publicacions en que recauhen. Nosaltres som de diferent opinió y creyem que, per regla general, produheixen verdaders perjudicis. Tant es aixis, que, (ho dihem ab lo cor à la mà) la suspensió que se 'ns ha imposat no l'hem buscada: nos ha vingut à pesar del cuidado que posabam en evitarla. !Alguna cosa de bo donariam perquè no'ns hagués vingut!

Pero si tal es la nostra opinió respecte à suspensions y contratemp, per regla general, nos atrevim à concebir la esperansa de que 'l DIARI CATALA serà una excepció de la regla. Lo cultiu de la nostra llengua es tant simpàtich à Catalunya, las ideas avançadas que sostenim y sostindrèm sempre son tan atrevidas pe 'ls catalans, que creyem farà se soporti lo nostre forsat silenci no sols ab resignació sinó també ab entussiasme, de lo que resultarà que renaixerèm, ab més forsas que no teniam.

Vint y cinch dias no son al cap y á la fi mes de vint y cinch dias, que passan aviat cuant se te la seguretad de que á son terme ha de tornar la vida. Durant ells, nosaltres recullirém datos y materials, estudiarem reformas y milloras, atendrem totas las indicacions que tinguin á bé fernos los nostres subscriptors en utilitat del periódich; y aquestos procurarán, (n'estem segurs) buscarnos nous adeptes, extendrer lo círcol de la nostra propaganda y en una paraula, proporcionarnos mes vida, á fi y efecte de que lo DIARI CATALA realisi lo fantástich cuento del Fenix y ressuciti ab mes vigor que may de sas propias cendras.

Aixis ho esperém, y ab aquesta esperansa nos entreguém al obligat silenci. Avans, empero, de callar, despedimnos de nostres lectors, lo que farem sensillament dientlos ab seguretad:

!Fins d'aquí á vint y cinch dias!"

"Diari Català", 80 (24-VII-1879).

DESDE 'L TIBIDABO

"Desde'l pich mes alt dels volts de Barcelona dirijim un carinyós saludo al públich catalá en general y á la prempsa en particular.

Ja 'ns sembla sentir que molts nos preguntan: ?qué busqueu per aquestas alturas? La resposta es molt senzilla: busquem aires purs y bonas vistas.

Los aires purs aixamplan los pulmons y milloran la sang, y una y altra cosa las necessitem prou los habitants de Barcelona. Afadigats de viurer encongits y encofurnats; obligats a alimentarnos ab viandas falsejadas, envenenats pe 'l peix estantís disfrassat de fresch per medi del coloret, lo mateix que una coqueta passada de moda; mitj malalts per lo vi de campetxo, com si 'ls nostres cossos fossin tinters que s'hi posa tinta; cansats de menjar aquesta carn dura com banyas, ó com carn de bou mitj mort de treballar, y aquestas verduras aigualidas, nos hem vist obligats á fujir de Barcelona y de la fetor que en ella fan moltas cosas, com la cuestió del cementiri, y ... aquí estèm respirant los balsámichs aires de la montanya de Collcerola.

Posats en lo cim del Tibidabo podem extendrer molt la vista. Desde aquesta punta veyém la extensió de dos graus de meridiano

(dit sigui això pe 'ls qu'han estudiat geografia), puig que descobrim desde las montanyas dels Pirineus fins á las de l'isla de Mallorca. Estem ademés previnguts y tenim instruments de tota mena. Tenim ullera de dotse pams oberta, molt millor que aquella de Montjuich que anys enrera gosaba de tanta anomenada, y apuntantla á Barcelona veurem tot lo que passa en ella. Tenim uns instruments hidrográfichs tant perfeccionats, que desde aquesta altura podrem dir al Ajuntament per ahont se li perden aquellas 12.000 plomas d'aigua que fa buscar, desempedrant la Rambla, y que pot ser no s'han perdut per tothom. Tenim en propietat exclusiva un catalejo torsat en ángul recte, que permet veurer lo que s' fa darrera las parets y dintre de las casas.

Y si algun dia volem treure lo sant Cristo gros, no 'ns cal mes que afejir á la ullera un mirallet, invenció nostra, que'ns posará devant dels ulls fins lo que pensan y lo que desitjan aquells á qui lo dirigim. Per aquet medi podrem averiguar que 's lo que 's proposa la Junta del Cementiri, quan tracta d'impedir que 'ls barcelonins tinguem lo dret d'enterrarnos com s'enterra la gent de Vallcarca que està als nostres peus) (sic) ò de Vallvidrera (que està á la nostra esquena); es á dir, un cementiri propi del poble.

Per tot això y molt mes habem pujat al cim del Tibidabo. Si mirem cap á llevant, tenim als nostres peus la ciutat de Barcelona, que se'ns presenta tal com és: ab sa carencia d'edificis y de carrers

espayosos en sa part vella: ab sa falta d'urbanisació y d'enllàs en sa part nova. Ab la nostra ullera de llarga vista, veurem com en aquells arenals, inmensos com los del Africa, surten algunas vegadas collas de lladres que demanan al descuidat transeunt los diners ó la vida, á las barbas mateixas dels municipals ó polisias que dormen á la cantonada; veurèm com de tant en tant s'avansa un exèrcit de trabuch y detura un tren y vuyda las maletas y las butzacas dels passatjers. Fins si volèm, serèm testimonis de las traficas dels que tenen industria burlarse dels consums y dels burots, ab perjudici dels nostres ventrells y de las nostras vidas. Si mirem cap á mitxjorn ó cap á tramontana, nos trobarem rodejats de boscos, quals llenyas s'extreuhèn á forsa de matxos, de la mateixa manera que 'ls zulús conduheixen las dels boscos de la seva terra. Si mirem cap á ponent, se presentarán als nostres ulls moltes vilas importants, qu'esperan sols una bona administració pera desenrotllarse, com mereixen per sa activitat y sos desitjos, y per damunt de totas y com un raig d'esperansa, veurèm aixecarse las penyas del Montserrat, símbol gráfich de la nostra estimada Catalunya.

Veyent tant com veurèm, pot concebirse que dirèm tant com se 'ns permetrà. Si alguna cosa no podèm dir perque la lley nos ho impedeixi, donarèm la culpa á la malehida boyra, que en alturas com lo Tibidabo vè tot sovint á enterbolir la vista dels espectadors. Mirant cap á Barcelona, es molt comú veure la ciutat mitj tapada per boyras ó vapors densos, que no sabem si surten de la Casa gran, ó si s'aixecan d'altres punts de la ciutat; pero que

de totes maneres entelan lo seu brillo. Contra las boyras no tenim per are cap instrument que hi pugui res.

Ab lo dit saben ja los nostres lectors lo que ser  LO TIBIDABO. Los que mes vulguin saber, corrin   suscriurers   qualsevol llibreria,     Ca'n Teixidor y Parera (Pi, 6), sucursal de la nsotra administració, y sols per vint y cinch quartos y mitj cada mes tindran LO TIBIDABO portat cada demati   son domicili.

Per avuy no'ls volem dir mes, puig, bons catalans com som, preferim que 'ns judiquin pe 'ls fets que no per las paraulas.

LA REDACCIO"

"Lo Tibidabo", 1 (26-VII-1879).

PRIMERA DESPEDIDA

"Anèm a dir als nostres lectors una cosa que segur ja se l'esperavan. Los ayres del Tibidabo no 'ns proban gayre, de manera que habèm resolt baixárnoshen altra vegada al pla. Ab totas las nostras ulleras y aparatos vritat es que veyam molt; pero també es cert que no podiam dir la major part de lo que veyam. Y, ¿saben perquè? porque per bons ayres que respiressim estavam lligats de peus y mans.

Al Tibidabo no hi arriba la politica, y en son cim nos trobavam ab que 'ns hi faltava un dels mes essencials elements de la vida de la nostra terra. Aquí tot es polítich, y lo qui no pot parlar de politica casi be no pot dir res. La qüestió més inofensiva te sempre poch ó molt que veure ab lo govern, de manera que un periòdich no polítich està fins privat de parlar de cosas inofensivas. Per això es que LO TIBIDABO deixarà de sortir un d'aquestos dias, com a diari.

Encare, donchs, que no sigui avuy lo últim número, comensèm ja a despedirnos dels nostres lectorss. Demà tal vegada, los hi darèm l'adeu definitiu.

Y al baixar de la montanya mes elevada dels voltants de Barcelona, no tenim pas massa motius de goig ni d'alegria. Quan hi pujarem teniam encara l'esperansa de que la qüestió del cementiri's resolgués de conformitat ab lo que demanan á una lo sentit comú, la dignitat de Barcelona y la opinió pública, y quan ne baixem, la qüestió está ja resolta contra tot lo que esperavam. Ahir al mati hi habia per demunt de la ciutat molta calitja y boyra baixa, y no sabem si fou il-lusió ó que, pero 'ns sembla que tot l'espai destinat á la mort estava coronat per una immensa mitra, que apareixia com si volgués afeugar, junt ab los que 'n ell reposan. Quan pujarem al Tibidabo hi habia menos convents que quan ne baixarem. Aquí als nostres peus veyem una construcció tant gran com poch grandiosa, en la que hi habitarán las monjas de Sant Pere, ab sa sang blava y tót, constituhint un veritable anacronisme en lo nostre sigle. De segur que 'n sas oracions pregarán constantment al cel perque fasi tornar aquells temps felissos en que per entrar en son convent s'habia de probar tanta netedat de sang, que sols las que venian de distingida alcurnia, encare que fos per unions il-licitas podian entrarhi. Quan pujarem al Tibidabo, encare certa part del públich creya que 's trobarian aquellas dotze mil plomas d'aygua que's buscavan desempeçant la Rambla, y al baixarne tindrem ja la seguritat de que no 's trobaran, y de que los regidors que degan buscarlas quedaran tant frescos com si res los hagués passat.

No volém, no, respirar mes los ayres frescos de Collcerola, y 'ns

ne tornem cap al pla. Preparintse, donchs, los nostres lectors a la despedida, pero no á rompre ab nosaltres. Algú s'encarregará, sens dubte, de sustituirnos."

"Lo Tibidabo", 23 (17-VIII-1879).

DESPEDIDA

"Com anunciàrem ahir, lo present serà l'últim número que per ara publicarà LO TIBIDABO. Si no hi hagués altre motiu per traure'ns de tals alturas, hauria bastat lo temporal desfet d'aquestos dias per farnos tornar cap al plà.

Avans empero de morir ò d'endormirnos permetinnos los nostres lectors que'ls desitjem tota mena de prosperitats y fins que 's guardin de morirse per ara, esperantse á ferho per quan tinguem un cementiri propi y descent, lo que'ns sembla qu'es lo mateix que dir que'ls desitjem mes vida que no tingué Matusalem. Pero per obtenir aquest resultat han d'anar ab molt quidado de no pendre rabieta, cosa que 's bastant dificil atesa la manera com van las cosas. Be es vritat que si no tenen que tractar ab l'Ajutnament ni ab la Diputació, ni ab las oficinas administrativas la cosa es ja molt mes fácil; pero encara que per sa desgracia hi tinguessin alguna cosa, tirintsho tot á la esquena, imitant á aquells regidors y tinents d'arcalde que s'hi ha tirat... fins las dotze mil plomas d'aygua perdudas. Aquest es l'únich modo de viure en lo pays afortunat.

Hasta la vista donchs, estimats lectors del TIBIDABO. Si avans de que abandonem aquesta altura volen vostés donar l'últim cop

d'ull, vinguin depressa, puig que tenim lo telescopi apuntat cap a un solar del carrer de Ronda ahont diuhen que s'ha de fer l'Institut de segona ensenyansa. Està tant buyt com estava y la primera pedra que 's posá ab molta solemnitat, es per are l'última. Cuidado no moguin los trespeus, puig si se 'ls decantan cap a la dreta, repararán que lo carrer de Bilbao está en lo mateix estat que l'Institut, y si la decantan cap a la esquera, vuerán que 'l Parque segueix també per are sens novetat, no sent altra cosa que'ls jardinets d'aquells quartels que may acavan de desapareixe.

Pero no'ns entretinguem mes. Cap avall falta gent y... !fins a la vista!"

"Lo Tibidabo", 24 (18-VIII-1879).

NOSTRA REAPARICIO

"Al reapareixe à la vida pública hem de comensar per demostrar agraïment inmens als subscriptors, que han tingut à be ferse càrrech de la nostra situació y s'han mostrat disposats à esperar, no vint y cinch dias, sino vint y cinch anys. Ho esperavam y n'estèm satisfets, no per nosaltres, sino per l'idea que representèm en la premsa. Ja sabian que'l catalanisme y la llibertat tenen arrels molt fondas en los pits de tots los fills de Catalunya.

Comensèm altra vegada la nostra tasca y la emprenèm ab la mateixa fe de sempre, ab la mateixa confiança en los resultats. Catalunya y'ls adelantos moderns son avuy, com han sigut sempre, lo punt à que'ns dirigim. Lo nostre ideal es veure que la nostra comarca prengui lloch entre mitj de las mes avansadas en lo camí de la civilisació. A contribuirhi hem d'aspirar ab totas nostras forsas.

Per aixó serà que la primera campanya qu'empendrem en aquesta segona època, serà viva y enèrgica en prò de las milloras de Catalunya en general, y de sa capital en particular. A una ciutat no li basta ser gran y populosa, sino que per ser lo que deu, ha de viurer al dia, com viuhèn la generalitat de las grans poblacions del cor d'Europa. Avuy se viu depressa, avuy als homes los

fa moure la febra, y volém viure depressa y mourens ab febra, ja que aixis y sols aixis pot contribuirse al moviment que es lo signe caracteritich del nostre sigle.

Que á Catalunya en general y á Barcelona en particular li falta molt, baix aquest punt de vista, es innegable. Aquí tenim tot lo modern, pro ho tenim en embrió tant sols. Hem, donchs, de fer un gran esforç perque aquest embrió 's desenvolli y 's desenvolli prompte. No basta, no, tenir vias férreas, si aquestas vias férreas son rudimentarias y no fan mes que suplir las antigüas diligencias. No basta, no tenir academias y societats científicas, si en ellas no 's procura anar sempre endavant ó si deturan al topar ab qualsevol obstacle ó tradició, ó si ellas sols serveixen pera perpetuar la rutina. Per nosaltres la ciutat d'avuy te que semblar una reunió de gent febrós. Hem de veure sos carrers y plassas plens de gent que va y ve depressa, y no hem de poder dar un pas sense tropessar ab un tren ó un tranvia, ó sentir petar lo látigo d'un cotxe, qual caball sembli també enfegrat. Hem de veure sos teatros plens, y sas societats de tota mena concorregudas y activas. Aquí han de reunir-se los comercians pera portarnos la riquesa: allí los treballadors pera ocupar-se de sos interessos. Las associacions científicas han de multiplicarse y ocupar-se de las ciencias baix tots los punts de vista. En una paraula, en la ciutat d'avuy te que veurers l'activitat individual posada vigorosamet en joch á fi y efecte de que'ls esforços de cada hù contribuheixin á formar aquest tot armónich, que es característich del nostre sigle.

No se 'ns oculta que aquesta campanya que te d'empendre lo DIARI CATALA serà treballosa y difícil. Per desdítixa la tradició, la rutina, l'educació que habèm rebut, l'ayre que respirèm, tot nos porta cap al estacionament, sino cap al retrocés. A Barcelona 's veu moltes vegadas lo fenòmeno de que los mateixos lliberals sigan lo destorb mes gros ab qu'ensopega una millora. Tindrèm, donchs no se 'ns oculta, de lluytar moltes vegadas fins ab los que sentin com nosaltres, pero no'ns deturarem. La campanya qu'empendrem anirà contra tots los que d'una manera ó altre s'oposin á que Barcelona y Catalunya sigui una ciutat y una comarca á la moderna.

Respecte á politica farem lo mateix que habèm fet sempre, pero donarem cada dia menos importancia á lo que 'ns vingui del centre polítich d'Espanya. Hora es ja de que obrim los ulls y vejèm que de tota la munió de cábalas, intrigas, habilitats y cambis de frente que allí 's verifican, no 'n treyem altra cosa que perdre, com vulgarment se diu, un llansol á cada bugada. Be es vritat que tenint que viure á Espanya no podem prescindir de lo que á Madrit se fa y 's diu, encare que no sigui mes que per plorarne los efectes, pero hora es ja també de que volguem posar en la balansa de la politica espanyola lo pes de la nostra influencia. Deixem de creurens petits y no permetem que se 'ns imposi qui no te sobre nosaltres mes ventatjas que las que li donem nosaltres

mateixos, y la major energia del nostre caràcter y la major solidès del nostre raciocicini tindrà, sens dubte, alguna eficacia per millorar la marxa de la cosa pública. A conseguir tal objecte han de tenir los esforços del DIARI CATALA en sa modestissima esfera.

Desd' avuy, donchs, reprenèm la nostra tasca. Firms en lo lloch que habèm escullit, ni 'ns doblegaràn ni 'ns cansaràn. Succeheixi lo que vulgui, lo DIARI CATALA sostindrà las ideas, al calor delas quals va neixe; lo progrés, l'avens, la millora general, com á fi: l'esprit provincialista, la llibertat de las diverses regions que forman la nació, lo catalanisme com á medi."

"Diari Català", 83 (19-VIII-1879).

CONDEMPNA DEL NOSTRE DIARI

Ahir va ser nos notificada la Sentencia que ha recaigut en la denuncia de que sigui objecte lo DIARI CATALA. Traduhida al peu de la lletra diu aixis:

Senyors, don Manuel de Sandoval, D. Francisco Molina, don Anton Roda. - Barcelona 23 de juliol de 1880. En lo judici pendent en aquest Tribunal d'Imprenta contra 'l periòdich que 's publica en la present Ciutat ab lo titol de DIARI CATALA, per atanchs á las institucions fundamentals, proclamant doctrinas contrarias al sistema monàrquich Constitucional;

Resultant que 'l Fiscal d'Imprenta va denunciar lo número 411 del referit periòdich, corresponent al dia 14 del actual, per haber insertat en sa planta tercera un article titolat "Lo 14 de Juliol de 1789" que comensa ab las paraulas "La historia no registra" y acaba ab las de "'t saluda." en lo qual s'ha incorregut en opinió del Fiscal en l'abús previst en lo cas quart, article 16 de la vigent Lley de Imprenta, atacant directament las institucions fundamentals, proclamant doctrinas contrarias al sistema monàrquich constitucional, y alentant las esperansas dels enemichs de la pau pública.

Resultant que en providencia de 17 d'aquest mes se manà citar y emplassar al fundador propietari de dit periòdich, y en atenció á que l'article denunciat se troba redactat encatalá se disposé una traducció per lo Relator Secretari, donantse vista á las parts, tot lo qual s'ha verificat.

Resultant de la certificació lliurada per aqueix, que 'l DIARI CATALA fou anteriorment processat per haber exposat y defensat doctrinas socialistas encaminadas á concitar unas classes contra altres, y concertar coalicions ab lo mateix objecte, ofenent, ademés, al soberà d'un Estat, ab quin Espanya sosté relacions d'amistat, y condemnat per sentencia de 18 de juliol del any últim á la pena de 25 dias de suspensió.

Resultant que senyalat lo present dia pera la vista, ha tingut

lloch ab assistència del Fiscal de Imprenta, del lletrat defensor del periòdic denunciat D. Joseph Vallès y Ribot y del Procurador D. Casto Andreu, que 's personà en deguda forma à nom del mateix.

Considerant que un dels delictes que pot cometre la premsa periòdica, es l'atacar directa ò indirectament la forma de govern ò las institucions fonamentals; y que aqueix delicte se comet, encara que 's disfessi l'intenció ab recorts històrichs, ò de qualsevol altra manera.

Y considerant que en l'article denunciat, à pretext de commemorar la presa de la Bastilla per lo poble de Paris, en 14 de Juliol de 1789 se consignan frases y conceptes que entrayan unatach mes ò menos directes à la institució fonamental de la monarquia.

Vistos los articles 16, cas quart y párrafo segon del quint, 22, 50, 52 y 56 de la vigent lley d'Imprenta.

Fallèm: que debèm condemnar y condemnèm al periòdic titulat DIARI CATALA à la pena de 30 dias de suspensió y al pago de las costas processals que s'exigirán del fundador propietari de dit periòdic, inutilisantse la edició seqüestrada. Y peraquesta nostra sentència, que's posará en son dia en coneixement del Governador Civil de la provincia, així ho pronuncièm, manèm y firmem. - Manel de Sandovl. - Francisco Molina. - Anton Roda.

Publicada en 26 y notificada al mateix dia.

Ja ho saben donchs los nostres lectors. Estèm condemnats à un mes de forsós silenci, sens que res hagi bastat à impedir tal resultat. Nosaltres creyam que en un pais constitucional es lícit atacar à la monarquia absoluta y això es lo que 'l nostre defensor va esforsarse en fer comprendre en la vista, y ara hem vist que'ns equivocabam. Lo darrer considerant de la sentència, 's basa en que en lo nostre article condemnat vam consignarhi frases y conceptes que entrayan un atach mes ò menos directe à la institució fonamental de la monarquia à secas.

Vritat es que no va venirnos de nou la denuncia ni 'ns ha vingut

de nou lo fallo. Las causas d'imprenta son eminentment politicas y ja sabém quins vents bufan avuy. La situació que's lastra ab lo carlisme, just es que no toleri que 's conmemori la presa de la Bastilla.

Al publicar nosaltres l'article condemnat, inútil es dir que no 'l creyam denunciabile, puig que'l DIARI CATALA no es suicida. Lo Fiscal de primer y'l Tribunal després ho han vist d'altra manera, y d'això se'n deduheix que 'l nostre criteri y 'l seu son diametralment oposats.

Y això res té d'estrany, dada la nostra situació y la seva. En tots los païssos y en tots los temps se manifestan sempre dos criteris: lo dels particulars que sols se tractan ab lo govern per pagarli las gabellas, y lo dels funcionaris, desde 'ls mes elevats fins als mes baixos. Natural, donchs, es que 'l nostre criteri particular, al creure legal l'article condemnat, hagi sigut distint del criteri oficial.

No 'ns toca mes que resignarnos y 'ns resignem. !Hi estém tan acostumats, que no'ns ve de nou! Pero 'ns resignem com los nostres avis se resignavan devant del decret de Nova planta dictat per Felip V. Nos resignem y acatem lo fallo, pero no creyem que se 'ns pugui exigir que abaixem lo cap. Seguirem, donchs, portantlo alt, molt alt, com lo portàrem també los nostres avis.

Guardarem los trenta dias de silenci, y cada dia, á las nou del

vespre, estarem atents al toç de queda, que donan las campanas de la seu. Al sentirlo, anirem contant los dias que 'ns faltin per acabar la condemna, y 'ns fortificarem pensant que aquell mateix toç ha pogut imposarse als catalans, pero no dominarlos.

Guardarem los trenta dias de silenci, y com la quaresma dels catòlics ó 'l Ramadan dels moros, serviran per prepararnos per la nova campanya.

Y quan los trenta dias hagin passat, tornarem à la nostra missió, y à predicar no l'odi, ni 'l despreci, ni l'enconament, sino 'l progrés, la millora de la humanitat en general y de Catalunya en particular; tornarem à la nostra missió, que no es altra que procurar la regeneració del provincialisme en tot Espanya, baix la base de la llibertat y de la democracia."

"Diari Català", 424 (27-VII-1880)

ALS NOSTRES LECTORS

"Avuy la sentència dictada contr 'l DIARI CATALA 's fá ferma, y per consegüent demá comensarém á cumplir la condemna.

Durant trenta días no tindréu lo gust de comunicarnos ab los nostres lectors, pero no per aixó deixarém d'entendrens. En la trista situació á que la gent de Madrit ha portat á la nostra pàtria, tots los catalans de cor sabém prou com pensém sense necessitat de dirnosho.

Trenta días passen molt aviat; molt aviat, per consegüent, passarà 'l plasso de la condemna. Necessitarém tots plegats, nosaltres y 'ls nostres lectors, una mica de paciència, pero ja hem après á saberne tenir. Acabarem la condemna y tornarem á apareixe á la vida pública. ?Qui sap si allavoras trovarém la situació un tant millorada?

Encara que aixís no sigui, no cal pas perdre las esperansas, puig que 'l mal no pót ser etern. No olvidém que vivim en Espanya, y que entre mitx de tots sos inconvenients, la política madrilenya té la gran ventatja de no saber may crear res que sigui sólit ni

durader. Després del dilluns, ve 'l dimars, com dihem els catalans, després de la nubolada Febo, com deyan los llatins, y aquestos adagis en lloch son tan vritat com en lo nostre pais. Avuy tenim la llengua estacada; demá nos la deixarán en llibertat.

!Fins d'aquí a trenta dias, donchs! Mentrestant fortifiquemnos tots pensant en lo trist estat à que han portat à n'aquesta nació, que podria ser privilegiada, y alentant la esperansa de que un dia ó altre veurém realisadas las nostras aspiracions y regenerada la nostra terra."

"Diari Català", 426 (29-VII-1880)

LOS NOSTRES PROPOSITIS

"Sortim à la llum pública plens de confiança, puig que creyem que serem ben rebuts pe'ls nostres compatricis.

Y ho esperem principalment perque 'ls parlarem en català y a la catalana.

Parlarém en català, perque no podem ja parlar d'altra manera. Lo renaixement de la nostra llengua ha pres tanta volada, que pot ben dirse que es ja la oficial entre nosaltres. Vritat es que en los actes en que á mes de nosaltres hi intervenen altres, debem emplear la castellana; pero aqueixos actes son limitats y moltes vegadas de poca transcendencia. en cambi en totas las festas populars, en totas las reunions per ocuparnos de las nostras cosas, o català es la llengua que ara s'usa.

Fa pochs anys, teniam la costum de parlar en català sempre que'ns trovabam reunits alguns fills de Catalunya, pero may hi escribiam; avuy en català escribim sempre qu' hem de dirigirnos á catalans. Lo pas era gran, y l'hem dat ab la major facilitat.

-

Parlarém á la catalana: "al pa, pa, y al vi, vi." No sabem fer aquelles habilitats en que altres hi son mestres, no tenim arreplech de fórmulas de cortesia, de frases vagas, de compliments estudiats que son lo patrimoni dels cortesans. Ni viviem en la cort, ni volem imitar als que en la cort viuen. Tota afectació 'ns fa fástich. Quan una cosa 'ns complaurá la alabarem; quan no 'ns complaurá la censurarem, y al que per tal conducta 'ns fasi càrrechs, li respondrem senzillament <que si no li agrada, no s'hi casi.>

Y això ho farem en tots los terrenos y ab todas las manifestacions de la vida; desde lo mes insignificant á lo mes grave; desde la senzilla gacetilla d'escenas de carrer, fins a n'aquells projectes grandiosos que han d'influhir en lo porvenir de la nostra terra.

Procurarem ser sempre justos, y fins severos, especialment ab los grossos. La nostra benevolencia la reservarem pe 'ls petits, pe 'ls que necessitan que se'ls dongui la mà per alentarlos. Dispensarem alguna falta en los inferiors, pero no tolerarem res que tant sols ho sembli en los superiors. Y això ho farem en tots los terrenos. Al artista que comensa, per exemple, una censura massa forta pot matarlo, al ja format pot corretxirlo. L'arcalde, com

altre exemple, té obligació de no fer res mal fet; á un temporer ó municipal pot tolerárseli alguna exegallada.

Tal es lo nostre criteri.

Ja que hem comensat á usar refrans, seguim usantne. <Si vols ser Papa, pòsatho al cap>, deyan los nostres avis dant mostra de son caràcter sencer y enérgich, y realment, sempre que s'ho proposaban eran Papas. Nosaltres'ns hem posat al cap acostumar als catalans á llegir cada dia en catalá, y hem d'arribar á conseguirho. L'explendor del nostre renaixement, la potencia del catalanisme es la tiara que volém conquistar. Mes fácil es això que no pas moltes cosas á que van arribar los nostres pares animats pe'l refran que habém citat.

Y com <tots los camins van á Roma>, nosaltres volém anarhi pe 'l camí d'un diari no polítich. La VEU DE CATALUNYA no serà política per ara, en lo sentit que á tal paraula dona la lley vident d'impremta. Per ara no'ns farà pas cap falta lo no podernos ocupar de política. ¡Vaya una cosa, en la nostra terra! Literatura, arts, ciencias, noticias, etc., etc.. nos oferirán prou camp per extendrens. Això no vol pas dir que ab lo temps no arribém á ser polítichs, si las circunstancias ho fan necessari ó conve-

nient. No som rics ni molt menys, pero no 'ns faltará pas algú que pagui la contribució que la llei exigeix per la fundació d'un diari polítich. Pero polítichs ó no polítichs <anirém á Roma>, y com segons l'adagi tots los camins hi van, d'una manera ó d'una altra anirém acostantnos á la nostra meta.

Lo criteri de LA VEU DE CATALUNYA serà ben senzill. !Endavant sempre!

En todas las materias que pngui (sic) tractar manifestará aspiracions cap al progrés y la millora. D'altre manera no concebim que s'escrigui. Si fossim partidaris del retrocés, no 'ns dariam pas la pena ni d'omplir una quartilla. Nos tancaríam á casa, no 'ns cuidariam de res mes que de la nostra panxa, 'ns ocupariam sols de frivolitats y de vicis, y per ben pareixe aniriam á missa de dotze cada diumenje y á todas las comunions generals en que 's guanyessin indulgencias. No hauriam de fer mes pera contribuir en la mida de las nostras forsat (sic) á que tornessin aquells temps que ja han passat.

La nostra ploma sols ha de posarse al servey de las causas bonas y aixecadas de miras. Avans de ferla servir per altres fins la trencariam en cent trossos.

Una de las campanyas que farà primerament LA VEU DE CATALUNYA, serà contra la immoralitat que 'ns volta. En Barcelona 's juga, pero molt y molt descaradament, y es precis que això no segueixi. Lo joch es una plaga de las mes funestas, sobre tot en una ciutat trevalladora com la nostra.

Y à la campanya contra 'l joch nos hi incita no sols lo nostre deber, sino també 'l nostre amor propi. Avans de sortir à llum, ja hem rebut anònims en que se'ns amenassa de mort y que per firma portan una calavera. Per ara responem als tals anònims ab lo present párrafo. Demà 'ls respondrem d'una altre manera.

La immoralitat administrativa en tots los terrenos donará també peu à omplir las columnas del nostre <Diari.> Barcelona y totas las ciutats y vilas de Catalunya tenen dret à una bona administració, y hem de tenir à ferlo valer en la mida de las nostras forsas. Estarèm donchs à la mira de las nostras corporacions y centros administratius, y desd' ara preguèm à tots los nostres corresponsals que hi estiguin també à la mira en las sevas respectivas localitats. LA VEU DE CATALUNYA, s'ofereix à tots los habitants de las nostras provincias en tal campanya, y tots los demana coloboració (sic) y ajuda.

Y res mes per ara. Los verdaders catalans son gent de mes fets que paraulas, aixis voldriam ser nosaltres. Demaném donchs, als nostres compatricis que per fets y no per paraulas, nos jutjin.

Y advertixin que lo mateix farém nosaltres: los judicarem pe 'ls fets. Si 'l nostre diari 'ls agrada, protejéxinlo per medi de suscripcions y anuncis, y aixis entre ells y nosaltres arribarem á ferne una publicació que estigui á la altura que li correspon. La forsa d' un diari dependeix no sols de sa redacció, sino també de sa circulació. La redacció 'ns toca á nosaltres, la circulació als nostres compatricis. Nosaltres nos esmerarem tant com sabrem y á mida que 'l públich nos afavoreixi tindrem mes elements per esmerarnos. En la máquina d' un diari, redacció y públich son duas rodas que han de engranar ab ajust perfecte. Aquest engranatje no serà difícil, puig que contem ab la col·laboració dels mes celebrats escriptors que han pres part en lo nostre renaixement catalanista.

Anem á cumplir ab la obligació que la galanteria imposa al que arriba, dirigint un saludo que 'ns surt del cor á tota la premsa honrada; á totas las associacions y agrupacions catalanistas; á totas aquellas que sens dirse catalansitas trevallen per la millora de Catalunya, y á totas las corporacions y particulars que sentin lo que sentim nosaltres. A tots los hi oferim sino las nostras forsas, que son débils, los nostres bons desitjos que son

grans.

Y tenim ja en campanya à LA VEU DE CATALUNYA.

LA REDACCIO"

"La Veu de Catalunya", 1 (30-VII-1880)

!TORNEMHI!

Al fi podem tornar à comunicarnos ab los nostres benvolguts lectors. !Ja 'n teniam verdaderas ganas!

Trenta dias de silenci son molt llarchs quan un està acostumat à parlar à cada punt.

!Quantas cosas podriam dirlos, ocorregudas durant aquestos trenta dias! !Si n'ha fet d'habilitats la gent de Madrit durant aquest mes!

Los constitucionals, com ells s'anomenen (tal vegada perque encara no saben per quina constitució decidir-se, lo que fa probable que si arribessin a manar se quedarian sense cap), han tocat totas las teclas. Los uns han volugt fer l'home, y per mes que, com los antichs gastadors dels regiments, s'hagin posat barbas postissas y parlat ab veu groixuda, no han conseguit fer la por. Los altres han fet lo noy, y per mes que han plorat y somicat per veure si 'ls daban lo yo bó del poder, han conseguit lo mateix que 'ls que feyan l'home. La gent del poder los coneix tant, que sap que si fan lo raro 'ls farà callar ab una caixeta ó passantlos la ma per dessota la barba segons l'humor que regni. En Cánovas, lo gegant de cartró com lo de Corpus, que si se li treu la farda de sobre, queda reduhit al vulgar home 'l porta, !si n'ha fet de cosas? Una sola comissió d'Asturias, que en definitiva quedarà tan contenta d'una manera com d'un altra, ha

arribat a marejarlo y a ferli marejar la historia patria, vuidantla en lo preambul d'un decret, que per llegirlo s'hi poden fer llogar cadiras. Ell va tenir un punt y vol sostenirlo, tal vegada perque 'ns haurá sentit dir que val mes un punt que mil lliuras, y tot plegat no será res. la comissió asturiana, 's compon de gent que, com lo fill del Baró dels Tres Dragons, sab pensar com á fill, y obrar com á guerrero, y 's portará en conseqüència. Com comissió indignada 's retirarán per una porta... y entrarán per l'altra com amichs sotmesos del Júpiter de la presidencia.

Y pot ser ni tant haurán de fer, puig la bona estrella del ditxós Cànovas lo treurá del mas pas, dotant als Monarcas d'un hereu y no d'una pubilla.

?Y'ls carlins? Aquestos si que n'han fet de mamarratxadas en los consabuts trenta dias! Si no hi hagués intervingut lo Fiscal d'impremta, haurian afilerat en las columnas de sos diaris tot un exèrcit carlista, armat no de trabuchs ni Remingtons, sino de pessas de dos, per reglar á son amo y senyor un Toison en substitució del que va pulirse. !La pobre gent va créures que reunint uns quants rals de trabucaires mes ó menos postissos, feriria al cor del Jurat de Milan, sense coneixe que es massa lluny y, sobre tot, que está massa alta aquella institució perque puguin arribarhi... no sos tiros; ni tant sols lo soroll de sos tiros! Pero si no han pogut barallarse ab los tribunals italians, han lograt

barallarse entre ells, y si no arriban à intervenirhi l'Arquebisbe de Toledo y algunas altres ánimas piadosas, no 'n quedaban ni las quas. Mes deixémlos, que prou pena tenen ab las que 'ls han dat don Carlos y 'ls seus satélits, y ab las que encara 'ls darà lo senyuer Nocedal pujat al candelero.

?Y 'ls altres partits? Pero no perdèm lo temps, y apartant ja la vista de Madrit, dirigimla à la nostra Catalunya. Durant la nostra quaresma hem assistit à un pila de festas y d'actes que 'ns han inspirat forsas per la lluyta que debèm tornar à emprendre. Excursions científicas y civilisadoras; certámens de la inteligencia; recorts de fets tristos y goriosos, quals commemoracions quedarán grabadas en la memoria de las generacions que pujan, y 'ls farán odiosos als autors de tals desastres, ha sigut lo que ha ocupat la atenció de la gent de Catalunya. !Quina diferencia! Mentre à Madrid lluytan per veure qui acabarà d'apretarnos la cordeta al coll aquí lluytém per millorarnos, per entrar en lo concert de las nacions europeas. !Quina diferencia! Mentres allí gent 's diu sàbia intrigaba per veure si 'ls de baix poden fer la traveta als de dalt, sens mes objecte que 'ls presupost y sas miserias delicias, aquí 's reunian siscents pagesos en Tremp, no per demanar un cami de ferro, sino per oferir sacrificis de tota mena per obtenir la via que ha de portarlos la civilisació y l'adelanto. !Quan vam sentir aquell dia lo estar condemnats à forsòs silenci? !Ab quin gust hauriam omplert columnas y mes columnas, ab lo just orgull que sentiam de ser catalans, al veure lo molt que habém avansat! Fa poch anys, los

pagesos del plà dominats pe 'l fanatisme apedregaban als carrils, bombas del gas, y à tot lo que suposaba (sic) progrés y millora. !Avuy los pagesos de montanya no sols volen los carrils, sino que per obtenirlos se juntan en Congrés y discuteixen y ofereixen sas terras y sas fortunas! ?Qui no esperarà?

Reparém que aném escribint sens ordre ni concert, y que estém ja à punt de terminar lo present article sens haber parlat de lo que 'ns proposabam. No ho estranyin los nostres lectors. Després de trenta dias de silenci, teniam lo pap plé y debiam vuydarlo; pero com segons l'adagi català hi ha mes dias que llangonissas, temps nos quedarà per exposar tot lo que durant la suspensió habém meditat.

Una de las cosas que mes nos han fet meditar, omplint al mateix temps de goig lo nostre cor, ha sigut lo contemplar la tendencia que 's nota en Catalunya de considerar à la nostra comarca com formant un sol tot català. Res hi fa que estiguem dividits en quatre provincia (sic). Per tot bon català, las quatre 'n formen una, com diuhen los vascongats. Si l'administració dels nostres interessos exigeix que Catalunya estigui dividida en provincias, departaments ó lo que sigui, aixó no ha de matar de cap manera la solidaritat catalana. Tal vegada quatre provincias son encara pocas, pero aixís com avuy dihem que las quatre 'ns formen una, demà diriam que sols una 'n formen las sis ó las que fossin.

Y dihem que aixó 'ns ha fet meditar, omplintnos de goig, perque mentres existeixi la solidaritat catalana, la nostra causa està salvada. Un dels més importants propòsits del DIARI CATALA és casualment aquest. Si algú s'ha cregut que creant quatre provin- cias desapareixeria Catalunya, s'ha enganyat de mitx à mitx. Tots los que català parlem, y pensem y obrem à la catalana, formem un conjunt que cap forsa es capàs de rompre, y veus aquí un tema que 'ns darà lloch à algunas conversas en las festas sucesivas.

També 'ns ha fet meditar la injustissima acusació que més o menos embossadament s'ha llensat contra 'l catalanisme, suposant que aspiraba à una resurrecció impossible d'antigas independencias. Com muitas vegadas ha dit lo DIARI CATALA, si tal idea ha existit en algun servell, ha sigut en un servell malaltis, per lo qual han passat en va molts sigles d'història. Los temps moderns tendeixen à la unió, no à la separació, però tan com s'apartan de tot fraccionament, fujen de tota tirania. De la unió à la absor- ció ó unificació hi ha una distancia inmensa; tant gran é lo menos com la que va de afuixar los llassos que uneixen a rom- prels. Lo catalanisme no vol absorcions ni rupturas; vol sols llibertat y justicia.

Y prou per avuy. Sobre totas aquestas cosas, tidnrem prou temps epr parlarne. Acabem, donchs, lo present article, dant à tots los

nostres lectors una forta apretada demà, com se la donan los
amichs que 's reveuhen després d'un llarch viatge. Hem estat un
mes separats, pero ells y nosaltres seguim sent los mateixos."

L'AMICH DE CADA FESTA

"Diari Català", 427 (29-VIII-1880)

final de LC.

RESURREXIT

"Ja tornem à estar en lo nostre lloch; habem callat per espay de quaranta cinch dias y al reapareixe trobem las cosas d'Espanya en lo mateix estat que las deixarem. Diem mal: las trobem encara pitjor. Trobem lo nostre pais inundat de frares; los feniants y ociosos que Fransa ha retxassat de son pais han vingut à acullir-se al nostre.

Be es veritat que Barcelona va donar una xiulada estrepitosa als quien (sic) contravenciò à las lleys, trepitxaren los nostres carrers; bè es veritat que en altres poblacions se 'ls ha fet una rebuda molt semblant; pero també ho es que ab la protecció oficial han trobat allotjaments; també ho es que 'l govern utilitzarà aquestos elements ilegals per contenir la demagogia; també ho es que 'l govern se creu ja mes assegurat. Pero, à la democracia ? que l'importan, per lograr son triumfo, mil frares mes ó menos? Lograrà 'l govern ab aquesta protecció al ultramontanisme, estrengre las filas dels demòcrates y disminuir las distancias que 'ls separan? Si aixis fos, gracias deuriam donar à la república francesa per contribuir ab la espulsió de las congregacions à un resultat que molts desitxém y, no obstant los nostres desitjos, no veyém pròxim à verificarse.

Durant aquests temps, los fusionsitas donaren dos banquets; en un d'ells --lo de Còrdoba-- 's cantaren las exelencias de la Consti-

tució del 76; en l'altre --lo del Tivoli-- 's brindà per l'esperit de la Constitució del 69. Los fusionistas, mescla informe d'elements antitètics, buscan lo centro de gravetat y no 'l troban. Volen governar, pretenen fer felis à Espanya y no saben trovar lo camí que'ls ha de portar à la realisació d'aquest gran projecte. De quan en quan amenassan; y al advertir que las sevas amenassas no logran sino una rialla burlona del mónstruo de la edat present, giran full, presentan exposicions, apareixen fills sumisos y creuhen ab aquesta actitud obtenir lo que d'altra manera no 'ls hi es possible.

A l'agitació creada per Balaguer hi contesta 'l pollo ministerial desde Sevilla. Al parlar dels mèrits de cada partit legal, lo Sr. Romero Robledo demostrà que hont hi ha treball y honradès, vesteixi frach ó blusa, allí hi ha lo partit conservador. Després d'un descobriment tan colossal, després d'afirmar que 'ls altres partits ni contan ab honradès ni ab amor al trevall, se donà per satisfet l'hèroe d'Antequera y 'ls aplausos dels comensals l'hi indicaren que estava en lo just. Los empleats que cometen irregularitats seràn tal vegada, fusionistas vergonyats; porque ?cóm se compendria que 'ls empleats que fugen emportantsen fondos públics fossen del partit conservador?

Lo joch queda entre aquestos dos partits; la qüestió de Gibraltar renaix ab alguna freqüència; las aspiracions de Cánovas à ser

considerat com un gran polítich y consumat diplomátich l'inclinan á aliarse ab las potencias del Nort en contra d'una nació vehina; los conservadors desgovernan; los fusionistas esperan; lo país disminuehix de riquesa y de població, gracias als senyors conservadors.

Continuarem, donchs, la tasca que 'ns imposarem; predicarem las nostras doctrinas y las sostindrem ab energia, segurs de que en dia no llunyá las veurém triumfants y ab son triunfo contribuïrém á la prosperitat del nostre país."

"Diari Català", 474 (30-XI-1880)

PROSPECTE PERA L'ANY 1881

"Lo DIARI CATALA ve á entrar en l'any tercer de la seva existencia. Desde 'l dia 4 de maig de 1879 ve sortint cada dia, sens mes interrupcions que las que li han imposat tres sentencias del Tribunal d'Imprempta.

Al apareixe, deyam al comensar lo nostre prospecte:

Lo DIARI CATALA surt á la vida plé d'esperansas, y abrigant la seguretad de ser ben rebut dels catalans.

Y francament hem de confessar que no podem queixarnos. Los catalans nos han rebut bé.

Y han fet mes encara.

S'han format carrech de las moltas dificultats que debiam trobar al escriure lo primer diari en catalá y á la catalana, y 'ns han dispensat totas las faltas de fondo y de forma que podem haber comés.

L'aprenentatje en molts oficis dura tres ó quatre anys, pero nosaltres nos fem la ilusio d'haberlo fet mes depressa. Nosaltres creyém que al entrar en lo tercer any serém ja, sino fadrins, mitx fadrins del ofici. Per això nos dirigim de nou al publich

catalá, y 'ns hi dirigim ab certa confiança.

En lo nostre prospecte de sortida, diguerem com á programa:

"Pocas paraulas bastaran pera fer coneixe als nostres lectors la part mes important del nostre programa. Volem anar endavant en tot, absolutament en tot; aixís en ciencia com en religió, aixís en arts com en politica, sempre que's tracti d'avansar un pas, res nos espantarà. Si ideas novas y nous descobriments tiran per terra tradicions rànçias, encara que siguin d'aquellas que volen presentarse com amparadas per la tradició dels sigles, lo nostre lloch lo tindrem al costat de lo nou, y serem enemichs pero implacables de tots los fanatismes; desde aquells que omplen de sanch los camps de batalla y perverteixen la consciencia pública fins als que apareixen al primer cop d'ull inofensius. D'aquestos naixen los altres, y sobre tots procurarem obrir los ulls dels que 'ls tenen massa tancats, que per desdritxa son molts á la nostra terra.

Y no sols voldriam que anessim endavant, seguint als pobles que'ns portan ventatja, sino també que Catalunya contribuís directament al avansament. Voldriam que lo renaixement catalá, que ha produhit ja una manera propia en varias de las manifestacions del art, tingués també en algunas brançes de la ciencia sino en totes, miras propias y procediments especials. Voldriam que nasquessin escolas catalanas que lluytessin y discutissin ab altres escolas, pera que quan del xoch ne surtis la espurna que dona llum, poguessim dir que habem sigut lo picafochs ó la pedrafoguera. Tots los que per aquest camí dirigeixin sos passos, nos tindrán sempre á son costat, disposats quant menos á alentarlos, sino podem darlos ajuda directa. Ho habem dit y no tenim empaig en repetirho: volem anar endavant, endavant sempre, y per anarhi mes que no hi anem ara, desitxem que 's fortifiqui y creixi lo renaixement de la vida provincial."

Seguim pensant lo mateix; exactament lo mateix. Seguim com allavoras dihent: -"que si som partidaris del renaixement de la vida provincial ó regional, es perque creyem que aixís contribuïrem al progrés general ab molta més energia, que seguint endormiscats en la confiança de que altres pensin y obrin per nosaltres. Som provincialistas per anar endavant; no per tornar endarrera ni per quedarnos deturats."

No han sigut may los grans imperis los que han produhit las grans épocas del progrés; han sigut sempre las vilas, las ciutats, las

petitas regions, en moviment y en competencia. La noble emulació entre la petita Atenas y las altras petitas ciutats gregas, va dar al mon aquella civilització que no s'ha sobrepujat encara, y que si un dia van fer olvidar las tenebras de la edat mitjana, va reneixe al punt mateix que Europa va tenir una escletxa per ahont pogués entrar sa llum, que es avuy altra vegada la que cap al pervenir nos guia. Y ?qui va engrandir aqueixa petita escletxa per donar pas al renaixement clàssich? Unas pocas ciutats y vilas italianas com Florencia, com Pisa, com altras y altras, petitas totas per sa població, pero grans pel moviment que 'ls dava la vida regional, y la noble emulació, filla de sa autonomia.

Lo nostre progrma, donchs, es lo mateix, exactament lo mateix que vam exposar al sortir á la llum pública.

Com habem dit avans, ara som ja, sino fadrins, mitx fadrins, y creyém poder oferir als nostres favoreixedors que desapareixerán del nostre DIARI totas las vacilacions que pot haber mostrat, fillas en gran part de la novetat de la nostra empresa. Lo Renai-xement Catalá no habia encara mostrat claras las sevas tendencias, y d'aquí provenia la poca seguretat d'alguns dels nostres passos.

Pero ara tenim un fet trascendentalíssim en la marxa del Catalanisme, que'ns ha donat molta llum. De segur que'ls nostres lectors comprenen ja que'ns referim al "Primer Congrès Catalanista."

Al DIARI CATALA no sols va cabrelhi la gloria de iniciarlo, sino també la de representar à la seva majoria. En renyida batalla, lo qui era nostre director, y que tornarà à serho desde principis d'any nou, va ser elegit per inmensa majoria president d'aquella reunió trascendentalíssima. La totalitat dela Mesa, va sortir de la candidatura patrocinada per lo DIARI CATALA, y'ls acorts presos en lo Congrès --tots los acorts, entenguis be-- van correspondre à las nostras aspiracions. Com era natural, los anticalanistas y'ls catalanistas que veuen amb rezel lo renaixement provincial ó senten que no vagi cap allí ahont ells voldrian, van formar la coalisió més tremenda al objecte de destorbar la marxa ordenada del Congrès. Allavoras si no vam quedar sols en la idea, puig son varios los periòdichs que d'ella participan, vam quedar sols en la lluyta, y no vam espantarnos ni deturarnos. Vam batallar amb fé y ab entusiasme, y la victoria va coronar los nostres esforços. Lo "primer Congrès Catalanista" va tancar-se ab tanta solemnitat com s'habia obert, després d'haber patentisat quinas son las ideas, quinas las aspiracions del Catalanisme. Lo nostre renaixement vol anar endavant; te per únich lema lo progrés y la millora de Catalunya en tots los rams y en totas las esferas, y vol arribarhi à pesar dels obstacles que trovi al pas y dels destorbs que se li oposin.

-

Y aquí hem de consignar ab la nostra franquesa catalana, que veyem ab molt gust la aparició à la vida d'un nou colega català,

de la apreciable revista "La Renaixensa" convertida en diari polítich . Ho veyém ab lo mateix gust ab que hauriam sentit la veu dels catalanistas que representa en las discussions solemnes del "Congrés". Nosaltres som adalits franchs de la majoria; siguinths ells de la minoria. Nosaltres tenim lo lema posat en lletres ben claras, escriguinths ells en lletres ben claras també. Desde'l moment que van separarse de nosaltres, es segur que no deuen pensar com pensém. Exposin, donchs, las sevas ideas, que en nosaltres trovarán adversaris lleals, disposats à sostenir sempre, que al consignar lo "Congrés" dels Catalanistas que'l pervenir de la nostra comarca dependeix de que'l renaixement vulgui anar sempre avant, sens mirar endarrera mes que per aprofitar lo que pe 'l progrés serveixi, no va fer més que ferse intèprete de las aspiracions dels catalans de debò.

Nosaltres creyém que'l nostre renaixement no ha de limitarse à escriure versos en català ni à ressussitar antigualles, sino que ha de proposarse ideals de trascendencia en totas las manifestacions de la activitat. Si altres creuen altra cosa, discutimhs y jutjintnos los nostres compatricis. De la discussió'n surt la llum, del xoch d'ideas lo progrés.

Per aixó lo DIARI CATALA, representant de las aspiracions de la majoria del "Congrés Catalanista" saluda cordialment la aparició del representant de la minoria.

La marxa clara y decidida que empondrém, nos permetrà donar sempre interès à las columnas del nostre DIARI. La nostra entrada en l'any tercer de la vida coincidirà ab la obertura del "Congrés Català de Jurisconsults" que ha de tenir importancia d'essisiva en lo pervenir del nostre dret civil, y, per consegüent, en la sort de la nostra terra. Lo "Congrés Catalanista" va fer sentir ja sa veu clara y explicita; lo DIARI CATALA defensarà las mateixas solucions adoptadas pel "Congrés" y en la mida de sas forsas procurarà influhir en las d'essicions dels jurisconsults catalans que's reuniran en Barcelona.

Per cumplir aquestos propòsits, lo DIARI CATALA conta ab lo concurs directe de son director y d'agnells (sic) de sos redactors y col·laboradors, que son membres del "Congrés de Jurisconsults." Dintre y fora, tots ells defensaran la solució més anti-unificadora que's presenti, y d'ella 'n seran campeon desde las columnas del DIARI. Los elements unificadors volen arrancarnos los darrers restos legals que quedan de temps millors per Catalunya; nosaltres los defensarém à peu y à caball, ab la esperansa de acomodarlos demà à las circunstancias del temps y de posarlos en consonancia ab los progressos de la civilisació y de la ciencia moderna.

Lo DIARI CATALA serà, com fis ara, politich, eminentment politich, puig que ara, com sempre, creu que la indiferencia porta als pobles á la mort ó á la vergonya. Quan un pays no s'ocupa de la cosa pública, indefectiblement cau á ser patrimoni dels més atrevits, que abusan de la inactivitat dels que més valen. La indiferencia política porta 'l domini de las pandillas, y una nació dominada p' el pandillaje ni es una nació seria, ni inspira més que llástima ó repugnancia als que la coneixen. Cap poble, cap nació, cap comarca, cap classe social progressan, si ells mateixos no 's cuydan de procurarse 'l progrés.

Catalunya va estar molts anys apartada per forsa de la política, y d'allavoras ve sa decadencia, que avuy nos aném treyent del damunt gracias á habernos tornat á a ocupar de la cosa pública.

Pero si serém com fins ara politichs, eminentment politichs, cada dia mirarém ab més repugnancia lo que's diu política en lo llenguatge convencional que'ns ha anat infiltrant la gent que cobra ó vol cobrar del pressupost. Lo nostre bell ideal es fer neixe ó revivre la política catalana.

Si convé cantar vritats claras y netas, las cantarém á tot y á tothom; aixis com si creyém que procedeix un elogi, no l'escassejarém sigui á qui sigui.

Dintre de la Redacció del DIARI CATALA tots serém gent d'idea, no de partit, y 'ls nostres seran tots aquells que estimin y vulguin los avensos y la dignitat de la patria catalana.

Al pensar aixís, natural es que tinguem lo cor plè d'esperansa, puig que veyem la forsa del renaixement regionalista.

Aquest es un idea que creix y prospera; un pensament que 's va imposant á totas las intelligencias; un sentiment que va apoderantse de tots los cors catalans. No te encara fixat l'ideal de forma perque ?cóm pot subjectarse á motllos determinats una idea que creix y que prospera? ?qui es capàs d'amidar sa potencia? Avuy acumulem elements, fem neixe aspiracions y manifestem desitjos vagorosos. Quan lo catalanisme serà fort é irresistible, expontaneament naixerà la forma de determinar sos propòsits; de traduhir en fets práctichs sas aspiracions y sos desitjos.

Reunim per ara forsas; dirigimlas cap á la llibertat y 'l progrès, fem renaixe l'esperit català. Lo demés vindrà á pesar de tots los obstacles. -"Fem -com deya eloqüentment en lo Congrès Catalanista lo nostre colaborador en Frederich Soler;- fem que'l Catalanisme arribi á obtenir lo grau de batxillerat, després ja veurem quina carrera voldrà empendre.

Nosaltres no som d'aquells catalanistas pobres d'esprit y curts de vista que 's creuhen que 's pot restaurar una llengua, y una historia, y un caràcter, sense més conseqüencias que alguns versos ignocents ó quatre funcions inofensivas; som dels que

saben que tot moviment se transforma en calor y que 'l calor es la gran forsa de la naturalesa. Si restaurem una llengua, una historia y un caràcter, farem alguna cosa més que versos ignocents ó funcions inofensivas.

Pero això es de demà, y per tal motiu, la nostra politica se reduheix avuy à ser catalanistas, amants del progrès y de la millora de la terra, y tenint per lema: "Avant, avant sempre!"

Tal es lo prospecte que procurarà desenvolupar lo DIARI CATALA durant l'any que va à comensar, tercer de sa publicació. Per conseguirho, conta ab los elements següents:

DIRECTOR:

D. V. ALMIRALL

REDACTORS.

Conrat Roure, encarregat especialment de la part literaria.

Leandro Pons.

Anton Feliu y Codina.

Pere Sacases.

Pere M. Ravetllat.

Alfons Ravetllat.

Eudalt Canivell.

Joan Molas y Casas.

Ferran Rodriguez y Masdeu

Emili Asencio.

Josep Segalà.

COLABORACIO.

Lo DIARI CATALA conta ab la colaboracio dels més importants escriptors de dintre y fora de Barcelona, quals noms y firmas han vist ja ò aniran veient los nostres lectors.

Per terminar, direm lo mateix que en lo nostre prospecte de sortida, ò sigui que per portar lo barco á port, nos refiem del públich; sols del públich.

Lo DIARI CATALA està avuy bastant extès, pero ha d'extendres molt mes encara. La idea catalanista es sens dupte la mes popular en la nostra terra, y just es que 'l diari que la sustenta aspiiri á ser també lo mes popular.

Demanam als nostres lectors que 'ns ajudin á conseguirho, introduhint la nostra publicacio per tot arreu ahon puguin. D'ells ho

esperem tot, puig si son catalanistas, hi tenen tant interès com nosaltres mateixos. La empresa del DIARI CATALA no es purament mercantil; al mateix temps que mercantil es patriòtica.

Barcelona 31 de Desembre de 1880.

La Redacció."

"Diari Català", 506 (1-I-1881)

ALS NOSTRES LECTORS

"Tenim de dar als nostres lectors una notícia completament inesperada. Lo número d'avuy es l'últim que, per ara surt del DIARI CATALA. La seva publicació queda sospesa fins que creguém útil tornar á reapareixe.

Los motius que 'ns han impulsat á pendre aqueixa gravíssima resolució son varios y de distintes classes. Hi ha motius polítics que no creyém prudent exposar per ara; hi ha motius de conveniencia. Molts dels nostres redactors han d'ausentarse de Barcelona y pe'rmaneixe allunyats d'aquesta ciutat durant una temporada.

Tal vegada tornarem á reapareixe dintre poch temps, pero, tardem poch ó molt, podem assegurar una cosa: que no 'ns arrepenim de cap de las nostras ideas y que la Redacció està compacta.

Som los mateixos que hem sigut sempre. Som catalanistas, y creyém que Catalunya sols pot regenerarse pel federalisme de debó. No esborrém ni una sola lletra de nostre número programa.

Dem las grácias á tots los nostres subscriptors, y las fem extensivas als colegas en la premsa, als quals debém atencions y mostrars de companyerisme."

LA REDACCIO

"Diari Català", 692 (30-VI-1881).

APENDIX V: EVOLUCIO DE LA PUBLICITAT

En les sis taules següents veurem en valors absoluts i relatius la proporció entre text i publicitat. L'estudi numèric ens permetrà establir el coeficient de mitjana del mes per a determinar la proporció entre superfície del periòdic destinada al text redaccional i superfície destinada a la publicitat. No considerem la capçalera --considerem que ocupa 1 columna i mitja (6,25 %)--.

Taula núm. 1

Relació entre text i publicitat al "Diari Català" el maig de 1879.

	Text		Publicitat		Núm. col.	Pàgs.
	a	b	a	b		
4	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
5	15.0	62.50	7.5	31.25	24	8
6	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
7	17.2	71.66	5.3	22.08	24	8
8	15.5	64.58	7.0	29.16	24	8
9	16.0	66.66	6.5	27.08	24	8
10	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
11	15.5	64.58	7.0	29.16	24	8
12	7.0	58.33	3.5	29.16	12	4
13	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
14	18.0	75.00	4.5	18.75	24	8
15	17.5	72.91	5.0	20.83	24	8
16	17.5	72.91	5.0	20.83	24	8
17	16.0	66.66	6.5	27.08	24	8
18	15.5	64.58	7.0	29.16	24	8
19	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
20	18.2	75.83	4.3	17.91	24	8
21	17.0	70.83	5.5	22.91	24	8
22	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
23	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
24	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
25	17.0	70.83	5.5	22.91	24	8
26	8.0	66.66	2.5	20.83	12	4
27	17.5	72.91	5.0	20.83	24	8
28	21.0	87.50	1.5	6.25	24	8
29	17.2	71.66	5.3	22.08	24	8
30	17.0	70.83	5.5	22.91	24	8
31	16.0	66.66	6.5	27.08	24	8

Font: Elaboració pròpia.

Mitjana del mes:

a (text):	15.80
b (text):	69.20
a (publicitat):	5.40
b (publicitat):	23.86

a: número de col.lumnes en valor absolut.
b: percentatge.

Taula núm. 2

Relació entre text i publicitat al "Diari Català" el maig de 1880.

	Text		Publicitat		Núm. col.	Pàgs.
	a	b	a	b		
1	17.9	74.58	4.6	19.16	24	8
2	17.0	70.83	5.5	22.91	24	8
3	9.0	75.00	1.5	12.50	12	4
4	17.19	74.58	4.6	19.16	24	8
5	17.2	71.66	5.3	22.08	24	8
6	16.0	66.66	6.5	27.08	24	8
7	17.3	72.08	5.2	21.66	24	8
8	17.0	70.83	5.5	22.91	24	8
9	18.0	75.00	4.5	18.75	24	8
10	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
11	18.0	75.00	4.5	18.75	24	8
12	17.5	72.91	5.0	20.83	24	8
13	18.0	75.00	4.5	18.75	24	8
14	17.5	72.91	5.0	20.83	24	8
15	17.5	72.91	5.0	20.83	24	8
16	17.5	72.91	5.0	20.83	24	8
17	15.7	65.41	6.8	28.33	24	8
18	6.5	54.16	4.0	33.33	12	4
19	17.8	74.16	4.7	19.58	24	8
20	18.0	75.00	4.5	18.75	24	8
21	18.0	75.00	4.5	18.75	24	8
22	18.0	75.00	4.5	18.75	24	8
23	16.0	66.66	6.5	27.08	24	8
24	6.5	54.16	4.0	33.33	12	4
25	17.5	72.91	5.0	20.83	24	8
26	18.0	75.00	4.5	18.75	24	8
27	16.3	67.91	6.2	25.83	24	8
28	18.5	77.08	4.0	16.66	24	8
29	17.5	72.91	5.0	20.83	24	8
30	16.0	66.66	6.5	27.08	24	8
31	5.7	47.50	4.8	40.00	12	4
13 x	8.3	69.16	3.0	25.00	12	4

Font: Elaboració pròpia.

x: suplement "Modas y Labors"

Mitjana del mes:

a (text):	15.70
b (text):	70.15
a (publicitat):	4.86
b (publicitat):	22.57

El suplement "Modas y Labors" té una capçalera que ocupa 0,7 col·lumnas (5,83 %).

Taula núm. 3

Relació entre text i publicitat al "Diari Català" el maig de 1881.

	Text		Publicitat		Núm. col.	Pàgs.
	a	b	a	b		
1	24.5	68.5	10.0	27.77	36	12
2	16.0	66.66	6.5	27.8	24	8
3	19.0	79.16	3.5	14.58	24	8
4	18.5	77.08	4.0	16.66	24	8
5	17.0	70.83	5.5	22.91	24	8
6	15.0	62.50	7.5	31.25	24	8
7	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
8	24.5	68.05	10.0	27.77	36	12
9	6.5	54.16	4.0	33.33	12	4
10	16.0	66.66	6.5	27.08	24	8
11	16.8	70.00	5.7	23.75	24	8
12	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
13	17.5	72.91	5.0	20.83	24	8
14	14.0	58.33	8.5	35.41	24	8
15	22.2	61.66	12.3	34.16	36	12
16	6.0	50.00	4.5	37.50	12	4
17	14.8	61.66	7.7	32.08	24	8
18	15.0	62.50	7.5	31.25	24	8
19	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
20	15.5	64.58	7.0	29.16	24	8
21	17.7	71.66	5.3	22.08	24	8
22	22.5	62.50	12.0	33.33	36	12
23	16.5	68.75	6.0	25.00	24	8
24	6.1	50.83	4.4	36.66	12	4
25	16.2	67.50	6.3	26.25	24	8
26	13.4	55.83	9.1	37.91	24	8
27	15.8	65.83	6.7	27.91	24	8
28	15.0	62.50	7.5	31.25	24	8
29	13.8	57.50	8.7	36.25	24	8
29 (sup.)					24	8 x
30	13.3	55.41	9.2	38.33	24	8
31	16.9	70.41	5.6	23.33	24	8

Font: Elaboració pròpia.

x: hi figura al final del text un espai blanc de 4,5 col. (18.75 %).

Mitjana del mes:

	sense supl.:	amb supl.:
a (text):	15.96	16.03
b (text):	64.83	65.14
a (publicitat):	6.91	6.70
b (publicitat):	28.57	27.68

Taula nùm. 4

Relació entre text i publicitat a "Lo Tibidabo" (1879).

	Text		Publicitat		Núm. col.	Pàgs.
	a	b	a	b		
26	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
27	7.0	58.33	3.5	29.16	12	4
28	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
29	7.2	60.00	3.3	27.50	12	4
30	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
31	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
1	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
2	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
3	7.1	59.16	3.4	28.33	12	4
4	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
5	7.2	60.00	3.3	27.50	12	4
6	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
7	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
8	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
9	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
10	6.5	54.16	4.0	33.33	12	4
11	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
12	7.3	60.83	3.2	26.66	12	4
13	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
14	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
15	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
16	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4
17	6.5	50.00	4.4	36.66	12	4
18	7.5	62.50	3.0	25.00	12	4

Font: Elaboració pròpia.

Mitjana:

a (text): 7.3
 b (text): 61.04
 a (publicitat): 3.1
 b (publicitat): 26.42

Taula núm. 5

Relació entre text i publicitat a "Lo Catalanista" (1880).

	Text		Publicitat		Núm. col.	Pàgs.
	a	b	a	b		
octubre:						
16	4.8	60.00	2.5	31.25	8	4
17	7.8	48.75	7.5	46.87	16	8
18	12.1	75.62	3.2	20.00	16	8
19	11.5	71.87	3.8	23.75	16	8
20	11.0	68.75	4.3	26.87	16	8
21	10.2	63.75	5.1	31.87	16	8
22	11.1	69.37	4.2	26.25	16	8
23	11.1	69.37	4.2	26.25	16	8
24	8.3	51.87	7.0	43.75	16	8
25	3.8	47.50	3.5	43.75	8	4
26	11.0	68.75	4.3	26.87	16	8
27	9.7	60.62	5.6	35.00	16	8
28	10.8	67.50	4.5	28.12	16	8
29	10.8	67.50	4.5	28.12	16	8
30	16.6	69.91	6.7	27.91	24	12
31	7.2	45.00	8.1	50.62	16	8
novembre:						
1	8.9	55.62	6.4	40.00	16	8
2	10.7	66.87	4.6	28.75	16	8
3	9.7	60.62	5.6	35.00	16	8
4	9.5	59.37	5.8	36.25	16	8
5	10.5	65.62	4.8	30.00	16	8
6	10.4	65.00	4.9	30.62	16	8
7	7.2	45.00	8.1	50.62	16	8
8	3.8	47.50	3.5	43.75	8	4
9	10.4	65.00	4.9	30.62	16	8
10	11.3	70.62	4.0	25.00	16	8
11	10.6	66.25	4.7	29.37	16	8
12	11.0	68.75	4.3	26.87	16	8
13	12.0	75.00	3.3	20.62	16	8
14	15.0	62.50	8.3	34.58	24	12
15	9.5	59.37	5.8	36.25	16	8
16	11.6	72.50	3.7	23.12	16	8
17	11.5	71.87	3.8	23.75	16	8
18	10.7	66.87	4.6	28.75	16	8
19	10.8	67.50	4.5	28.12	16	8
20	10.6	66.25	4.7	29.37	16	8
21	5.8	36.25	9.5	59.37	16	8
22	10.4	65.00	4.9	30.62	16	8
23	10.0	62.50	5.3	33.12	16	8
24	10.8	67.50	4.5	28.12	16	8
25	10.6	66.25	4.7	29.37	16	8
26	11.3	70.62	4.0	25.00	16	8
27	11.0	68.75	4.3	26.87	16	8
28	14.4	60.00	8.9	37.08	24	12

29	9.6	60.00	5.7	35.62	16	8
----	-----	-------	-----	-------	----	---

Font: Elaboració pròpia.

Mitjana del mes:

a (text):	20.14
b (text):	63.13
a (publicitat):	5.13
b (publicitat):	32.30

El valor de superfície de la capçalera segons el nombre de pàgines correspon a:

2 pàgs:	2,91
4 pàgs.:	8,75
8 pàgs.:	4,37

Taula núm. 6

Relació entre text i publicitat a "La Veu de Catalunya" (1880).

	Text		Publicitat		Núm. col.	Pàgs.
	a	b	a	b		

juliol:						
30	17.7	73.75	5.3	22.08	24	8
31	17.5	72.91	5.5	22.91	24	8
agost:						
1	16.3	67.91	6.7	27.91	24	8
2	6.2	51.66	4.8	40.00	12	4
3	17.3	72.08	5.7	23.75	24	8
4	17.6	73.33	5.4	22.50	24	8
5	17.5	72.91	5.5	22.91	24	8
6	13.6	56.66	9.4	39.16	24	8
7	14.6	60.83	8.4	35.00	24	8
8	15.7	65.41	7.3	30.41	24	8
9	7.8	60.00	3.8	31.66	12	4
10	17.8	74.16	5.2	21.66	24	8
11	17.1	71.25	5.9	24.58	12	4
12	16.8	70.00	6.2	25.83	24	8
13	16.3	67.91	6.7	27.91	24	8
14	18.0	75.00	5.0	20.83	24	8
15	14.0	58.33	9.0	37.50	24	8
16	6.4	53.33	4.6	38.33	24	8
17	15.1	62.91	7.9	32.91	24	8
18	16.0	66.66	7.0	29.16	12	4
19	15.8	65.83	7.2	30.00	24	8
20	17.4	72.50	5.6	23.33	24	8
21	15.5	64.58	7.5	31.25	24	8
22	14.4	60.00	8.5	35.83	24	8
23	5.8	48.33	5.2	43.33	12	4
24	15.7	65.41	7.3	30.41	24	8
25	17.5	72.91	5.5	22.91	24	8
26	16.1	67.08	6.9	28.75	24	8
27	15.5	64.58	7.5	31.25	24	8
28	16.8	70.00	6.2	25.83	24	8

Font: Elaboració pròpia.

Mitjana del mes:

a (text):	14.99
b (text):	65.94
a (publicitat):	6.42
b (publicitat):	29.32

APENDIX VI: ARTICLES MOTIU DE LES SUSPENSIONS

SECCIO DE FONDO

LOS NIHILISTAS

"Basta tenir un petit coneixement del idioma llatí, per comprendre que aquesta paraula debia sortir de la boca d'algun estudiant, que tenia lo cap plè d'idees, que en Russia son revolucionarias, y que tenia en lo cor un odi profundo als dèspotas que viuhèn tranquils en mitj de las victimas que á son orgull sacrifican. Los companys d'aquest estudiant compregueren lo significat y trascendencia d'aquesta paraula, y la admeteren com una especie de sant y senya per los plans que 's proposaren realisar.

Diguèm algunas paraulas dela organizaciò russa en totas las manifestacions d'un poble y prompte 'ns farem càrrech de si podia tenir adeptes una teoria que tractava y tracta de reformar la Russia.

En politica no hi ha govern, despòtich segons diuhèn los teòrichs

en dret polítich. Segons aquestos, lo despotisme no entra per res en las diferents classes de govern que ells atmeten, perque es un abús escándalós (sic) del poder y sols se compren y explica en periodos anormals, y per lo tant poch duraders. Y no obstant, à Russia hi ha desde alguns sigles un govern tan despòtich, com podia haberhi en la Roma dels Césars. Allí lo Czar es duenyo de obrar y governar segons lo seu capritxo, sens tenir que subjectarse à cap lley ni disposició. Allí sols impera la lley del sabre, allí s'envian à la Siberia sens formació de causa tots aquells que son sospitosos à qualsevol de las autoritats que 'ls dominan y d'un modo especial à un individuo dels qui forman la policia.

Allí pot asegurarse que encara hi predominan las castas, aquesta afrenta d'un poble, institució que per tot ahont impera, ò deixa estancat un poble, ò 'l conduheix à la ruina. Creurer que lo ser fill d'un noble basta per esser noble y retenir en sas mans lo govern, creurer que, perque temps enrera los nobles habian pres-tat mes ò menos serveys à la patria que de sobras los hi recom-pensà, avuy també los hi prestaràn, donantlosi per lo tant una organisació à part y privilegis irritants, es creurer que la naturalesa ha de obehir los capritxos d'una lley feta en benefici de pochi y en detriment y perjudici de moltíssims. Fa ja tres sigles que la noblesa es una rémora per tot adelanto, fa ja tres sigles que la aristocracia sols serveix per fer de lacayo à ne'ls reys, fa ja tres sigles que la noblesa sols se distingeix per la seva estupidès y per creurers diferent del restant de la nació,

en lo que no van equivocats.

A Rússia no sols la noblesa, dividida en diferents categories, pesa sobre 'l poble, com una immensa llosa de plom; s'hi troba també 'l clero dividit en clero negre y clero blanch, exemp, al igual de la noblesa, de tota classe de contribucions. Aquestos dos colors no son arbitraris: lo negre té 'l privilegi de formar lo que podriam dirne l'iglesia oficial, d'ell ne surten tots los alts dignataris, tots aquells que cobren sous crecudissims, que sols serveixen per recordar la idolatria dels pobles orientals; lo blanch en cambi es esclau del clero negre y com la seva instrucció es casi nula, té molt poca influencia sobre 'l poble y s'entrega à tota classe de vicis, fins los mes repugnants.

Devant d'aquestas dugas classes, privilegiadas en totas ò casi totas las nacions d'Europa, pero d'un modo especial à Rússia, apareixen las (sic) sieryos, que 's troban en iguals circumstancies que en la Europa de la Edat mitja 's trobaban los sieryos de la gleba. Son propietat de son amo, que 'ls dedica à la industria ò professió que mes à ne 'll li quadra, sens tenir en compte ni la professió que anteriorment hagués desempenyat, ni l'aprenentatge que hagués seguit. Los transporta d'un lloch à un altre sens consultar sa voluntat, lós envia à païssos llunyans per poblar novas comarcas, y son tramesos per herencia ò per medi de venta junt amb la terra à que van units. Las reformas fetas per l'emperador actual han emancipat als sieryos, mes per això tot lo despotisme exercit per los agents d'un govern autòcrata cau de

plé sobre aquesta classe.

Ademés d'aquestes tres n'hi ha una altra intermedia, à la que podrian donarli lo nom de classe mitja, formada per los comerciants, artistes, industrials y siervos emancipats. Aquesta es la que suporta tot lo pes de las contribucions, com es la mes ilustrada, es la mes vigilada per la policia, la primera victima del furor gubernamental. Al donar Alexandro los primers pasos per lo camí de las reformas, cregué aquesta classe que aquellas serian una vritat, envià los seus fills à las universitats per seguir carreras que los hi obrissen las portas que fins allavors sols ho eran per la noblesa, y al veurer que despres dels gastos ocasionats, després de las esperansas acullidas, la organisació politica continuaba com avans, que las oficinas de la administracio sols servian per la noblesa, que lo valor y mèrit personal de res servian, nasqué lo nihilisme, sentimental al principi, reflexi y meditat després: la lluyta s'establí entre la classe mitja per una part y 'l govern, aristocracia y clero per altra. L'odi d'aquella classe, despreciada y perseguida per las altres dugas apoyadas per lo govern, donà marge à que donguessen una mirada per l'Europa, mirada que 's traduhí immediatament per un ensatj de programa polítich.

Lo nihilisme en Russia, podem dirho molt alt, es la lluyta de la llibertat y l'absolutisme, es la lluyta de la classe mitja contra' l clero privilegiat y estupid, contra l' noblesa degradada y

convertida en guardia negra d'un Czar que no pot ldesdir (sic) de las tradicions de la seva familia, (sic) A Russia, donchs, dista molt de esser la lluyta que s'està sostenint una lluyta del poble contra las autoritats; no, no es això, lo poble ignora encara lo que es llibertat, no té la mes petita idea de la seva dignitat y de sos drets; es de la classe mitja d'ahont ha surtit lo crit de guerra, son los estudiants de las universitats y de tots los centros d'instrucció, los qui forman aqueixos complots que aterrorisan 'ls porúchs y timoratos de l'Europa, es en una paraula la riquesa y la instrucció los qui han declarat una guerra à mort y sens quartel al clero, à la noblesa y al autòcrata. Volen per lo tant, lo que fa ja mol temps que tenen las nacions d'Europa, volen la desaparició del despotisme imperial, volen lo govern en las mans del qui sab mes y té mes interès en que siga moral, volen que la aristocracia ocupi'l lloch que per la seva baixesa y nulitat l'hi correspon, volen que 'l clero 's cuidi de las iglesias y deixi en pau las familias, que allí com per tot son la seva víctima.

Y sent això lo nihilisme ?com se comprent que siga tan odiat per los pobles lliberals de l'Europa? ?Com se compren (sic) que una gran part de la premsa hagi execrat y fet los possibles per inspirar terror un partit que sols preten lo que tot Europa ja de molt temps disfruta? Si 'l nihilisme ha comés crimens, molt mes enormes y constans los ha comés l'absolutisme; per cada víctima sacrificada per la llibertat, n'ha sacrificat à mils la tirania; per cada persona assassinada per los nihilistas, ne son mil sacri-

ficadas y martirizadas inquisitorialment a Siberia per los esbirros del despotisme.

Això vol y això es lo nihilisme, per això nos son simpàtics los nihilistas, encara que condemnem tots los seus crimens, encara que deplorem tots los seus estravios y acabarem del modo que acabà un defensor de la Revolució francesa: O Santa llibertat, jo 't saludo. P. S."

DC, 68 (11-VII-1879)

LO 14 DE JUNIOL DE 1789

No 'ns queda mes un recurs; corre á las armas.

CAMILO DESMOULINS

"La historia no registra en sas planas una Revolució com la del 89; en ella lluytaren tots los poders, totas las influhencias, totas las forsas socials contra un poble avesat á l'obediencia y acostumat a l'esclavitut. La monarquia, l'aristocracia y 'l clero se sentiren amenassats de repent per un pigmeo, lo poble, representat allavoras per lo que s'anomenava el estado llano. En la sessió régia del 25 de juny se trobaren frente per frente los poders privilegiats y 'l poder que naixia. Ja habia tingut lloch lo 20 l'expulsió dels diputats per las tropas de Lluís XVI; ja aquest, apoyantse en la forsa brutal d'una guardia extranjera, habia tirat lo guant á la cara de la nació; havia tingut lloch lo sagrat jurament prestat en lo joch de lapilota de no separarse jamay de la Assemblée nacional y reunirse en qualsevol part, fins que la Constitució del regne estès establerta y consolidada sobre seguras bases; ja estava, donchs, recullit lo guant que l'absolutisme habia llensat á la democracia naixent. Terminada la célebre sessió del 23, Mirabeau matá la Autoritat real, quan al sentir

las paraulas del mestre de cerimonias, que en nom del rey volia expulsarlos del local, li contestà: Aneu à dir al vostre amo que estém aquí per la voluntat del poble y que sols ne sortirém pe 'l poder de las bayonetas. L'Autoritat moral del rey quedà morta desde aquell mateix moment.

Desde 'l 23 de Juny al 11 de Juriol, la monarquia, l'aristocracia y 'l clero conspiraren pera matar la Revolució que ab tanta arrogancia alsaba 'l cap. Tropas en número de 40.000 rodejaren à Versailles, ahont se reunia l'Assamblea y s'espargiren per Paris, en disposició de fusellar al poble, al mes petit moviment que fès. Tot estava preparat. Lo butxi estava esperant l'hora d'amarrrar y extrangular à la victima; la sed de sanch plebeya abrasaba à la familia real; se dimiteix à Necker, lo ministre mes popular y se li ordena surtir immediatament y d'incògnit de Paris. A la matinada següent, 12 de Juriol, circula la noticia per la ciutat, la excitació popular es inmensa; lo furor s'apodera de tothom; à la juventut d'esperit tocaba encendre la metxa que debia convertir à Paris en un volcà revolucionari.

Y la juventut de Paris no faltà à son puesto. Camilo Desmoulins, puja à una cadira devant del Palau real, empunya una pistola y crida: "Ciudadans, no hi ha que perdre temps: la destitució de Necker es lo toch de somaten d'una Saint Bartelomi de patriotas y aquesta mateixa nit surtirán los batallons extranjers del Camp de Marte per degollarnos. No 'ns queda mes que un recurs; corre a

las armas!" Lo poble de Paris acudi animós á la lluyta; la guardia pretoriana que sols servia d'escut á unas classes que disfrutaban molts privilegis, sens suportar ni una sola de las cargas de la nació, derrama las primeras gotas de sanch ab descargas fetas sobre 'l poble; durant tot lo dia 12 continua 'l combat entre las tropas y 'ls descamisats. Allavoras fou quan se desenterraren los colors blau y vermell que eran los de la ciutat de Paris per servir d'insignia als sublevats, afegintselshi algun temps després lo blanch per formar la bandera tricolor que debia corre victoriosa per tot' Europa. Lo dia 13 no hi hagué combat; la lluyta se suspengué; tothom continuaba ab l'arma al bras, disposat á defensarse, pero tement tots atacar.

Lo dia 14 debia ser lo dia decissiu per la revolució: lo descans de la vigilia sols servi per medirse las duas forsas que habian comensat á combatres lo 12. Si 'l poble 's rendia, no podia esperar sino cadenas mes pesadas; si combatia y triumpaba, rompia las que fins allavoras l'habian subjectat, envilit y lligat al carro triumpal del absolutisme. Colocat lo poble entre la esclavitut y la llibertat, entre la vida y la mort, no tenia mes que un camí per salvarse, lluytar.

Pero ?com lluytar, si careixia de medis? Com lluytar, si Flesseilles, prebost de Paris, no entregaba al poble las armas que li habia promès y que tan necessarias li eran? Desesperat ataca 'l quartel dels Inválits, s'apodera de 28.000 fusells y comensa á

corre 'l crit de !A la Bastilla! Y á la Bastilla 's dirigeix per apoderarse d'una fortalesa, que era la presó dels escriptors públichs, que era 'l lloch ahont anaban á consumir-se las grans intel·ligencias, victimas de la ignorancia d'una cort corrompuda é immoral, que exigia la adoració de tothom, com á representant de la autoritat divina.

Terrible fou l'atàch d'aquella fortalesa; allí's desplegà ab tots los seus brios lo valor dels descamisats; allí aparegué ab tot son esplendor lo poble que debia matar la monarquia; que debia revolucionar la Europa; que debia acabar ab una organisació criminal, per antihumana; ab una noblesa que no 's distingia sino per son orgull y sos pergamins; ab un clero, que posposant la religió á sos interessos, era 'l mes sòlit fonament de la monarquia. Quan major fou la resistencia de la forsa que la guarnia, major fou l'esfors que degué fer-se per entrar en ella. Moltes victimas del poble cubrian ja 'ls contorns de la Bastilla, sens per aixó desmayar; lo coronel que la defensaba tractá de parlamentar y abaixá 'ls ponts, per ahont hi entraren los delegats populars, quan una descarga de la guarnició aumentá 'l número de cadávres dels fills del poble. Un esfors mes y ja son á dintre. Lo coronel Delaunay pagá sa infamia ab la vida; fou arrossegat per los carrers de Paris, fins devant del Hotel de Ville, ahont al registrarsel, se li trobá una carta del prebost Flesselles, que fou també mort per las massas y son cap passejat en la punta d'una pica, per demostrar com se deu premiar la llealtat del qui ven infameament al poble.

La alegria fou inmensa, indescriptible. Las ideas, las tradicions, la intolerancia representadas per aquella tetrica fortaleza caigueren ab ella. Desde aquell instant mori la monarquia; la presa de la Bastilla fou la sentencia de mort pronunciada, no per un tribunal, sino per un poble, contra la persona de Lluís XVI; la Republica, surtida de las ruinas de la Bastilla, demostra a la cort borbonica que son trono estava corcat; que son ceptre queya de sas mans, que sa corona's fonia ab lo calor de la llibertat. La presa de la Bastilla no enganya a ningu; se compregue que era la victoria del poble, la aurora de la llibertat, la venjansa de la rahò humana, la igualtat de tots los ciutadans, la desaparició del fetichisme monarquich y la mort del feudalisme. Lo 14 de Juriol fou la apoteossis del poble y l'enterrament de las institucions barbaras que recordaban la Edat Mija. Desde aquell moment l'amo de Fransa fou lo poble de Paris; l'anima del poble foren los clubs que, estenent per tota la nacio la savia revolucionaria, s'imposaren a la Europa y feren tremolar a totas las testas coronadas.

Las claus de la Bastilla, regaladas per Lafayette a Wassington, passaren l'Atlantich per may mes tornar a Europa y per quedar enterradas en un pais, que ja may s'ha vist deshonrat per cap mena de intolerancia. La democracia francesa, al donar una abraçada a la democracia americana, posaba en practica la fraternitat

universal.

Lo 14 de Juliol fou lo crit de 'victoria! donat per los descamisats de Paris, fou lo crit d'angustia surtit dels llabis de Lluís; fou l'ultim sospir llensat per la noblesa y'l clero, que vejeren la tomba oberta a sos peus; fou la verdadera revindicació de la llibertat del home, de la independència del poble.

La democràcia no pot olvidar lo dia en que 'l ciutadà francès derrama sa sanch per salvar al ciutadà de tots los païssos; en que 'l poble francès reconquista 'ls drets de tots los pobles. Saludem, donchs, a Fransa, que en aquell dia lluita per nosaltres y recordém a nostres fills lo 14 de juliol, com una fetxa memorable per la humanitat.

!Fransa revolucionaria, la Espanya democràtica 't saluda!

CETTIWAYO"

DC, 411 (14-VII-1880).

SOBRE 'L CONGRES CATALANISTA

-

A LA GACETA DE CATALUNYA

Per segona vegada en aquesta qüestió hem de dar las gracias al nostre estimat colega La Gaceta de Catalunya, puig per segona vegada 'ns dona peu à exposar las nostras ideas sobre 'l catalanisme en general y sobre 'l "Congrés Catalanista" en particular.

Pero avans de comensar, hem de fer notar que tot lo que dirèm es de compte propi.

No hem de respondre punt per punt à lo que diguè la Gaceta, y sols manifestarèm ideas y farèm apreciacions generals.

Lo nostre colega agafa 'l punt de mira que ha vingut empleantse d'ensà que viviem en la centralisació que 'ns ofega. Parla de tendencias separatistas y pondera aqueixa gran obra dels sigles, ab tanta sanch cimentada y essencialment necessaria en lo present moment històric, que 's diu unitat nacional; lamenta aqueix mal comprès esperit provincialista, que viu del rencor y no de la digna emulació, y que degué haver mort en aquell temps en que 'ls progressos de la mecànica no habian encara escursat las distancies, y acaba 'l pàrrafo parlant de fraternitat, de transformació

de las antiguas fronteras en meras barreras geográficas, y de ley general de las sociedades modernas.

Tot aixó vol dir, en resumén, que La Gaceta 's troba molt be dintre del modo de ser d'avuy, que trobaria perfecte ab tal de que manessin uns altres que'ls que manan, y ab tal de que vingués alguna ley que dotés nominalment á las provincias d'aquell mito que en llenguatge centralista s'anomena descentralisació administrativa.

Nosaltres, y com nosaltres molts catalanistes, pensem d'una manera molt diferenta. Examiném la historia ab tota fredor, y 'ns trobém ab que si la unitat espanyola es realment la obra dels sigles, la unificació ho es sols del absolutisme y de la imposició mes absorvent. Nos trovem ab que los catalans no hem derramat expontáneament hi (sic) una sola gota de sang per arribar á n'aquella unitat, -puig que si vam combatre contra 'ls moros, ho feyam per compte propi- y en cambi n'hem derramada, y molta, per impedir aquella unificació, essent vensuts quasi sempre, perque quasi sempre eram los menos. Nos trobem ab que la bonica causa de la unitat, va voler durant molts sigles confondres ab la odiosa de la unificació, gracias á lo qual lo mateix va ser per Espanya l'arribar á ser gran, que entrar en la decadencia. Nos trobem ab que l'esprit d'unificació,- que, dadas las condicions de las parts que forman lo tot Espanya, vol dir absorció y predominí de algunas d'aquestas sobre las otras, - ha lograt desvirtuar las nostras condicions caracteristicas, apartantnos de tota influencia. Nos trobem ab que si un dia la prevenció ab que se' ns

miraba va condemnarnos à la miseria, privantnos lo comerç d'Amèrica quan perdiam lo de Llevant, un altre dia se 'ns despossehia de tot dret polítich, que en va defensàren los nostres avis en una guerra digna dels temps homèrichs. Nos trobém, finalment, que a la grandiosa política aragonesa; à la que cambiaba productes y civilisació ab las mes apartadas regions de Llevant; à la política que era expansiva y civilisadora, la supleix la petita política de la Casa d'Àustria, qual habilitat se reduhia à posarse als peus d'Europa en l'exterior, y en l'interior à despoblar lo país per medi de la pobresa y de disposicions absurdes, à delmar y degradar als pòchs habitants que quedaban, per medi de las persecucions inquisitorials y polítiques, y à espurgar tot lo que sobressurtia en qualsevol ram, enviant als que feyan por als imbècils poderosos, à morir en las regions de la nova Amèrica, dant per resultat lo que la ciencia moderna ha calificat molt gráficamente de selecció negativa.

Y si de la historia passém à avuy, nos trobém ab los mateixos efectes de la unificació. Las nostras comarcas no tenen res de lo que necessitan. En la part material, ni camins, ni canals, ni carreteras, la industria, exòtica y sens vida; la agricultura, com en los temps mes funestos; los pòchs ò mols capitals que reunim à pesar de tan malas condicions, empleats en préstams al govern y en altres objecte improductius pe 'l país. En las part moral, nos trobém tan completament absorvits, que ni tant sols se conta per res ab nosaltres. Un ministre català es una rara avis.

Per tot això som catalanistas. No volém la separació, pero tam-

poch la unificació, ni menos la absorció. Desitxém que 's conti ab nosaltres, porque sense ser inmodestos, creyém que valém tan com los altres per lo menos. Volém la germanó ab totes las demás regions espanyolas, pero no la dependencia. Y tot aixó ho volém, entenguis be, per verdader patriotisme. Lo sistema d'absorció fins avuy seguit, nos ha portat al trist estat en que 'ns trobem; tal vegada un altre sistema cambiaria en be de tots la nostra situació y sortiriam d'una vegada del ensopiment y retrás que 'ns caracteriza y 'ns avergonyeix quan sortim d'Espanya.

En resúmen, si 's vol que parlém encara més clar, lo catalanisme, per nosaltres, vol dir ser molt espanyols, pero no castellans, puig que aquestos sols, no forman la nació. Espanya es un conjunt de grans regions ab condicions distintas, y sa grandesa depen del desarrollo de la vida, del modo de ser y de las tendencias de cada una d'ellas.

Aquest es lo nostre catalanisme, y aquestas las nostras tendencias, molt mes trascendentals de lo que sembla, com habém dit moltes vegadas, y com nos proposém cumplir en lo curs de la nostra publicació, que ha nascut per defensar tals ideas".

V. A.

DC, 454 (25-IX-1880).

APENDIX VII: RELACIO D'ANUNCIANTS DEL DIARI CATALA

Els noms els agrupem per any i només esmentem els qui s'afegeixen de nou, la immensa majoria del 1879 seguiran el 1880 i els anunciants d'aquest any el 1880. Hem preferit dividir els anunciats en els blocs de caràcter cultural (llibres, centres d'estudi i publicacions), els de caràcter comercial i les necrològiques per una millor lectura i comprensió. No incloem els anuncis que apareixen simplement per paraules, d'altra banda són ben pocs, només un o dos per número, un mig miler en total, la majoria repeteixen en successius números. Tampoc esmentem el nom dels morts que apareixen dins la secció i només esmentem els qui tenen esquela, espai de gran format, un octau de pàgina i, sovint, mitjà pàgina.

Anunciats i productes d'informació cultural

Llibres i Fascicles

1879

Cansons Ilustradas d'Apeles Mestres

Expropiació forcosa per utilitat pública de Josep d'Argullol

Escenas de la vida pagesa de J. Riera i Bertran

Los refredats, sa naturalesa, causa modo d'evitarlos... de J. W. Hayward

El huérfano de la uliola. Episodios de Juanillo de José Tonijuan

La Restauració Teocràtica de Fernando Garrido

Tractat d'Higiene Bucal de Joseph Bau Martinez

Del meu tros d'Emili Vilanova

Jocs Florals de Barcelona. Any de 1879

Formularis d'Enjuiciament criminal de Sebastia Diez

Las damas de Aragón de Salvador Sanpere y Miquel

Almanach dels troneras per l'any 1880 de Rosendo Bofill

1880:

Jocs Florals de Barcelona. Colecció complerta

Paris-Murcia.

Novas Trajedias de V. Balaguer
Guia general del Montseny
Viatjes del xino Dagar-Li-Kao per los baissos barbaros d'Europa
Procesos celebres de Joseph Laribal
Lo Toison d'or de Lluís Carreras
Manual de salut del Dr. Puigferrer
Fruyta del temps de "Julio Gubernau" (Cels Gumà)
Aguas de Caldas de Montbuy. Sas propietats, descripció de sos
establiments de bany
Geometria elemental de Macari Planella
La revolucion en la hacienda del Estado, las provincias y los
municipios de Fernando Garrido
Diari de las sessions del primer Congrès Catalanista
Sintaxis Llatina de Joaquim Batet
El Compañero del Meritorio

1881

Lo Xiu... xiu de Joan Molas y Casas
Cuentos de la mama.
Historia de Iso fraiels y de sus conventos de A. R. Zorilla
La institució dels seguros sobre vida de Santiago Folch
Lexicologia grega de Josep de Letamendi
Baladas de Pere de Palol
Lley de Enjuiciament civil

Centres d'ensenyament

1879

Academia Preparatoria del c/ Montesión
Academia de Tallar de Sadurni Garcia
Colegi Mercantil d'Evaristo Dey y Vidal
Col·legi del Principat. Incorporat al Institut
Col·legi Ibèrich. Primera y segona ensenyansa.
Col·legi de San Ildefons
Gaceta Universal. Consultas sobre procediments agrícols
Lluís Cabello. Consultas químich-industrials

1880

Academia de Tallar y Confeccionar de Carme Aulès
Bover. Professor de caligrafia
Joaquim Ortiz. Mestre de ball
Llissons pera la confecció de tota classe de flors artificials.
c/ Raurich, 17
Matemàtiques. c/Archs de Junqueras, 7
Colegi de Nostra Sra. del Carme. Ensenyansa de tall de vestits
pera senyoretas
Academia d'esgrima. c/Passatge del Crèdit
Col·legi de Nostra Sra. del Remey pera senyoretas dirigit per
donya Rosa Arabia y Solanas
Classes de càlcul mercantil. Eduardo Lopez
Llissons de pentinat. Ferruqueria nova de Planas. Ensenyansa, 2
Academia Musical. Pl. Cerdà
Llissons pera brodar. c/ Cuch, 2
Llissons de cant per lo cèlebre primer tenor Genaro Ricci
Academia de corte pera 'ls sastres. c/ Escudellers, 48

1881

Teneduria de llibres Claret.
Piano per Eusebi Ferran
Academia de solfeig de Teodoro Mayol

Publicacions

1879

L'Art del Pagès
"L'Aureneta" (Buenos Aires)
"Diari Català"

"El Impenitente" (Figueres)
"L'Escut de Catalunya"
"El Manifiesto"
"La Renaixensa"
Setmanari familiar pintoresch (sic)

1880

"La Ilustració Catalana"
"Lo Romanso de Barcelona"

1881

Almanach de la Campana de Gracia
"La Gaceta de la Industria y de las Invenciones"

Anunciants i productes de caràcter industrial, comercial o de serveis

1879

Aigua Glassada a raí l'ampolla. Cafè del Buen Aprecio
Aygua de Mondariz per las emfermetats del fetje
Agencia de Matrimonis de Sebastia Font
Ambarina Vehil
Agua ferruginosa acidulada Orezza (Madrid)
Anís Universal de Ramon Clarós (Badalona)
Aranyas de cristall. Fàbrica. Basea, 12
Armeria de Vda. de Domingo Costas
Basar pera senyoras y nois de Depares, Germas y C.
Barrets Sellarés
Bescuyts Viñas
Calsat fet ab màquina
Capsas pera dulces al carrer Pau de la Ensenyansa 2
Carruatjes de luxo de J. Reynes, fabricant
Casa de despesas de la senyoreta Poch (Paris)
Centro de anuncis de Joseph Barril
Centre d'Anuncis del carrer Escudillers
Centro de Anuncis y suscripcions de Roldós y Companyia
Coronas fúnebres de W. Lazzoli
Dentista Joseph Bau
Dentrifich Saint Servaint
Despeses a c/ Palma de San Just, 1
Drogeria de A. Busquets
Editors Molinas
Encuadernacions Teixidó y Parera
Estoras. Fàbrica de Manel Mas y fills
Farmacia Aguilar
Fer-Diastase. Assimilable du Dr. V. Baud (Paris)
Ferro Dialisat Cases contra l'anemia. Farmacia Aviñó
Filats Germans Dalmau y Tolrà
Fotografia Joan Martí
Galetas Viñas
Gimnàs Espanyol
Grans Magatzems Le Printemps (Paris)
Guano-Estruch. Andreu Estruch y C.
Grabats en metall. Taller de Francisco Jorba
Ignaci Vallespi. Sillé y guarnicioné
Imprenta de L. Domenech
Ingeniers Merly, Serra y Sivilla
Institut Barcelones; Vacuna directa de vaca
Jarabe de codeina Tolu del Dr. Zed
Joguinas y quincalla. Passatge de las columnas
Laboratori quimich-analítich de Lluís Cabello
Llibreria de Juan Oliveres
Magatzems El Aguila
Maquinas de cusi de Miquel Escuder

Maquinas [de cosir] Singer
 Maquinas pera cosir Wertheim
 Maquinas de imprenta de Carlos Bloss
 Medicaments del Professor Cabadell
 Melindros Vinyas
 Merceria de Perera y Morera
 Metall blanc plateijat per serveys d'iglesia. Meneses. (Madrid i
 Barcelona)
 Mistos de cerilla. Fàbrica El Globo de Valencia. Dipòsit en
 Barcelona Jaume Riera y Penosa
 Monte-pio Català de Quintas
 Objectes d'Escriptori. Magatzem. Plassa de la Llana, 19
 Oli d'aglans pera lo cabell
 Oli de bacallà pancreàtic d'I. Cera.
 Oli de fetje de bacallà. Rambla del Centro, 37
 Paper de fumar Jaramago
 Paper de fumar Roca
 Paper de fumar Cacao y Villaret
 Paper de fumar de quitrà noruech. Dipositari Carlos Puigarnau
 Papers pintats. Fàbrica a c/Major, 33 Hostafranchs
 Passamaneria. Fabrica de Mateu y Augé
 Pedra d'Alicant de las millors pedreras
 Perfumeria Ixora (Paris)
 Pianos Raynard y Masseras
 Pindolas vegetals universals Brandreth
 Pindolas Oflondina
 Pindolas Collongues. (Diverses farmacias)
 Pindolas de la Verge de Montserrat de Font y Botér.
 Pissarras artificials i llàpis
 Productes Químics. Fabrica de Llopis y Compañia
 Projectes. Direcció, construcció y reforma d'edificis Eduart
 Fontseré.
 Quina Laroche. Elixir vinoso.
 Relojeria del Siglo. Degeilh & C.
 Robas fetas Vinallonga
 Sabateria A la Nació
 Sabateria La Unió
 Sastreria Al Lleó Espanyol
 Sastreria Rabassó y Palla
 Submerció de las vinyas atacadas per la philoxera. Casa Hermann-
 Lachapelle (Paris)
 Taller de serrlleria mecànica d'en Prats
 Telas metal-licas d'Averly, Montaut y Garcia, Fàbrica de ____.
 (Saragossa)
 Tintoreria antiga del Regomir
 Tipografia L'Academia de Evaristo Ullastres
 Tipografia de la Renaixensa
 Transparents. Grans Depòsits de Jaume Boada
 Vapor Mallorca. Passatjers y carga á Palma y Alger.
 Vapor Castilla pera l'Habana
 Vapor José Baró pera l'Habana
 Vapor Duero. Passatjers y carga pera Liverpool
 Vapor Correo de Cette. Passatjers y carga pera Cette
 Vapor Cervantes pera Londres
 Vapor Daoiz pera Londres y Hamburg

Vapor Puerto de Mahon. Passatjers y carga pera Alcudia y Mahó
 Vapor La France. (Societat General de Transports marítims per Vapor)
 Vapor Ferdinand de Lesseps (Companyia General Trastlantica)
 Vapor Velarde pera Londres y Hamburg
 Vapor Ville de Marseille (Companyia General Trastlantica)
 Vapor Solis pera Londres y Hamburg
 Vapor Vidal-Sala pera la Habana
 Vapor Alvarado. Linea de Vapors de J. Roca y C.
 Vapor Campeador pera Liverpool
 Vapor Vidal Sala pera la Haba
 Vapor Ciudad de Cadiz pera Puerto Rico y Habana
 Vapor Solis pera lOndres y Hamburg
 Vapor Eridan. Menajerias Maritimas, antes Imperials.
 Vapor Guipúzcoa. A López y C.
 Vapor Antonio Lopez y C. (Vapors correus trasatlántichs)
 Vermouth Catalán de Sallés
 Xocolatas de Matias Lopez (Madrid)

1880

 Accions del Canal de Panama. Corredor Anicet Espinach
 Aixerop Casasa. Farmacia. Venereo
 Aygua de Llado. No més cabell blanch. c/Boqueria, 26
 Adobs. La Agricultura Catalana
 Anis del Mono
 Aparells elèctrichs, para-rayos, manòmetres, etc. Joseph Bons
 (Assegurances) La Prevision
 Banyolas. Habitacions per l'istiu
 Basar El Aguila
 Basar Catalá
 Basar La Universal
 Bastons. La Bastoneria.
 Bolas de billas. Fàbrica de Joan Illas.
 Brenete. Cirujia dentista
 Cafetera General. c/ Hospital, 119
 Caixa de Préstams del c/ Sant Pau, 10
 Calsat La Criolla
 Camins de Ferro de Catalunya. Sortida dels trens. Linea de Mataró
 Colmat Jornada Xicola y C.
 Comestibles La Económica de Pere Padrós
 Companyia de ferro-carril de Mollet a a Caldas de Montbuy
 La Corbatinera. Novetats en corbatas
 Coronas de primera comunió. La Camelia
 Costa. Dentista
 Cotillas. Las Lucia
 Cromos. Sobres. Al Escut Catalá
 Devocionaris. c/Bisbe, 6
 Enfermetats dels ulls. Passeig St. Joan, 119
 Elixir de Garriga (per) ulls de poll y duricias
 Flors La Camelia
 Formatjes, jelats y chocolates. c/ Avinyó, 7
 Freixa. metje especialista en sifilis
 Galetetas Oswego y Viena.

Galletitas Comedia
 Grans. Joseph Tonijuan
 Guano Coprós.
 Hotel Parque de la Montanya
 Lampisteria de Francisco Canibell
 Lebecazartos. Conservador calderas de vapor
 Llet de cabra. Restaurant Pelayo
 Llits de ferro de Miquel Martí
 (Magatzems) El Louvre. Robas fetas
 (Magatzems) Al gust infantil. Argenteria, 41
 (Magatzems) Mobles. Al preu fixo. c/ Ciutat, 7
 (Magatzems) La Cacia. Comestibles y vins andalusos
 (Magatzems) Ferreteria de Gastar Quintana
 (Magatzems) Articles pera la confecció. Francisco Arquimbau
 (Magatzems) Articles de roba. c/ Gegants. 2
 (Magatzems) Objectes d'escriptori. Pl. de la Llana, 19
 Mahons refractaris. La Porcellana (Hostafranchs)
 Manguiteria. Fàbrica de Agustí Ferrer y C.
 Maquinas pera cosis. F. Lluís Santasuana
 Medicaments extrangers. Alsina
 Molins de vent. Costa y C.
 Molins de vent Riego
 Fàbrica de motors moguts per gas y de màquinas per a cosir.
 Miquel Escuder
 Pagarés. c/ Hospital, 6
 Paper de Camps y Casanovas
 Paper de fumar La Pájara
 Paraigüas. Fàbrica catalana de Joseph Tutau
 Passameneria de Guillem Valls
 Pasta pectoral del Dr. Andreu
 Pastillas de Nielk de clorat de potassa del Dr. Massó
 Perfumeria fina estrangera. c/Pasatje del Crèdit, 1
 Fàbrica de Pesos y midas del nou sistema mètrich-decimal de F. de
 P. Isaura
 Peto yodo-balsámich del doctor Estarriol
 Pòlvora de Canals y C. Fàbrica La Manresana (Manresa)
 Prensas pera vi y oli. Tallers Dugros
 Rajolas refractarias. c/Escudillers, 23 y 25
 Rajolas de Valencia. c/Rech, 18
 Reconstituyents Solució Cases. Avinyó y Casas
 Rellotges de Joan Feliu y Codina
 Rellotges a plassos. Rambla dels estudis, 11
 Reparacions de Pianos. Pl. Catalunya, 12 y 14
 Restaurant del Louvre. Cervceria
 Sastre Jaume Damians
 Sastre Miquel Vila
 Sastreria La Universal
 Sendras. Cirurgia dentista
 Sifilis. Venereo. Ampollas de Bochet
 Silleria de Comas y Sabater
 Tintoreria de Agustinoy
 Tintoreria Merelos
 Tintoreria del Centro
 Tintura anti-epiléptica del Dr. Perez
 Tintura Llado. No més cabell blanch

Tisis. c/Mendizabal, 8
Torneria de banya y fusta de Benet Riera y Penosa (Torelló)
(Transports) L'Antigua
Vapor Dotterel pera Montevideo y Buenos Aires
Vapor Emilie pera Burdeos y la Rochelle
Vapors. Companyia Nordoteuscher-Lloyd
Vi Llobregat. Se serveix a domicili
Xifras decoratives pera arts é industrias de Joseph Masriera
Zarzaparrilla Vehil

1881

Aigua de Barcelona o Llet Cutanea. c/ Riereta, 35
Apbvatos (sic) productors de gas. A. Sans i C.
Armoniums. Rómulo Maristnay
(Assegurances) La Equitativa
Banch Popular Espanyol
Basar Económich
Basar Colon
Bescuits Viñas
Bragers. Centro ortopedico Barcelonés
Brians (Herpes). Xarop Duval
Caballs del riu de la Plata c/ Berenguer, 4
Capsas i dolzos per Bodas y Bateixs
Carbons. Francisco Nel.lo (Tarragona)
Companyia General de Tranvias.
Companyia Gral. de tranvias de Navarra
Cristall de roca del Brasil. Espouy Germans
Dentista Julio Dufresne
Drogueria de Vicens Ferrer
Drogas y articles colonias. Rafel Dexeus
Embalatges La Parisien. c/Gegants, 2
Essencia Sarsa Carner (Diverses farmàcies)
Fogons per cuynar y planxar ab flam de bas. Mechero Torres
Fonda La Subur (Sitges)
Gabinet de curacions. Consultas mèdicas de frnach als pobres.
c/Ponent, 53
Jardineria antiga de Simó
Joieria Guimet
Joieria La Espanyola
Mel. Anton Belelrat (Tremps)
Monte-pio català de quintas
Paper persa depalla de arròs pera cigarrillos
Papers pintats. Joseph Ventura
Pasteleria Amat
Pianos. Mr. Klenk
Pianos. Debain & C. M. Plana
Rellotjeria Marti
Restaurant Flora
Restaurant Lleo de Pedralves
Vapor Valencia pera las Islas Filipinas per lo canal de Suez
Vapor Rio-Janeiro pera Montevideo y Buenos Aires
Xocolatas Maymaymó
Xarop curatiu de Anciana Seigel

Xarop curatiu de la Anciana Bertrand

Anuncis necrològics

1879

Francisco Amorós y Pujol
Josep Anton Alegret i Modolell
Anton Baltà y Terrada (fill Miquel Baltà)
Adelaida Brugada i Just de Coll
Pere Cerdà Mir
Francisca Curtoys
Rosa Ferreri i Llausà
Francisca Fulladosa de Amell
Maria Gimenez de Camps
Eduart Inza i Martino
Elena Martinez de Bosch (gendre Miquel Baltà)
Joan Mimó Figueras
Francisco Quer y Sagristà
Victoria Rogues y Moragas
Antonia Romanyach de Barò (espòs Teodor Barò)
Cira Salvador y Collaso
Joan Saurel
Josep Serraclara y Ferran (fill Gonçal Serraclara)
Josepha Torras y Collell
Victor F. Simal

1880

Joan Alomar y Estrany
Anton Altadill y Teixidó
Ramona Almirall y Alier
Maria Bacardi y Masó
Domingo Bernet Aynó
Jacoba Boladeras de Ferreras
Albert Camos y Farré
Rafael Carreras y Bassas
Manuel Castellanos Rocha
Teresa Castels y Vilella
Maria Diaz Mursuli de Gali
Bernat Echevarria y Olano
Alfons Espinach y Gribé
Teresa Fatjó y Niquí
Rosario Fernandez
Josep Florejats de Berart
Francisco Fulladosa y Vieta
Joaquim Garcia Parreño
Dolors Garriga y Alba
Carlos Gelabert y Julià
Andreu Gessay Salvà
Eduard Ginebra y Pou
Joan Gran y Buxeda
Joseph Grau y Fors
Francisco Guardiola y Fuxet
Manel Lluís de Llano y Dalmas

Marian Llobet y Mayet
Pelegrina Malatesta y Vargas
Ramon de Martí y Estruch
Onofre Melich y Riera
Pere Milà y Pi
Mercè Mola de Marques
Serafina Moreu y Boet
Joseph Anton Muntadas y Campeny
Francisco Naranja y Prats
Lluís Nicolau y Corrons
Cristófol Noves y Gibert
Anton Opisso y Viñas
Pere Palau y Güell
Joseph Pelegri y Clariana
Salvadora Pintó y Carbonell
Nicolau Planella y Travér
Raimundo Pous y Bonet
Joan Puertas y Mazarriegos
Cervantes Quintana y Vigo
Maria e la Concepció Pla de Font
Narcís Ramirez y Rialp
Eduard Reig y Carreras
Isidro Ravetllat y Brasés
Joseph Reventós y Roig
Dolors Ribot y Cots
Josep Rifà y Font
Carlos Rodó y Casanovas
Heribert Rumeu y Guarini
Carolina Sagristá y Aparicio
Ramon Sala y Solé
Francisco Seguí y Pujol
Francisca Solà y Rosés
Maria Soler de Riera
Josepha Tamburini é Inbert
Maria de la Concepció Terrés y Haase
Francisco Tintoré y Ricart
Dolors Tomás de Boy
Agnà Tulla
Ignasi Servet Gibert
Joan Anton Tresserra
Josep Vilanova y Masó
Alberta Vinyeta y Ramos

1881

Joseph Oriol Canosa
Maria Carbó y Jubert
Rosa Castañé de Prunell
Antonieta Castells y Martí
Jacinta Coca de Batet
Ricardo Damians y Coma
Patrocini Diaz y Ribó
Trinitat Gras y Fatjó
Rosina Pailhez de Ravetllat (mare de Pere i Alfons)

Joseph Sastre y Castells
Rafel Vidal y Duran

BUIDATGE DEL SUPLEMENT LITERARI DELS DIJOUS

8-V-1879:

ALMIRALL, V.:	<u>Los dijous del DIARI CATALA</u>	a
BARTRINA, J. M.:	<u>Notte d'amor</u>	p
id	<u>Perquè sera?</u>	p
CALVET, Damàs:	<u>Sonet</u>	p
GUIMERA, Angel:	<u>Lo cant del diable</u>	p
VILANOVA, Emili:	<u>Las senyals</u>	n
SOLER, Frederich:	<u>Las bodas</u>	p

15-V-1879:

FELIU i CODINA, J.:	<u>La tuna</u>	p
RAVETLLAT, Pere:	<u>Càntich del gall silvestre -Leopardi-</u>	n/t
GALLART, Artur:	<u>La Renaixensa</u>	p

29-V-1879:

SACASES, Pere:	<u>La sort del camp bramador -Harte-</u>	n/t
BARTRINA, J. M.:	<u>Cansò nihilista</u>	p
ROURE, Conrat:	<u>La cigala</u> -Bellcaire-	p/t
LASARTE, Josep:	<u>Clavé</u>	p

5-VI-1879:

SOUILLOT, Etienne:	<u>Carta provensal</u>		n
GUIMERA, Angel:	<u>La mort del soldat</u>		p

12-VI-1879:

UBACH i VINYETA, F.:	<u>La Renaixensa</u>		p
PAU, F. Manel:	<u>En Nasi</u>	-anònim-	n/t
GALLARD, Artur:	<u>L'Etna</u>		p

19-VII-1879:

PONS i MASSAVEU, J.:	<u>Lo entusiasme</u>		p
[ALMIRALL, V.]:	<u>La matrona d'Epheso</u>	-Arbiter-	n/t
FARNES, Sebastià:	<u>sense titol</u>		p

26-VI-1879:

GALLART, Artur:	Lo plant de la cardina		p
[RAVETLLAT, Pere]:	Mozart y Salieri	-Poucrkine-	n/t

3-VII-1879:

ROURE, Conrat:	Als pichs de Montserrat		p
[PONS, J.]:	La cort dels nassos	-Ghislanzoni-	n/t

10-VII-1879:

F.:	Un cant popular d'Alemania:		
	Los dos Napoleons		p/t
[PONS, Joan]:	La Cort dels nassos	-Ghislanzoni-	n/t
ROURE, Conrat:	?Perque?	-Aleardi-	p/t
id	Noya: ?qui es Deu?	-Aleardi-	p/t

17-VII-1879:

F.:	L'enamorat		p
[PONS, Joan]:	La cort dels nassos	-Ghislanzoni-	n/t

24-VII-1879:

SOLER, Frederic:	<u>La cansó de la destrai</u>		p
----	<u>Orgia de fanatisme</u>		a

(primera suspensió del "Diari Català")

21-VIII-1879:

UBACH i VINYETA, F.:	[Discurs del Certamen del "Eco de Badalona"]		a
ROURE, Conrat:	<u>La petxina</u>	-Goiraud-	p
UBACH i VINYETA, F.:	<u>Plewna</u>		p

28-VIII-1879:

ROURE, Conrat:	<u>L'Abadia</u>	-Aleardi-	p/t
CALVET, Damàs:	<u>Lo tretzè</u>	-Aubanel-	p/t

2-IX-1879 (dimarts):

ROURE, Conrat: Lo rector de Vallfogona

a

4-IX-1879 (dijous) no apareix

11-IX-1879:

R. G.: Escenas de la pelegrinació per un
que no hi va anar ni ganas

n

18-IX-1879:

ROURE, Conrat: [Discurs del Certamen del Centre
Familiar del Putxet]

a

MASRIERA, Artur: Lo cant de l'arrel

p

25-IX-1879:

ROURE, Conrat:	Expansions. poesias líricas... de F.	
	Ubach i Vinyeta	c
UBACH i VINYETA, F.:	Leri, Leri	p

2-X-1879:

[ALMIRALL, V.]	Pompeya	n
PONS i MASSAVEU, J.:	Cansò d'avuy	p

9-X-1879:

MONTURIOL, Emili:	Las orenetas	n
COCA i COLLADO, E.:	Presentiment	p

16-X-1879:

MONTURIOL, Emili:	Las orenetas	n
SERRA, A.:	Prometensa	p
UBACH i VINYETA, F.:	A la indomable catalana E. Artigas	p

23-X-1879:

[CAMPFLORIT:]	L'arribada d'un gran home	n
GALLART, Artur:	Lo criminal	p

25-X-1879 (dissabte):

CAMPFLORIT:	L'arribada d'un gran home	n
-------------	---------------------------	---

30-X-1879:

[ALMIRALL, V.]	La Reyna de Lidia	-Herodoto-	n/t
J.:	Lo joc de botras		a
GUIMERA, Angel:	Lo ball de la vida		p
RAHOLA, Frederic:	Una barretada involuntaria	-Giusti-	p/t

6-XI-1879:

[GALLART, A.]:	Bibliografia: De mort à vida de J. Riera i Bertran		c
MASRIERA, Artur:	Los dos xiprers		p

13-XI-1879:

R. M.:	Questió culinaria	a
PIROZZINI, Carles:	?Cap alli o cap allà?	p
RAVETLLAT, Pere:	L'esclau	p

20-XI-1879:

GALLART, Artur:	Bibliografia: Calendari Català del any 1880... per F. P. Briz	c
PONS i MASSAVEU, J.:	Tipo d'are	p

27-XI-1879:

-----:	Revista teatral. Pau Claris, drama... de C. Roure	c
ROURE, Conrat:	!No te'n recordas!	p
BASSEGODA, R. E.:	La cansò del vigatà	p

4-XII-1879:

GUIMERA, Angel:	Lo cant del dissapte	P
RAHOLA, Frederic:	La calma despres de la tempesta	P

11-XII-1879:

BALAGUER, Victor:	Rais de Lluna. Fragment	t
[RAVETLLAT, Pere]:	Traducció d'un sonet de S. Rosa contra aquells que no'l creyan autor de las Sàtiras	p/t
id:	A Dante Alighieri -M. A. Bounarroti-	p/t

18-XII-1879:

ROURE, Roure:	Bibliografia. Las damas d'Aragò de S. Sanpere	c
VERDU, Josep:	L'obrer	P
ALSINA i CLOS, S.:	Cami del bosch	P

25-XII-1879:

PATTI, Adelina:	Impresions d'una cantatris	n
BERNHARDT, Sara:	Quento	n
-----:	Las testas coronadas	n
SOLER, Frederic:	Al mar	p

1-I-1880:

[RAVETLLAT, PERE?]:	Dialech entre un follet y un gnomo -Leopardi-	n/t
[ALMIRALL]:	Las ciutats celebres. Roma	n

8-I-1880:

[ALMIRALL]:	La vida intima de la familia real de la Xina. Traduit del "Daily-Press" diari que's public en Hong-Kong	a/t
FARNES, Sebastia:	Al peu del bressol	p
BALAGUER, Victor:	La nit dels Reys	p

15-I-1880:

UN DE TANTS*:	La figuranta	n
---------------	--------------	---

W.: Las ciutats célebres. París n

22-I-1880:

NOY XICH*: D'un bateig n

PELLICER, J. Ll.: Las ciutats célebres. Bucarest n

29-I-1880:

SURRILLA, Jepis*: Lo cant. element civilisador a

X.: Las ciutats célebres. Florencia n

5-II-1880:

NINGU*: La darrera bruixa n

G.: Las ciutats célebres. Colonia n

12-II-1880:

----.: Quatre paraulas sobre la taquígrafia a

XyZ:	La mort d'un delfi	n
GOMIS, Cels:	Lo meu nen	p
R.:	Las ciutats célebres. Pekin	n

19-II-1880:

----*:	Lo caràcter de'n Jaume d'Urgell	a
POUS MARES, P.:	Veda	p
X.:	Las ciutats célebres. Marsella	n

26-II-1880:

----*:	Las ciutats célebres. Sant Petersburg	n
GOMILA, S.:	Davant la tomba del maleurat artista en Simon Gomez	p

4-III-1880:

Y. Z.*:	Lo caràcter de'n Jaume d'Urgell	a
R.:	Las ciutats célebres. Moscou	n

11-III-1880:

NOMEN*:	Notas sobre l'estat de la llengua catalana	a
BOIX, Vicens:	Recort als poetes de Catalunya	p
----:	Ciutats cèlebres. Berna	n

18-III-1880:

X. X. X.*:	Lo Consell de Cent. Los consellers	a
[MASCARO, Ròmul?]:	Las ciutats cèlebres. Gènova	n

25-III-1880: (dijous) no apareix.

1-IV-1880:

----*:	Biografia de 'N Antoni Capmany y de Montpalau	a
ROURE, Conrat:	En la mort... de Joaquim Garcia	p
SOLER, Frederic:	A Joaquim Garcia Parrefic	p

8-IV-1880:

C. y F.*:	De com la lletra latina e s'les feta catalana	a
MOLAS, Joan:	Recort à Parreño	p
GOMIS, Cels:	Lo mar	p

15-IV-1880:

RAVETLLAT, Pere:	Lo patibul	a
SOLER, Frederic:	La pena de mort. Improvisació	p
THALES:	Un home... de be	n
ROURE, C.:	A la societat	p
[ALMIRALL]:	Las ciutats célebres. Mes sobre Florencia. (La primera que aboli la pena de mort)	a
PONS i MASSAVEU, J.:	No mataràs	p

22-IV-1880: (dijous) No surt.

29-IV-1880:

B.*: Un somni poètic a

6-V-1880:

B.*: un somni poètic a

ROURE, Conrat: Sonets -Lieutaud- p

CALVET, Damàs: A la mort d'Abraham Lincoln -Marquez- p

UBACH i VINYETA, F.: A En M. Alvarez de Castro p

13-V-1880:

----*: Los nius -Zola- n/t

NANOT RENART, Pere: Lo frare p

20-V-1880:

----*: Los nius -Zola- n/t

VERDU, Josep: !Llibertat! p

RENYE, Frederic: Al desdeny d'una noya finestrera p

27-V-1880:

-----:	<u>Lo Corpus de 1640</u>	a
SOLER, Frederic:	<u>Lo forn de rajolas</u>	p

3-VI-1880:

J. F. LL.:	<u>Ullada à l'exposició de pintures en Turin</u>	a
COCA i COLLADO, E.:	<u>Una mort</u>	p

10-VI-1880:

-----:	<u>Camoens</u>	a
ROURE, Conrat:	<u>A Camoens</u>	p
W.:	<u>Las ciutats celebres. Berlin</u>	n

17-VI-1880:

[GALLART, Artur?]:	<u>Lo mocador blau</u>	-Bequet-	n/t
--------------------	------------------------	----------	-----

[RAVETLLAT, Pere?]: Bibliografia. Lira camoneana per Teixera

Bastos

c

BASSEGODA, R. E.: Al peu de la fossa

p

24-VI-1880:

FELIU i CODINA, A.: La nit de Sant Joan

n

ROURE, Conrat: La nova malura

p

ROURE, Conrat: Funcions de toros

a

1-VII-1880:

[RAVETLLAT, Pere?]: Una poetisa japonesa

a

GUINART, Joan: Lo desterrat

p

----.: Las ciutats célebres. Milan

n

8-VII-1880:

----.: Las ciutats célebres. Nàpols

n

ROURE, Conrat: Las duas claus

p

id: La cadernera

p

15-VII-1880:

THALES:	Las campanas		n
R. G.:	Lo desterrat	-Beranger-	p/t

22-VII-1880:

SERRA, A.:	Variacions sobre l'estiu		a
RODRIGUEZ, Ferran:	A Tarrassa		p

29-VII-1880:

THALES:	Lo rey dels astros		a
COLL, Ramon:	!22 juliol!		p
VERDU, Josep:	Lo camalleó y la grulla		p

(segona suspensió del "Diari Català")

30-IX-1880: (dijous) No apareix. Es publica un article sobre la denúncia que té el "Diari Català".

7-X-1880: (dijous) No apareix.

14-X-1880:

GENIS, Salvador: Recorts y esperansas p

2-XII-1880:

[ALMIRALL, V.]: Clavé-Soler-Balaguer s

COLL, Ramon: ?T'en recordas? p

RODRIGUEZ, Ferran: Lo foch y l'aigua p

9-XII-1880:

[ALMIRALL, V.]: Clavé-Soler-Balaguer s

ROBRENYO: Vull ser catalanista a

10-XII-1880: (divendres)

[ALMIRALL, V.]: Clavè-Soler-Balaguer a

11-XII-1880: (dissabte)

[ALMIRALL, V.]: Clavè-Soler-Balaguer a

14-XII-1880: (dimarts)

[ALMIRALL, V.]: Clavè-Soler-Balaguer a

16-XII-1880:

THALES: Un manuscrit de sabi ó de boix a

17-XII-1880: (divendres)

[ALMIRALL, V.]: Clavé-Soler-Balaguer a

23-XII-1880:

BARTRINA, J. M.: Carta al senyor... Barbieri a

----: Música àrabe a

MOLAS, Joan: Galls celebres p

30-XII-1880: (dijous) No apareix.

5-I-1881:

CLAUDI: Adalbert lo poeta a

ROURE, Conrat: Ma filla bonica p

13-I-1881:

SOLER, Frederic: Lo crit de redemció p

FELIU i CODINA, A.: En l'album p

MOLAS, Joan.: Lo mes de janer P

20-I-1881:

THALES: Un pare per un fill a

ARUS, Rossend: Un memorial P

27-I-1881:

ROURE, Conrat: Academia de l'Historia a

GOMIS, Cels: Faula P

3-II-1881:

ROURE, Conrat: Lo ball de criaturas a

CORT, Salvador: La modestia P

RODRIGÜEZ, Ferran: La forsa del vapor. Faula P

10-II-1881:

THALES: Micos, cabras y gossos sabis. a
BALAGUER, Victor: !Abaix la ciutadela! p

17-II-1881:

ROURE, Conrat: L'escriptor de costums a

24-II-1881:

J. M. P.: Clausura de la cassa a
POUS i MARES, P.: A mos companys p
id: L'ultim jorn p

3-III-1881:

ULL FALTA REPASSAR

10-III-1881:

SACASES, Pere: Dos discursos a

MASSO, Jaume:	<u>Impresions</u>	P
MOLAS, Joan:	<u>Los meses de l'any</u>	P

17-III-1881:

SACASES, Pere:	<u>Dos discursos</u>	a
TELL i LAFONT, G.:	<u>A la taquígrafia</u>	P

24-III-1881:

CLARISSIA:	<u>Al castell de Sant Jaume</u>	P
------------	---------------------------------	---

31-III-1881:

PIERA FOSSETTI:	<u>Bibliografia. Pere de Palol. Baladas</u>	c
-----:	<u>Dugas flors</u>	P

7-IV-1881:

RO

ROURE, Conrat;

Revista teatral. Dins Mallorca, comedia...
de R. Bordas... A casa la sonàmbula,
sainete... de J. Feliu i Codina

c

14-IV-1881: (dijous) No apareix.

21-IV-1881: (dijous) No apareix.

25-IV-1881:

-----:

La taronja d'or. Rondalla

n

ROURE, Conrat:

L'Escut català

p

FELIU i CODINA, A.:

Quartetes catalanistes

p

29-IV-1881: (dijous) No apareix.

5-V-1881:

MOLAS, Joan;

Lo cotxero

p

12-V-1881:

GUANYABENS, Emili:	<u>!Avant!</u>	P
MOLAS, Joan:	<u>Las Mercè del Any</u>	P

19-V-1881:

SOLER, Frederic:	<u>Los jueus del call</u>	P
------------------	---------------------------	---

26-V-1881:

----:	<u>Cansò del mariné</u>	P
-------	-------------------------	---

A partir d'aquesta data i fins el 30--VI-1881 no apareixerà més.

* : Textos que es publiquen al suplement i són enviats pel Certamen Literari.

a: article, assaig
c: critica bibliogràfica
n: narrativa
p: poema
/t: traducció
t: teatre

RELACIO CRONOLOGICA DE "MODAS Y LABORS"

Núm.	data	tipus	dia	pàgines
1	15-II-1880	supl.	dium.	4
2	3-III-1880	supl.	dilluns	4
3	29-III-1880	supl.	dilluns	4
4	13-V-1880	supl.	dijous	4
s/n [5]	6-VI-1880	secciò	diumenge	1,4
s/n [6]	13-VI-1880	secciò	diumenge	1,3
s/n [7]	20-VI-1880	secciò	diumenge	1,5
s/n [8]	27-VI-1880	secciò	diumenge	0,8
s/n [9]	4-VII-1880	secciò	diumenge	0,9
s/n [10]	11-VII-1880	secciò	diumenge	0,9
s/n [11]	18-VII-1880	secciò	diumenge	1,0
s/n [12]	25-VII-1880	secciò	diumenge	0,8
s/n [13]	29-VIII-1880	secciò	diumenge	0,25
s/n [14]	5-IX-1880	secciò	diumenge	0,8
s/n [15]	12-IX-1880	secciò	diumenge	0,8
s/n [16]	19-IX-1880	secciò	diumenge	0,8
s/n [17]	26-IX-1880	secciò	diumenge	0,7
s/n [18]	3-X-1880	secciò	diumenge	0,8
s/n [19]	10-X-1880	secciò	diumenge	1,0
s/n [20]	5-XII-1880	secciò	diumenge	1,0
s/n [21]	12-XII-1880	secciò	diumenge	0,7
s/n [22]	19-XII-1880	secciò	diumenge	0,7
s/n [23]	5(6)-I-1881	secciò	diumenge	0,7
s/n [24]	16-I-1881	secciò	diumenge	0,15
s/n [25]	23-I-1881	secciò	diumenge	0,6
s/n [26]	30-I-1881	secciò	diumenge	0,7
s/n [27]	6-II-1881	secciò	dijous	0,7
s/n [28]	13-II-1881	secciò	diumenge	0,7
s/n [29]	20-II-1881	secciò	diumenge	0,7
s/n [30]	27-II-1881	secciò	diumenge	0,6
s/n [31]	6-III-1881	secciò	diumenge	0,7
s/n [32]	13-III-1881	secciò	diumenge	0,8
s/n [33]	20-III-1881	secciò	diumenge	0,6
s/n [34]	28-III-1881	secciò	dilluns	0,6
s/n [35]	3-IV-1881	secciò	diumenge	0,6
s/n [36]	10-IV-1881	secciò	diumenge	0,6
s/n [37]	17-IV-1881	secciò	diumenge	0,6
s/n [38]	24-IV-1881	secciò	diumenge	0,75
s/n [39]	1-V-1881	secciò	diumenge	0,75
s/n [40]	8-V-1881	secciò	diumenge	0,7
s/n [41]	15-V-1881	secciò	diumenge	0,7
s/n [42]	22-V-1881	secciò	diumenge	0,7
s/n [43]	6-VI-1881	secciò	dilluns	0,5
s/n [44]	13-VI-1881	secciò	dilluns	0,75
s/n [45]	19-VI-1881	secciò	diumenge	0,7
s/n [46]	26-VI-1881	secciò	diumenge	0,7

Font: Elaboració pròpia.

